

MURAT ÇAKIR

DERLEMELER 2013

**ÖZGÜR GÜNDEM VE YENİ ÖZGÜR POLİTİKA
GAZETELERİ İLE İNTERNET SAYFALARINDA
YAYIMLANAN MAKALELER**

COPYLEFT WWW.KOZMOPOLIT.COM

BİLGİ PAYLAŞIMLA ÇOĞALIR !

Tüm yazı ve çeviriler, ticari amaçla kullanılmamak şartıyla, indirilebilir, basılabilir, dağıtılabilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Neofaşizm yasakla engellenebilir mi?.....	5	Mısır'daki restorasyonun arka planı üzerine.....	146
Kürtler ile boş kale maçı.....	7	İktidarlaşmanın kolaylığı üzerine.....	149
Paris: Qui bono?.....	9	Varşova'nın anımsattığı.....	151
»Hangi Kürtler, hangi Türkler«.....	11	Yarın seçim var.....	153
Bazen »teröristimiz«, bazen »müttefikimiz«.....	13	Refah şovenizminin zaferi.....	155
Gericiilik Avrupa'da yeniden sahnede.....	15	Kriz tehdidi altındaki »cennet	
Ulus, milliyet ve sosyaldemokrasi.....	17	Almanya'da yapılan Federal Parlamento Seçimleri-	
Şu milliyetçilik ne menem bir zenaat... ..	19	nin gösterdikleri... ..	157
Elbette! Ulus devleti aşmaktır bütün mesele!		Sol Parti ve Kürtler.....	165
İsmail Beşikçi'nin tarihsel yanığı, Kürt »ulus dev-		Gerekli bir açıklama.....	167
letçileri« ve alternatif siyaset arayışları üzerine.....	21	»Hrisi Avgı« ve Samaras.....	169
Dar sınıfsal politikaları aşmak mı?.....	61	Anladınız değil mi?.....	171
Hey gidi Karadeniz!.....	63	Maksat, dostlar alışverişte görsün... ..	173
Merkel'in yeni »Türkiye siyaseti« mi?.....	65	»Ateizmden önceki son durak«.....	175
Statüko sahiden çöktü mü?.....	70	Antikapitalizm ve İslam	
»De omnibus dubitandum!«.....	72	Akıntıya karşı yüzen »Antikapitalist Müslümanlar	
Willy hoca dedi ki... ..	74	Hareketinin« portresi.....	177
Kürt milliyetçileri sürecin neresinde?	76	HDP, Rojava ve »Kürt ayrışması«.....	182
»Kürt milliyetçileri« ve Abdullah Öcalan.....	78	Uçkur tartışmasının arka planı.....	184
Jeopolitik pragmatizm.....	80	Rojava Devrimi Üzerine	186
»Kürt milliyetçileri« ve Kürdistan.....	82	Barzani ziyareti üzerine... ..	196
»Süreçe« ilkesel müdahale gerek!.....	84	Bir Kürdistan masalı.....	198
Yanlış soruya doğru cevap olmaz!.....	86	Mutlu »Thanksgiving'ler«... ..	200
Sürecin sonunda ne olabilir?.....	88	Jeostratejik değişimlerin gösterdikleri.....	202
»Ayrışma hayırlı olacak...«.....	90	»Çoklu kriz ortamı«.....	204
»Ayrışanlar birleşecek!«.....	92	Hiç bir şey tesadüfi değil.....	206
Sağ popülizm taarruzda.....	94	Bugün günlerden Roboski!.....	208
Kimin için, kiminle birlikte... ..	97		
Zorunlu talep: Sınırsız demokrasi.....	99		
Reyhanlı ve Suriye kumarı.....	106		
Ortaklaşabilenlerden misiniz?.....	108		
Avusturya-Macaristan örneği?.....	110		
Gezi kıvılcımı ve Kürtlerin kaygıları.....	112		
»Tarihi insanlar yazar«.....	119		
Romantizmden reel siyasete.....	121		
Küresel direniş okulları			
Brezilya, Bulgaristan, Türkiye, Yunanistan ve halk di-			
renişleri.....	123		
Çözüm sadece AKP ile mi?.....	126		
Brüksel Konferansı.....	128		
Darbe, ama kime karşı?.....	130		
Mısır ve İsrail'in derdi... ..	132		
»Demokrasiyi aydınlığa kavuşturmak«.....	134		
Rojava mı, »ulusal« birlik mi?.....	136		
Sembolik değil, reel siyaset!.....	138		
Karabasan.....	140		
Deniz Kızı ve »paradoksal görüngüsellik«.....	142		
Mısır'da restorasyon süreci.....	144		

NEOFAŞİZM YASAKLA ENGELLENEBİLİR Mİ?

2 OCAK 2013

»Nasyonsosyalist Yeraltı« (NSU) adlı cinayet şebekesinin tesadüfen ortaya çıkmasının ardından başlayan tartışmalar, neofaşist NPD'nin yasaklanması çabalarıyla devam ediyor. Kimi eyalet hükümeti Anayasa Mahkemesi'nden yasaklama kararını çıkartmak için adım atarken, kimileri NPD ile »siyaseten« mücadele edilmesi gerektiğini söylüyor.

Gündemi işgal eden bu tartışmaların kamuoyu görüşünü manipule etmeye yarayan sis bombaları olduğunu düşünmek için yeterince neden var. Öncelikle, faşizmin bir görüş değil, suç olduğu konsensüsünden hareketle, asıl sorunun neofaşizmle nasıl mücadele edileceği olduğunu vurgulamak gerekiyor. NPD ve benzeri parti ve örgütlerin faaliyetlerinin yasaklanması için yeni yasalara gerek yok: Bonn Temel Yasası, »demokratik konsensüs« ve yürürlükteki ceza yasası yeterli. Bunun için önce Anayasayı Koruma Teşkilatı ajanlarını geri çekmelidir.

Bu işin bir yanı. Diğer soru şu: Doğu eyaletlerinde ortalama yüzde 4, Batı da ise yüzde 0,7 ile yüzde 2,1 oranında oy alan, son Federal Seçimlerde yüzde 1,5 oranını aşamayan NPD

neden şimdi yasaklanmak isteniyor? Bazıları NPD'nin ajanlar çekilmeden yasaklanamayacağı ve mahkemenin red kararının NPD'ye yeni bir meşruiyet kazandıracağını iddia ediyor. Bu mümkün.

Kanımca nedenlerden bir tanesi de Alman devletinin »suç üstü« yakalanmış olmasının üstünü örtmek. NSU cinayet şebekesi devletin gizli servislerinin desteği olmadan 10 yıl boyunca aktif olamazdı. Bu noktada altı çizilmesi gereken gerçek, neofaşist cinayetlerin asıl suçlusunun doğrudan Alman devleti olmasıdır.

NPD ve benzeri neofaşist suç örgütlerinin güçlenmesinde Alman devletinin politikaları da birinci derecede sorumludur. Kurumsallaştırılan ırkçı politikalar, sosyal-ırkçı tezler, sosyal hakların etnikleştirilmesi, göçmen ve mültecilerin çoğunluk toplumuna »günah keçileri« olarak gösterilmeleri, göçmenlerin eşit haklardan mahrum tutulması ve Alman milliyetçiliğini körükleyen resmî söylem, sosyal devletin yıkılmasından ve küresel krizlerden etkilenen çoğunluk toplumundaki yabancı düşmanı, ırkçı ve refah şövenisti yakla-

şımları kökleştirdi. Bundan faydalananlar ise neofaşistler ve diğer yabancı düşmanı aşırı sağcı gruplar oldu.

Bu açıdan altı çizilmesi gereken bir diğer nokta da, asıl korkutucu olanın toplum çevresinde yerleşik, ama çoğunluk olma şansından (şimdilik) uzak neofaşizm değil, toplumun merkezinde kökleşmiş olan ırkçılık ve refah şövenizminin olduğudur. Yapılan son anketler, Alman toplumunun yüzde 25,1'nin yabancı düşmanı, yüzde dokuzunun da ırkçı olduğunu göstermektedir.

Bu gelişme kendiliğinden olmadı elbette. Neofaşizm, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı burjuva toplumlarının bir hastalığı değil, bizzat kapitalizmin bir gereğidir. Irkçılık ve yabancı düşmanlığının temelinde egemen iktidar ve mülkiyet ilişkileri durmaktadır. Neofaşizm, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı aynı zamanda birer egemenlik araçlarıdır. Toplumun neoliberal dönüşümünün ve militarist politikaların gerçekleştirilmesi, burjuva demokrasininin içinin boşaltılması ve emperyalist politikaların gerekçelendirilmesi için kullanılmakta ve bu politikalara karşı geliştirilebilecek olan toplumsal direniş mekanizmaları, emekçilerin ve emek hareketinin parçalanmasıyla asgarî düzeye indirilebilmektedir. Almanya'daki sendikal hareketin, demokratik kurumların ve daha da önemlisi, Alman işçi sınıfının neofaşist hareketlere karşı bu denli etkisiz kalmasının temel nedeni bu egemenlik araçlarının etkinliğidir. Kısacası; neofaşizmin kökü parti yasaklamalarıyla değil, sistemde köklü değişimlerle kazanabilecektir. ■

KÜRTLER İLE BOŞ KALE MAÇ

9 OCAK 2013

Son günlerde Türkiye medyasında PKK'yi »silahsızlandırma« konusunda epeyce yaygara koparıldığından, gene üstüme vazife olmadan bir kaç laf etmeden geçemeyeceğim.

Türkiye karar vericileri ne zaman Kürt hareketini kontrpiyede bırakmayı amaçlayan hamlelere kalkışsalar, »sol« liberal tribünler »demokrasi geliyoor« nidalarıyla ayağa kalkıp, tezahürata başlıyorlar. Sanırsın ki Kasımpaşa santraforü orta sahadan gol attı. Hoş, karşı takımı silah zoruyla sahadan çıkartıp boş kalan kaleye ben bile gol atarım, ama taftar bu, görevi tezahuratta bulunmak.

İyi hoş da, bizim tribünde, yani emekçilerin, yoksulların ve ezilenlerin tarafındaki sessiz bekleyiş de pek hayra alâmet değil. Herkes pür dikkat kesilmiş, Kasımpaşalının hamlesini bekliyor – sanki devlet hiç faul yapmayan dünyanın en »centilmen« takımı.

Neyse, metaforu iyice yüzüme gözüme buluşturmaktan burada bırakayım ve ne demek istediğimi anlatayım. AKP hükümetinin Kürt Sorunu'nu çözme niyeti yok. Çözmek istese başta anayasa değişikliğini beklemeden demokratikleşmenin yolunu açar, seçim bara-

şını kaldırır, hukukun üstünlüğünün tesis edilmesini sağlar, kuvvetler ayrılığına saygı duyar, parlamenter demokrasiyi işletir, rehin aldığı binlerce insanı serbest bırakır, basın ve ifade özgürlüğünü güvence altına alır, Roboski Katliamı'nın faillerini yargıya teslim eder, Abdullah Öcalan üzerindeki tecriti kaldırır ve sürdürüldüğü artık gizlenemeyen müzakereleri kamuoyuna açık yapar. Yani kısacası, burjuva demokrasilerinin olmazsa olmaz kriterlerine uymaya çalışır; polisini, ordusunu dizginler.

AKP tüm bunları ancak güçlü bir toplumsal direnişle karşı karşıya kalırsa yapar, daha doğrusu yapmak zorunda kalır. Direniş yoksa, siyaset değişikliği de olmaz.

AKP kötü niyetli olduğu için veya »devletin bölünme fobisi« nedeniyle değil, temsil ettiği / desteğini aldığı sermaye fraksiyonlarının çıkarlarını korumak için böyle davranır. Boşuna değildir uçak gemisi sevdası, polisin paramiliterleştirilmesi, ordunun müdahale savaşlarına hazır hâle getirilmesi. Kapitalist sermaye birikiminin gereğidir, sömürü düzenine direnenleri bastırmak, emek hareke-

tini güçsüzleştirmek, Kürt hareketini tasfiye etmek ve ülke dışındaki yatırımları, pazarları, hammadde kaynaklarını askerî araçlarla güvence altına almak.

»Osmanlı sevdası« AKP'nin gericiliğinin değil, bölgesel-emperyalist heveslerin ifadesidir. Devlet ve siyaset üzerinde belirleyici olan İslam'ın değil, Dolar'ın yeşili, burjuvazinin gericiliğidir. Onun için sermayenin desteklediği hangi hükümet olsa, aynı şekilde davranır.

Nasıl »irtica ve bölünme tehditi« geçmişte kemalist elitler için bir egemenlik aracı olduysa, İslam ve Kürt Sorunu da AKP için birer egemenlik aracıdırlar. AKP, bu egemenlik araçlarını bugün en iyi kullanan siyasî formasyondur. Türkiye sermayesinin ve Batı'nın desteği bu yüzdendir.

Hiç bir iktidar elindeki egemenlik araçlarından gönüllü olarak feragat etmez. Nasıl bir anaconda yılanı, avını daha sıkı boğmak için sarılışını gevşetirse, AKP iktidarının da, şimdilik yumuşama gibi görünen siyaseti, baskıyı daha da artırma hamlesidir. Gerçek yumuşama, ancak karşı koyma sonucu elde edilir. Eğer bugün BDP heyeti Abdullah Öcalan ile görüşebilseyse, bu açlık grevlerinin ve Kürt hareketinin direnişinin sonucudur.

Evet, bu görüşmelerin sonuçlarını zaman gösterecek. Görüşmeler, kan dökülmesini durdurabilirse, gelecek için önemli bir iş yapılmış olacak. Ancak bu kadar iyimser olabilmek için fazla neden yok. Silahlı mücadeleye yol açan nedenler ortadan kaldırılmadığı, gerçek bir demokratikleşme süreci başlatılmadığı ve bölgede emperyalist emellerden vazgeçilmediği sürece, değişen bir şey olmayacak.

Kendi hesabıma egemenlere hiç güvenmedim. Kürt siyasetinin »antrenörlerine« naçizane tavsiyem, »baldırı çıplaklara« olan güvenlerini kaybetmemeleridir. »Baldırı çıplakların« perspektifinden geliştirilecek her siyaset »dik« durulabilmesine yardımcı olacak, radikal demokratik adımların atılmasını zorlayabilecektir. ■

PARİS: QUI BONO?

10 OCAK 2013

PKK kurucularından Sakine Cansız, KNK Paris temsilcisi Fidan Doğan ve Leyla Söylemez'in Çarşamba akşamı Paris'te son derece profesyonelce işlendiği şüphe götürmez bir infaza kurban gitmeleri, bir çok soruyu beraberinde getiriyor ve Kürtlerin haklı tepkisini çekiyor.

Sakine'yi özverili, tutarlı ve öngörülerini hayli güçlü bir insan olarak tanıdım. Yaşam hikâyesi, iradesini çelikleştirmiş, ama O, dürist yoldaş sevecenliğinin ve dayanışmacı ruhunun kaybolmasına hiç bir zaman izin vermemişti. Şimdi yok, aynı Fidan ve Leyla gibi. Hiç kuşkusuz yakınları ve yoldaşları onların anılarını zihinlerinde hep taze tutacaklardır. Kürt halkının başı sağolsun.

Tanıdığınız birisinin katledilmesinin hemen ardından bir yorum yazmak, pek akıllı bir iş gibi görülmeyebilir. Ama özel olanın politik, Sakine gibi bir insanın öldürülmesinin son gelişmelerle bağlantılı olduğuna inanıyorsanız, olayı yorumlamamız, en azından »Qui bono?«, yani »kime yarıyor?« sorusunu sormanız için yeterlidir.

Amacım komplo teorileri üretmek değil, bazı

soruları ortaya koymak, arka planı anlamaya çalışmaktır. Ama önce Avrupa'daki Kürt kurumlarına bir önerim var: Paris ve Berlin başta olmak üzere, Avrupa'da ulaşılabilecek en yüksek düzey sorumlularla hemen ilişkiye geçilmeli ve olayın aydınlatılması için ısrarlı olunmalıdır. Kürt kurumları ile siyasetçilerininin 24 saat yakından izlendiği Avrupa'da devlet kurumlarının böylesi bir cinayeti görememeleri, en azından habersiz olmaları olanaksızdır. Fransız devleti, olayı en kısa zamanda aydınlatmalıdır. Aksi takdirde bu cinayetlerin sorumluluğuna ortak olmaktan kurtulamayacaktır.

Avrupa'nın göbeğinde ilk kez PKK'nin üst düzey isimlerinden birisinin planlı bir suikastın hedefi seçilmesi, yeni bir dönemin başladığına işaret ediyor. Ancak olayı salt PKK ile bağlantılı ele almak, Kürt Sorunu'nun gerek Türkiye, gerek Kürdistan ve Ortadoğu, gerekse de küresel kapitalizmin stratejileri açısından önemini, somut gelişmeler ile bağlantısını görmeyi engelleyecektir. Bu açıdan, neden bu isimler hedef seçildi ve bu cinayetler kime yarıyor sorusuna yanıt aramak gerekiyor.

Öncelikle Türkiye karar vericilerinin yargısız infazlar ve zamanında ASALA örneğinde örneğinde görüldüğü gibi, doğrudan devlet kontrolündeki çeteler ile işlettiği cinayetler konusunda sicili hayli kabarık olduğundan, bu infazın arkasında Türkiye kaynaklı bir kararın durduğunu düşünmek için fazlasıyla neden var. Kaldı ki, AKP genel başkan yardımcısının olayın henüz sıcaklığı geçmeden yaptığı, »PKK'nin iç hesaplaşması gibi görünüyor« açıklaması ve cinayetlerin »süreci sabote etme çabası olabileceği« tespiti, son derece şüphe uyandırıcıdır.

Öyle ya da böyle, kim yapmış olursa olsun, cinayetlerin Ömer Çelik'in dediği gibi »süreci sabote etmeyi« değil, görüşmelerin yapıldığı PKK lideri Abdullah Öcalan'a ve doğrudan PKK'nin kendisine bir sinyal vermeyi hedeflediğini ve Türkiye karar vericilerinin çifte stratejilerinin açık bir ifadesi olduğunu düşünüyorum. Amed Dicle'nin dün yazdığı gibi, Başbakan Erdoğan'ın »sizi bulduğunuz yerde yakalarız« açıklamasından hemen sonraki Lice saldırısı ve bu üç infaz doğrudan birbiri ile bağlantılı görülmelidir.

Şahsen çifte stratejinin, yani bir taraftan fizikî imha yollarının farklı biçimlerde derinleştirilerek sürdürülmesi (ki siyasî cinayetin, »amaç aracı meşrulaştırır« açıklamasıyla ABD devlet aklı hâline gelmesinde yardımcı olan Cizvit Yüksek Okulu öğrencisi ve ABD'nin anti-terör-operasyonlarında İHA'larla yargısız infazlar pratiğini başlatan John Brennan'ın CIA başkanlığına aday gösterilmesiyle, Türkiye güçlü bir destekçi kazanmıştır), diğer taraftan da »çözüm« umutları yaratılarak, Kürt hareketinde sınıfsal ve milliyetçi temelde bölünme hedefiyle görüşme taktikleri izlenmesinin, »AKP devletinin« önümüzdeki dönemde uygulanacak somut politikalarının

temeli olduğuna inanıyorum. Bu açıdan, yeni cinayetlere hazırlıklı olunması gerektiğini ve gelişmelerin soğuk kanlı bir biçimde, tüm diyalektik bağlantılarıyla ele alınmasının zorunlu olduğunu düşünüyorum.

Türkiye'deki karar vericilerinin, Türkiye sermayesinin ve artık güçlü bir bileşeni hâline geldiği emperyalist güçlerin bölgedeki çıkarlarını kollamak, bir »Global Player« olarak Ortadoğu'nun yeniden düzenlenmesinden olabilecek en büyük payı alabilmek için geliştirdikleri militarist ve yayılcı dış politika, içeride üstesinden gelinebilmemiş Kürt Sorunu'nun tasfiyesini, en azından sivriliklerinin törpülenerek, Kürt hareketinin marjinal hâle getirilmesini gerektiriyor.

Öcalan ile görüşmelerde »demokratikleşme« ışığı gören Türkiye demokrasi güçleri, aydınlar ve liberalleri, bu politikaların faturasının kendilerine de çıkartılacağını ve Öcalan başta olmak üzere, Kürt hareketinin belirleyici aktörleriyle özgür ve eşit göz hizasında müzakere yapılmaksızın, »barışın« sağlanamayacağını görmeleri gerekiyor. Selahattin Demirtaş'ın »demokratik özerklikten vazgeçmedik« açıklamasının, Kürtlerin hâlâ dik durduğunu gösterdiğini unutmamaları gerekiyor. Cinayetlerin ifşa ettiği gerçek şudur: Barışçıl bir gelecek, ancak Kürdistan Barışından geçecektir, yoksa hiç. ■

»HANGİ KÜRTLER, HANGİ TÜRKLER«

12 OCAK 2013

Bu yıl kötü başladı. Dostum, barış aktivisti Ralph M. Luedtke'nin cenazesini henüz kaldırmıştık ki, TBKP'li yoldaşım Osman Salkalsız'ın ölüm haberi geldi. Ona veda ettik, bu sefer Paris'ten Sakine, Fidan ve Leyla'nın vurulduklarını duyduk. Peşpeşe ölüm haberlerini veren telefonuma lânet okurken gene çalınca, »yoksa, yine mi?» demekten alıkoynamadım kendimi. Ahizeden Willy hocanın sesini duyunca, rahatladım.

»Öcalan ile görüşmeler başlamış, ne diyor-sun?» diye lafa girdi, merhaba demeden. »Görüşmeler var, ama haberler kötü. Baksana, Paris'te Sakineleri vurdular. Tam da barış umudu doğmuşken...« diyebildim. İhtiyar bilgenin ses tonundan, kaşlarının nasıl çatıldığını görür gibiydim.

»Bakıyorum sen de kendini »barış« laflarına kaptırmışsın. »Barış« kelimesinin tek başına bir anlam ifade etmediğini, »nasıl bir barış« sorusunu yanıtlamadığı sürece, içi boş küçükburjuva söyleminden ileri gidemeyeceğini bilmiyor musun? Söylemlere ne bakıyorsun, asıl soruyu sorsana!«

Hoppala. »Yahu hocam, bi dur. Daha henüz

somut bir şey duyamadık ki. Hem, ...« Willy hoca, lafımı bitirmeden saydırdı: »Siz gençleri anlayamıyorum. Hem sosyalistiz diyorsunuz, hem de burjuvazi ile medyanın söylemini kritiksiz temel alarak, görüngüleri analiz etmeye çalışıyorsunuz. Madem sosyalistsin, o zaman söyle bakalım...«

Buyur burdan yak! Hocanın bizi bir tek sözlüye çekmediği kalmıştı: »Sosyalistler herhangi bir ülkedeki, herhangi bir durumu analiz etmek için, bir tek görüngülere mi bakarlar, yoksa o duruma yol açan gelişmelerin maddî şartlarını, o ülkedeki ve dünyadaki güç ilişkilerini ve somut politikaları mı temel alıp, değerlendirirler?»

»Tabii ki ikincisi.«

»Madem öyle, AKP, taktiksel görüşmeleri onaylayan iktidar ortağı Gülen Hareketi ile birlikte, bunca imha ve inkâr politikası esnasında durduk yere neden ve nasıl bir »barışı«, hangi Kürtlerle yapmak istiyor? Hem, gerçekten demokratikleşmeyi, Kürtlerin doğuştan elde ettikleri hakları vermek istediği için mi, yoksa, Erdoğan'ın Afrika seyahatinden de okunabileceği gibi, Türkiye sermayesinin ya-

tırımlarını güvence altına alabilmek ve bölgesel emperyalizm heveslerini gerçekleştirmek amacıyla, kendi ülkesinde planlarına engel olduğu belli olan Kürt hareketini yedeğine almak, başaramazsa da en azından bu hareketi sınıfsal ve milliyetçi temelde bir bölünmeye zorlayarak, kendi pozisyonunu sağlamlaştırmak için mi?»

Tam, »ama hocam, silahların susması...« diyecektim, gene araya girdi: »Aması, maması yok! Ortaya çıkmasına neden olan şartlar değişmeden, silahlar nerede susmuş? Silahları bıraktırmanın yolu basit: gerçek demokratikleşme ve eşit haklar. Yüzde elli çoğunluğu olan bir hükümetin anayasayı değiştirmeden yapabileceği bir iş. Demek ki, mesele bu değil.«

»Peki, asıl mesele ne?» dedim. »Bilmiyormuş gibi yapma« diye tersledi, »dediğim gibi, sermaye çıkarları ve emperyalist emeller. Şöyle bir düşün: nasıl oluyor da »Kürdistan« lafından bile nefret eden Türkiye karar vericileri, petrol kaynakları üzerinde oturan Barzani'nin bağımsız devlet fikrine sıcak bakıyorlar da, aynı Barzani'nin sınırlarına tel örgüler çektiği Rojava Kürtlerinin, doğrudan halk egemenliğini sağladıkları demokratik özerk bölgelere tahammül edemiyor, müttefikleri olan islamist grupları Rojava'nın üzerine salıyorlar?»

»Ama hocam, barış nasıl sağlanacak?» Gene kükredi: »Bu soruyu sormadan önce »hangi Kürtler, hangi Türkler ve nasıl bir barış« sorusuna yanıt ara, sonra gel. Hadi bana eyvalah« dedi ve telefonu kapattı.

»Ara« demesi kolay, be hocam. En iyisi mi, ben gidip biraz kitapları karıştırayım. Ha, bir de 17 – 18 Ocak 2013 tarihlerinde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Oditor-

yum'unda yapılacak olan »Hikmet Kıvılcımlı Sempozyumu«na katılalım. Biraz düşüncelerimi toparlar, belki de yeni bir şeyler öğrenebilirim. Tavsiye ederim, siz de katılın. Teori ferahlatıcı, yol göstericidir. ■

BAZEN »TERÖRİSTİMİZ«, BAZEN »MÜTTEFİKİMİZ«

19 OCAK 2013

Uzun yıllar Sahel Bölgesi'nin demokratik gelişime »modeli« olarak gösterilen Mali, Fransa'nın askeri müdahalesiyle gene dünya gündemine oturdu. 1960 yılında bağımsızlığını (!) kazanan ülke, 67 yıl Fransa'nın sömürgesiydi. Bölgeye örnek olarak gösterilen ülke, bugün yeni bir savaşın sahnesi hâline geldi. Neden?

Aslında Fransa'nın askerî müdahalesi beklenmedik bir gelişme değil, çünkü uzun zamandır planlanmaktaydı. Ekonomik ve toplumsal açıdan kurulduğu günden bu yana bölünmüş olan Mali, 2012 Ocak'ında ülkenin kuzeyinde çoğunluğu oluşturan Tuareglerin kalkışmasıyla haberlere konu olmuştu. Başkent Bamako'nun bulunduğu güneyde çoğunluğu oluşturan tarım ekonomisine bağımlı Bamtaraların elitleri, ülke yönetimini ellerinde tutuyorlar. Tuareglerin kalkışması nedeniyle, bir darbe ile iktidara getirilen geçici hükümet BM'den yardım istedi.

Gerçi Kuzey'in ayrıldığını seküler Tuareg hareketi olan »Anzawad'ın Bağımsızlığı İçin Ulusal Hareket« (MNLA) ilân etmişti, ancak kısa süre sonra »İslamî Mağrip El Kaidesi« (AQIM) ile ittifaka giren islamist Tuareg

»Ansar Dine«, MNLA'yı marjinalleştirdi ve Kuzey'i kontrolü altına aldı. Bu gelişme nedeniyle AB, BM'in 2071 nolu kararı temelinde bir kriz konsepti geliştirdi. Bu konsept 20 Aralık 2012 tarihli ve 2085 nolu BM Kararı temelinde Afrika Ülkeleri Ekonomik Birliği (ECOWAS) askerleri ile birlikte »teröre karşı mücadele«nin nasıl yönlendirileceğini belirliyordu.

Müdahalenin, Mali'deki »sorunun« Sahel Bölgesindeki diğer bir sorun tarafından çetrefilleştirilmesi nedeniyle geciktiğini söylemek gerekiyor. Sahel hâli hazırda devletlerin kontrol altına alamadıkları büyük bir kaçakçılık bölgesi. Ayrıca Libya savaşı da Mali krizini hızlandıran bir etken oldu. Tuaregler, Gaddafi'nin alaşağı edilmesiyle en önemli destekçilerini kaybetmişlerdi.

Fransa, müdahalesini üç gerekçe ile meşrulaştırmaya çalışıyor:

- 1) Mali devletinin güvenlik ve savunma güçlerinin yeniden yapılandırılması,
- 2) Ayrıldığını açıklayan bölgelerin yeniden devlet kontrolü altına alınmasıyla teröre karşı etkin mücadele ve

3) İstikrar tedbirlerinin uygulamaya sokulması.

Fransa zaten uzun zamandan beri eski sömürgeci güç sıfatıyla bölgede askerlerini konuşlandırmıştı. Diğer yandan her zaman »Fransa'nın koruma sorumluluğu olduğu« vurgulanıyordu. Fransa başkanı Hollande'ın askerî müdahale başlar başlamaz »Fransa özel çıkarlar peşinde değildir« demecini vermesi, her ne kadar bir »güvence« gibi görünse de, aslında bir itiraftan başka bir şey değil.

Ekonomik arka plana baktığımızda, Fransa'nın müdahalesinin çok açık ekonomik çıkarların korunma tedbiri olduğunu görebiliriz. Mali ekonomisi, ABD'nin kendi pamuk üreticisine verdiği sübvansiyonların pamuk alım fiyatlarının dünya çapında düşmesi nedeniyle hayli zora girmişti. Bamtara elitleri ülke tarımını pamuk ihracatına yönelttiklerinden, ihracat gelirlerinin düşmesi halkın daha da yoksullaşmasını körükledi. Ülkenin altın madenlerini uluslararası tekellere devretmesi nedeniyle, altın ihracatından da gelir elde edilmesi pek olanaklı gibi görünmüyor. Diğer taraftan ülkenin kuzeyinde, yani »ayrılıkçıların« kalkışmada bulunduğu bölgelerde, aynı Nijer'de olduğu gibi büyük uran kaynakları var. Bu açıdan »Fransa'nın koruma sorumluluğunu« uran kaynaklarını Fransız tekelleri için »koruma sorumluluğu« olarak okumak doğru olacaktır. Zaten Fransız nükleer enerji tekeli Areva'nın doğrudan Fransa kamuoyunda askerî müdahale lehine çalışmaları yapması da bu bakış açısını doğruluyor. Öyle ya, toplam 58 Fransız nükleer santralinin uran gereksinimi nasıl karşılanacak?

Mali'den haber yapan bağımsız haber kaynakları, aslında ihtilafın Mali ordusunun islamistlerin kontrolündeki Duentza kasaba-

sına baskın yapmaları ile sertleştiğini ve islamist güçlerin bunun üzerine karşı saldırılara başladıklarını bildiriyorlar. Öyle ya da böyle, savaş çıkması/çıkartılması için neden çok kolay bulunabilir. Hele hele, Mali gibi ülkelerin bulunduğu bölgelerde.

Fransa'nın Mali'deki askerî müdahalesi, klasik tanımıyla söylersek, emperyalist müdahaleden başka bir şey değil. Ve burada da şunu çok iyi görmekteyiz: Mali'de radikal vahabizm taraftarları »terörist« olurlarken, aynı radikal vahabizmi savunan ve Suriye'deki Esad Rejimine karşı savaşan islamistler ise »müttefik«! Aynı güçleri bazen »teröristimiz«, bazen »müttefikimiz« diye tanıtmak zaten emperyalizmin bilinen tavrı değil midir? ■

GERİCİLİK AVRUPA'DA YENİDEN SAHNEDE

26 OCAK 2013

Britanya başbakanı Cameron'un haftalar öncesinden ilân edilen ve basına sızdırılan konuşması, umulduğu gibi, AB gündeminin ilk sırasına oturdu. Zaten Avrupa'daki burjuva medyası günlerdir »Britanya AB'den ayrılıyor mu?» spekülasyonunu körüklüyor ve güya Avrupa başkentlerinin »tereddütlü bir bekleyiş» içinde olduğunu bildiriyordu. Ama asıl meselenin bu olmadığını anlamak zor değil.

Öncelikle Cameron'un bu mızızlanışının Britanya tribünlerine yönelik bir sesleniş olduğu vurgulanmalı. AB'ni yakından tanıyanlar, Downing Street'in her zaman »yaşlı kıta« ile arasında mesafe koyduğunu, Brüksel'den bağımsızmış gibi davranmaya çabaladığını ve transatlantik ittifak içerisinde AB'nin değil, daha çok ABD'nin yanında durduğunu biliyorlardır.

Cameron, konuşmasında »ayrılırim haal« tehditini savurmasına gerekçe olarak, AB bütünleşme sürecinin »yeniden müzakeresinin zorunluluğunu« ve AB'nin »daha rekabetçi, daha esnek, daha yerindenlikçi, daha demokratik (!) ve daha adil olması gerekliliğini« gösteriyor. Ama, şimdi olduğundan »daha

rekabetçi« ve »daha esnek« bir AB'nin nasıl olup da »daha demokratik« olacağı sırrını açıklamıyor.

Derdinin ne olduğuna dair ipucunu ise, 2017 yılında »yaparım« dediği halk oylaması savına baktığımızda görebiliyoruz. Cameron, iktidarda kalırsa, AB yorgunu Britanyalılara »AB'de kalalım mı, kalmayalım mı?» sorusunu yöneltecekmış. Bu son derece muğlak vurgunun hedefi tabii ki 2015 seçimleri. Cameron muhtemelen böylelikle hem Britanyalılar arasında yaygın olan AB karşıtlığını kendi lehine kullanmak, hem de aynı anketleri okuyan Labour lideri Miliband'i benzer pozisyon almaya zorlayarak, asıl »orijinalin« kendisi, Miliband'in ise sadece »taklidi« olduğu kanısını uyandırmak istiyor.

Cameron'un bu muğlak »AB reformu taleplerine« Britanya sermayesinin verdiği »Britanya'nın AB üyesi kalması, iktisatımızın uzun vadeli çıkarlarına uygundur« (Britanya sanayiciler başkanı John Cridland) biçimindeki net yanıt, oynanan oyunu açıkça deşifre ediyor.

AB üyesi ülkelerde burjuva partilerinin her seçim öncesinde »Brüksel bürokrasisini«

eleştirmeleri ve daha fazla »yerindenlik« talep etmeleri bilinen bir gelenek. Bu nedenle AB elitlerinden kaygı duyulduğunu gösteren önemli bir açıklama gelmedi.

Burjuva medyasında süren tartışmanın gölgesinde kalan asıl mesele ise burjuva gericiliğinin AB çatısı altındaki konumlanışıdır. Esas itibariyle Cameron'un açıklamalarını, AB'nin, kapitalizmin değişmez kuralı olan merkezleşmenin meşruiyetsiz yoğunlaşması, ulus devletlerin sömürü aygıtı olarak kullanılmasının devamının sağlanması, yoksul bölgelerin daha fazla boyunduruk altına alınması ve sermayenin egemenliğinin pekiştirilmesi yönündeki dönüşümüne hız verilmesi olarak okumak, daha doğru olacaktır.

Çek ve Macar milliyetçiliklerinin aldığı aşırı çehre, zengin Katalunya'nın İspanya'nın yoksul diğer bölgelerinden ayrılma isteği, Kuzey İtalyalıların Güney karşıtlığı, Doğu ve Güneydoğu Avrupa'daki Roman ve Yahudi düşmanlığı, nihâyetinde Çekirdek Avrupa'da toplum merkezine yerleşik ırkçılık ve refah şövenizmi tam olarak bu burjuva gericiliğinin açık bir ifadesidir.

Aslına bakılırsa burjuva gericiliğinin »demokratikleşme« ve »kaderini tayin hakkı« adına savunduğu sözde yerindenlikçilik, 19. ve 20. Yüzyıl'lardaki gericilik ulusçuluğun 21. Yüzyıl'da makyajlanmış, ama sermaye egemenliği ve sömürünün sürdürülebilirliği biçimindeki özü değişmeyen çirkin yüzünden başka bir şey değildir.

Bu açıdan »baldırı çıplaklar« ve ezilenler perspektifinden yükseltilmesi gereken temel talep, ulus devlete dönüş değil, aksine gerçek demokratikleşmenin, sosyal standartların her yerde en yüksek düzeyde olmasının, ekonominin olabildiğince demokratik kontrol

altına alınmasının, militarizm ve emperyalist müdahalelerin geriye püskürtülmesinin, ekolojik sürdürülebilirliğin, cinsiyetler eşitliğinin sağlanmasının ve halk egemenliğinin ifadesi olan demokratik özerkliğin gerçekleştirilebileceği bir küreselleşmedir. Burjuva gericiliğine verilecek yegâne yanıt, emekçi sınıfların ve ezilenlerin kaderlerini tayin hakkı talebidir. Cameron'un bizlere anımsatacağı, bence bu olmalıdır. ■

ULUS, MİLLİYET VE SOSYALDEMOKRASİ

2 ŞUBAT 2013

Ne zaman muhalif toplumsal güçler, güncel gelişmeleri salt görüngüler üzerinden değerlendirip, maddî temeli olmayan duygusal söylemlerle açıklamaya başlasalar, verili tarihsel dönemin maddî koşulları ve bunların uluslararası bağlamları göz ardı edildiğinden, kavramların içerikleri değişir, muğlaklaşır ve kafalar karışır. Günümüz anlamak olanaksızlaşır.

Bunun yakın bir örneğini Çek Cumhuriyeti başkanlık seçimini, »sol eğilimli« bir politikacının kazandığını bildiren haberlerde görebiliriz. Özgür medya bile, açık milliyetçi seçim kampanyası yürüten Miloš Zeman'ın »sol eğilimli« olduğunu yazdı.

Halbuki biraz araştırılırsa, Zeman'ın seçim kampanyalarında, Çek ülkesinin tarihsel yerleşik halklarından olan Almanlara ve Slovaklara karşı nefret söylemini kullandığını, hatta tescilli neoliberal başkan Václav Havel'in desteğini aldığını, Çek sermayesinin çıkarlarını savunduğunu, dahası aşırı bir islam düşmanı olduğu öğrenilebilirdi. Özcesi, bir kişinin »sosyaldemokrat« olduğunu söylemesi, onun öyle olduğunu kanıtlamaz.

Diğer ve daha trajik olan örnek ise, Alman-

ya'daki Dersim derneklerinin CHP'yi Sosyalist Enternasyonal'e şikâyet etmeleridir. Aslında burada, »kimi, kime şikâyet ediyorsunuz?« diye sormak gerekiyor. Çünkü Sosyalist Enternasyonal, »ulus devlet« konusunda CHP'nin bir milim dahi uzağında değil.

Kuşkusuz, sosyaldemokrasi ile, »sosyaldemokrat« olunduğu söyleminin haricinde hiç bir zaman herhangi bir âlâkası bulunmayan CHP'ye yönelik eleştiriler haksız değil. Hatta Birgül Ayman Güler'in »Türk ulusu-Kürt milliyeti« söylemi, CHP'ye »nasyonal sosyaldemokrat« sıfatını takmak için yeterince gerekçe veriyor bile – hele hele Kılıçdaroğlu'nun Güler'e, daha doğrusu CHP programına sahip çıkmasından sonra...

Amma velâkin, CHP'yi modern Türkiye tarihinin yegâne suçlusu ilân etmek, son derece yüzeysel ve gerçek resmin görülmesini engelleyen bir metod olur. Böylesi bir bakış açısı, sadece Anadolu-Mezopotamya coğrafyasındaki soykırımların ve trajedilerin gerçek sorumlusunun ortaya çıkarılmasını engellemekle kalmaz, aynı zamanda günümüz Türkiye'sindeki siyasî, ekonomik, toplumsal ve

kültürel sorunların asıl nedenlerinin anlaşılmasına yol açar.

Eklektik olma tehlikesine rağmen, bu tespiti Dersim örneğiyle açalım: CHP, Dersim Katliamı'nda sadece, Türk milliyetinin burjuvazisinin mutlak egemenliği altında olan »modern Türk ulus devletinin« görünen yüzüdür. Tarihsel gelişimi içerisinde temel tandansı merkezileşmek, sınıf egemenliğini yoğunlaştırmak ve devlet sınırları içerisindeki en ücra köşelerde dahi kapitalist üretim tarzını hakim kılmak olan burjuva »ulus devleti«, hiç bir yerde farklı üretim ilişkilerine, bilhassa plebyan yaşam tarzına ve feodalizm kalıntılarına yaşam hakkı tanımaz. Dünyadaki her kapitalist ulus devlet, pleblerin, feodal yapıların ve boyunduruk altına alınan milliyetlerin harabeleri üzerine kuruludur. Son ikiyüz yıllık devletler tarihine kısa bir bakış, bunu kanıtlayacaktır.

Her ne kadar kapitalistleşme sürecinde Türkiye burjuvazisi feodal yapılarla ittifak kurmuş, hatta – bugün olduğu gibi – özgürleşme hareketlerine karşı bunları sağlamlaştırmış olsa da, bu ittifaka direnen plebyan Dersim'in ehlileştirilmesi gerekiyordu. Genç Türk »ulus devleti« kapitalizmin »gereğini« yerine getirdi. Katliamın gerekçesi budur.

AKP de günahsız değildir, çünkü referans aldığı bütün isimler 1938'de CHP ve devletin tepesindeydiler.

Milletvekili Güler'in konuşması, Türk »ulus devleti«nin tarihsel içeriğinin dolamlaması, CHP programının özünün tekrarıdır. Ama bu, CHP'yi »ırkçı« diye eleştiren AKP'nin »ulus devlet« noktasında CHP'den farklı olduğu anlamına gelmez. Tam aksine, AKP iktidarı Türk milliyetinin burjuvazisinin, diğer milliyetler üzerindeki egemenliğini pe-

kiştiren, aynı »ulus devletin« özünü, sadece farklı söylemle, günümüz Türkiye kapitalizminin gereksinimlerine uygun bir dönüşümle savunan siyasetin ifadesidir. Ve Sosyalist Enternasyonal'i oluşturan partilerin burjuva karakteri de, nüans farklılıklarına rağmen, ne CHP'den, ne de AKP'den değişik değildir.

Toplumsal muhalefetin alternatif siyaset yollarını duygusal tepkilerle bulması olanaksızdır. »Neyin, ne olduğu« söylenmeden atılacak her adım, egemenlerin değirmenine su taşımak demektir. ■

ŞU MİLLİYETÇİLİK NE MENEM BİR ZENAAT...

9 ŞUBAT 2013

Türkiye yaygın medyası hakikaten iflah olmaz. Muhalif medya çalışanları, gazetecilik yaptıklarından hakim önüne çıkartılırlarken, burjuva gazetecileri »sahibinin sesi« misâli ahkâm kesiyorlar. Ve böylece 1840lardaki Marx'ı doğruluyorlar: »Basının birincil özgülüğü, sınaî müessese olmama [özgürlüğüdür].«

Kamuoyu görüşünün oluşmasında en önemli faktör olan basın, »sınaî müessese«, dahası farklı sektörlerde tekel hâline gelmiş holdinglerin parçası olunca, kamuoyu görüşünü, sınıf egemenliğinin pekişmesi için manipüle etmeyi temel amacı hâline getirir. Bunu, Türkiye'deki güncel »milliyetçiliği yeme yarışında« da görmekteyiz.

Geçmişin kafataşçı, bugünün ise burjuva milliyetçisi Mümtazer Türköne'nin güya milliyetçilik karşıtı laflar etmesi, basındaki diğer burjuva milliyetçilerince »örnek tavır« olarak alkışlanıyor. Türköne, »Türk milliyetçiliği bir fikir, bir hareket ve bir ideoloji olarak tarihî misyonunu tamamladı« ve »Türkçülük, tıpkı Kürtçülük gibi ülkeyi bölüyor« diye yazınca, tüm burjuva medyası »bravo« nidalarıyla inledi.

Önce kendisini »millet ve milliyetçilik teorisi ve tarihi konusunda uzman« sayan, Erdoğan'ın »biz hem Türk, hem Kürt milliyetçiliğine karşıyız« sözünü alkışlayan, ama hâlâ »gururlu bir Türk milliyetçisi« olduğunu söyleyen Türköne'ye bazı tarihsel gerçekleri anımsatalım:

1. Her türlü milliyetçiliğin yeşerdiği toprak, egemen mülkiyet ve iktidar ilişkileridir;
2. Milliyetçilik, genellikle bir milliyetin burjuvazisinin sınıf egemenliğinin aracı olan sunî »ulus devletinin« ortaya çıkmasıyla doğrudan bağlantılıdır ve bu nedenle sömürüyü, başka milliyetlerin ezilmesini, cinsiyetçiliği, militarizmi, savaşı, yayılmacılığı ve benzeri bilimüm görüngülerin asıl nedenini perdeleyen bir paravandır;
3. Kapitalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu yerlerde hiç bir »ulus« veya milliyet »imtiyazsız, sınıfsız ve kaynaşmış bir toplum« değildir ve bu nedenle milliyetçilik, başta ezilen ve sömürülen sınıflar olmak üzere, halkın ezici çoğunluğunun çıkarına aykırıdır – geniş kesimlerin milliyetçi olması, bu gerçeği değiştirmez;

4. »İyi« ve »kötü« milliyetçilik ayrımı, maddi temeli olmayan soyut ve öznel bir formülas-yondur ve

5. Her türlü milliyetçilik, felaketin habercisidir – Bkz.: modern »ulus devletler« tarihi.

Erdoğan'ın milliyetçilik karşıtı söylemi veya Türköne'nin »Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı ortak paydasında buluşalım« önerisi, liberallerin kulağına hoş gelse de, aldatıcıdır, çünkü burjuva milliyetçiliğinin farklı bir versiyonudur. Milliyetlerin eşitliğini sağlama, yani herkesin doğuştan elde ettiği hakları kullanabilme koşullarını yaratma yükümlülüğünü vermediğinden, içi boş ve demagojik bir söylemdir.

Türkiye egemenlerinin ve sözcüsü burjuva medyasının güncel »milliyetçilik karşıtı« söylemleri, »sünnî din kardeşliği« temelinde kurgulanan yeni »ulus« anlayışını, özelde muhalif kesimleri ehlileştirme, genelde ise sınıf egemenliği aracı olarak kullanmak istediklerinin ifadesidir. AKP iktidarı ve onları destekleyen sermaye fraksiyonları açısından, kişilerin Kürt, Türk veya başka milliyetten olması, bu kişiler yeni »ulusa« ait olduklarını ilân ettikleri ve »anavatanın« gelişmesi için neoliberal iktisat politikalarına, özelleştirmelere, yayılcı militarizme ses çıkarmadıkları müddetçe, önemli değildir. Bu aynı zamanda kapitalist gelişmenin bugün geldiği aşamanın da karakteristik özelliğidir.

»Ulus« anlayışını yenilemekte (!) gecikmiş olan ve dolayısıyla tarihsel gelişmeye yetişemeyen CHP'nin çıkardığı yaygaranın asıl nedeni budur.

Peki, muhaliflerin tavrı ne olacak? Elbette kimsede hazır reçete yok, ama gerçek demokratikleşmenin, eşit hakların ve bu hakların kullanılabilmesi için şartları oluşturacak

bir barış süreci talebiyle işe başlanabilir. Bu talep, neoliberal uygulamalara, cinsiyetçiliği yaratan ve ekolojik felaketlere yol açan nedenlere karşı mücadele verenlerin ve bilhassa emek hareketinin talepleriyle birleştirilip, bugün ve burada gerçekleştirilecek adımlar için ortak mücadele geliştirilebilir.

Liberallerin, burjuva milliyetçilerinin AKP'yi pohpohlamasına bakmayın. Milliyetçiliğe karşı atılacak en etkin adım, milliyetçiliği yaratan şartların ortadan kaldırılmasıdır. Gerisi ise laf salatasıdır. ■

ELBETTE! ULUS DEVLETİ AŞMAKTIR BÜTÜN MESELE!

İSMAİL BEŞİKÇİ’NİN TARİHSEL YANILGISI, KÜRT »ULUS DEVLETÇİLERİ« VE
ALTERNATİF SİYASET ARAYIŞLARI ÜZERİNE

12 ŞUBAT 2013

Günün birinde Mümtazer Türköne gibi bir burjuva milliyetçisi ile aynı »düşüncede« - İsmail Beşikçi’nin saygın bir isim olduğunda – buluşuyor olmak, bir sosyalist açısından pek arzu edilen bir durum değildir doğrusu. Ama gene de bu durum sosyalistler ve burjuva milliyetçileri arasındaki farkı göstermek, »ulus«, »ulus devlet« ve »milliyet« kavramları çerçevesinde »ulusal sorunun« tarihsel maddecilik pozisyonundan nasıl irdelenmesi gerektiğinin altını çizmek için iyi de bir fırsattır denilebilir.

Zaman gazetesi yazarı Türköne, bir yandan Beşikçi’yi, onu Nihal Atsız ile bir tutarak, dahası »Her ikisi de... ulusçuluğu en uç noktaya, ırkçılığa kadar taşıdılar« diyerek büyük bir haksızlık yapıyor, diğer yandan da – sonra yeniden yermek için – Beşikçi’nin »fikirleri uğruna hapislerde çile çeken... ciddî ilim ve fikir adamı ve üretken bir Türkiye sosyoloğu« olduğunu belirterek, »İsmail Beşikçi’nin Kürtler üzerinde bir »bilge« olarak bırakacağı izleri ve göreceği saygıyı tahmin etmek zor değil« övgüsünde bulunuyor.[1]

Türköne’nin Beşikçi’yi »ırkçılıkla« suçlaması

maddi temeli olmayan ve son derece haksız bir ithamdır, ama Beşikçi’yi övdüğü satırlara katılmamak da o derece olanaksızdır. Türköne’nin yazısında yaptığı tespitleri yorumlamayı daha sonraya bırakarak, bir bilim insanı olarak Beşikçi’ye gösterilen saygının, övgüye değer çalışmalarının ve düşünceleri nedeniyle gördüğü zulmün dahi kıramadığı iradesinin bir çok insanda uyandırdığı hayranlığın altı çizilmelidir. Şüphesiz İsmail Beşikçi, günümüzde Anadolu-Mezopotamya coğrafyasında rastlanabilecek önemli bilim insanlarından. İsmail Beşikçi’nin yaşamı ve düşüncelerini »ipin, kurşununun rağmına« savunması okuduğunuz satırların yazarının da saygısını kazanmıştır.

Beşikçi’nin, Türköne’nin köşe yazısına konu olan ve serbesti.net adlı internet sayfasında okuduğumuz yazısı,[2] sadece Beşikçi’nin Kürt Sorunu’na temel çözüm önerisinin özünü, yani Kürtlerin kendilerine ait bağımsız »ulus devlete« kavuşarak sorunun çözüleceğini değil, aynı zamanda Kürt milliyetçileri ve federalistlerinin ulaşmak istedikleri nihai hedefi de yansıttığından, gerçekten incelemeye değer. Beşikçi’nin görüşleri ve bağımsız bir

Kürt »ulus devleti« fikri üzerine yürütülecek eleştirel bir tartışma, 21. Yüzyıl'da »ulusal soruna« nasıl bir yanıt verilmesi gerektiğini ve bu sorunun çözüm önerilerinden hangisinin insanlığın geleceğini demokratikleşme ve eşit haklar temelinde şekillendirebileceğini ortaya çıkartmak için bir turnusol rolünü üstlenebilir. Böylesi bir tartışma, aynı şekilde hem günümüz Kürt hareketinin, aktörlerinin ve karşıtlarının gerçeğe yakın değerlendirilmesini, hem de sosyalistler arasında, yanıtlandığı düşünülen, ama hâlâ kafa karışıklığına yol açan »ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin hakkı« ilkesinin yeniden ele alınma fırsatını verebilir.

Okumakta olduğunuz bu makalenin amacı, öncelikle »baldırı çıplakların« perspektifinden, bunu yapma denemesidir. Bu makalede yer alan eleştiri ve görüşlerin hiç bir şekilde yanılmazlık iddiasının olmadığını, altını kalın çizgilerle çizerek, vurgulayalım. Makale, Kürt Sorunu'nun günümüzde ulaştığı aşamada esasa yönelik eleştirel tartışmalara – cümürü kadar olsa da – bir katkıda bulunabilirse, amacını fazlasıyla yerine getirmiş olacaktır.

I

Beşikçi anılan yazısında, öncelikle Abdullah Öcalan'ı eleştirerek, Kürtlerin özgürlüklerine ancak kendi bağımsız »ulus devletlerini« kurduklarında ulaşabileceklerine dair düşüncesine bir gerekçe sunuyor. Beşikçi'nin, bu düşüncelerini »ulusların kaderlerini tayin hakkı« ilkesine dayandırdığı çok açık. Ama anılan yazısındaki temel iddiası ve eleştirisi, »bütün milli hakları, demokratik hakları gasbedilmiş ulusa mensup« bireylerin, Öcalan gibi »ulusu aşım« demelerinin »sakatlık« olduğu, aslında »Kürd milliyetçisi« olmaları

ve kendi »ulus devletlerinin« bağımsızlığını savunmaları gerektiğidir.[3]

Verili koşullar altında »ulus devleti aşmak, devletin hazırladığı dipsiz kuyulara düşmek olur« diyen Beşikçi, 2013 Ocak'ında katıldığı bir konferansta[4] söylediklerini tekrarlıyor:

»Güvenlik güçleri köylere bayraklı panzerleriyle giriyor, Evleri teker teker yıkıyor. Yıkılan evler daha sonra yakılıyor... Köy harabeye dönüyor. Ortada bulduklarını yakalıyorlar. Zor kullanarak, döverek söverek karakola götürüyorlar. Yakalananlara yoğun işkenceler yapıyor. Yakalanıp karakola götürülenlerde bazıları işkenceli sorgularla öldürülüyor. Bazıları kaçırılıyor, kendilerinden haber alınamıyor. Böyle bir ortamda bile bağımsız devlet düşünemiyorsan, sende bir sakatlık var.

Panzerlerle birlikte gelen özel timler, bayrak amblemlili yüzükler taşıyorlar. Bayrak amblemlili kemerler, bereler taşıyorlar. Böyle bir ortamda bile senin bayrakla bir sorunun yoksa, sende bir sakatlık var.«[5]

Beşikçi'nin »sen« diye hitap ettiği, Öcalan şahsında Kürt hareketidir, ama asıl kast ettikleri, Kürt hareketi içerisindeki emek ve ezilenler perspektifinden hareket eden sosyalistler ve Türkiye sosyalist hareketinde Kürt hareketine yakın duranlardır.

Beşikçi'nin, bağımsız bir Kürt »ulus devletini« ve Kürtlerin bunun için uğraş vermeleri gerektiği düşüncesinin temelini tarihe bakış açışı biçimlendirmektedir. Gerçi Beşikçi tarihle ilgili çalışmalarında antik çağlara kadar geriye gitmektedir, ama »Kürd milli hareketinin« 19. Yüzyıl'ın ortalarından itibaren yükselmekte olduğu tespitinden hareketle, asıl tarihsel bakışını Osmanlı İmparatorluğu'nun çözülüş ve Türk »ulus devleti« sürecine yo-

[3] A.g.y. İmlâ hataları internetteki yazıdadır.

[4] »Barış İçin Öcalan'a Özgürlük Girişimi«nin düzenlediği »Çözüm ve Müzakere Süreçlerinde Liderlerin Rolü« başlıklı uluslararası konferans, Elite World Hotel İstanbul, 13 Ocak 2013.

[5] A.g.y. İmlâ hataları internetteki yazıdadır. A.b.ç.

ğunlaştırmaktadır. Bu nedenle biz de Beşikçi'nin tarihe bakış açısını değerlendirebilmek için, bu dönemle ilgili görüşlerine yoğunlaşma durumundayız.

Beşikçi'nin bu dönemle ilgili temel tezi, Türk »ulus devletinin« oluşmasının hem dönemin emperyalist devletlerinin, hem de genç Sovyetler Birliği'nin oluruyla olanaklı olduğu ve emperyalist güçlerin »anti-Kürd« politikalar takip ettikleridir. 17-18 Ocak 2013 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen »Dr. Hikmet Kıvılcımlı Sempozyumu«na sunduğu bildiri bize bu teziyle ilgili ipuçlarını vermektedir[6]:

»(...) Emperyal güçler, Büyük Britanya ve Fransa değil bağımsız bir Kürdistan'ı sömürge bir Kürdistan'ı bile düşünmediler. Kürdlerin ve Kürdistan'ın bölünmesini ve paylaşılmasını gerçekleştirdiler.

Büyük Britanya ve Fransa, her zaman anti-Kürd politikalar tasarlamış ve uygulamıştır, hangi siyasal parti iktidarda olursa olsun her zaman anti-Kürd politikalar egemen olmuştur. Bu iki emperyal güç projelerini Türk, Arap ve Fars yönetimleriyle işbirliği ve güçbirliği yaparak gerçekleştirmişlerdir.

Dönemin Sovyetler Birliği yöneticilerinin, Kürdlere, Kürdistan'a ilişkin politikaları da anti-Kürd politikalarlardır. İngiliz ve Fransız politikalarından farklı değildir. Sovyetler Birliği yöneticileri, Kürdlerin, Kürdistan'ın bir statü kazanmasına karşı durmuşlar, Kürdleri ezen devletlerin yanında yer almışlar, Kürdlere karşı geliştirilen, ırkçı, sömürgeci, faşist politikalara, uygulamalara destek vermişlerdir.

(...) Bugün Kürdistan sömürge bile değildir. Sömürgeler, ilaniye, sonsuza kadar, sömürge kalmak üzere kurulmadılar. Emperyal ve sömürge-

ci devlet, belirli bir süre onları yönetecek, onları ekonomik ve toplumsal bakımlardan güçlendirecek, onlara, kendi kendini yönetmenin yolunu yordamını öğretecek, giderek o sömürgeye bağımsızlık verecektir. Sömürge-sömürgeci ilişkilerinin temel özelliği budur.

Kürdistan ise, işgal ve ilhak edilmiştir. Kürdistan inkar edilip, Kürdistan toprakları o ülkenin toprağı sayılmıştır. Bu sürecin, iki emperyal devleti ve Yakındoğu'nun ve Ortadoğu'nun iki köklü devleti tarafından müstereken yapılması, Kürdlerin ve Kürdistan'ın yönetimini de kolaylaştırmıştır. Kürdlerin, Kürdçe'nin, Kürdistan'ın inkarı, bu ilişkiler sayesinde kolaylaşmaktadır. Bu ilişkilerin, sömürge bile olmayan bir yapının, sömürge bile olmayan ilişkilerin yaşanmasında büyük rolü vardır.

(...) Sömürgeci devletlerin, genel olarak, sömürgelerinde, yerli dili kültürü inkar ettiği, onları sömürgecinin diline asimile etmek için çaba sarfettiği görülmez. Ama, Kürd-Türk ilişkilerinde temel boyut asimilasyondur. Kürd dilinin, kültürünün inkar edilmesi, Kürdlerin Türklüğe asimile edilmesi için yoğun çaba sarf edilmesi, Kürd-Türk ilişkilerinin temel boyutunun oluşturmaktadır. Kürdlerin, Kürdçenin, Kürdistan'ın böylesine inkarı, sömürge bile olmayan bir yapının, sömürge bile olmayan ilişkilerin yaşanmasına neden olmuştur.«

Beşikçi'nin görüşlerine temel oluşturan böylesi bir tarih bakışının eleştirisi büyük zahmet gerektiriyor, çünkü »nereden başlanmalı« çıkmazına yol açıyor. »Kürdistan'ın bölünmesi« kurgusu üzerine kurulu, farklı dönemlerin içiçe geçtiği ve tarihsel koşulların göz ardı edildiği bir yaklaşımla karşı karşıyayız. Kurguyu anlayabilmek için bir alıntı daha yapmak gerekecek[7]:

»(...) Kürtler ilk olarak XVI. yüzyılın ilk çey-

reğinde, Şah İsmail ile, Yavuz Sultan Selim arasındaki Çaldıran Savaşı döneminde (1514) Osmanlı İmparatorluğu ile İran İmparatorluğu arasında bölünmüştür. Bu bölünme, 1639'da Kasr-ı Şirin Anlaşması'yla resmîyet kazanmıştır.

XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde, 1812-1813 ve 1826-1828 Rus-İran savaşları sonunda, İran kesimindeki Kürdistan'ın Kuzey tarafları Rus İmparatorluğu'nun denetim altına girmiştir. 1920'lerde Milletler Cemiyeti dönemindeki bölünme ve paylaşılma en kalıcı, en kapsamlı, en derin olandır. Artık köyler, aşiretler, aileler, hatta aynı aile içerisinde kardeşler arasında da bölünme olmaktadır.»

Dört cümlede dörtyüzyıllık bir sürecin ele alınması bir kere ciddî bir handikap. Bu denli kısa yoldan, tarihsel koşulları ve arka planı, yerkürenin üzerinde devasa değişimlerin vuku bulduğu farklı süreçleri ve uluslararası bağlantıları ele almadan »Kürdistan bölündü« sonucuna varmak ve bu sonuçtan hareketle, bağımsız bir Kürt »ulus devleti« gerekliliğini çıkartmak, hayli karmaşık bir düşünce sistemini ortaya çıkartmaktadır. Şimdi bu noktada Beşikçi'nin onlarca kitap çalışması olduğu yönünde itirazlar gelecektir. Doğru, ama bu gerçek yukarıda alıntılanan tarih kısaltmasının arkasında, aynı anlayışta olan müthiş bir bilgi birikiminin olması nedeniyle, eleştirimizin haklılığını değiştiriyor.

Bu açıdan bazı tarihsel köşe taşlarını yerli yerine oturarak ilerlemek gerekiyor.

Beşikçi'nin referans aldığı dörtyüz yıllık zaman dilimi 12 bin yıllık medeniyetler tarihinde eşi görülmemiş devinimler dönemidir. Orta Çağ'ın sonlarına doğru üretim ve mübadele ilişkilerinde gerçekleşen köklü değişimler, ticaret ve üretimin sınırlar ötesine taşması, para ekonomisi, muvazzaf orduların oluşması ve fetihler, temel tandansı

merkezleşme olan büyük devletlerin ortaya çıkmasına neden oldu. Merkezî devlet aparatına sahip olan imparatorluklar, 17. Yüzyıl'ın başlarında İngiltere ve Hollanda'nın yaptığı ve onları bütün diğer büyük devletlerin takip ettiği gibi, sömürge fethederek ve kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesini teşvik ederek, ilkel toplumların çözülmesine, küçük milliyetlerin bağımsız var oluşunun olanaksızlaşmasına ve feodal parçalanmışlıkların genelde merkezîyetçi olan mutlakîyetçiliklerin çatısı altında – zor yoluyla veya gönüllü olarak – toplanmasına yol açmışlardır.16. ve 17. Yüzyıl'lar, merkezleşme tandansı ile feodal parçalanmışlıklar arasında süregiden mücadeleler dönemidir. Merkezî büyük devletlerin kurulması da, kapitalist üretim biçiminin, emperyalist sömürge fetihlerinin ve küresel ticaretin gelişmesiyle, Orta Çağ'ın bütün iktisadî, siyasî ve hukukî alacalığının kalıntılarını ortadan kaldırarak, modern burjuva toplumunun yolunu açmıştır. Bu dönemin devinimleri ve Fransız Devrimi ile başlayıp, 18. ve 19. Yüzyıl'larda devam eden gelişmeler biliniyor...

Tüm bu dönem içerisinde Kürdistan coğrafyasında değil merkezleşme tandansını gösterebilecek Kürdî küçük devletler, desantral feodal yapılanmaları olanaklı kılacak üretim ilişkileri ve bütünsellikler söz konusu değildi. 16. Yüzyıl'daki Kürdistan coğrafyası, bugün kadim halklar olarak adlandırdığımız farklı milliyetlerin bir arada yaşadıkları, sınırların değişken olduğu ve merkezleşen büyük imparatorlukların coğrafyasıydı. Beşikçi, Osmanlı, Rus ve İran imparatorlukları ile köyleri, aşiretleri ve aileleri anarak bu tespiti teyid etmektedir.

Bu imparatorluklar (veya merkezleşen büyük devletler diyelim), ki Karl Kautsky bunla-

rı »kültür çoğunluğu enternasyonal olan kültür çevreleri« olarak nitelendirmektedir,[8] hem farklı dilleri ve milliyetleri içeriyorlardı, hem de ekonomik ve siyasî gelişmeyle bağlantılı olarak, bu milliyetlerin ortak devlet çatısı (veya bir kral, sultanın, şahın egemenliği) altında birbirleri ile her türlü ilişkilerini sağlayacak koşulları yaratıyorlardı. Merkezî hegemonun otoritesi altında ulaşım, iletişim, üretim, mübadele ve hukuk ilişkilerinin merkezileştirilmesi de, modern burjuva toplumlarının temelini oluşturuyorlardı – her ne kadar Osmanlı İmparatorluğu gibi coğrafyalardaki kapitalistleşme süreci bazı farklılıklar göstermiş olsalar da, genelleme yapacak olursak, tarihsel süreç tam da bu biçimde seyrini sürdürmüştür.

Geldiğimiz bu noktada bir parantez açarak, Beşikçi'nin hayli sorunlu olan »sömürge-sömürgeci ilişkilerinin temel özelliği budur« dediği tespiti değerli görülmektedir. Manifaktür döneminden doğrudan sömürgeci devlete dönüşen İngiltere ve Hollanda kendi gelişimlerinde diğer kapitalist devletlerden bazı farklılıklar göstermiş olsalar da, sömürgeci-sömürge ilişkileri her yerde hep aynı seyri göstermişlerdir. Sömürgecilik tarihini gözden geçirdiğimizde, yüzeysel bir bakış bile, dünyanın hiç bir yerinde »emperyal ve sömürgeci« devletlerin sömürgelerine »onları belirli bir süre yönetip... ekonomik ve toplumsal bakımdan güçlendirip... kendi kendini yönetmenin yolu yordamını« gösterdikten sonra, kendi rızasıyla »sömürgeye bağımsızlık« verdikleri tek bir örneğin dahi olmadığını gösterir. Zaten öyle olsaydı, köle sahiplerinin kölelerini azad edip, kendilerine ortak ettiklerini veya bir kapitalistin kendi rızası ile kârından vazgeçerek, işçisinin emeğini daha az sömürmeye yanaştığını da görür olurduk.

Kaldı ki böylesi bir durum egemen iktidar ve mülkiyet ilişkilerini anlamsızlaştırırdı. İşte tam da bu nedenle sömürgeler bağımsızlıklarına ancak baş kaldırarak kavuşmuşlardır, ki bu da sömürgelerdeki kapitalist gelişmenin ulaştığı düzeyle doğrudan bağlantılıdır. İngiltere, Fransa, İspanya ve Portekiz'in Kuzey ve Güney Amerika'daki sömürgelerinin 19. Yüzyıl'a kadarki bağımsızlık tarihleri, Avustralya ve Uzak Doğu tarihi, 20. Yüzyıl'daki bağımsızlık hareketleri, bu tarihsel sürecin karakteristik özellikleridir. Elbette, sömürgeci devletler arasındaki emperyalist paylaşım savaşlarının, bu çerçevede (örneğin 1825-1870 yılları arasında Brezilya, Arjantin, Paraguay, Uruguay gibi Güney Amerika »ulus devletlerinin« oluşumunda ve hem sömürgeci devletler olan İspanya ve Portekiz'e karşı verdikleri, hem de kendi aralarında gerçekleşen savaşlarda İngiltere ve Fransa'nın askerî-siyasî müdahalelerinde olduğu gibi) bir sömürgeci devletin, diğerinin sömürgesine destek çıkmasının da bağımsızlık savaşlarında etkisi olmuştur, ama sömürge-sömürgeci ilişkilerinin temel özelliği kendisini Beşikçi'nin dediği gibi değil, yukarıda belirtilen tarihsel süreçle ifade etmektedir.

Bu bağlamda emperyalist güçlerin bilhassa Britanya ve Fransa'nın »Kürdlerin ve Kürdistan'ın bölünmesini« gerçekleştirmiş olmaları ve »her zaman anti-Kürd politikalar tasarlayıp, uyguladıkları« tespitinin de tarihsel gerçekleri doğru yansıtmadığını belirtmek zorundayız. »Ulusların kaderlerini tayin hakkı« ilkesini devlet politikası hâline getiren Sovyetler Birliği'nin »Kürdleri ezen devletlerin yanında« yer aldığı, »Kürdlere karşı geliştirilen, ırkçı, sömürgeci, faşist politikalara, uygulamalara destek verdikleri« iddiasının da yüzeysel ve son derece öznel bir iddia ol-

ması nedeniyle konuyu açıklamaya yardımcı olmayacağından, üzerinde durmayı burada gereksiz görmekteyiz. Sovyetler Birliği'nin kuruluşundan itibaren bilhassa »ulusal sorun« bağlamındaki hayli sorunlu politikaları konusunda sosyalist ve komünist hareketin hemen hemen tüm akımlarının yarattıkları müthiş külliyat, bu iddianın incelenmesi için tavsiye edilir.

Ama Britanya ve Fransa'nın, tabii ki diğer emperyalist güçlerin ve Osmanlı İmparatorluğu ile Türk burjuva »ulus devletinin« - kapitülasyon dönemlerinden beri – Osmanlı coğrafyasında ve ardılında uyguladıkları politikalar konusunda aydınlanabilmek ve resmî tarih anlatısının ardındaki gerçek resmi görebilmek için, Karl Marx ve Friedrich Engels'in, 1853-1854 yılları arasında »New York Daily Tribune«da yayınladıkları ve o günler için son derece güncel olan onlarca makaleye işaret etmek gerekiyor.[9] O dönemde »Şark Sorunu« olarak tanımlanan gelişmelerle ilgili olarak gerek Marx'ın, gerekse de Engels'in (ki Engels'in dönemin muvazzaf orduları ve konumlanışları üzerine olan yazıları askerî tarih açısından son derece ilginç ve aydınlatıcıdır) diplomatik mektup örneklerini ve belgeleri de içeren makaleleri 1855'deki Kırım Savaşı'na yol açan süreci en ince ayrıntılarıyla yansıtmaktadırlar. Sadece o değil; makalelerinde savdukları görüşler, tarihsel maddeciliğin gelişmeleri, içeriklerini belirleyen maddî koşulları ele alarak, nasıl değerlendirmesi gerektiğine dair günümüz için de önemli ipuçları vermektedirler. Örneğin 23 – 28 Mart 1853 tarihinde ortaklaşa kaleme aldıkları bir makalede Osmanlı İmparatorluğu'nun sınıfsal karakterini ve din faktörünü şöyle analiz ediyorlar (o dönemde Avrupa'da Osmanlı'ya »Türkiye«, müslüman nüfusa da milliyetine

bakılmaksızın »Türk« deniliyordu)[10]:

»Türkleri, oradaki farklı toplumsal sınıflar arasındaki ilişkiler aynı farklı ırklar arasındakiler gibi karmakarışık olduğundan, Türkiye'deki egemen sınıf olarak tanımlayabilmemiz çok zor. Türk, duruma ve yere göre işçi, köylü, kesenekçi, ticaret adamı, feodalizmin en aşağı ve en barbar devrindeki bir feodal toprak sahibi, sivil memur veya asker olabilir; ama hangi sosyal konumda olursa olsun, o, ayrıcalıklı dine ve ulusa aittir – sadece o silah taşıma hakkına sahiptir ve en yüksek mevkiide olan bir hristiyan, en alt sınıftan bir müslüman ile karşılaştığında, ona yol vermek zorundadır. Bosna'da ve Hersek'te halk kitleleri Rajah, yani hristiyan kalırlarken, Slav aristokratları islami kabul ettiler. Demek ki bu vilâyette, aynı müslüman Boşnak'ın, Türk asıllı müslüman din kardeşiyle eşit basamakta olması gibi, egemen inanç ve egemen sınıf özdeştir.«

Marx ve Engels'in duygusalıktan ve soyut formüllerden uzak, somut maddî koşullara dayandırdıkları bu kısa analizden Osmanlı İmparatorluğu'ndaki sınıf ilişkilerinin nasıl biçimlendiğini okuyabilmekteyiz: Osmanlı tebaaı, hangi sosyal statüde, imparatorluğun hangi bölgesinde ve hangi etnik kökenden olursa olsun, dinî aidiyeti onun ayrıcalıklı bir konumda olup olamayacağını belirlemektedir. İmparatorluk coğrafyasındaki Arap, Azerî, Boşnak, Bulgar, Çerkez, Kürt, Laz veya Türk milliyetleri, müslüman olmalarıyla Sultan'ın ayrıcalıklı »kulları« olarak kabul gördüler – elbette Padişahlık sisteminin izin verdiği ayrıcalık ölçüsünde. Tek başına bu tespit bile, Osmanlı İmparatorluğu döneminde müslüman Kürtlerin, Beşikçi'nin iddia ettiği gibi »sömürge bile olmayan, sömürge Kürdistanında statüsüz« olmadıklarını, »Kürtlerin Türklüğe asimile edilmek için yoğun çaba« sarf edilmesine gerek olmadığını ve

[9] Bkz.: Karl Marx – Friedrich Engels: Marx-Engels-Werke (MEW-Toplu Eserleri), Cilt 9 ve 10, Dietz Verlag 26 Berlin, 1985.

[10] Karl Marx/Friedrich Engels: Britische Politik – Deisraeli – Die Flüchtlinge – Mazzini in London – Türkei (Britanya Siyaseti – Disraeli – Mülteciler – Mazzini Londra'da – Türkiye), Türkiye tanımlamasına »Toprak Aris-tokrasisi« dipnotu düşülmüş, New York Daily Tribune, No. 3736, 7 Nisan 1853, MEW, Cilt 9, S. 8.

bu dönemdeki »Kürd-Türk ilişkilerinin« asıl »temel boyutunu« din kardeşliğinin oluştuğunu kanıtlamaktadır. Ve bu noktada Kürt aşiretlerinin 19. Yüzyıl'ın ortalarından itibaren (II. Abdülhamid dönemi) »Ermeni Sorunu«na nasıl dahil edildiklerinin de açıklaması yatmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde milliyetin ikincil, dinî aidiyetin ise asıl belirleyici olduğu gerçeğini, Ayşe Hür'ün 3 Şubat 2013 tarihli Radikal gazetesindeki köşe yazısında Mustafa Kemal'den yaptığı iki alıntı da teyid etmektedir. Hür, Mustafa Kemal'in 1 Mayıs 1920'de dönemin milletvekillerine, »Efendiler, meselenin bir daha tekerrür etmemesi ricasıyla bir iki noktayı arz etmek isterim: Burada maksud olan ve Meclis-i âlinizi teşkil eden zevat yalnız Türk değildir, yalnız Çerkez değildir, yalnız Kürd değildir, yalnız Laz değildir. Fakat hepsinden mürekkep anasır-ı İslâmiyedir, samimi bir mecmuadır...« diye hitap ettiğini, daha sonraları da, 1922 Ekim'inde bir grup öğretmene, »Üç buçuk yıl öncesine kadar dini bir cemaat olarak yaşıyorduk... O zamandan beri Türk milleti olarak yaşıyoruz« dediğini aktarıyor.[11]

Ama bu tarihsel gerçekler, Beşikçi'nin haksız olduğu anlamına gelmez, sadece tahlilini yanlış döneme oturttuğunu gösterir. Beşikçi'nin temel yanılması, tarihsel yanılıdır. Asimilasyonun, inkâr ve imhanın başladığı dönem, kapitalistleşme dönemidir, ki bu noktada Beşikçi, Kürtlere yönelik inkâr ve imha siyaseti eleştirisinde sonuna kadar haklıdır, ama o döneme de sonra değineceğiz.

Marx ve Engels'in bu makalesinden alıntı yapmışken, »ulusların kaderini tayin hakkı« ve »ulusal sorun« ile doğrudan bağlantılı olan bir pozisyonlarını örnek göstermek ay-

dınlattıcı olacaktır. Bunun içinse önce Marx ve Engels'e söz vermek, ardından da Rosa Luxemburg'un bu örneği değerlendirmesine fırsat tanımak, yararlı olur.

Marx ve Engels Londra'da kaleme aldıkları, yukarıda anılan makaleyi, şu paragraf ile sonlandırıyorlar[12]:

»Rusya, kararlı bir fetih ulusu oldu ve bir yüzyıl boyunca öyle kaldı, ta ki 1789 Büyük Hareketi ona müthiş enerjisi olan korkunç bir rakip yaratana dek. Biz, Avrupa Devrimi'ni, demokratik fikirlerin infilâk ettirici gücünü ve insanın doğuştan sahip olduğu özgürlük dürtüsünü kast ediyoruz. Avrupa kıtasında o devreden bu yana gerçekten sadece iki güç var: bir tarafta mutlakî yetçiliği ile Rusya, diğer tarafta demokrasisi ile devrim. Şu an için devrim bastırılmış gibi görünüyor, ama [devrim] yaşıyor ve hiç bir zaman olmadığı gibi korkutucu olmaya devam ediyor. Milano'daki son ayaklanmayla ilgili haberlerin gericiliği ne denli korkuttuğu, bunu gösteriyor. [13] Ancak Rusya Türkiye'ye sahip olursa, o zaman gücü neredeyse iki katına çıkar ve geri kalan Avrupa karşısında daha fazla ağırlık kazanır. Böylesi bir gelişme devrimci dava için tarif edilemez bir talihsizlik olur. Türk bağımsızlığının ayakta kalması veya – Osmanlı İmparatorluğunun olası çöküşü durumunda – Rus ilhak planlarının engellenmesi, son derece önemli meselelerdir. Bu noktada devrimci demokrasi ile İngiltere'nin çıkarları uyuşmaktadır, ne onlar ne de öbürü Çar'a Konstantinopol'i başkentlerinden birisi yapma iznini verebilirler ve uç noktaya gelirse eğer, o zaman her ikisinin de aynı ölçüde enerjik direniş göstereceklerini göreceğiz.«

Rosa Luxemburg 1890lı yıllardan beri »özerklik« ve »ulusal sorun« üzerine olan düşüncelerini geliştirmekteydi. O dönemlerde, bilhassa devrim süreçlerinde, Polonyalı

milliyetçilerin Çarlık Rusya'sından ayrılarak, Polonya »ulus devletini« oluşturma çabalarına, aynı zamanda Rusya Sosyaldemokrat İşçi Partisi'nin milliyetler sorunu çerçevesinde parti programına »ulusların kaderlerini tayin hakkı« ilkesini yerleştirmesine karşı çıkan Luxemburg, konuyla ilgili çeşitli makaleler kaleme aldı. Luxemburg, Polonya Krallığı ve Litvanya Sosyaldemokrasisi SDKPiL'nin merkezî yayın organında Ağustos 1908 – Eylül 1909 tarihleri arasında Lehçe yayınladığı makalelerinden birisinde, Marx ve Engels'in ve sosyaldemokrasinin »özerklik« ve »ulusal sorun« konusunda nasıl davrandıklarını, yukarıdaki alıntı bağlamında şöyle değerlendiriyor[14]:

»Halkların özgürlük »hakkı«, Marx, Engels [ve] Liebknecht'i Balkan Slavlarına karşı düşmanca tavır almaktan ve bütünsel Türkiye'nin davasını savunmaktan alıkoymadı. Onlar, o zamanlar Türkiye'nin bağrındaki Slav kabilelerinin ulusal hareketlerini, liberalizmin o ya da bu »ebedî« duygusal formülasyonları açısından değil, kanılarına göre bu ulusal hareketlerin içeriğini belirleyen maddî koşulların bakış açısından değerlendirdiler. Marx ve Engels, toplumsal olarak geri kalmış Balkan Slavlarının o zamanki özgürlük uğraşlarını, Rus Çarlığı'nın Türkiye'yi parçalama hedefiyle geliştirdiği entrikalar diye algılayarak, Rus gericiliği karşısında bütünsel Türkiye'nin bir savunma seti olacağına ısrar ettiler [ve] Slavların ulusal özgürlük davalarını, hiç tereddüt etmeden, Avrupa demokrasisinin çıkarlarına kurban ettiler. Alman sosyaldemokrasisinde bu politika geleneksel olarak 1890lı yılların ortasına, yaşlı Wilhelm Liebknecht'in Türkiye Ermenilerinin mücadelesi sorunu çerçevesinde bu anlamda sahneye çıkmasına dek, geçerli kaldı. Ancak tam da o zamanda Alman ve enternasyonal sosyaldemokrasinin Şark So-

runu'nundaki pozisyonu ters yöne doğru değişmişti. Sosyal demokrasi, Türkiye'de ezilen ulusal uğraşların, kültürel varoluş koşullarına kavuşmalarını o ya da bu biçimde açıkça desteklemeye ve bütünüün sunî birlikteliğine riayet etmemeye başlamıştı. Ve bunu yaparken de kendisini, ezilen uluslar olan Ermenilere ve Makedonyalılara karşı sorumluluk hissi ile değil, aksine öncelikle yüzyılın ortasından itibaren Şark'ta söz konusu olan maddî güç ilişkilerinin analizi ile yönlendiriyordu. Bu analizden hareketle Türkiye'nin siyasî çözülüşünün, 19. Yüzyıl'ın ortalarından itibaren süren kendi iktisadî-siyasî gelişiminin bir sonucu [ve] ayrıca, Türkiye'nin geçici muhafazasının, Rus mutlakîyetçiliğinin gerici diplomasisinin çıkarlarına olduğu kanaatine varan sosyal demokrasi, tüm diğer örneklerde olduğu gibi, nesnel gelişmenin önüne geçmedi; aksine [nesnel gelişme] ile uyumlu olarak ve sonuçlarından da faydalanarak, Türkiye'deki ulusal hareketleri desteklemesiyle, Avrupa medeniyetini savundu; aynı şekilde, her ne kadar toplumsal temelleri zayıf olsa da, Türkiye'nin yenilenmesi ve reforme edilmesi uğraşlarını da destekledi.«

Luxemburg'un burada altını çizdiği tarihsel süreçleri, tarihsel koşulları, söz konusu olan maddî güç ilişkilerini ve nesnel gelişmeyi temel olarak analiz masasına yatırma metodu, günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Tarihsel süreçleri, geleceğin şekillendirilmesi amacı ve güncel sorunların çözümüne yönelik programların geliştirilebilmesi için, bu metodla ele almak, olası yanlışları ve bu süreçlerin gerçeğe uymayan tahlilleri üzerinden yanlış bir siyasî programı ortaya koyma rizikosunu en aza indirgeyecektir. Çünkü gerçeğe uymayan öznel tarih bakışı, yapılmak istenilen tahlili yanlışla, güncel olanı soyut formülasyonlarla açıklama çabasına yönlendirir. Beşikçi'nin tarihsel yanlışından çıkartılacak en anlamı öğretisi, budur.

[14] Rosa Luxemburg: Nationalitätenfrage und Autonomie (Milliyetler Sorunu ve Özerklik), derleyen ve Lehçe'den Almanca'ya çeviren Holger Politt, Karl Dietz Verlag Berlin, 2012, S. 53-54. 28

II

Beşikçi, Kürt hareketine, »... bağımsız devlet düşünemiyorsan, sende bir sakatlık var« diyerek, yegâne çözüm önerisinin bağımsız bir Kürt »ulus devleti« olduğunu gösteriyor. Kürtler için »en değerli«, Kürtlere »... olumlu bir gelecek vaad eden tutumun« milliyetçilik olduğunu belirten Beşikçi, kendisine yöneltilen »sınırlar ortadan kalkıyor, Beşikçi hala sınır oluşturmaktan söz ediyor« eleştirisini eleştirerek, dünyada 1990'dan bu yana otuz yakın devletin kurulmuş olmasını, Kürtlerin de bağımsız »ulus devletlerine« kavuşmaları gerektiği fikrine dayanak olarak gösteriyor.

Beşikçi'nin Öcalan liderliğindeki Kürt hareketine yönelik eleştirisine ve bağımsız »ulus devlet« fikrine sahip çıkan ve destek verenler de doğal olarak Kürt milliyetçileri ve Kürt »ulus devletçileri« oluyor. Bu noktada iki uzun alıntı yaparak, bağımsız »ulus devlet« fikrini eleştirel metodla irdelemek gerekiyor.

Birinci alıntı, »Özgür Bireyler Topluluğu«nun programatik görüşlerini içeren »Nasname« adlı internet sitesinden. Beşikçi'nin 28 Temmuz 2010 tarihinde İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen duruşmasının neden olduğu ve örgütsel beyan niteliği taşıyan açıklamasında şöyle deniliyor[15]:

»Öcalan'ın her fırsatta devletleşmeye karşı kin kusması, bu doğal ve bilimsel talebi dillendirenleri hedef yapması/ilkelikle suçlaması, Kürtlerin devletleşmesini »Tarihin Sonu« olarak ilan etmesi yetmiyormuş gibi, Hasip Kaplan gibi piyonların son sözü söyleyerek »Türkiye'nin bölünmez bütünlüğünün tartışılmayacağını« ilan etmesi, PKK'nin konumu ve misyonunu tartışma gerektirmeyecek kadar açık bir şekilde ortaya koymuştur.

PKK, Kürtlerin devletleşmesi hakkına çok net olarak karşı dururken; aynı zamanda bilime, insanlığa ve doğal olana da karşı duruyor. Böyle bir anlayışa insani bir anlam yüklemek insanlığa ve değerlere hakarettir. PKK'nin duruşu ile Beşikçi'yi yargılayan anlayış arasında hiçbir fark yoktur. Bir fark yaratmak için çırpınmak, somut gerçekliği görmemekte ısrar etmek ve kendisiyle birlikte kitleleri de kandırmaktır. Herkes olması gereken yerdedir ve bilinmeyen, görülmeyen bir şey kalmamış artık. Bu nedenle herkesin bulunduğu yeri açıkça söylemek insan olmanın, dürüst olmanın ve cesur olmanın zorunlu sonucudur.

Beşikçi'yi yargılayanlar, Ulusal Sorun'a duyarlı Kürdleri ortak bir cephede buluşturmanın zeminini hazırladıklarını göremeyecek kadar kördürler. Hem kurumsal düzeyde, hem de bireysel olarak hemen hemen bütün duyarlı Kürdlerden temsilciler duruşmada hazır bulunarak Beşikçi ile dayanışma içinde olduklarını gösterdiler. Beşikçi ile dayanışma, aynı zamanda »Kürtlerin devletleşme hakkı« noktasında gösterilen duyarlılığın da göstergesiydi.

PKK dışında kalan ve Ulusal-Demokratik mücadelenin gerekliliğine/haklılığına inanan bütün Kürtlerin ortak bir refleksle/düşünceyle Beşikçi'ye sahip çıkması »Ulusal-Demokratik Cephe'nin gerekliliğine ve olabirliğine de işaret ediyor. Duruşmaya katılanların samimiyeti, içtenliği, duyarlılığı ve heyecanı bu birliğin kısa sürede hayata geçirilebileceğine dair umut verdi. Bu umudu gerçekleştirmek için hepimize sorumluluk düşmektedir.

PKK, Beşikçi ve Kürtlerin devletleşmesi konusunda Bütün duyarlı Kürtlere rağmen Kemalist/devletçi cephede yerini aldı. Aynı şekilde yapılacak referandumda da yine bütün Kürtlerin aksine Kemalist/ırkçı cephede yerini aldı.

Son günlerde yaptığı eylemler de Genelkurmayın direktiflerinden bağımsız değildir ve sadece Kemalist Sisteme hizmet etmektedir. Artık PKK'yi açıkça mahkum etme ve gerçek niteliğini halka anlatmak zorundayız. Yoksa, PKK'nin tahribatları devam edecektir...

Özgür Bireyler Topluluğu olarak, Beşikçi ile dayanışma içinde olduklarını gösteren bütün Kürdistanlı oluşum ve bireyleri kutlarken, bu dayanışmanın, duyarlılığın Ulusal-Demokratik bir cephenin hayata geçirilmesi için de gösterilmesini umuyoruz.«

İkinci alıntı ise, 5 Kasım 2012 tarihinde gerçekleştirilen parti kongresinde HAK-PAR genel başkanlığına seçilen Kemal Burkay'ın konuşmasından. Partisinin »kitlelerin, değişik toplum kesimlerinin temel hak ve özgürlüklerini programına almış, bunun için mücadele eden, demokratik ve değişimci bir parti« olduğunu iddia eden Burkay, çözüm önerisinin »federasyon« olduğunu şöyle açıklıyor[16]:

»HAK-PAR Kürt ulusal hareketinin bir parçasıdır, onun evriminin yeni dönemdeki bir ürünüdür. HAK-PAR 2000'li yılların başında oluştu. Bu bir rastlantı değil. Tam da o dönemde Kürt ulusal hareketi dar bir boğaza girmişti, zor günler yaşıyordu. Rejim, 1960'lı yıllardan başlayarak baskı ve şiddetin dozunu arttırarak, Kürt hareketini adeta bile bile şiddete itti, terörize etti. 1999'dan itibaren ise, PKK lideri Öcalan'ın yakalanıp Türkiye'ye getirilmesinin ardından, bu durumdan yararlanarak Kürt hareketini pasifize etmeye çalıştı. Nitekim, Öcalan İmralı'daki savunmasında geçmişteki tüm taleplerini reddetti, »ne bağımsızlık, ne federasyon, ne otonomi, bunların hiçbirini istemiyoruz,« dedi. Üniter devleti ve Kemalizmi savunur oldu. Kürt halkının hak taleplerini sıradan kültürel haklara indirgedi. Partisi de onu izledi.

İşte HAK-PAR bu koşullarda, ulusal saflarda baş gösteren karamsarlığı, umutsuzluğu giderme, ulusal talepleri ve mücadeleyi sahiplenme, Kürt halkına doğru bir seçenek sunma ihtiyacının gereği olarak ortaya çıktı. Bunun için yurtsever güçlerin el ele vermesi gerekiyordu. Bu amaçla, geçmişte ayrı ayrı örgütlerde siyaset yapan, ayrı ayrı kulvarlarda koşan Kürt yurtseverleri özgürlüğü ve demokrasiyi hedefleyen ortak bir program üzerinde bir araya geldiler.

Bu program Kürt halkının temel taleplerini içeriyor. Biz, Kürt halkının siyasal, yönetsel, kültürel tüm temel haklarını savunuyoruz ve eşitlik temelinde bir çözüm istiyoruz. Bunun biçimi federasyondur. Türkiye'de, ülkenin çoğulcu, çok renkli gerçeğine uymayan üniter yapı terk edilmeli, ademi merkezîyetçi, federatif bir yapıya geçilmelidir. Kürt nüfusun çoğunlukta olduğu Doğu illerinde, yani Kürdistan'da federatif bir yapı oluşmalıdır. Kürtçe eğitim dili olmalı, aynı zamanda Türkçenin yanı sıra 2. resmi dil olmalıdır.

Bildiğiniz gibi Kürt sorunu Türkiye Cumhuriyeti'ne Osmanlı'dan miras kalmış bir sorun. Osmanlı döneminde başlangıçta bir Kürt sorunu yoktu. İmparatorlukla Kürtlerin ilişkisi bir bakıma bir uzlaşma ve ittifak üzerine kurulmuştu. Osmanlı, Kürdistan'ı ve Kürt halkını tanıyordu. Kürt beylikleri özerktiler. Yani Osmanlı'da bir tür ademi merkezîyetçi yapı geçerliydi. Kürdistan medreselerinde Kürtçe eğitim yapılmaktaydı. Bu medreselerde nice Kürt ozanı, Kürt bilgisi yetişti. Ancak 19. Yüzyıl başlarından itibaren Osmanlı'da ve İran'da merkezîleşme hareketi ile birlikte Kürtlerle çatışma dönemi başladı, Kürt beylikleri yok edildiler. Sorun böyle ortaya çıktı. Cumhuriyetin kurucuları da onu adil biçimde, eşitlik temelinde, yani Kürt halkının temel haklarını tanıyarak çözemediler. Aksine Osmanlı'da bile görülmemiş bir anlayışla, tek soy, tek dil an-

[16] Kemal Burkay: Eşitlik temelinde bir çözüm istiyoruz, bunun biçimi federasyondur. Bkz.: <http://www.ilkehaber.com/yazi/esitlik-temelinde-bir-cozum-istiyoruz,-bunun-bicimi-federasyondur-5967.htm>. A.b.ç. 30

layışıyla, Kürt halkını yok saydılar, Kürt dilini ve kültürünü yok etmeye çalıştılar. Bu inkâr ve baskı politikası idi ve doğal olarak tepkilere, bir dizi Kürt ayaklanmasına yol açtı. Ayaklanmalar kanlı şekilde bastırıldı, ama sorun çözülmedi, aksine giderek büyüdü.

Son 40 yıl, Kürt hareketi bakımından çok daha şiddetli uygulamalara sahne oldu. Şiddet şiddeti doğurdu ve bugünlere geldik. Bu süre içinde Kürt halkı da Türk halkı da çok büyük bedeller ödedi. Bu çatışma ortamında 50 binden fazla can yitirdik. Kürdistan altüst oldu, tarım ve hayvancılık çöktü. Binlerce köy yakılıp yıkıldı, boşaldı. Milyonlarca insanımız sürgün yollarına düştü. Bu savaş nedeniyle Türk halkının kayıpları da az değildir. Onca can kaybının, acının yanı sıra, ülkenin trilyonlarca lirası savaşa, yıkıma gitti. Oysa bu büyük paralarla ülkemizin insanlarına çok daha iyi bir eğitim, iyi bir hayat düzeyi sağlanabilirdi. Kurşuna hombaya giden paralar, ekmeğe, kitaba, sağlık alanına gidebilir, bununla iş alanları açılır, ülke daha da gelişirdi.

Yukarıdaki alıntılar bağımsız Kürt »ulus devleti« fikrinin, bu fikrin uygulanabilirliğinin ve uygulanma biçimleri üzerine var olan önerilerin irdelenebilmesi için yeterince ipucu vermektedirler. Ancak bu irdelemeye başlamadan önce, »milliyetçilik« üzerine bir kaç noktanın altını çizmek gerekmektedir.

Son ikiyüz yıllık tarih, kendi milliyetinin diğer milliyetlerden üstün, en azından farklı ya da ayrıcalıklı olduğu ve aynı milliyete mensup olanların çıkarlarının da aynı olduğu kurgusu üzerine kurulu olan »milliyetçilik« ideolojisinin yol açtığı felaketler ile dolu olduğundan, »iyi« ve »kötü« milliyetçilik ayırımının yapılamayacağını kanıtlamak için yeterince veri mevcuttur. İster »ezen«, isterse de »ezilen« milliyet adına yapılan milliyetçilik, top-

lumsal sınıflar var olduğu müddetce her zaman ve her yerde egemen sınıfın egemenlik aracı olduğundan, ezilen ve sömürülen sınıf ve katmanların, halkların ezici çoğunluğunun çıkarlarına uygun olamaz. Bunun aksini kanıtlamak için ileri sürülen »ezen ulus ile ezilen ulus milliyetçilikleri aynı değildir« tezi, toplumsal ve tarihsel gerçeklerle âlâkası ve maddî temeli olmayan soyut, duygusal ve öznel bir formülasyondur. Böylesi bir formülasyon ile var olmayan bir şeyi varmış gibi göstermeye çalışmak, nafile bir çabadır. Çünkü yerküre üzerinde kapitalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu bütün coğrafyalarda yaşayan hiç bir toplum, »ulus« veya milliyet, »imtiyazsız, sınıfsız ve kaynaşmış bir toplum« değildir. Çünkü her türlü milliyetçiliğin yeşerdiği toprak, egemen mülkiyet ve iktidar ilişkileridir.

Beşikçi yazısında, »Kürdlerin, komşu halkları asimile etmek gibi, komşu halkların topraklarını işgal etmek gibi bir derdinin olmadığını herkes biliyor. (...) Baskıya, zulme karşı mücadelenin evrensel olduğu da açıktır« iddiasını ileri sürerek, Kürtler sanki toplumsal sınıflardan oluşmuyormuş ve »Kürd milliyetçiliği« milliyetçi ideolojinin sapkınlıklarından muafmış gibi, bağımsız Kürt »ulus devletinin« diğer »ulus devletlerden« farklı olacağını telkin etmeye çalışmaktadır. Bu öngörü, maddî temeli olmayan boş bir söylem ve bu biçimiyle »iyi« milliyetçiliğin var olabileceğini kanıtlama çabasından başka bir şey değildir. Kapitalist dünyada milliyetçilik, egemen sınıf olarak burjuvazinin diğer toplumsal sınıf ve katmanları boyunduruğu altına sokmasının aracıdır. Dolayısıyla, Beşikçi'nin iddiasının tersine, »Kürd milliyetçiliği«, en başta yoksul ve emekçi sınıflar olmak üzere, ne Kürt halkının, ne de komşu halkların ezici

çoğunluğuna »olumlu bir gelecek vaad eden tutum« değil, kapitalist sermaye birikiminin ve emperyalizmin çıkarlarına hizmet eden gerici bir ideolojidir. O nedenle ezilen milliyetlere yapılabilecek en büyük fenalıklardan birisi, insanları, en başta kendilerini hastalıklı bir ruh hâline sokan o en bayağı ve en vahşi duygunun esaretine alan milliyetçilik ideolojisinin bayrağı altına çağırmasıdır.

Buraya, Türk »ulus devletçileri«, gerici »ulusçular« ile aramızdaki farkı vurgulamak için kısa bir not düşmek gerekiyor: Milliyetçiliğin emperyalist çıkarlara hizmet eden gerici bir ideoloji olduğu tespitimiz, salt emperyalizm karşıtı bir pozisyonundan değil, öncelikle anti-kapitalizm pozisyonundan beslenmektedir. Yakın geçmişin bağımsızlık hareketleri pratiğinin kanıtlaştığı gibi, kapitalizm karşıtı olmayan bir »antiemperyalist« söylem, burjuva milliyetçiliğinden başka bir sonuca yol açmamaktadır. »Antiemperyalizm« iddiasıyla ortaya çıkan ve sonunda kendi burjuva »ulus devletini« kuran bütün bağımsızlık hareketleri, öyle ya da böyle farklı emperyalist merkezlerinden birisinin yanında yer almışlardır. Bu açıdan, aynı zamanda antikapitalist olmayan »antiemperyalizm« savının, içi boş ve demagogik bir söylem olduğunun altı çizilmelidir. Ve buradan da hareketle, Türkiye örneğinde, kendilerine »Türk solu« veya »ulusal sol« gibi sıfatlar yakıştıran siyasî hareketlerin antiemperyalist dahi olamayacakları vurgulanmalıdır. Daha ziyade »nasyonal sosyalist/sosyaldemokrat«, burjuva milliyetçisi veya gerici »ulusçu« olarak nitelendirilmesi gerekenlerin ne sol, ne de sosyalizm fikri ile uzaktan yakından âlâkaları yoktur. Böylelerinin, »Kürt milliyetçiliği emperyalizme hizmet ediyor« söylemi, en hafif deyimle Türk milliyetçisi demagogiden ibarettir ve tarihsel maddecilik

pozisyonundan yapılan milliyetçilik eleştirisi ile aralarında aşılması olanaksız derecede derin bir uçurum mevcuttur. Bu nedenle Beşikçi'nin yazısında, »Türk solu, milliyetçi bir soldur. Önemli bir kesimiyle de ırkçıdır« diyerek yaptığı haksız ithamın genellemeci olduğunu belirtmek gerekiyor. Ayrıca bu ithamın, genellemeci olduğu bilinerek ve bilinçli yapıldığını düşünmek için yeterince neden var. Beşikçi gibi bir bilim insanının, Türkiye sol-sosyalist hareketinde »ulusal« sorunla, bilhassa Kürt sorunuyla ilgili tek tip bir pozisyon olmadığını, sol-sosyalist hareketin farklı akımlarının soruna değişik yanıtlar verdiklerini ve genelleme yapılmasının ciddi bir yanlış olduğunu bildiği varsayımından hareket etmek durumundayız. Bu da, maalesef Beşikçi'nin, Kürt olmayan bir Kürt milliyetçisi pozisyonundan önerilerini geliştirdiğini düşünmemize gerekçe oluşturmakta ve milliyetçiliğin ne menem bir sapkın ideoloji olduğunu yeniden teyid etmektedir.

Milliyetçiliğin, özgürlük hareketlerinin, bilhassa silahlı mücadele yönetimini seçen hareketlerin taraftarları arasında küçümsenemeyecek derecede önemli bir faktör olduğu doğrudur. Ancak bu gerçek, herhangi bir özgürlük hareketinin, örneğin günümüz Kürt hareketinin a priori milliyetçi olduğunu kanıtlamaz. Ulusal hareketlerin milliyetçi veya gerici »ulusçu« olup olmadığını gösteren yegâne maddî kanıt, siyasî program olarak »ulus devlete« ve birlikte yaşadıkları milliyetlere karşı aldıkları tavırda bulunabilir.

Beşikçi'nin, Kürt milliyetçileri ve federalistlerinin siyasî programı »ulus devlettir«. Öcalan liderliğindeki Kürt hareketi ise görüldüğü kadarıyla Kürtlerin bağımsız »ulus devlet« fikrine karşı çıkmakta, bunun yerine »demokratik cumhuriyet, demokratik özerklik

ve demokratik konfederalizm« biçimindeki bir reform programını önermektedir. Beşikçi'nin gözünde bu program, Türk »ulus devletinin« tek tip gerici »ulus« anlayışıyla eş anlamlıdır. Beşikçi bu eleştirisiyle, »PKK (...) Kemalist/ırkçı cephede yerini aldı« diyen Kürt milliyetçileri ve »Öcalan (...) üniter devleti ve Kemalizmi savunur oldu, Kürt halkının hak taleplerini sıradan kültürel haklara indirgedi« diyen Burckay gibi federalistlerle aynı noktada buluşuyor.

Bu eleştirilerin haklı olup olmadığını, bağımsız Kürt »ulus devletinin« Kürt milliyetçilerinin iddia ettiği gibi »doğal ve bilimsel talep« olarak görülüp görülmemesi gerektiğini, »Kürdlerin devletleşmesi« veya »Türkiye'de (...) Kürt nüfusun çoğunlukta olduğu Doğu illerinde, yani Kürdistan'da federatif bir yapı oluşmalı« taleplerinin nesnel temellerini ve kimin çıkarına olduğunu ortaya çıkartmak için, önce »ulus devletin« ne olduğu veya ne olmadığı anımsanmalı, ardından da »ulusların kendi kaderini tayin hakkı« ilkesinin gerçek içeriğinin ne olduğu irdelenmelidir.

III

Öncelikle Beşikçi'nin ve »ulusal refleksle« ona sahip çıkan hararetili taraftarlarının, »ulus devletin« devletler tarihinde kapitalleşme süreçlerinde, burjuvazinin öncülüğünde ortaya çıkan bir olgu olduğu gerçeğini kabul ettikleri varsayımından hareket ettiğimizi belirtelim. Çünkü bu tarihsel gerçeği kabul etmeyenlere, sizi hayal dünyanızla başbaşa bırakıyoruz demekten başka söylenecek söz kalmaz.

Bu tarihsel gerçek üzerine anlaşıyorsak, o zaman – en son söyleyeceğimizi, başta söyleyerek - »ulus devletin«, genellikle bir mil-

liyetin burjuvazisinin sınıf egemenliğinin aracı olduğunu ve »ulus fikrinin« bu aracın ortaya çıkmasıyla oluştuğunu kabul etmemiz gerekir. »Ulusal fikir«, modern burjuva »ulus devletinin« gelişme süreciyle kopmaz bir bağlantı içerisindedir. Kapitalist üretim tarzının hakim olduğu her yerde »ulus devlet«, sanki tanrı vergisiymiş gibi, o ülkenin burjuvazisinin iç pazarı, sınıf egemenliğinin »anavatanıdır«. Bu »ulus devlet«, aynı zamanda »anavatanın«, yani iç pazarın korunması ve dünya piyasalarına açılma yollarının düzlenmesi için güçlü bir orduya, silahlara, merkezî idareye, yargıya, yasamaya, tek tip eğitim sistemine, dış, malî, gümrük politikalarına v.s., kısacası kapitalistleşme sürecinin gereksinim duyduğu bütün araçlara var olma koşullarını veren devasa bir merkezî devlet aparatını yaratır.

»Ulus devletin« harcı, kurgulanan bir »tarih ve kader birliği« ile kutsanan »ulus« fikridir. Bu kutsal »ulus« fikri, burjuvazinin milliyetinin »ulus« biçiminde o ülkedeki diğer milliyetler üzerinde egemenlik kurmasını gerektelendirir. »Ulus devletlerin« resmî tarih yazılımları bunun ifadesidir. Tarihsel olarak yan yana yaşayan, kimi yerlerde içiçe geçmiş, hatta Osmanlı örneğinde olduğu gibi »din kardeşliği« temelinde »eşit« olan milliyetlerin, uydurulmuş bir milliyet ideolojisi aracılığıyla inkârının ve asimilasyonunun yolu açılır, ki bu ideoloji, burjuva milliyetçiliğinden başka bir şey değildir.

Modern burjuva »ulus devletinin«, bir milliyeti diğer milliyetler üzerinde egemen kılmak, diğer milliyetleri »ulus« potasında eritmek, tek dil ve tek kimliği dayatmak istemesinin ardında, egemen milliyetin diğer milliyetlerden »üstün« olduğu iddası ve bunun savunulması gibi soyut formülasyonlar

ve öznel gerekçeler değil, burjuva »ulus devletinin« merkezîleşme ve kapitalist üretim tarzını, bu devletin olanaklı olduğunca en ücra köşelerinde dahi, hakim kılma tandansı yatmaktadır. »Ulusun« veya egemen milliyetin diğerlerinden »üstün« olduğu söylemi bu tandansların ve burjuvazinin sınıf egemenliğinin perdelenmesi, görülmez kılınması için gerekli olan ideolojik bir paravandır. Gerek Türkiye'nin kapitalistleşme süreci, gerekse de modern burjuva »ulus devletleri« tarihi, bunu kanıtlamaktadır.

Örneğin Türkiye'de »ne mutlu Türküm diyene« söylemi, basit ve ajitatif bir slogan değil, en başta Türk »ulus devletinin« nimetlerinden pay almanın, burjuva toplumunun »eşit« yurttaşı olarak kabul görülmenin anahtarıdır. [17] Nasıl Osmanlı'daki dinî aidiyet, kişinin diğerlerinden ayrıcalıklı konumda olup olmayacağını belirliyorsa, burjuva »ulus devletinde« de egemen milliyetin »ulusuna« ait olmak, »eşit yurttaşlık« mertebesine geçilmesini sağlamaktadır. »Ulus devlet« bu aidiyet ilânını, gönüllü veya zor kullanarak her yurttaşından talep eder. Bu nedenle, kapitalistleşme süreci cumhuriyetin kurulmasından çok önce başlayan Anadolu-Mezopotamya coğrafyasındaki Osmanlı İmparatorluğu'nun çözülüş süreci ve Türkiye Cumhuriyeti'nin 80 yıllık tarihi, »Türk ulusu« olarak adlandırılmaya direnen milliyetleri inkâr, imha ve asimile etme tarihidir. Soykırımların, katliamların, Türkleştirme operasyonlarının, »Tarih ve Dil Teorilerinin«, etnik temizliklerin, velhasılı bu tarihte rastladığımız bütün tek tipleştirme uğraşlarının, dolayısıyla da güncel Kürt sorununun asıl nedeni Türk »ulus devletinin« kapitalistleşme sürecidir. Bu gerçeği görmekte ısrar ederek yapılacak her tahlil, geliştirilecek her çözüm önerisi anlamsız olacak,

günümüzü anlamaya yardımcı olamayacaktır.

Beşikçi ve milliyetçi savunucuları, tezlerine, »ulus devlet« oluşumunun tarihsel koşullarını ve maddî şartlarını değil, bunların görün-gülerini temel almaktadırlar. Esası dikkate almadıklarından, son derece gerici bir pozis-yondan duygusal ve öznel değerlendirmelerde bulunmakta, reel koşulları hesaba katmayan kendi soyut formüllerini, »Kürt halkının iradesi ... hak talebi« veya »Kürdlerin doğal ve bilimsel devletleşme hakkı« iddiasıyla ifade etmektedirler.

Tarihe bakışlarının yüzeyselliği, »Kürdlerin devletleşme hakkını« savunurken verdikleri örneklerde de görülmektedir. Örneğin Beşikçi, son yirmi yılda otuza yakın yeni devletin kurulmuş olmasını, kimini adıyla sayarak, »sınırlar kalkıyor, yeni sınır yapmak anlamsızdır« görüşünü eleştirmek ve Kürt »ulus devletinin« de gayet tabii kurulabileceğini kanıtlamak için vurguluyor. Ancak bu yeni »ulus devletlerin« kurulmasına neden olan şartları ve bu devletleri kuranların nasıl »ulus« olabildiklerine nedense hiç değinmiyor.

Pek fazla gerilere gitmeden, ama Çekler, Slovaklar, Polonyalılar, Baltık ülkelerindeki ve Balkanlardaki Slavlar ve bu milliyetlerin »ulusal uğraşları« konusunda tarihsel maddecilik pozisyonundan kaleme alınan ve 1800lü yıllardan bu yana toplanmış olan külliyata dikkat çekerek, yeni »ulus devletlerin« oluşum sürecini kısaca irdelemek istiyoruz.

Kapitalizmin merkez ülkelerinin çeperinde veya dünyanın muhtelif yerlerinde oluşan yeni »ulus devletlerinin« karakteristik özelliği, bunların, emperyalist güçlerin ve uluslararası malî kapitalizmin küresel çıkarları ve

[17] T.C. Başbakanı Recep T. Erdoğan'ın »Otur oturduğun yerde. Makamsa makam, milletvekilligiye milletvekilliği, parlamentoya da giriyorsun, cumhurbaşkanı da oluyorsun. Ne istiyorsun? Rahat ol« demesi, bunun teyididir. Bkz.: <http://siyaset.milliyet.com.tr/kurt-sorunu-diye-bir-sey-tanimiyorum/siyaset/siyasetdetay/21.01.2013/1658062/default.htm>. 34

stratejileri çerçevesinde etki alanlarını genişletme çabasıyla doğrudan bağlantılı olmalıdır. Dünya piyasaları üzerinde hakimiyet, küresel ticaretin ve sermaye dolaşımının engelsiz sürdürülebilirliği ve dünya çapındaki enerji ve hammadde kaynaklarına ulaşımın, nakliyatının ve kullanımının güvence altına alınması olarak kısaltılabilecek olan bu küresel stratejilerin gerçekleştirilmesi, zayıflayan ve dönüşüme uğramış büyük devletlerin veya coğrafi alanların, merkezî devletlere veya bunların oluşturdukları ittifaklara / birliklere / uluslararası kurumlara bağımlı, kontrol altında tutulabilen ve genelde komşularıyla ihtilaflı hale getirilebilecek küçük »ulus devletlerine« dönüştürülmelerini gerekli kılmıştır.

Bir kaç örnek verecek olursak, önce Kosova »ulus devletini« ele almak gerekir. Kosova, sekiz yıl NATO egemenliğinde kaldıktan sonra 2008 Şubat'ında »bağımsızlığını« ilân etti ve o günden beri bağımsız »ulus devlet« olarak kabul görüyor. NATO'nun desteği, AB'nin »EULEX Misyonu« çerçevesinde yargısını, yasamasını ve yürütmesini kurmasıyla oluşan ve o zamanlar Kürt milliyetçilerinin »örnek« diye alkışladıkları Kosova »ulus devletinin« kuruluşu, belirttiğimiz karakteristik özelliğin bütün emarelerini taşımaktadır. ABD ordusunun Avrupa kıtasındaki en büyük askerî üssünün Kosova'da (Urosevac kasabası yakınındaki Bondsteel Üssü) bulunduğu ve Çekirdek Avrupa ülkelerine doğalgaz nakliyatı için planlanan Nabucco boru hattının Kosova'dan geçeceği düşünülürse, sunî »Kosova ulusu« ve »ulus devleti« yaratmanın kimin çıkarına olduğu ve kimin için stratejik önem taşıdığı ortaya çıkar.

Kosova örneği aynı zamanda, her »ulusun« kendi bağımsız »ulus devlet hakkı« olduğu iddiasını da çürütmektedir. Madem »ulus

devleti« kuran »ulustur«, o halde neden Kosova'nın çoğunluk milliyeti olan Arnavutlar, hemen yanlarındaki Arnavut »ulus devleti« ile birleşip, »Büyük Arnavutluk«u kurmadılar? Peki, madem »ulus devlet« kurmak istisnasız her »ulusun« hakkıdır da, neden Kosova'da yerleşik olan Sırp milliyeti, Kosova'da kendi »ulus devletlerini« kurma hakkından men ediliyorlar ve Sırbistan'a göç etmeye zorlanıyorlar? Madem Kürt milliyetçileri »ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı« ilkesini savunuyorlar da, Sırp'ların da »kendi kaderlerini tayin etmelerini« neden savunmuyorlar?

Bu bağlamda başka bir örneği, Gürcistan'ı ele alalım Abhazlara veya Megrellere karşı yıllardan beri inkâr ve imha politikası uygulayan, Güney Osetya için Rusya ile savaşmaktan dahi çekinmeyen Gürcü »ulus devletinin« Türk »ulus devletinden« ne farkı var – Türkiye'nin NATO üyesi, Gürcistan'ın ise NATO'ya üye olmak istemesinden başka? Veya Ukranya'ya bakalım: Çarlık döneminde heyecanlı birkaç küçükburjuva aydınının icadıyla oluşan »Ukranya ulusu«, ki farklı Slav milliyetlerini içermektedir, kendi »hakkını« kullanabiliyor da, Ukranya nüfusunun önemli bir kesimini oluşturan Rus milliyetine bu hak neden reva görülüyor?

Örnekleri fazla uzatmadan, Beşikçi'nin yeni »ulus devletler« için verdiği KKTC örneğine bakalım: KKTC'nin bağımsız oluşu bir yana, »ulus devlet« olduğunu bile iddia etmek için, gerçekleri bir hayli eğmek gerekiyor. KKTC, yeni dönemde kurulan »devletlerin« merkezî ve/veya büyük devletlerin patronajı altında oluşturulan sunî devletsel yapılanmalar ve sunî »ulus devletler« olduklarını kanıtlayan renkli bir örnektir. Aynı zamanda Kıbrıs'ta yaşayan Yunan ve Türk milliyetlerinin kaderlerini kendilerinin değil, başkalarının,

bu durumda başka »ulus devletlerin« bölgesel, stratejik, siyasî ve iktisadî çıkarlarının tayin ettiğini göstermektedir. Nihâyetinde böyle oluşturulan »ulus devletin« ne denli sunî olduğunu, emperyalist çıkarlara ne denli hizmet ettiğini görebilmek için, sınırların cetvelle çizildiği Arap dünyasına ve Afrika'ya bakmak yeterli olacaktır – Kürt milliyetçileri, örneğin Fildişi »ulus devletinde« yaşayan halkın »Fildişi ulusunu« oluşturduklarını iddia edecek derecede kör değilseler!

Ancak burada Beşikçi'nin »sınırlar ortadan kalkıyor...« görüşüne yönelik eleştirisinin haklı olduğunu teslim etmek gerekiyor, ama Beşikçi'nin kast ettiği anlamda değil. Çünkü Beşikçi bu noktada da yanılmaktadır. Şöyle ki: Beşikçi sınırların ortadan kalkmadığını, bu görüşün »Kürtlerin kafasını bulandırmak için« ortaya atıldığını, son yirmi yılda kurulan devletlerin, Kürtlerin de bağımsız bir »ulus devlete« kavuşmalarının gerekliliğini kanıtladığını ima etmektedir. Halbuki »sınırlar ortadan kalkıyor« görüşü, günümüz kapitalist ülkelerinin neoliberal dönüşümü için gerekli olan, »ulus devlet« yasama organlarının yetkilerinin »ulus devletler üstü« ve hiç bir meşruiyeti olmayan komisyon ve kurumlara devredilmesi sürecini gerekçelendirmek için kullanılan demagojik bir söylemdir. Türkiye'deki kimi demokratın ve küçükburjuva sol-liberalin, »küreselleşerek demokratikleşiyoruz, sınırlar kalkıyor« diye alkışladığı süreç, sınırların kalkmadığı, aksine daha kalın çizildiği, hatta imtiyazlı ve yoksul coğrafyalar arasında aşılması olanaksız, görünmez sınırlar çekildiği ve böylece kapitalizmin merkez ülkelerinin kendilerini »koruma« altına aldığı bir süreçtir.

Bu sürecin en önemli örneği Avrupa Birliği'nin bütünleşme sürecidir. AB'nin tarihini

olduğu gibi buraya aktarmaya gerek yok, ama kısaca Lizbon Sözleşmesi ile son devresine giren dönüşüme bakmak aydınlatıcı olacaktır.

Avrupa halklarının günün birinde »Avrupa Birleşik Devletleri« çatısı altında birleşeceği ümidiyle 1950li yıllarda temeli atılan günümüz AB, üye devletlerinin »ulus devletler« olarak kalmalarını, hatta »gerekli« olduğu yerlerde partiküler bölgelere izin verilmesini öngören bir konseptle yoluna devam etmektedir. Bugün Avrupa iç pazarı büyük ölçüde oluşturulmuş, koruma altına alınmış ve başta Çekirdek Avrupa olmak üzere, Avrupa sermayesinin dünya pazarlarından payını alabilmesi için gerekli olan altyapı hazırlanmış durumdadır. AB üyesi ülkeler silahlanma yükümlülüğü altına alınmış ve ortak AB silahlı kuvvetlerinin dünyanın her köşesinde müdahale savaşlarına katılabilecek yetiye kavuşmalarının hazırlıkları büyük ölçüde tamamlanmıştır. Ayrıca »AB Komşuluk Politikası« ile AB çeperindeki ülkeler AB'ne bağımlı kılınmış, gerekli görülen yerlerde rejim değişiklikleri desteklenmiştir.

Diğer yandan burjuva demokrasilerinin en önemli sütunu olan, meşru yasama organlarının yetkileri giderek sadece atanmışlardan ve bürokrasilerden oluşan komisyonlara ve meşruiyeti olmayan bir yürütmeye aktarılmıştır. AB bürokrasisi ve yürütmesi, tekellerin temsilcileri ile kamuoyunun gözü önünde girdikleri sıkı işbirliğinde hazırladıkları Avrupa yasaları, sözleşmeler ve yönergelerle üye ülkelerin »ulusal« parlamentolarına Avrupa çapındaki merkezileşmeyi ve karar mercilerinin tek merkezde yoğunlaşmasını dikte ederken, devlet ve hükümet başkanları AB kurumlarında kendi aldıkları kararları kendi ülkelerinin kamuoyuna, »yapabilecek bir şey

yok, AB karar aldı, biz uygulamak zorundayız» demagojisini yapmaktadırlar. Ama aynı zamanda da hem kendi »ulus devletlerinin« içi boşaltılmış temsili demokrasileriyle ayakta kalmasını, hem Çekirdek Avrupa ülkelerindeki eyalet yapılanmalarını güçlendirip, yerel yönetimlerin bunların emir kulu hâline gelmelerini, hem de AB iç pazarının sınırlarının, AB dışından gelebilecek işgücü ve mülteci akınını kontrol edecek şekilde daha da geçilmez olmasını sağlamaktadırlar. AB bütünleşme süreci bu biçimiyle, geleneksel burjuva »ulus devletinin« oluşma süreciyle büyük benzerlikler göstermektedir.

Kısacası, sınırların ortadan kalktığı görüşü hem doğru, hem de yanlıştır. Doğrudur, çünkü AB iç pazarında AB üyesi ülkelerin vatandaşları, sermaye, hizmetler ve ürünler için devlet sınırları kaldırılmıştır. Yanlıştır, çünkü AB içerisinde bile sadece sınırlı dolaşım hakkına sahip olabilen AB üyesi olmayan ülkelerin vatandaşları, dünyanın yoksulları, mülteciler ve göçmenler için sınırlar eskisinden daha güçlü olarak mevcuttur. Sermayenin kâr hırsı için sınır tanınmazken, çalışan sınıfların sosyal kazanımlarını ve standartları korumak için verdikleri tüm uğraşları sınırlandırılmaktadır.

Tüm bu tespitlerden ve tarihsel gerçeklerden çıkartılacak tek sonuç, bu bölümün başında da belirttiğimiz gibi, modern burjuva »ulus devletinin«, sadece egemen milliyetten olsalar bile, »ulus« olarak tanımlanan ülke nüfusunun ezici çoğunluğuna özgür, bağımsız ve kaderini tayin edebileceği bir yaşamı değil, burjuvazinin sınıf egemenliğini, dolaylı vergileri, eşitsizliği, halklar ve cinsiyetler arası kini, sömürülmeyi, militarizm, savaş ve yayılmacılığı sağlayan olan bir araç olduğudur. Ve böylesi bir aracın da, çalışan sınıfların ve

ezilenlerin çıkarına olamayacağıdır. İşte Beşikçi ve »uluslarını« kutsayan havarileri Kürt halkına kurtuluş diye böylesi bir cehennem yolunu tavsiye ediyorlar. Bir yerde »bir sakatlık« varsa, asıl sakatlık buradadır.

Peki, tüm bu tespitlerimizden, Kürtler »artık boşuna uğraşmasınlar, durumlarıyla yetinsinler« sonucu mu çıkartılmalı? Elbette, hayır! Verili koşullar altında dahi »ulus devleti« demokratikleştirmek, karakteristik özelliklerini belirli ölçüde değiştirme ve aşmak olanaklıdır. Ama bu konudaki görüşlerimizi formüle etmeden önce, sosyalist hareket içerisinde de kafa karışıklığına yol açan »ulusların kaderlerini tayin hakkı« ilkesini ele almak gerekecek.

IV

Beşikçi, yazısı yayınlandıktan bir gün sonra, Recep Maraşlı ve Fatih Atan'ın yazısına ilişkin gönderdikleri bazı notları yayınladı. Bu notlardan bazı alıntılar yapmak, meramımızı anlatmaya yardımcı olacaktır.

Maraşlı, Beşikçi'ye önemli ölçüde katıldığını belirterek, Beşikçi'nin hayli sorunlu olan »Kürdlerin, komşu halkları asimile etmek gibi, komşu halkların topraklarını işgal etmek gibi bir derdinin olmadığını herkes biliyor« iddiasının yarattığı kaygıyı şöyle açıklıyor[18]:

»Ulus-Devlet konusunda 80'li yılların başında sol kökenli liberal aydınlar çok karşı çıkıyordu: Ulus devlet çağı bitti diye... Oysa sizin de belirttiğiniz gibi o günden bu yana hem de uluslaşmanın en çok tamamlandığı Avrupa kıtasında 17 tane yeni ulus-devlet çıktı: Şu anda yoğun ayrılık tartışan Bask, Katalunya ve İskoçya'da yolda...

Ben bu söylemi dünyada ulus devletler kuruldu, alan aldı, veren verdi, Kürtler artık boşuna uğraşmasınlar, durumlarıyla yetinsinler, kafa ağrıtmassınlar biçiminde algıladım hep... Yani Kürtlerin bağımsızlık kazanmalarına karşı kullanan bir argüman olarak...

Ben de bu konudaki eleştirilerinize tamamen katılıyorum. Fakat Kürtlerin ulus-devlet oluşturken nasıl bir yol izleyecekleri, bunun içeriğini nasıl dolduracakları da çok önemli bir husus... Böyle bir ulus-devlet yapıldığında Örneğin Birlikte yaşadıkları Türk, Arap, Süryani, Çerkes, Ermeni toplumları bu Kürt ulus devletinin bünyesinde nasıl tanımlanacaklar? Kürt ulusunun içindeki etnik farklılıklar örneğin büyük lehçe farklılıkları, dini ayrımlar bu ulus-devlet içinde nasıl tanımlanacaklar? Bunlar önemli sorunlar...

Sürgün, katliam, kıyım, asimilasyon politikalarının ulus-devletler inşa edilirken coğrafi alanları (vatani) homojenleştirmek adına meşrulaştırıldığı biliniyor. Kürtler bu suçlara bulaşmadan ulus-devletlerini nasıl inşa edecekler?

(...) Ben »ulus-devleti aşmak« konusunu tam da bu çerçevede, yani Kürtlerin ulus-devlet kurma hakkı olup olmadığı değil de bu ulus-devletin nasıl bir içerik taşıyacağı açısından tartışmak önemli. Ben bu anlamda Kürtlerin kendi devletlerini, ulusal kurtuluş ve kuruluşlarını inşa ederken, geçmişteki bu ulus-devlet kurma modellerini tekrarlamak zorunda olmadıklarını, bunları reddederek demokratik, çok uluslu, çok kültürlü modeller geliştirebileceklerini düşünüyorum.

Bunlar nasıl olabilir: Bir iç federalizmden, kantonal yapılanmalardan söz edilebilir. Kültürel özerklikleri esas alan bir yeniden yapılanma mümkün olabilir. Ulus tanımını »sadece Kürtçe (Kurmanca) konuşanlar Kürttür« gibi dar biçimde değil daha geniş ve kapsayıcı bir hale ge-

tirebilir. Aynı topraklarda yaşayan uluslar, etnik topluluklar arasındaki ilişki demokratik ve katılımcı tarzda tanımlanabilir. Böyle bakınca klasik »ulus-devlet« anlayışının aşılması kaçınılmaz olmaktadır.«

Maraşlı, aynı Beşikçi gibi »ulus devlet« itirazının Kürtleri oyalamak olduğunu, yeni »ulus devletlerin« kurulmasının, Kürtlerin de »ulus devlet kurma hakkının« var olduğunu gerekçelendirdiğini düşünüyor, ama, ki burada hakkını teslim etmek gerekir, »ulus devlet« adına işlenen suçlara Kürtlerin de bulaşabileceği kaygısını dillendiriyor. Ayrıca olası bir Kürt »ulus devletinde« Kürtlerle birlikte yaşayacak olan diğer milliyetlerin nasıl tanımlanacağını, homojenleşme politikasına maruz bırakılıp, bırakılmayacaklarını sorguluyor.

Bu açıdan Maraşlı'nın düştüğü notlar çok anlamlıdır, ama aynı zamanda Kürt milliyetçileri arasında da hayli kafa karışıklığı olduğunu görüntüleyen bir örnektir. Maraşlı, »sürgün, katliam, kıyım, asimilasyon politikalarının ulus devletlerin« oluşmasının tipik özelliği olduğunu biliyor, ama buna rağmen »ulus devlet kurma hakkından« vazgeçmiyor ve Kürt »ulus devletinin« asimilasyon ve katliam gibi suçlara bulaşabileceği sorununu »iç federalizm ve kantonal yapılanmalarla« çözmeyi tartışmak istediğini belirtiyor.

Maraşlı'nın notları, aynı Beşikçi'nin temel görüşleri gibi, kendi içerisinde çelişkili ve tutarsız. Önce şunları sormak gerekiyor: Madem »aynı toprakta yaşayan uluslar (...) arasındaki ilişki demokratik ve katılımcı tarzda tanımlanabilir« ve böylece »ulus devlet« anlayışı aşılabılır, o halde bu uğraş neden var olan »ulus devletler« içerisinde verilmiyor da, illâ Kürt »ulus devleti« kurulması gerekiyor? Türkiye, Irak, İran ve Suriye'de »ulus devlet« anlayışı

aşılabilir? Madem Kürtlerin »kaderlerini tayin hakkı«, »Kürdlerin devletleşmesi« tartışılmaz doğru, o zaman olası Kürt »ulus devleti« içerisinde yaşayacak olan diğer milliyetler neden »geniş ve kapsayıcı Kürt ulusu« içerisinde yer alsınlar? Bu tanımın »geniş ve kapsayıcı Türk ulusu« tanımından, Birgül Ayman Güler'in »Türk ulusu – Kürt milliyeti« söyleminden farkı nerede? Hem »ulusların kaderlerini tayin hakkına« Kürtler sahipse, neden Ermeniler, Süryaniler, Araplar veya başka milliyetler bu »haktan« mahrum kalsınlar ki? Hangi gerekçeyle? Peki bu milliyetler »geniş ve kapsayıcı Kürt ulusuna« ait olmak istemezler, aynı Türkiye'deki Kürtler gibi haklı olarak karşı çıkarlarsa, onları Kürt »ulusal devletinin« hışmından kim koruyacak? Ve böyle olmayacağını kim garanti edebilir?

Bu can alıcı sorulara ne Beşikçi, ne Maraşlı, ne de gerici »ulusçu« olan Nasname çevresi ve Burkay gibi federalistler yanıt verebilir. Çünkü savundukları bağımsız »ulus devleti«, ayrılmak için mücadele verdikleri Türk »ulus devletinden« hiç bir farkı yoktur. »Kürtler böyle şeyler yapmaz« yaklaşımı ya da Beşikçi'nin »Kürdlerin (...) böyle bir derdi olmadığını herkes biliyor« söylemi, hiç bir maddi temeli olmayan ve »ulus devleti« tarihsel gerçekliğine uymayan, hiç bir yükümlülüğe yol açmayan hayal ürünü bir söylemdir. Burjuva milliyetçiliğinin, »demokratik hak« kılıfını taktığı küçükburjuva versiyonudur.

Tam bu noktada »Kürdlerin devletleşmesinin« Kürt milliyetçilerinin ve kapitalizmin tarihsel gelişme seyrini geri çevirebilecekleri saflığını siyaset zanneden federalistlerin savunduğu gibi »doğal ve bilimsel hak« olup olmadığına bakmak gerekiyor.

Kürt milliyetçileri ve küçükburjuva federalistler bu düşüncelerini »ulusların kaderlerini tayin hakkı« olarak bilinen »ilkeye« dayandırıyorlar. Sosyalist literatürü az çok tanıyanlar, bu »ilkenin« devrim zamanında Rus Sosyal-demokrat İşçi Partisi'nin programında yer aldığına, anarşist akımdan etkilenenler ise, Bakunin'in ardılı olan Rus Sosyalist-Devrimciler Partisi'nin 1905 Aralık'ında kabul edilen programında, »tek tek milliyetlerin arasındaki ilişkilerde federalizm ilkesinin olanaklı olan en geniş uygulaması, [milliyetlerin] sınırsız kendi kaderini tayin hakkının tanınması«[19] biçiminde ifade edildiğine dikkat çekerler. Bu »ilkenin« tartışmasız doğru, »doğal ve bilimsel bir hak« olduğunu kanıtlamak için genellikle Lenin, Troçki ve Stalin (hatta Marx bile) referans gösterilir, 3 Mart 1918 tarihli Brest-Litovsk Barış Antlaşması veya ABD başkanı Woodrow Wilson'un »Tarihsel Uluslar Konsepti'nden« alıntılar yapılır.

Toplumsal hareketlerin hafızası zayıf olduğundan ve elbette »ulus devlet« savunucularının da işine geldiğinden, »ilke« tartışmasının daha eskilere dayandığı ve aslında enternasyonal işçi ve sosyalistler hareketinin tartışma konusu olduğu unutulur, unutturulmak istenir. Bu nedenle hem hafızamızı tazelemek, hem de »ulusların kaderlerini tayin hakkı« fikrinin nasıl ortaya çıktığını göstermek amacıyla 1800lü yıllara bakmakta fayda var.

»Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı« olarak bilinen »ilke« her defasında asıl bağlamından kopartılarak ele alındığından ve başta Lenin ile Troçki olmak üzere sosyalist-komünist hareketin liderleri tarafından savunulduğundan, 20. Yüzyıl'ın sosyalist-komünist hareketlerinde tartışmasız doğru olarak algı-

landı. 1980 öncesinde genellikle Türkiye'deki farklı sosyalist akımlar içerisinde yer alan günümüzün Kürt milliyetçileri ve federalistleri de doğal olarak bundan etkilendiler.

Halbuki bu »ilke« 1896 Londra Enternasyonal Sosyalist İşçiler ve Sendikalar Kongresi'ne Polonya Sosyalist Partisi (PPS) tarafından sunulan ve Polonya'nın »bağımsız ulus devlet« olarak kurulmasını sosyalist hareketin öncelikli talebi olarak kabul edilmesini isteyen karar tasarısını reddeden Kongre kararına dayanmaktadır. PPS'in Kongre'ye sunduğu tasarı en başta Polonyalı ve Avusturyalı sosyaldemokratlar olmak üzere bir çok delege tarafından eleştirilmiş, sonucunda Kongre tek bir ülkedeki sosyalist hareketin bir kesiminin sadece o ülke için olan somut önerisini, her ülke için geçerli bir »ilke« hâline getirilmesini reddetmişti. Kongre, kapitalist gelişmenin o dönemlerde hayli güncel olan milliyetler sorununa yönelik tekil talebi enternasyonal seviyeye yükselterek, somut bir »ilke« hâline getirdi. Ama her »ulusa« keyfine göre kullanacağı bir »hak« olarak değil. Londra Kongresi'nin aldığı kararın metni şöyle[20]:

»Kongre, bütün ulusların kaderlerini kendilerinin tayin hakkını savunduğunu ve şu an askerî, ulusal veya başka despotizmlerin boyunduruğu altında olan işçilere sempati duyduğunu beyan eder, bütün bu ülkelerin işçilerini, birlikte enternasyonal kapitalizmi aşmak ve enternasyonal sosyaldemokrasinin hedeflerini gerçekleştirme mücadelesi vermek için, tüm dünyanın sınıf bilinçli işçilerinin saflarına katılmaya çağırır.«

Londra Kongresi, burjuvazinin sınıf egemenliği altında »ulusların kaderlerini kendilerinin tayin« edemeyeceğini ve böylesi bir »hakkın« tanınmasının dünyanın her tarafındaki, her defasında farklılıklar gösteren ve farklı

koşulları olan milliyetler sorununun çözümü için hazır reçete anlamına geleceğini, ama bunun da soyut ve hiç bir yükümlülüğü olmayan bir formülasyon olacağını savunan ve bu nedenle »ulusların kaderlerini tayin hakkının« küçükburjuva »lafazanlığı ve zırvallığı«ndan başka bir şey olamayacağını söyleyen delege çoğunluğuyla bu kararı almıştı. Aslına bakılırsa karar asıl ağırlığını bu »hakka« değil, despotizmlerin boyunduruğu altındaki »bütün bu işçileri« sosyalizm mücadelesine çağırmaya vermektedir.

O günlerin bir çok önde gelen sosyaldemokratı ve sosyalisti gibi PPS tasarısını tarihsel maddecilik ve sınıf mücadelelerinin bakış açısından eleştiren Rosa Luxemburg, »sosyaldemokrasi milliyetler sorununda da, konuları bilimsel metodla ele alma tavrında istisnaya izin veremez« diyor ve »ulusların kaderlerini tayin hakkını« şöyle değerlendiriyordu:

»Esas itibariyle modern işçi partilerinin siyasî programlarının hedefi, sosyalist idealin soyut ilkelerini ilân etmek değil, aksine bilinçli proletaryanın burjuva toplumu çerçevesinde verdiği sınıf mücadelesinin hafifletilmesi ve nihaî zaferi için gerek duyduğu ve talep ettiği o pratik sosyal ve siyasî reformları formüle etmektir. Siyasî programın talepleri, gündelik politikasına ve gereksinimlerine yol gösterici olarak hizmet etmek; işçi partisinin politik eylemini oluşturmak ve uygun yöne çevirmek; sonucunda da proletaryanın devrimci politikası ile burjuva ve küçükburjuva partilerinin politikaları arasına sınır koymak için, proletaryanın sınıf mücadelesi alanına müdahale eden belirli hedefleri, toplumsal ve politik yaşamdaki o yakıcı sorunların doğrudan, pratik ve burjuva toplumu içerisinde gerçekleştirilecek çözümlerini olanaklı kılmak için kaleme alınmıştır.

[20] Bkz.: Verhandlungen und Beschlüsse des Internationalen Sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschafts-Kongress zu London vom 27. Juli bis 1. August 1896 (27 Temmuz – 1 Augustos 1896 Londra Enternasyonal Sosyalist İşçiler ve Sendikalar Kongresi'nin Görüşmeleri ve Kararları), Berlin 1896, S. 18. A.b.ç. 40

›Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı‹ formülasyonu, kolayca görülebileceği gibi, bu karakterde değildir. [Bu formülasyon] proletaryanın gündelik politikası için hiç bir pratik ipucu ve milliyetler sorunu için hiç bir pratik çözüm içermemektedir. Bu formülasyon, örneğin Rusya'daki proletaryaya Polonya ulusal sorununun, Fin sorununun, Kafkasya sorununun, Yahudi sorununun v.s. çözümünü hangi biçimde talep edebileceğini göstermemekte, sadece ilgili »uluslara«, kendi ulusal sorunlarını hepsinin istediği gibi çözmeleri için sınırsız bir yetki vermektedir. Yukarıdaki formülasyondan işçi sınıfının gündelik politikası için çıkartılabilecek tek pratik sonuç, ulusların ezilmesinin her türlü görüngülerine karşı mücadele edilmesinin, [işçi sınıfının] kendi yükümlülüğü olduğu uyarısıdır. Eğer her ulusun kendi kaderini tayin hakkını kabul ederse, o zaman bunun mantıkî sonucu olarak, bir ulusun başka bir ulus üzerinde durmaksızın, bir ulusun başka bir ulusa şiddet yoluyla ulusal varoluşun o ya da bu biçimini dayatmak isteyen her denemeyi tabîî ki mahkûm etmeliyiz. [Ama] proletaryanın sınıf partisinin ulusların ezilmesine karşı protesto ve mücadele yükümlülüğü nasıl özel bir »uluslar hakkına« dayanmıyor ise, [partinin] cinsiyetlerin sosyal ve politik eşitliği için verdiği uğraşlar da, kadın hakları savunucularının burjuva hareketinin kendisine temel aldığı »kadın haklarından« değil, aksine sadece sınıf sistemine, her türlü sosyal eşitsizliğe ve toplumsal egemenliğe olan genel karşıtıktan, tek cümle ile, sosyalizmin ilkesel duruşundan kaynaklanmaktadır. Pratik politika için belirtilen uyarının karakteri bunun dışında tamamen negatiftir. Ulusların ezilmesinin her türlü biçimine karşı mücadele yükümlülüğü, Rusya'daki bilinçli proletaryanın bugünkü aşamada Polonya, Letonya, Yahudi v.s. ulusal sorununun çözümü için hangi koşulları, hangi biçimleri hedeflemesi, gü-

nümüzün sınıf ve partiler mücadelesinde çeşitli burjuva, milliyetçi ve sözde sosyalist programları karşısına hangi programı çıkarması gerektiği konusunda hiç bir açıklık getirmemektedir. Tek cümle ile, »ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı‹ formülasyonu esas itibarıyla milliyetler sorunu için siyasî ve programatik bir klavuz değil, aksine sadece bu sorudan kaçmanın belirli bir türüdür.« [21]

Londra Kongresi'nin taşıyıcıları olan sosyal-demokrat ve sosyalist partilerin, biri hariç hepsi, »ulusların kaderlerini tayin hakkı« ilkesinin genel geçerliliği konusunu aynı Luxemburg gibi değerlendiriyor olmalıydılar. Çünkü, bu »hakkı« parti programına yerleştiren Rusya Sosyaldemokrat İşçi Partisi hariçinde hiç bir parti bu »hakkı« programatik talebi hâline getirmede – Kongre'ye karar tasarrısını sunan PPS bile!

O günlerin Avrupa'sına baktığımızda, her »ulusun« bağımsız »ulus devlet kurma hakkını« dogmatik bir ısrarla savunan partilerin tümünün bujuva milliyetçisi, antisosyalist ve liberal partiler olduğunu görebiliriz. Küçükburjuva hayalperestler ile Polonya, Çek, Macar, Litvanya ve İsviçre gericiliği sadece bu »doğal hakkın« savunucuları değildiler, hepsi istisnasız karşıdevrimin neferi oldular.

Bu noktada aydınlatıcı bir örneğe, milliyetler sorununun son derece önemli bir rol oynadığı ve imparatorluk nüfusunun çok sayıda milliyetten oluştuğu Avusturya'daki Avusturya Sosyaldemokrat İşçi Partisi'nin bu »doğal hak« karşısında aldıkları tavıra bakılmalı. Avusturya'daki milliyetler sorununun ancak demokratik bir devlet ve eşit haklar temelinde çözülebileceğini savunan Avusturya sosyal-demokrasisi bu çerçevede olan bir programı, 29 Eylül 1899 tarihinde Brunn'de yaptıkları

parti kurultayında kabul ettiler. »Demokratik Milliyetler Birliği Devleti«ni talep eden programın metni şöyle[22]:

»Avusturya'daki ulusal karışıklıklar, her siyasî ilerlemeyi ve halkların her kültürel gelişimini felç ettiğinden; bu karışıklıkların kaynağı en başta kamusal kurumlarımızın siyasî geri kalmışlığı olduğundan ve ulusal tartışmanın devamlı sürmesi, egemen sınıfların egemenliklerini güvence altına almalarının ve gerçek halk çıkarlarının güçlü ifade edilmesinin engellenmesinin aracı olması dolayısıyla, Parti Kurultayı şunu beyan eder:

Avusturya'daki milliyetler ve diller sorununun eşit haklar ve eşitlik ile sağduyu anlamındaki nihai düzenlemesi, öncelikle bir kültürel taleptir, bu nedenle de proletaryanın yaşamsal çıkarları arasındadır; [bu düzenleme] ancak genel, eşit ve doğrudan seçim hakkı ile kurulacak olan, devlette ve [tahta bağlı] ülkelerdeki tüm feodal imtiyazların kaldırıldığı gerçek demokratik devlet içerisinde olanaklıdır, çünkü devleti ve toplumu asıl koruyucu unsurlar olan çalışan sınıflar, ancak böylesi bir devlette söz söyleyebilirler;

Avusturya'daki halkların ulusal özelliklerinin korunması ve geliştirilmesi, ancak eşit haklar temelinde ve her türlü baskıların engellenmesi ile olanaklıdır [ve] bu yüzden, hepsinden önce, her bürokratik-devletsel merkezîyetçilikle, aynı [tahta bağlı] ülkelerdeki feodal imtiyazlarla olduğu gibi, mücadele edilmelidir. Bu koşullar altında, ama sadece bu koşullar altında, Avusturya'daki ulusal nifakın yerine ulusal düzen yerleştirilebilir; şu yönlendirici ilkelerin tanınmasıyla:

Avusturya, milliyetlerin demokratik birlik devleti hâline getirilmelidir. Tahta bağlı tarihsel ülkelerin yerine, yaşaması ve idaresi genel, eşit ve doğrudan seçim hakkı temelinde oluşturulan ulusal parlamentolarca gerçekleştirilecek ulusal

sınırlardaki özyönetim organları yerleştirilecektir.

Aynı ulusun bütün özyönetim bölgeleri, kendi ulusal meselelerini tamamen özerk biçimde halleden ulusal birleşik birlik oluştururlar.

Ulusal azınlıkların hakları, Rayh Parlamento-su'nca kabul edilecek özgül bir yasayla korunacaktır.

Ulusal ayrıcalıkları tanımıyoruz, o nedenle tek devlet dili [resmî dil] talebini reddediyoruz; ortak anlaşma dilinin gerekli olup olmadığına Rayh Parlamentosu karar verecektir.

Avusturya enternasyonal sosyaldemokrasisinin organı olan Parti Kurultayı, bu yönlendirici ilkeler temelinde halkların anlaşabileceğine dair inancını beyan eder;

[Kurultay] her milliyetin ulusal varoluş ve ulusal gelişme hakkını tanıdığını, ama halkların kendi kültürlerinin her ilerlemesini, birbirlerine karşı verdikleri dar kafalı tartışmalarla değil, birbirleriyle sıkı dayanışma içerisinde gerçekleştirebileceklerini; özellikle her dilden işçi sınıfının, tek tek her ulusun ve bütünlüğün çıkarları için enternasyonal mücadele yoldaşlığı ve kardeşliğini sıkı sıkı tuttuğunu ve siyasî ve sendikal mücadelesini birleşik kararlılıkla sürdürmesi gerektiğini törenle beyan eder.«

Avusturya Sosyaldemokrat İşçi Partisi, metinden de anlaşılacağı gibi, soyut bir »hak« veya »ilkeden« değil, kucağında doğduğu coğrafyanın tarihsel koşullarından ve burjuva toplumunun sınıf toplumu olduğu gerçeğinden hareketle böylesi bir programı öneriyordu. Ve bu şekilde, diğer sosyaldemokrat ve sosyalist partiler gibi, sınıf toplumlarında tek ve bütünsel »ulusal çıkarların« olamayacağını, tarihsel görevin »ulusların kaderlerini tayin hakkını« savunmak değil, sömürülen

[22] Bkz.: (Alm. Wikipedia) http://de.wikipedia.org/wiki/Brünner_Programm. A.b.ç.

ve ezilen sınıfların kendi kaderlerini tayin edebilecekleri koşulların gerçekleştirilmesi için mücadele vermek olduğunu gördüklerinden, Marx ve Engels'in durdukları pozisyonda duruyorlardı. Çünkü sosyaldemokrasi için milliyetler sorunu, tüm diğer toplumsal, iktisadî ve siyasî sorunlar gibi, öncelikle sınıf çıkarları sorunuydu.

Günümüzdeki kimi sosyalistlerce bu söylediklerimize, Sovyetler Birliği'nde Bolşeviklerin ve daha sonra SBKP'nin bu hakkı savduğuna dair itirazları gelebilir. Bu itiraza verilecek yanıt, devlet sosyalizmi deneyini ve 20. Yüzyıl'ın sosyalist ve komünist hareketinin farklı akımlarının pozisyonlarını ele almayı gerektirdiğinden, ayrı bir makalenin konusudur. »Ulusal sorun« ile ilgili olarak var olan devasa külliyata işaret etmekle yetinerek, konumuza dönmek daha doğru olacaktır.

Buraya kadar verdiğimiz örnekler, »ulusların kaderlerini tayin hakkının«, Kürt milliyetçileri ve milliyetçiliklerini federalizmi savunarak perdelemek isteyen küçükburjuva Kürt »ulus devletçilerinin« iddia ettiği gibi, »doğal ve bilimsel« bir »hak« olmadığı, aksine içi boş, soyut ve metafizik bir formülasyon olduğunu ortaya çıkartmaktadır. Bu »doğal ve bilimsel hak«, herkesin kahvaltısını Paris'te, akşam yemeğini ise New York'ta yeme »hakkı« kadar veya »bütün insanlar kardeş olsun, barış içinde yaşasın« istemi kadar değerlidir.

Gene de sorunu somut koşullar temeline indirerek irdelemeye devam edelim. Bir kereliğine Kürdistan coğrafyasında tarihsel koşulların, maddî şartların ve bölgedeki devletler ile emperyalist güçlerin »Kürdlerin devletleşmesine« onay verdiğini ve engellemediklerini düşünelim. Diyelim ki, »Kürt ulusal ha-

reketi, Kürd ulusunun kaderini tayin hakkını zor kullanarak ele geçirdi« - başka türlü bu »hakkın« ele geçirilebileceğine inanan yoktur herhalde.

Bu durumda, hem de Kürt »ulus devletinde« yaşayan diğer milliyetler de »geniş ve kapsayıcı Kürd ulusu« çatısı altında birleşmeyi kabul ettikleri bir durumda, »ulusun kaderini tayin hakkını« kim kullanacak? Yani »Kürt ulusunun« neye karar verdiğini, ne istediğini nasıl anlayacağız? »Kürt ulusunun« mutlak iradesini »ulusal-demokratik cepheleriyle« Kürt milliyetçileri mi, yoksa »ulusal talepleri, Kürt halkının doğru seçeneğini« Kürt milliyetçilerden farklı olarak »federasyonda« gören federalistler mi temsil edecek? Hangisi »Kürt ulusunun« iradesinin »gerçek« ve »tek« temsilcisi olacak?

Hadi diyelim ki, bütün Kürt parti ve hareketleri, birleşik-bütünsel ulusal cephede birleştiler ve eşit, genel, doğrudan seçimlerle demokratik bir parlamento oluşturdular. Peki, bu durumda örneğin Gever'in köylerinden birisinde hayvan besiciliği yapan bir köylü kadının, Erbil veya Süleymaniye'de rafinede çalışan bir işçinin, Rojava'daki topraksızların, kaçakçılık yaparak geçinmek zorunda kalan Roboskililerin, Erbil, Süleymaniye veya Amed'deki belediye çalışanlarının, siyasî karar mekanizmalarına bir büyük toprak sahibi, aşiret reisi, AVM işletmecisi veya Galip Ensarioğlu gibi bir işadamı ile aynı eşitlikte ve aynı ağırlıkta katılımlarının sağlanması, »ulusal çıkarlara« dahil mi, aykırı mı olacak? »Ulus devletlerin« kapitalistleşme sürecinde ortaya çıktıkları ve burjuvazinin sınıf egemenliğinin aracı olduğunu başta kabul etmiştik. Madem bu konuda hem fikiriz, o zaman Kürt burjuvazisinin iç pazarı olan Kürt »ulus devleti« elindeki şiddet tekeliyle,

hem zengin Kürdün, hem de yoksul Kürdün şüphesiz farklı olan çıkarlarını nasıl koruyacak? Sahiden, Kürt »ulus devletinin« batısında veya doğusunda, başka »ulus devletlerde« yaşayan Kürtler ne olacak, onlar kaderlerini nasıl tayin edebilecekler?

Soyut bir »hakkın« somut koşullar altında uygulanması söz konusu olduğunda bu sorular ve benzerleri, ki daha onlarca sayılabilir, pratik yaşamda yanıtlanmak zorundadır. Verilecek yanıtlar ise »iyi« ve »güzel« değil, gerçekçi olmalıdır, çünkü ne kutsanan »ulus«, ne de kutsal değerlerle dolu, gurur duyulan »asil tarih« karın doyuramaz, geçek yaşamın çelişkilerini çözemez.

Somutlamaya, Kürdistan coğrafyasındaki reel toplumsal durumu analiz ederek devam edelim. Bunun için temel almamız gereken somut şartlardan birisi gerçek sayılara dayanan verilerdir. Örnek olarak Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında kalalım: Sadece son on yılda yapılan seçimlerin sonuçlarına bakmak, Kürt seçmenin ezici çoğunluğunun iradesinin, ne Kürt milliyetçilerin savunduğu bağımsız Kürt »ulus devletine«, ne de federasyona onay vermediğini görmek için yeterlidir. Kürt seçmeni çoğunluğuyla ya AKP'yi, ya da DTP/BDP'yi seçmiştir. Hem de Erdoğan'ın »tek... tek... tek...« ve Öcalan'ın »demokratik... demokratik... demokratik...« demelerine rağmen. Tek başına bu sonuçlar, Kürt milliyetçilerinin »Kürdlerin devletleşmesi hakkının« Kürt halkının nezdindeki değerini ve »doğal ve bilimsel talebin« dayandığı reel toplumsal tabanın ne düzeyde olduğunu kanıtlamaktadır. Halk muhalefetinin geldiği reel düzeyi gösteren »sokağı«, Rojava'yı veya diğer güçleri saymıyoruz bile...

Velhasılı, Beşikçi'nin ve onu »ulusal refleksle/düşünceyle« takip eden havarilerinin sa-

vunduğu »Kürdlerin devletleşmesi hakkı«, maddî temeli olmayan, içi boş bir söylem ve Kürtlerin ezici çoğunluğunun sınıfsal çıkarlarına aykırı bir taleptir. Ama bu eleştirimiz, Beşikçi'nin ve Beşikçi gibi düşünenlerin bu talebi ısrarla ifade etme, savunma ve taraftar bulma hakkını kesinlikle yadsımamaktadır. Aksine, bu görüşe hiç bir şekilde katılmasak, buraya kadar yaptığımız gibi kesin reddedişle içeriğini eleştiresek de, Beşikçi ve onun gibi düşünenlerin görüşlerini ifade etme ve savunma özgürlüğünü hiç bir koşul ileri sürmeden savunacak olanlar, gene biz sosyalistler olacağız.

Toparlayarak sonuca gelecek olursak; değinilmesi gereken önemli bir noktayı daha ele almalıyız. »Kürdlerin devletleşmesi hakkının« içi boş bir formülasyon olduğunu tarihsel koşullar çerçevesinde kanıtlamış olsak da, günümüzün verili şartları altında bağımsız bir Kürt »ulus devletinin« olanaklı olabileceğinin de altını çizmek durumundayız. Bu tespit, buraya kadar ifade ettiğimiz eleştiriler ve düşüncelerle çelişmemektedir, tam aksine: bağımsız bir Kürt »ulus devletinin« ilk kez bu denli olanaklı olması, böylesine gerçekçi bir sürece girmesi, savunduğumuz görüşleri teyid etmektedir.

Yaptığımız bu tespiti ispat etmek için, Güney Kürdistan'a, yani Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi'ne bakmamız, oradaki gelişmeleri analiz etmemiz gerekiyor.

V

Son dönemlerde Türkiye medyasında Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi üzerine yazılanlar, Türkiye sermayesinin Güney Kürdistan'ı kendi iç pazarı olarak gördüğünü ve bunun da devletin aldığı kararları belirlediğini göster-

riyor. Bu çerçevede ilginç olan mesele, »Kürdistan« tanımını kullanmamaya aşırı özen gösteren ve Kürtlerin hakları söz konusu olduğunda »tek devlet, tek millet« söyleminden vazgeçmeyen Türk »ulus devleti« ile bu devletten nefret eden, Kürtlerin ayrılıp kendi »ulus devletlerini« kurmasını isteyen Kürt milliyetçilerinin, Güney Kürdistan konusunda aynı noktada buluşuyor, hatta bu bağlamda Kerkük ve Musul petrol yatakları üzerinde Barzani yönetiminin belirleyici olması gerektiğini aynı ölçüde savunuyor olmaları, hayli düşündürücü olmakla birlikte, bu çelişkili görüngünün, yani iki karşıt pozisyonun neden aynı noktada birleştiğinin, maddî temelini, ekonomik arka planını ortaya çıkartmaya da yardımcı olmaktadır.

Arka planın ne olduğuna bakmadan önce, 22 Ocak 2013 tarihinden itibaren Vatan gazetesinde »Irak Kürdistan'ındaki« izlenimlerini aktaran gazeteci Ruşen Çakır'ı dinlemek gerekiyor. Irak Kürtlerinin »her adımla bağımsızlığa daha fazla yaklaştıklarını« belirten Çakır, bağımsızlık konusunda Türkiye'ye çok güvendiklerini, hatta »Türkiye deyince de Diyarbakır'dan çok Ankara'yı, ama en fazla da İstanbul'u düşünüyor« olduklarını vurguluyor. Çakır'ın izlenimler dizisi ve yaptığı çeşitli röportajlar, Güney Kürdistan'daki reel durumu iyi yansıttığından, bütünüyle okunmasını okurumuza önermeliyiz. Aşağıda bazı alıntılar yaptığımız bu yazılara www.rusencakir.com adresinden ulaşılabilir.

Çakır, hayli ilüstre ederek aktardığı izlenimlerinde Güney Kürdistan'ın infrastrüktürünü »tabii ki Türk şirketlerinin inşa« ettiğini ve Fetullah Gülen hareketinin büyük yatırımları, 30'a yakın okuluyla 20 yıldır »Irak Kürdistan'ına hizmet götürdüğünü« aktarıyor. Türkiye sermayesinin Güney Kürdistan'daki

angajmanını ele almayı sonraya bırakarak, Çakır'ın Kerkük valisi Necmettin Kerim ile yaptığı röportajdan bazı bölümleri okuyalım (a.b.ç.):

»(...) Sizinle 2005'de söyleşi yaptığımızda Ankara'nın Irak Kürtlerine bakışı bugünkünden çok farklıydı. Sizce neler ve neden değişti?

Dr. Kerim: Mesela Türk hükümeti Abdullah Öcalan ile görüşüyor. Bizler kimseyi öldürmediğimize göre bizimle niye görüşmesinler ki! Türkiye'de umut ve cesaret verici çok şey oluyor. Erdoğan hükümeti bir çok adım atıyor çünkü bu sorundan zor yoluyla kurtulamayacaklarını anlamış durumdadılar. Hepimiz sorunun barışçıl yöntemlerle çözülmesine destek vermeliyiz. Bizler çözüm için umutluuz.«

Görüldüğü kadarıyla Kerim, Barzani yönetiminin Türkiye karar vericilerinin attıkları adımları, uyguladıkları politikaları sonuna kadar desteklediğini ve bu politikaların kendi yararlarına olduğunu teyid ediyor. Devam edelim:

»Irak'ta bağımsız bir Kürt devleti ütopya mı yoksa kaçınılmaz bir olgu mu? Eğer olursa bu Türkiye'yi nasıl etkiler?

Dr. Kerim: Sanıyorum bağımsız Kürt devleti kaçınılmaz bir gerçek ve Türkiye'nin bundan tedirgin olması gerekmez. 2005'de sizinle konuştuğumuzdan bu yana yaşananlara bir bakalım: Kürt bölgesinin başkanı defalarca Türkiye'yi ziyaret etti. Başbakan Erdoğan, Dışişleri Bakanı Davutoğlu ve diğer yetkililer buralara geldi, başta petrol olmak üzere birçok konuda anlaşmalar imzalandı. Öte yandan bugün Irak'taki idari sistem büyük ölçüde işlemiyor, Meclis yasama görevini yerine getiremiyor, hükümet Meclis'e danışmıyor, yürütme anayasayı sık sık ihlal ediyor, Sünni ve Şiiler arasındaki gerilim

tırmanıyor. İşte bütün bunlar Irak'ın tek bir devlet olarak yoluna devam edip edemeyeceğini belirleyecek.

Irak'ta bağımsız bir Kürt devleti bu kadar kaygı yaratırken birleşik bir Kürdistan ihtimali Türkiye'de nasıl karşılanır? Sizce bu mümkün mü?

Dr. Kerim: Her ülke Kürt sorununu kendi başına çözmelidir. Her ülkenin şartları farklı. Türkiye eğer kendi sorununu çözerse bölünme kaygılarından da arınır. Azerbaycan örneği ortada: İran Azerbaycanı'nda daha fazla Azeri yaşamasına rağmen Azerbaycan bağımsızlığını ilan etti diye onlar da bağımsızlık arayışına girmiş değiller. Eğer İran Azerbaycanı'nda yaşamak istemeyenler varsa Azerbaycan'a gidebilir. Aynı şey Türkiye Kürtleri ile Irak Kürdistanı arasında da yaşanabilir.»

Kerkük valisi, muhtemelen bilmeden ve istemeden, »ulusların kaderlerini tayin hakkı« konusunda buraya kadar yazdıklarımızı bir kaç cümle ile özetleyerek doğruluyor. Vali, bağımsız Kürt »ulus devletinin« kaçınılmaz bir »gerçek« olduğunu söylerken, »Azerbaycan bağımsızlığını ilan etti diye« İran Azerilerinin aynısını yapmalarına gerek olmadığını belirtiyor. Hatta dolaylı yoldan »Türkiye Kürtlerinin« de böylesi uğraşlara girmemelerini, Türkiye'de yaşamak istemeyen Kürtlerin, »Irak Kürdistanı«na gelmeleri gerektiğini ima ederek açıkça vurguluyor.

Tarih işte böylesi acımasız gerçeklerle doludur. Nasıl 1800'lü yıllarda Alman »ulusal« devleti, yani Alman Rayhı, Alman milliyetini Avusturya ve Alman Rayhı arasında çektiği devlet sınırıyla böldü ve buna karşın Polonyalı, Danimarkalı ve Fransız ilhak bölgelerini »Almanlaştırdıysa«; Macar azınlığa dokuz milliyetli bir coğrafyada sınıf egemenliğini sağlayan Macar »ulus« devleti, Karpat Slo-

vaklarını Sudet Çeklerinden, Siebenbürgen Almanlarını, Avusturya Almanlarından nasıl ayırdıysa ve Çek milliyetçileri kutsal »ulus« devletleri adına Slovakları nasıl »Macarlaştırmaya« terk ettilerse, bağımsız Kürt »ulus« devletini kuracak olanlar da, hem kendi »soydaşlarının« hem de diğer milliyetlerin »kaderlerini tayin hakkını« işte bu kadar ucuza satmaktadırlar.

Kürt milliyetçilerine sormak gerekiyor: Öylesine pohpohladığınız o tumturaklı bağımsız Kürt »ulus« devleti, daha kurulma olanağının ilk ışıklarını gördüğü anda Kuzey Kürtlere, İran Azerilerine »oturun oturduğunuz yerde, bağımsızlıkla falan uğraşmayın« der, »soydaş« Rojava Kürtlere sınır kapılarını kapatıp, insanî yardımları dahi engellerken, kutsadığımız »ulusların kaderlerini tayin hakkından«, bu »hakkın« doğallığından ve bilimselliğinden geriye kocaman bir hiç kalmasına ne diyorsunuz? Eğer bağımsız Kürt »ulus« devletinin kaçınılmaz »gerçek« olduğunu söyleyen Barzani yönetimiyle aynı fikirdeyseniz, »doğal ve tarihsel« Kürdistan coğrafyasındaki diğer Kürtlere »ya orada kalıp, tayin edemeyeceğiniz kaderinize razı olun, ya da toplanıp Güney Kürdistan'a gidin« mi diyacaksınız? Sahiden, neyi savunduğunuzu kendiniz dahi biliyor musunuz?

Çakır'ın yaptığı başka bir söyleşi ise, Maraşlı'nın Beşikçi'ye karşı dile getirdiği kaygının somut bir örneğini veriyor. Kerkük'teki Türkmenlerin en üst düzeydeki isimlerinden birisi olan »İl Meclis Başkanı« Hasan Turan, Çakır'ın sorularını yanıtlamış. Dinleyelim:

»(...) Irak'ın geleceği konusunda Türkmenlerin tercihi nasıl?

Turan: Bana göre Irak anayasasını sahiden tatbik edersek Irak'ı parçalanmaktan kurtara-

biliriz. Anayasadaki federal sistemi hakiki bir şekilde hayata geçirmek şart. Bağdat hariç 15 il federasyon olursa çok sıkıntı ortadan kalkar.

Bölünme kaçınılmaz olursa Türkmenlerin tercihi ne olur?

Turan: Bizim >Türkmeneli< dediğimiz, Telafer'den başlayan, haritası olan bir bölgemiz var. Eğer Araplara, Kürtlere ayrı ülke veya bölge hakkı verilirse Türkmenlere de aynı hakkın verilmesi lazım. Unutmayın, Irak'ın en zengin yerleri Türkmen bölgesinde yer alıyor: Petrol ve doğal gaz var. Çok zengin oluruz, size de petrolümüzü satarız.

Ankara'nın Bağdat ve Erbil ile ilişkilerinde yaşanan değişimler sizi nasıl etkiliyor?

Turan: Türkmenler hem Bağdat'taki merkezi yönetimin, hem Erbil'deki Kürt yönetimin kontrol ettiği bölgelerde yaşıyor. Bu iki merkezle Ankara'nın ilişkilerinin iyi olması bizim rahat ve huzurumuz için çok iyi olur.«

Görüldüğü gibi Maraşlı kaygı duymakta haklı. Güney Kürdistan'da yaşayan Türkmenler »geniş ve kapsayıcı Kürd ulus« potasında eritilmek istemiyorlar, aksine Araplara ve Kürtlere »tanınacak aynı hakları« talep ediyorlar. Çözüm önerileri ise federasyon, yani Irak »ulus« devletinin parçalanması işlerine gelmiyor. Barzani yönetimi ile aralarında ciddi bir çıkar çelişkisi var. Federasyon olursa, »çok zengin olacaklarını« umuyorlar. Hani, Türkiye'ye rüşvet teklif etmeyi de unutmamışlar: »size de petrolümüzü satarız«.

Çakır'ın, »Irak Kürdistan'ına hizmet götür« Fetullah Gülen hareketinin, oradaki »Türk ve Türkiye realitesinin« varlığında »son derece önemli rol« oynadığını ve ticarî yatırımlarının yanısıra, açtıkları okullara, »üst orta sınıfların ve devlet yöneticilerinin«

büyük rağbet gösterip, çocuklarını o okullara yolladıklarını aktarması, Kürt burjuvazisinin sınıf çıkarlarını kimler ile kolladığını da gösteren iyi bir örnek.

Güney Kürdistan'da, kurulma çalışmaları hayli ilerlemiş olan Kürt »ulus« devletinin ekonomik arka planına baktığımızda ise, Türkiye sermayesinin buradaki çıkarlarının ne denli yüksek olduğunu görürüz. Türk burjuvazisinin Ortadoğu ve son yıllarda Afrika'da yaptığı yatırımları sermaye birikiminin sermaye ihracını zorlayarak Türk devletinin emperyalist heveslerini körüklemesi, Güney Kürdistan'ın Türkiye için Almanya'dan sonra ikinci büyük ihracat pazarı olduğu, ne kadar Türk şirketinin ne kadar büyük yatırımlar yaptığı v.s. biliniyor. Bunların detayları, örneğin Cumhuriyet gazetesi yazarı Mustafa Sönmez'in www.sendika.org sitesinde de yayınlanan yazılarından öğrenilebilir.

Ancak Türk burjuvazisinin çıkarlarının yanısıra, uluslararası stratejilerinin de oynadığı rol unutulmamalıdır, ki bunu sadece Suriye ve İran karşıtlığı bağlamında değil, öncelikle bölgedeki fosil enerji kaynakları bağlamında ele almak gerekiyor. Güney Kürdistan'da (Şii kontrolündeki) Irak'tan koparak, bağımsızlığını ilân edecek bir Kürt »ulus« devleti, buna karşın Rojava'daki özerklik çabalarının bastırılması, başta ABD ve AB olmak üzere, Türkiye'nin, Suudi Arabistan'ın ve Körfez İşbirliği Ülkelerinin bölgedeki stratejik planlarına ve çıkarlarına doğrudan yaramaktadır. Bu şekilde bölgedeki petrol ve doğal gaz kaynaklarının işlenmesi, pazarlanması ve kapitalizmin merkez ülkelere nakli güvence altına alınmış olacak, İran'ın bölgedeki etkinliği azalacak ve İsrail-Filistin sorununun emperyalizmin lehine olan çözümüne bir adım daha yaklaşılabilecektir.

Burada bir parantez açıp, Barzani yönetiminin Rojava'daki özerklik çabalarına muhalefet etmesinin, hatta bu çabaları sabote etmesinin arkasında sadece PYD/PKK karşıtlığının durmadığı vurgulanmalıdır. Asıl belirleyici olan, Barzani klanının kontrolündeki (ve kontrol altına almaya çalıştığı) petrol kaynaklarından çıkartılacak fosil enerji taşıyıcılarının güvenli bir koridordan Akdeniz'e ulaştırılabilmesi kaygısıdır. Hatta burada uzun vadeli düşünülürken, Rojava'nın Barzani'ye yakın güçlerin kontrolünde olması veya kurulacak Kürt »ulus« devletiyle birleşmesi/bütünleşmesi sonucunda, Kürt burjuvazisine Doğu Akdeniz havzasında tespit edilen devasa doğal gaz kaynaklarından pay alma fırsatı doğacaktır. Barzani'nin hem Esad Rejimi'ne, hem de Rojava Kürtlerine karşı Türkiye'nin yanında konumlanışının maddî temeli bunlardır.

Gene Vatan gazetesinde yayımlanan bir röportaj, bu tespitimizi doğrular niteliktedir. »Irak'ın sonu« adlı kitabın yazarı ve eski ABD büyükelçilerinden olan Peter Galbraith, Ruşen Çakır'ın sorularını şöyle yanıtlamış[23]:

»(...) Kuzeydeyse bağımsız Kürt devleti diyorsunuz...

Evet, bağımsız Kürdistan kaçınılmaz bir olgu. Tarihin akışı önünde duramazsınız.

Kitapta Türkiye'nin bağımsız bir Kürt oluşumuna ses çıkarmayacağını ileri sürdünüz...

Milliyetçiliğin çok güçlü olduğu ve bu hareketin Irak Kürtlerine iyi bakmadığı açık. Ancak kamuoyunda, güvenlik birimlerinde, aydınlar arasında, hatta ordu ve diplomaside farklı arayışlar olduğunu biliyorum. Bağımsız bir Kürdistan'ı istemiyor olabilirler ama bunun çoktan gerçekleşmeye başladığını da fark ediyorlar. Bağımsız bir Kürdistan'ın Türkiye'ye bağımlı olacağını

biliyorlar. Başka kime dayanabilir ki Kürtler? Kürtler, Türklerin en yakın müttefiki, hatta Türkiye'nin »uydu devleti« olacaktır.

»Kürdistan Türkiye'nin uydusu olur« mu dediniz?

Kesinlikle. Tabii Türkiye çok fazla düşmanca davranmazsa. Türkiye'de bu tür incelikleri düşünen kişiler var, biliyorum.»

24 yıl ABD yönetimi için çalışan, Irak anayasasının yazılması sürecinde Talabani ve Barzani'ye danışmanlık yapan Galbraith'ın Güney Kürdistan'ı tanımadığını ve bugün, altı yıl önceki öngörülerinin gerçekleşmemiş olduğunu kim iddia edebilir?

Galbraith'ın teyid ettiği bu süreç, Beşikçi ve taraftarlarının Kürtlerin bağımsız »ulus« devlete sahip olma »hakları« için örnek gösterdikleri yeni »ulus devlet« kuruluşlarının karakteristik özelliği olarak tespit ettiklerimizi bir kez daha doğrulamaktadır. Galbraith haklı, tarihin akışının önünde durmak olanaklı değildir. Bu nedenle sosyalistler her türlü gelişmeyi, her türlü görüngüyü ve her sorunu tarihsel maddecilik pozisyonundan ve ezilenler ile sömürülenlerin perspektifinden değerlendirirler. 20. Yüzyıl'daki sosyalizm denemelerinin yenilgiyle sonuçlanmış olduğu gerçeği, bu metodun yanlışlığını değil, aksine metodun yanlış uygulandığını kanıtlamaktadır.

Sosyalistler açısından günümüzün en ivedi tarihsel görevi, herhangi bir milliyetin burjuvazisinin sınıf egemenliğini sağlayacak olan ve sadece küçükburjuva lafazanlarının hayal dünyasında »iyi«, »güzel« ve »doğru« sayılabilecek yeni bir »ulus devletin« inşası olamaz. Tarihsel görev bize göre, sadece ve sadece tüm ezilen ve sömürülen sınıfların,

[23] Bkz.: 26 Aralık 2006 tarihli Vatan gazetesini. <http://rusencakir.com/Peter-Galbraith-Bagimsiz-bir-Kurt-devleti-Turkiyenin-uydusu-olur/665>. 48

yani halkların ezici çoğunluğunun verili koşullar altında ve burjuva toplumunun içinde, yani bugün ve burada, kendi kaderlerini tayin edebilmelerinin demokratik ve eşit haklı koşullarını gerçekleştirmek için mücadele etmektir. En başta sınıfsal bakış açısını, her türlü »ulusal« ayrıcalığı kaldırma çabasını ve »ulus devlet« anlayışının aşılmasını gerektiren bu mücadelede her türlü milliyetten sosyalistlerin şiarı, ancak »vatanımız yeryüzü, milletimiz insanlık« olabilir.

Verili tarihsel koşullar ve söz konusu maddi şartlar temelinde, günümüzde bağımsız bir Kürt »ulus devleti« savunusunu yapmak, sınıf egemenliğinin pekiştirilmesine ve emperyalist stratejilere hizmet etmek anlamına gelmektedir. Kürt milliyetçileri gocunmasınlar, acı gerçek bundan başkası değildir. Eritme potası çoktan soğumuş, donmuş olan bir »ulus« kurgusuyla oluşturulacak her »ulus devlet« ve Türk »ulus devleti« gibi tek tip, gerici bir »ulus« temelinde kurulu olan bütün »ulus devletler« kapitalist sömürü mekanizmalarının lokomotifini, halklar arası kinin, ırkçı yaklaşımların, toplumsal parçalanmışlığın, cinsiyetçiliğin, savaşların, emperyalist müdahalelerin ve ekolojik dengenin bozulmasının tetikleyicisidirler. Tarihsel yanılgılarıyla Kürt milliyetçileri, aynı Türk milliyetçileri ve tarihteki tüm milliyetçiler gibi, burjuva gericiliğinin gönüllü neferleri, halkların özgürlük, demokrasi ve eşitlik mücadelelerinin, ezilen ve sömürülen sınıflar ile cinsiyetlerin kurtuluşunun önünde duran setler olarak hak ettikleri biçimde tarih sayfalarına yazılacaklardır.

İsmail Beşikçi'nin tezlerine, tarihe bakış açısına; Kürt milliyetçilerinin ve federalistlerinin görüşlerine sosyalistlerin vereceği yegâne yanıt bellidir: Elbette! Ulus devleti aşmaktır bütün mesele!

Makalemizi burada noktalamak, haklı olarak sorulacak, »peki, bu yanıtın içeriği nasıl olacak, ulus nasıl aşılacak?« sorusunu yanıtsız bırakmak anlamına gelir. Sosyalistler hiç bir zaman, her sorun için ellerinde hazır bir reçete, ceplerinde her duruma uygun bir yanıt olduğunu – tarihsel maddecilik metoduna sadık kalacaklarsa eğer – iddia edemezler. Bu nedenle güncel koşulları, güç ilişkilerini, Öcalan'ın liderliğindeki Kürt hareketini ve siyasî programını masaya yatırarak, yanıtı aramaya başlayalım .

Herhangi bir yanılmazlık iddiasında bulunmadığımızı bir kez daha vurgulayarak.

VI

Türkiye'deki Kürt sorununun nasıl geliştiği, nedenlerinin ne olduğu ve bu sorunun nasıl çözülebileceği konusundaki önerilerin çeşitliliği genel olarak bilindiğinden, bunlara uzun uzun değinmeyi ve son on yıllık AKP iktidarı sürecini en ince detayına kadar ele almayı gerekli görmüyoruz. Yakın dönemin son gelişmelerini, yani »silahsızlandırma« görüşmelerini, ekonomik arka planı ve genel devlet politikalarını irdelemek yeterli olacaktır görüşünderiz.

Kürt hareketine ve Halkların Demokratik Kongresi HDK'ye yakın duran yorumcular (kimi liberal ve demokrat yorumcu da), devletin Kürt hareketi konusunda bir »entegre strateji« izlediği görüşünde. Bu »entegre stratejinin« en başta PKK güçlerinin »silahsızlandırılarak« Türkiye sınırları dışına çıkarılması, hareketin tasfiye edilmesi, olanaklı olduğunca bölünmesinin sağlanması, legal siyaset alanlarının sınırlandırılması ve aynı zamanda kitlesel tutuklamalar, yenilenen yargısız infaz pratikleri ve askeri operasyon-

larla imha edilmesini içerdiği vurgulanıyor. Bu değerlendirmenin gerçeğe uygun olduğunu düşünüyoruz.

»Entegre stratejinin« en önemli ayaklarından birisi kamuoyunda oluşturulmaya çalışılan »AKP bu sorunu çözecek güce ve iradeye sahip« resmidir. Bu nedenle, ekonomik arka planı irdelenmeden önce, bu resmin nasıl oluşturulduğuna bakmak yararlı olacaktır. Öncelikle bu çabanın üç önemli sütunu olduğu söylenebilir. Kısaca ele alırsak:

İlk sütunu şüphesiz »silahsızlandırma« amacıyla yapıldığı açıklanan görüşmeler oluşturmaktadır. Başbakan Erdoğan'ın her fırsatta »biz teröristlerle görüşmeyiz, terör örgütü önce silahları bırakmalı« demesi, aynı zamanda da »devlet Öcalan ile görüşüyor, silahların bırakılması yakındır« algısının yaygınlaşması sağlanarak, devlet politikaları açısından başarılı olarak nitelendirilebilecek bir propaganda muharebesi sürdürülmektedir.

Bu propaganda en başta küçükburjuva aydınları arasında etkili olmakta, silahların bırakılmasının »iyi« bir şey olduğundan hareket eden bu aydınların basın ve televizyon ekranları üzerinden yaptıkları yorumlar da muhalif kesimleri etkilemekte, en azından bu kesimler arasında kafa karışıklığına yol açmaktadır.

Tabii ki ihtilafların silahla çözülmesi kötü bir şeydir, ama silahların kullanılmasına neden olan şartlar ortadan kalkmadığı müddetçe dünyanın hiç bir yerinde silahların susmadığı gerçeğini dikkate almadan, »silahlar bıraktırılmalı/bırakılmalıdır« veya »silahların bıraktırılması süreci desteklenmelidir« söylemi hoş bir belâgat gibi görünse de, devlet politikalarına yarayan bir iyi niyetli belâhatten başkası değildir. Bu söylemi sol-liberal aydınların dahi üstleniyor olması, yadırgayıcı olsa

da, küçükburjuvazinin karakteristik özelliklerini göz önüne çıkartıyor olması nedeniyle, öğreticidir. Kamuoyunda saygınlığı olan bazı aydınlar, »iki tarafla da barışı görüşmek« adına girişimler başlatarak, – istemeden de olsa – hükümet politikalarının taşıyıcısı olmaktadır. Bir kere iki tarafın eşit göz hizasında görüşmedikleri bir ortamda, »iki tarafa eşit mesafede« durmak, güçlünün yanında yer almak demektir. Mesele PKK'yi eleştirmenin meşruluğunun sorgulanması değil. Elbette PKK eleştirilebilir ve eleştirilmeyi yeterince hak ediyor. Ancak, illegal olan ve eleştirilere doğrudan yanıt verme olanağı olmayan taraf ile devlet gücünü elinde tutan tarafa »eşit mesafeden« yapılacak eleştirilerin »aynı ve eşit« değerinde olamayacağı açık. Diğer taraftan, görüşmelerin yürütüldüğünü varsayarsak, bir sorunun iki tarafının doğrudan görüştükları bir ortamda burjuva demokrasisinin değerlerini savunan aydınların yapması gereken, aynı Türkiye Barış Meclisi girişimiyle bir dizi aydının yaptığı gibi, bu görüşmelerin olabilirdiğince şeffaf, kamuoyu önünde ve demokratik, adil ve kalıcı çözümü kolaylaştıracak biçimde yapılması için uğraş vermektir. Bununla birlikte, bir aydın sorumluluğu varsa eğer, Öcalan'ın görüşlerini filtreleyen araçlar olmadan veya kamuoyunun güvenebileceği araçlar üzerinden görüşmelerle ilgili düşüncelerini kamuoyuna aktarmasının şartlarının oluşturulması talebi yükseltilmelidir. Bu açıdan hükümet propagandasının bir adresinin, demokratik kaygıyla hareket eden aydınlar olduğu ve bir kısmını başarıyla kendisine yedekleyebildiğini söyleyebiliriz.

»Devlet görüşüyor« söyleminin diğer adresi, legal ve illegal parçalarıyla Kürt hareketidir. İktidarın Öcalan'ı kullanmaya ve bu şekilde Kürt hareketine, bilhassa legal Kürt siyase-

tine kendi yol haritasını dikte etmeye çalıştığını düşünmek için fazlasıyla neden var. Öcalan'ın kamuoyuna doğrudan seslenme fırsatı olmadığı müddetce, »Öcalan şöyle, böyle dedi« açıklamalarının güvenilirliği ve manipülasyon amacıyla yapılmadığı son derece şüphelidir. Öcalan'ın hapisanelerde 68 gün süren açlık grevlerinin bitirilmesi çağrısını yapmış ve bunu kardeşi üzerinden açıklatmış olması, bu tespitimizle çelişmez. Aksine, açlık grevlerinin kitleselleşmesi, geniş kesimlerin harekete geçmesi ve farklı kesimlerin açlık grevleri konusunda ortak irade göstermesinin ortaya çıkardığı direniş potansiyeli, hükümeti Öcalan'a böylesi bir fırsatı vermeye zorlamıştır. Hükümet istediği için değil, buna zorlandığı için bu adımı atmıştır. Nitekim tecrit büyük ölçüde devam etmekte ve Öcalan'ın kamuoyuna görüşlerini aktarması hâlâ keyfi kararlarla engellenmektedir.

AKP iktidarının, tecritte tuttuğu Öcalan'ı Kürt hareketine karşı »şartlı rehin« olarak kullanma çabası içerisinde olduğu büyük bir olasılık. Bugüne kadar, İmralı adasına »kimin« gideceğinin Ankara'nın tasarrufunda tutulmak istenmesi, hem böyle, hem de legal Kürt siyasetini, izin verilen dar bir alan içerisinde kontrol altında tutma yaklaşımı olarak yorumlanabilir. AKP muhtemelen bu şekilde legal Kürt siyasetini ehliştirebileceğini, Kandil'in etkinliğini kırabileceğini, Öcalan söz konusu olduğunda son derece hassas olan geniş Kürt kesimlerine göz dağı verebileceğini ve PKK'den ziyade Barzani'ye yakın, aynı zamanda dikte ettiği koşullar çerçevesinde »uzlaşmaya« hazır »yeni« Kürt aktörlere hareket alanı yaratabileceğini hesaplamaktadır. Ki, gerek Kürt milliyetçileri, gerek federalistler ve gerekse de Kürdistan'daki sünnî-islamî hareketler ile PKK'den kopan

kesimler buna hazır oldukları sinyali vermektedirler.

Ancak, Öcalan'ın kendisini kullandırmaya izin vereceği ve Kürt hareketinin ehliştirelebileceği hayli şüpheli. Elbette şu koşullar altında Öcalan'ın ne düşündüğünü bilemiyoruz. Ağırlaştırılmış tecrit süresi içerisinde sadece araçlar üzerinden çok kısıtlı olarak kamuoyuna yansıtılan görüşleri, sağlıklı bir değerlendirme yapılmasına pek olanak vermiyor. Eğer Öcalan görüşlerini, ki bunlar bugüne kadar yayımlanan »Savunmalar« sayesinde geniş bir biçimde bilinmektedir, değiştirmediyse ve üçlü konseptini savunmaya devam ediyorsa, devletin Öcalan'ı kendi amaçları için kullanabilme şansının son derece az olduğunu tespit etmek durumundayız. Avukatlara görüş izninin verilmemesi, tecritin devam etmesi bu tespiti doğrulamaktadır. Gene de, »neyin ne olduğunu« devam eden süreç gösterecektir.

Kürt hareketi, KCK yönetiminin açıklamalarını temel alırsak, hâlâ radikal pozisyonda durduğunu göstermektedir. »Önderlik« makamına verilen tüm değere ve gösterilen tüm saygıya rağmen, doğrudan görüşme yapmadıkları takdirde hükümetin söylemlerini ciddiye almayacaklarını belirterek, hükümetin »ciddî ve güven verici adımlar atmasını« talep etmektedirler. Zaten hareketin önde gelen isimlerinden Mustafa Karasu, Nuçe TV'ye verdiği bir demecinde, »*Tabî Öcalan kendisini kral, padişah görmüyor. >Her şeyi ben söylerim, yapulsın< demiyor. Bizimle, aydınlarla, demokratik güçler ve çok geniş çevre ile görüşmeyi, çözüme onları da ortak etmeyi istiyor. (...)* Son sözü Öcalan söyleyebilir, ama söylenen sözün uygulanabilir olması, ancak örgütün öteki bileşenleriyle yapılacak görüşmelerle mümkündür« [24] diyerek, Öcalan ile doğrudan görüş-

me olmadan, hiç bir adımın atılmayacağını ima ediyor.

KCK'nin bu yaklaşımının ardında, hayli politize olmuş bir halk hareketinin ağırlığı görülüyor. Kürt hareketinin önemli ölçüde yoksullara ve kadınlara dayanıyor olması, PKK gerillalarının doğrudan halkın içinden gelmesi ve gerillanın siyasi örgütleniş biçimi, KCK'nin halkın istemediği bir adımı atmasını olanaksız kılıyor. Her ne kadar legal Kürt siyasetinde ve Avrupa'daki diplomasi kurumlarında bu cılız görüşmelerin yarattığı belirli bir iyimserlik söz konusu olsa da, yoksul Kürtlerin önemli bir kesiminin Öcalan ve PKK'ye sahip çıkması (kitlesele eylemler ve gerilla cenazelerinin büyük sayıda kitleler tarafından kaldırılması bunun kanıtıdır), halkın tüm Kürt hareketi için küçümsenemeyecek bir korektif rolünü oynadığını göstermektedir. Bu açıdan, AKP'nin Kürt hareketinin belirleyici bölümlerini ehlileştirebilmesinin, Kürt hareketinin bugüne kadarki pratiği göz önünde tutulursa, son derece zor bir çaba olduğunu doğrulamaktadır.

Türkiye'deki karar vericilerin de benzer bir tespitte buldukları olasıdır. Zaten KCK'ye yönelik olan adımlarında bilinçli bir esneklik görülmektedir. Bu noktada bir öngörude bulunmak gerekirse eğer, o zaman devletin ağırlığını Kürt hareketini bölmeye ve »yeni« aktörler yaratmaya vereceğini söyleyebiliriz. Gazeteci Ferda Çetin'in 4 Şubat 2013 tarihinde yayımlanan köşe yazısında Hewler'de KDP'nin desteğiyle BDP'ye »rakip bir partinin« kurulmakta olduğunu bildirmesi, bu öngörüye destekler niteliktedir.[25]

AKP çabalarının ikinci sütununu, güncel »milliyetçilik karşıtı« söylemlerde okumak olanaklıdır. Erdoğan son dönemde neredey-

se her fırsatta, »Biz etnik milliyetçiliği kabul etmiyoruz. Türk milliyetçiliğine de, Kürt milliyetçiliğine de karşıyız« söylemini kullanmaktadır.[26] Erdoğan'ın diğer dönemlerdeki »Türk milletini« kutsayan sözleri ve »tek« çiliği düşünülürse, bu söyleminin demagogik olduğu, öylesine sarf edilmiş sözler olduğu akla gelebilir. Ancak böylesi bir bakış açısı son derece yanıltıcıdır, çünkü bu söylem öylesine sarf edilmiş sözlerin değil, yeni bir »ulus« algısı yaratılmasının ifadesidir.

Neden böyle düşündüğümüzü şöyle açıklayalım: Gözlemleyebildiğimiz kadarıyla Erdoğan, etrafındaki uzman danışmanlar kadrosuyla birlikte, yapacağı her konuşmayı, söyleyeceği her sözü, en ince ayrıntısına kadar düşünülmüş ve profesyonelce geliştirilmiş bir senaryoya göre hazırlıyor. Açılışlardan, mitinglere ve kurultaylardan, uluslararası toplantılara kadar, her çıktığı sahenin belirli bir reji çerçevesinde biçimlendirilmiş olması, çekilen fotoğraflardan, televizyon kanallarına iletilen görüntülere ve hitabet biçimi ile beden diline kadar her şeyin planlı tasarlandığı ve kontrol altında gerçekleştirildiği görülüyor. Bunun sıradan bir reklamcılık olmadığı belli. Söylenecek söz, kamuoyunda istenilen etkiyi bırakacağı anda ve basının en iyi şekilde verebileceği biçimde söylenmeye çalışılıyor. Bu yöntem her yerde ve her defasında başarılı olmayabilir, ama uzun vadede istenilen sonuçların alındığı söylenebilir. Erdoğan'ın kitleler üzerindeki etkisi, parti ve hükümet üzerindeki ağırlığı ve küçükburjuva aydınları yedekleyebilme yeteneği bunun bir göstergesidir ve salt Erdoğan'ın »karizmatik bir siyasetçi« olmasıyla açıklanamaz. Bu açıdan, kimi yorumcunun Erdoğan'ın söylemlerini »hafife« alması, bu söylemin ardında duran devasa aparatın görülmesini engelle-

[25] Ferda Çetin: Hewler'de BDP'ye rakip parti kuruluyor, 4 Şubat 2013 tarihli Yeni Özgür Politika gazetesi. Bkz.: 52 <http://yeniozgurpolitika.org/index.php?rupel=nivis&id=3280>

[26] Bkz.: <http://www.gazeteport.com.tr/haber/119842/turk-ve-kurt-milliyetciligine-karsiyiz>

diğinden, Erdoğan'ı, hükümetini ve partisini değerlendirmede yapılabilecek en büyük yanlışlardan birisidir.

AKP »milliyetçilik karşıtı gibi görünen söylem ile de başarılı bir hamle yapmıştır. Gene aydınlar arasından bir kesimi yanına çekmesi bir yana, muhafazakâr ve milliyetçi kesimler üzerindeki etkisini de genişletebilmiştir. Aynı zamanda da, bilhassa »Türk milliyetçiliğini« eleştirerek ve güya 1923 Türkiye'si ile arasında mesafe koyarak, muhafazakâr Kürt seçmeninin dikkatini çekmeyi başarmıştır.

»Türk ve Kürt milliyetçiliğine karşıtlık« söyleminin inandırıcılığı, »Türk milliyetçisi« olarak bilinen insanlar üzerinden sağlanmaya çalışılmaktadır. Burada 2013 Ocak'ının son günlerinden itibaren Zaman gazetesinde »Türk milliyetçiliği« konusunda çeşitli yazılar yayımlayan Müntazer Türköne önemli bir rol oynamaktadır. Fetullah Gülen hareketinin amiral gemisinin AKP'ye böylesi bir destek çıkması, hükümeti oluşturan akımlardan en önemli olan ikisinin yeni »ulus« algısı üzerine hemfikir olduklarına işaret etmektedir.

Kendisini »millet ve milliyetçilik teorisi ve tarihi konusunda uzman« sayan ve hâlâ »gururlu bir Türk milliyetçisi« olduğunu söyleyen, geçmişin kafatasçı, günümüzün burjuva milliyetçisi Türköne, »Türk milliyetçiliği bir fikir, bir hareket ve bir ideoloji olarak tarihi misyonunu tamamladı« veya »Türkçülük, tıpkı Kürtçülük gibi ülkeyi bölüyor« diyerek hem AKP'ye ideolojik destek çıkararak AKP'nin muhafazakâr-milliyetçi tabanını yeni yönetime ikna etmeye yardımcı oluyor, hem de bir taraftan »19.Yüzyıl'ın ilkel ırkçısı« olarak nitelendirdiği CHP'yi, diğer taraftan da »Türkçülük Kürtçülük arasında bugün zerre kadar fark yoktur« diyerek içerisinden

çıktığı neofaşist MHP'yi, girdikleri siperde kafalarını kaldıramayacak biçimde ideolojik bombardımana tutuyor. Nitekim, 8 Şubat 2013 tarihli köşe yazısında neden bunları yaptığını şöyle gerekçelendiriyor: »(...) Ezberlediklerimiz ve alıştıklarımız, inşa etmeye çalıştığımız dünyanın mimarisine aykırı. Dar, sınırlı ve korkularla dolu labirentlerin tepkisel tavırları yerine, dünyanın her yerinde söylenecek sözlere, bir medeniyet inşasına ve özgüvenle davranmaya ihtiyacımız var.«[27]

Türköne'yi AKP'nin neoliberal-islam-sentezinin yeni »Türkiye milliyetçiliğinin« önemli bir ideologu olarak nitelendirmek pek yanlış olmayacaktır. AKP, Türköne ve benzeri ideologları üzerinden çeşitli kesimlere »Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı ortak paydasında buluşalım« çağrısını yapmaktadır.

Görüldüğü kadarıyla bu çağrı kimi liberal ve sol-liberal aydınların olduğu kadar, legal Kürt siyasetinin bazı kesimlerinin de ilgisini çekmektedir, ki asıl başarı bu noktadadır. Çünkü bu çağrı, Anadolu-Mezopotamya coğrafyasında yaşayan milliyetlerin ve inançların eşitliğini sağlama, yani herkesin doğuştan elde ettiği haklarını kullanabilmesinin koşullarını yaratma yükümlülüğü vermeyen ve burjuva milliyetçiliğinin farklı versiyonu bir söylem olmasının yanısıra, »sünnî din kardeşliği« temelinde kurgulanan yeni »ulus« anlayışını, muhalif kesimleri ehlileştirmek ve Kürt hareketinde sınıfsal bir bölünme yaratmak için kullanılması tasarlanan bir egemenlik aracıdır. Burada anahtar kelime »Büyük Türkiye inşa etme« iddiasıdır.

Türkiye sermayesinin sermaye birikiminin gereklerini yerine getirmek hedefiyle bölgesel emperyalizm heveslerine kapılan AKP ve AKP iktidarını destekleyen sermaye frak-

53 [27] Müntazer Türköne'den yapılan tüm alıntılar için Zaman gazetesinin internet sayfasında yayınlanan yazılarına, örneğin: http://zaman.com.tr/mumtazer-turkone/anayasayi-turk-yapmak_2051215.html bakınız.

siyonları açısından bu yeni »ulus« anlayışı çerçevesinde yurttaşların kendilerini »Kürt«, »Türk« veya başka milliyetten diye tanımlamaları artık önemli değildir. Önemli olan, insanların »Türkiye Cumhuriyeti ortak paydasında« kendilerini bu yeni »ulusa« mensup görmeleri ve »ortak anavatanın« gelişip, güçlenmesi için neoliberal iktisat politikalarına, otoriter iç politikaya, kuvvetler ayrılığı ilkesinin geçersiz kılınmasına ve »kazan-kazan-ekonomisi« demagojisiyle tanımlanan bölgesel emperyalist yayılmacılığa onay vermeleridir.

Burjuva milliyetçilerinin, küçükburjuva aydınların ve kimi Kürt siyasetçisinin »Türkiye Kürt sorununu çözerse, süper güç olur, havalanır« söyleminde buluşuyor olmaları, bu yeni »ulus« anlayışının çeşitli kesimleri ne denli etkisi altına aldığını göstermektedir.

Bir kere bu söylem »Türkiye'nin Kürt sorununu çözmesinden« ne anlaşıldığının farklılıklarını muğlaklaştırmaktadır. Eğer »Türkiye«den kasıt devlet ise, sorunu nasıl çözmek istediği bellidir ve bu çözüm, ezilenler ile sömürülenlerin çıkarına olmayacaktır, çünkü bu »devlet« burjuvazinin sınıf egemenliğinin aparatıdır. Eğer »Türkiye« derken Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan halklar kast ediliyorsa, o zaman »ulus devlet içinde imtiyazsız, sınıfsız ve kaynaşmış toplum« fikri teyid ediliyor demektir. Hem, nasıl oluyor da, »süper güç« olmak halkların çıkarına olsun? »Türkiye havalanır«, »bölgesel güç oluruz«, »Global Player mertebesine ulaşırız« gibi sadece sermaye çıkarlarını kollayan sloganlar, ne Kürt sorununun halkların lehine olacak bir çözümünün, ne de bölge halklarına »barışçıl eli uzatmanın« bir ifadesidir. Tam tersine, »süper güç Türkiye« söylemi, Türkiye sermayesinin çıkarlarını, kendi

sınırları içerisinde ezilen ve sömürülen halk kitlelerine, sınırları dışında da bölge halklarına karşı savunacak bölgesel emperyalizm heveslerinin bir ifadesidir.

»Süper güç Türkiye« olabilmesi için, sınırları içerisindeki milliyetler sorununu törpülemiş, neoliberal politikalara geniş seçmen desteği sağlamış ve sınırları dışarısında, örneğin Barzani liderliğinde kurulacak bağımsız bir Kürt »ulus devleti« ve Esad rejiminin yerine yerleştirilecek islamist bir yönetimle ittifak içerisinde girerek bölgesel bir »iç pazara« hakim olan bir ülke olmak gerekmektedir. İşte güya »milliyetçilik karşıtı« söylemle geniş kesimlere kabullendirilmek istenen yeni »ulus« anlayışının dayandığı maddî temel budur. Yeni »ulus« anlayışı aynı zamanda kapitalist gelişmenin bugün geldiği aşamanın da karakteristik bir özelliğidir.

CHP ve MHP'nin bocalamalarının ve Türkiye'deki sermaye fraksiyonlarının desteğini kaybetmiş olmalarının nedeni, »ulus« anlayışlarını yenilemekte, yani kapitalist gelişmenin hızına ayak uydurmakta gecikmiş olmalarıdır. Ama, her ne kadar emek hareketi ile bir bağlantı kurmaya çalışıyor olsa da, siyasî söylemini »kimlik« ile sınırlandıran legal Kürt siyaseti de ciddî bir yanılğı içine düşme tehlikesiyle karşı karşıyadır: »Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı ortak paydasında buluşma« söyleminin asıl içeriği doğru okunmadan, gerçek bir demokratikleşme ile milliyetlerin eşitliğini sağlayacak koşulların yaratılmasına yönelik taleplerde ısrar edilmeden desteklenecek bir anayasa değişikliği (veya bir anayasa referandumu), BDP meclis grubunun AKP iktidarına yedeklenmesine ve BDP'nin yeni »ulus« anlayışı çerçevesinde biçimlenen bir siyaseti meşrulaştırmasına yol açacaktır. Ki bu da, sözde »milliyetçilik karşıtı« söylemin en büyük başarısı olur.

Legal Kürt siyasetinin göz önüne tutması gereken noktalar şunlardır: Birincisi, AKP, neoliberal-islam-sentezinin siyasî formasyonu olarak Türk »ulus« devletine, geleceği açısından en önemli meydan okuma olan Kürt sorununun, sermayenin uzun vadeli programının lehine olan çözümü için yeni bir strateji sunmaktadır. »Türklük« üzerine kurulu olan eski anlayışın yerine, yeni ve farklı »kimliklerin« veya milliyetlerin kendilerini içerisinde zannedecekleri bir »ulus« anlayışı yaratılmaktadır. Bu yeni »ulus« anlayışı, ikincisi, Kürtlere neoliberal-islam-sentezinin hegemonya projesine katılma, pay alma davetidir. Ancak Kürtlerin hepsine yapıyormuş gibi görünen bu davet, aslında Kürt burjuvazisine, sermaye sahiplerine seslenmektedir. Bu bağlamda, üçüncüsü, seküler ve yoksullara dayanan bir kitlesel halk hareketi neoliberal-islam-sentezinin hegemonya projesini tehlikeye düşürdüğünden, »sünnî din kardeşliği« temeline dayanan bu yeni »ulus« anlayışının, Kürtlerin kendilerini »Kürt« olarak tanımlamasından rahatsız olmadığı gösterilerek, hem Kürt hareketinin bölünmesi, duruma göre Barzani üzerinden projeye eklenmesi, hem de Kürt hareketinin geleneksel olarak Türkiye emek ve sosyalist hareketleriyle olan bağının kopartılması ve Kürt hareketi içerisindeki seküler kesimlerin marjinalleştirilmesi hedeflenmektedir.

Bu açıdan »milliyetçilik karşıtı« söylemi, öylesine sarf edilmiş sözler olarak dikkate almamak veya »devlet çözüme yaklaşıyor« biçiminde yorumlamak, bu söylemin arkasında duran devasa gerçeği görmemekle ve sonucunda da yanlış stratejiler geliştirmekle eş anlamlı olacaktır.

»AKP bu sorunu çözecek güce ve iradeye sahiptir« resminin üçüncü önemli sütunu,

aslında her dönem ifade edilmiş olan »Kürt sorunu ekonomik kalkınmayla çözülür« söylemidir, ki bu söylem, »Kürt sorunu çözülürse, Türkiye bölge gücü olur« söylemiyle de doğrudan bağlantılıdır.

AKP her fırsatta, »bölgeye bizden başka bu kadar yatırım yapan hükümet olmadı« diyerek, kamu yatırımlarında »Güneydoğu'nun payını yüzde 7'den yüzde 15'e çıkarttıklarını« ve »bölgeye özel sektörü çekebilmek için duble yollar, havaalanları« yaptıklarını, teşvik paketlerinin »genç nüfusa istihdam« fırsatı verdiğini, ama »terörün en büyük darbeyi Kürt halkına« vurduğunu belirtmekte.[28]

Gazete sayfalarına 2011'den bu yana yansıyan haberler, »bölgenin« Suriye, Irak ve İran gibi »gelişmekte olan pazarlara komşu olması«, vizelerin kalkması, teşvik paketlerinin çoğaltılması ve giderek artan işgücü sayesinde »yurtiçi ve yurtdışından özel sermaye yatırımları« için »cazibe« kazandığını bildiriyorlar.[29] Diyarbakır ve Mardin gibi merkezlerde Organize Sanayii Bölgelerinde »boş yer kalmadığı«, hazır giyim, ayakkabı, konfeksiyon ihracatçılarının, gıda ve çimento sanayicilerinin, lojistik merkezlerinin, enerji ve maden yatırımı gerçekleştiren grupların »bölgeye« geldiklerini bakanlar, işadamları dernekleri ve birliklerinin temsilcileri büyük bir iştahla anlatıyorlar. Hepsi hem fikir: »İran, Irak ve Suriye'de 15-20 yıl çok fazla yatırıma ihtiyaç duyulacak« ve bu da »ihracat potansiyelini artıracak«, böylece de »bölge« bir üretim merkezi hâline gelecek. Görüldüğü kadarıyla Türk ve Kürt sermayesi Ortadoğu'nun yeni dizaynı için gerekli hazırlıklara başlamışlar bile.

Kürdistan'ın sermaye açısından ne kadar cazip olduğu biliniyor. Hükümet te bu »ca-

zibeyi« artırmak ve »emek yoğun sektörlere daha avantajlı hale getirmek« için yatırımlara vergi, faiz ve prim desteğini artırıyor. Doğu ve Güneydoğu İş Adamları Dernekleri Federasyonu başkanı Tarkan Kadooğlu, »bölgeyi« cazip kılan bir başka noktayı şöyle anlatıyor: *»İşsizliğin yüksek olması, işçilik maliyetlerinin düşük olması açısından avantaj sağlıyor. İstanbul'da bir işçi bin lira maaş alırken, burada 600 liraya aynı iş yapılabiliyor. Dolayısıyla yüzde 30-35 gibi bir avantaj söz konusu. Ortadoğu'ya yakın olduğu için navlun daha ucuz geliyor, bu da rekabet gücünü artırıyor.«* [30]

Tanınan teşvikler sahiden iştah kabartıcı: Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası'nın verilerine göre, 6. Bölge olarak adlandırılan Kürdistan'da KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, sigorta primi işveren desteği, faiz desteği, yatırım yeri tahsisi, gelir vergisi stopajı ve sigorta primi işçi hissesi (sadece 6. Bölge'de uygulanıyor) olarak belirtilen toplam devlet desteği yüzde 116,4'ü buluyor. Yani her 100,00 TL'ye 116,40 TL değerinde destek. 1. ve 2. Bölge'lerde bu oranlar sadece yüzde 27 ve yüzde 33,5. Durum böyle olunca, »bölgede« verilen teşvikler yüzde 57 artış göstermiş.

Madalyonun diğer yüzüne baktığımızda, apayrı bir gerçek gözümüzün içine batıyor: Türkiye ortalamasının üstündeki yoksulluk ve işsizlik oranları, büyük şehir varoşlarına ve Batı illerine yönelen müthiş bir iç göç ve proleterleşmenin »Kürtleşiyor« olması. Devlet Planlama Teşkilatı'nın yaptırdığı »İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları«, KONDA'nın Kürtler arasındaki işsizliğin yüzde 30'lara vardığını gösteren araştırması veya Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi'nin »anadili Kürtçe olanların sadece

yüzde 38'inin« sigortalı çalıştırıldığını, yani anadili Kürtçe olan nüfusun yüzde 66,3'lük bir bölümünün sosyal güvenceden yoksun olduğunu gösteren araştırması (ki burada onlarca diğer araştırmayı ve ekonomistlerin kaleme aldıkları sayısız yazıyı ayrıca alıntılama gerek görmüyoruz), AKP'nin »kalkınma ile sorunu çözebiliriz« söyleminin de, kof ve demagojik bir söylemden ibaret olduğunu kanıtlamaktadırlar. 25 milyon çalışanın resmî verilere göre yaklaşık 11 milyonunun enformel sektörde çalıştırıldığı, sadece 6 milyon vergi mükellefinin olduğu, asgarî ücretin yoksulluk sınırının üstüne geçemediği ve devlet gelirlerinin önemli bir bölümünün dolaylı vergiler üzerinden karşılandığı, buna karşın çalışanların haklarının budandığı, paternalist bir sadaka sisteminin sosyal devlet anlayışının yerini aldığı, örgütsüz ucuz emek gücünün büyük ölçüde yoksul Kürtlerden karşılandığı ve sendikal hareketin parçalanmış ve son derece zayıf tutulduğu bir ülkenin sermaye için bir »cennet diyarı« olduğu tespitini yapmak, pek abartı olmasa gerek.

Sonuç itibarıyla AKP'nin »Kürt sorununu çözebilecek güce ve iradeye sahip yegâne güç« olduğu ve belirttiğimiz bu üç propagandif sütun üzerine kurulu söylemin, hiç bir maddî temelinin olmadığını görebiliriz. Bu çerçevede AKP'nin »entegre stratejisinin« ekonomik arka planı da ortaya çıkmaktadır.

Telgraf stilinde belirtecek olursak; Türkiye burjuvazisinin gerek ülke içerisinde, gerekse de Ortadoğu ve Afrika'ya açılmasında sermaye birikimi çıkarlarının kollanması, Suudî Arabistan ve Körfez İşbirliği Ülkeleri ile ittifaka girilerek, bölgede siyasal, ekonomik ve kültürel hegemonya kuracak bir »Sünnî Yayının« inşası, Ortadoğu, Kafkaslar ve Doğu Akdeniz Havzası'ndaki petrol ve doğal gaz

kaynakları üzerine süren hakimiyet mücadelesinden pay alabilme hevesleri, küresel stratejilere eklenme ve bundan faydalanma planları, dünya piyasalarına açılma hedefleri; kısacası bu bütünsel ekonomik arka plan, Türkiye egemenlerinin önüne hegemonya projesinin gerçekleştirilmesi için önce »kendi evinin içini düzene sokma« görevini koymaktadır. Bunun için sihirli sözcük »istikrar«dır. »İstikrarı« tehdit eden ise, en başta çözülmemiş olan Kürt sorunudur.

Aslında »istikrar« kırılğan Türkiye ekonomisini ifade etmektedir. Bu kırılğan ekonominin önünde duran tehditler, hegemonya projesinin iki önemli aşıl topuğunu gün yüzüne çıkartmaktadır: Birinci aşıl topuğu, dış kaynak ihtiyacıdır. »2012 verilerine göre kabaca 71 trilyon Dolar olan dünya hasılasında sadece yüzde 1'lik paya sahip« olan Türkiye, »hem dış kaynağa bağımlı, hem de ithalata, özellikle enerji ithalatına bağımlıdır.« [31] AKP'nin şu an için dış kaynak, daha doğru bir deyimle, »Petro-Dollar« sağlayabilen tek siyasî formasyon olduğu doğrudur. Zaten bütçe kalemlerinde »kaynağı belirsiz« mablağların ne denli yüksek olduğuna işaret eden sayılar, hem bunu, hem de bu dış kaynakların nasıl sağlandığını göstermektedir. Ancak beklenen büyük küresel malî kriz dalgalarından birisinin »teğet« geçmeyip, Türkiye'yi »bodoslama« vurma ihtimali çok yüksektir. Bu durumda da siyasî formasyonun »gücü« iflası engellemeye kadir olamayacaktır. Sönmez'in »kırılğan« dediği ekonominin, dış kaynak girdisinin kesilmesi ve/veya yurtiçindeki ürkek yabancı sermayenin – sadece bir süreliğine ve kısmen de olsa – geri çekilmesi sonucunda, nasıl »tuzla buz« dağılacığını öngörmek için ekonomist olmaya gerek yoktur. Yani, aşıl topuğu kesildikten sonra, değil Achilles, dünya devi olsa ne yazar.

İkinci aşıl topuğu ise Kürt sorunudur ve bu bağlamda Suriye'deki gelişmeler, bu aşıl topuğunu daha da korunmasız hale getirmektedir. Bir kere Kürt hareketi, her ne kadar ağırlığını »kimlik« siyasetine veriyor olsa da, yoksul halkın taşıdığı bir hareket. İkincisi seküler ve modern bir hareket ve kitleliliğin verdiği özgüvene sahip. Legal siyaseti, onbinleri bulan, ki burada hareketin özellikle solda duran aktivistlerinin hedefli tutuklanması olması anlamlıdır, KCK tutuklamalarına rağmen örgütlülüğünü koruyabiliyor. Hareketi taşıyan kitleler spontane eylem yetisine sahip ve legal siyasette, özellikle meclis grubunda öne çıkan isimlerin yaptıkları hatalara (örneğin Sırrı Sakık) anında düzeltici tepkide bulunabiliyor. Halkın Kürt olmayan sosyalist milletvekillerine sahip çıkması ve HDK'ye – HDK'nin tüm zaafalarına rağmen – önem vermesi, sosyalist hareket ile Kürt hareketi arasında olan geleneksel bağın hâlâ güçlü olduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan Suriye Kürtlerinin özerklik çabaları, bu çabaların Kuzey Kürtlerince desteklenmesi ve sahip çıkılması, buna karşın AKP hükümetinin Suriye Kürtlerine karşı açıkça tavır alıp, islamist terör gruplarını desteklemesinin ve Barzani yönetimini PYD'ye karşı tutum almaya itmesinin Kürt halkında yarattığı tepki, AKP'nin Kürt hareketini tasfiye planlarının uygulanabilirliğini hayli zora sokmaktadır.

Kürt hareketinin direniş yetisi ile görüşmelere itilen, ama bu görüşmeleri kendi hegemonya projesinin lehine yönlendirmeye çabalayan AKP hükümetinin imha ve tasfiye politikasından vazgeçmemesinin, görüşmelerin AKP açısından başarısız kalması karşısında da bu politikayı sertleştirecek olması durumunda, çatışma ortamının derinleş-

ceği ve silahlı ihtilafın Türkiye Cumhuriyeti'nin teritoryal bütünlüğünü tehdit eden bir sürece evrilebileceği olasılığının güçleneceği söylenebilir. Bu açıdan bu aşıl topuğunun AKP'nin geleceği açısından yaşamsal önem taşıdığını vurgulamak gerekiyor.

Aşıl topukları benzetmesi üzerinden düşünmeye devam ederek, AKP iktidarının sanıldığı kadar güçlü olmadığı sonucuna varabiliriz. AKP'nin şu andaki asıl gücü, muhalefetin parçalanmışlığına ve özellikle Kürt hareketi başta olmak üzere, emek hareketinin, sosyalist hareketin ve toplumsal hareketlerin tekil çıkarları takip etmeleri nedeniyle, aralarındaki bağlantıyı görememeleri ve geniş toplumsal muhalefet ittifakını, var olan potansiyele rağmen örememelerine dayanmaktadır.

Burada Kürt hareketine, bilhassa legal Kürt siyasetine – isimle BDP meclis grubuna – önemli sorumluluklar düşmektedir. Kürt hareketi, özgürlük uğraşlarıyla emek sorununu birleştirip, siyaset dilini bu şekilde biçimlendiremezse, yani barış, demokratikleşme ve eşit haklar mücadelesini, ekolojik-feminist perspektiften emeğin kurtuluşu mücadelesi ile birleştiremezse, burjuva parlamentarizminin çarkları arasında öğülecek ve kendi bölünmesini kolaylaştıracaktır. Legal Kürt siyaseti, parlamenter burjuva demokrasisinin tarihinden öğrenerek, parlamentonun sadece ve sadece bir »araç« olduğunu ve parlamento çalışmalarının, parlamento dışı ile sıkı sıkıya bağlı olmadığı takdirde, hiç bir ilerlemeye yol açmayacağını görmek durumundadır. Burjuva demokrasileri tarihi, her toplumsal kazanımın, her ilerlemenin ve her iyileştirici reformun ancak güçlü toplumsal direnişle olanaklı olduğunu kanıtlamaktadır. BDP, so-

Yanlışı anlaşılmayı engellemek için şu notu düşmeyi gerekli görüyoruz: Bu, BDP'yi sosyalizm mücadelesine davet anlamına gelmemektedir. Gerek Kürt hareketi içindeki sosyalistler, gerekse de Türkiye sosyalist hareketi bu hedefi hiç bir zaman kaybetmemiş ve hiç bir zaman vazgeçmemişlerdir. Sosyalistler, tüm çeşitliliklerine ve tüm zaafalarına rağmen, bu uğurda toplumsal çoğunluk kazanmak için çaba göstermeye devam edeceklerdir. Ama sosyalistler uğraşlarını, ne zaman ulaşılacağı henüz belli olmayan sosyalist toplum oluşturma hedefiyle sınırlamazlar, sınırlamamalıdır. Aksine, bugün ve burada, yani burjuva toplumunun koşulları altında gerçekleşecek her ilerlemeyi, ezilen ve sömürülen sınıfların yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesinin en ufak adımlarını dahi, nihaî hedeflerine giden yolun taşları olarak algılar, bunları yerleştirmek için mücadele ederler.

Tam da bu nedenle burjuva demokrasisinin demokratikleştirilmesi, iktisatın demokratik kontrol altına alınması, yaratılan zenginliklerin adil paylaşımının sağlanması, her türlü »ulusal« ayrıcalığın kaldırılarak, tüm milliyetlerin ve inançların eşit kolektif haklara kavuşmaları, gizli-açık cinsiyetçiliğe karşı cinsiyetler eşitliğinin sağlanması, toplumsal azınlıkların özel yasalarla korunması, seküler, sosyal ve demokratik hukuk devleti anlayışının geçerli kılınması, emek sömürsünün sosyal standartların yükseltilmesi ve sendikal örgütlenmenin önündeki tüm engellerin kaldırılması yoluyla asgarî düzeye indirilmesi, ekolojik dengenin ve doğanın korunmasını sağlayacak köklü adımların atılması, adil vergi ve malî politikaların uygulanması ve parlamenter demokrasinin özerklikler, yerindenlikler ve her türlü doğrudan katılım biçimleriyle zenginleştirilmesi gibi reform-

ları, sosyalist toplum yönünde atılan adımlar olarak algırlarlar. Sosyalistler bu yüzden Kürt hareketinin doğal müttefikidirler.

Legal Kürt siyaseti, kendisini var eden kitle-sel tabanın yoksul Kürtler olduğunu ve her siyasî adımının gerek milliyetlerin, gerekse de emeğin kurtuluşu için büyük sorumluluk taşıdığını bir an için bile unutmamalıdır. Legal Kürt siyasetine düşen görev, »baldırı çıplakların« perpespektifinden siyasetini ve çözüm önerilerini geliştirmektir. Çünkü bu siyasetin yaratacağı olanaklardan ilk faydalanacak olanlar Kürt yoksullarıdır. Pusulası »baldırı çıplakların« kurtuluşuna odaklı ve çoğunluğunu ezilen ve sömürülenlerin oluşturduğu bir halk hareketine dayanan legal siyasetin, egemenler karşısında çekinmesi için zerre kadar neden yoktur. Gene tarihe danışarak vurgulayalım: pusulasını şaşırın, esas ile talî olanı karıştıran ve parlamento-hükümet bürokrasisinin labirentlerinden kaybolan, ama gene de ezilenleri ve sömürülenleri temsil ettiğini iddia eden her legal siyaset, egemenlerin yedeğine girme kaderini paylaşmıştır. O nedenle legal Kürt siyaseti, sosyalistler böyle düşünüyor diye değil, kendi öz var oluş çıkarları nedeniyle kucağında doğduğu halk hareketiyle bağını hiç bir zaman koparmamaya dikkat etmelidir.

Bunları vurguladıktan sonra, sonuca, »ulus devleti nasıl aşacağız« sorusuna gelelim. Bu konuda Abdullah Öcalan'ın »Demokratik Cumhuriyet – Demokratik Özerklik – Demokratik Konfederalizm« konsepti bize önemli bazı ipuçları vermektedir. Bu üçlü konseptin hiç bir şekilde »ulus devlet« inşasını öngörmemesi, buna karşın »devletin, iktidarın ve gücün ötesinde bir siyasal örgütlenme ile sınıf ötesi bir siyasal öznellik« öngörmesi nedeniyle, »radikal demokrasi«

anlayışının önemli bir örneğini oluşturduğunu teslim etmek gerekiyor. Sosyalistlerin bu konsept üzerine ve Öcalan'ın »sosyalizm« veya Marx eleştirileri hakkında yükseltecekleri çokça itirazları var kuşkusuz. Ama bu haklı itirazları başka bir çalışmanın konusu yapmak üzere, burada irdelemeyi gerekli görmüyor, sadece Öcalan'ın üçlü konseptine temel oluşturan »demokratik ulus« anlayışı üzerine durmayı önemsiyoruz.

Öncelikle »demokratik ulus« anlayışının, Türkiye egemenlerinin yeni »ulus« anlayışına bir alternatif oluşturduğu düşüncesindedir. Bizim açımızdan »demokratik ulus«, hiç bir etniye, hiç bir millete, hiç bir »ulusa« veya inanca dayanmadan tanımlanabilir. »Ulus devletlerin« çok uzun bir süre var olmaya devam edecekleri gerçeğinden hareket edilse bile, sınırları içerisinde yaşanan »ulus devletlerde« de »demokratik ulus« anlayışının mücadeleler sonucunda yerleştirilmesi olanaklıdır. Acil ve asgarî bir alternatif program tasarlırsak eğer, o zaman örneğin Türkiye'deki güncel anayasa tartışmalarında savunulacak olanın, »Türk« adının yanına yeni milliyet veya milliyetler adlarını eklemek değil, verili Türk »ulus devletinin« teritoryal sınırları içerisinde ve anayasasında dile, dine, milliyete, etniye, cinsiyete ve kültüre kör olan bir »demokratik cumhuriyete« dönüştürülmesi talebi olduğunu söyleyebiliriz.

Bu talep aynı zamanda her türlü »ulusal« ayrıcalıkların kaldırılmasını, hem her milliyetin ve inancın kendi özelliklerini koruması ve geliştirebilmesi için eşit kolektif haklara sahip olmalarını, hem de olanaklı olan en geniş demokratik özyönetimler/özerklikler/yerinden yönetimlerle bütün milliyetlerin »demokratik cumhuriyet« çatısı altında özgür ve gönüllü birliğini içermelidir. Hangi dilin, ortak coğrafyanın neresinde resmî dil, hangisi-

nin bütünün ortak dili olacağına hükümetler veya parlamento değil, halkların kendileri karar vermelidir. »Demokratik Cumhuriyetin« bütün idarî birimlerinde ve kurumlarında istisnasız herkesin kendi anadilini kullanabilmesinin, kendi anadilinde eğitim ve öğrenim alabilmesinin koşullarının yaratılması ve toplumsal sayı açısından azınlıkta olan grupların »Demokratik Cumhuriyet« tarafından koruma altına alınmaları da bu talebin içeriğinde olmalıdır. »Sünni din kardeşliği« temelinde yaratılmaya çalışılan gerici burjuva »ulus« anlayışına karşı çıkartılabilecek ve her türlü milliyetçiliğin kendini yeniden üretme kanallarını kesecek olan alternatif »Demokratik Cumhuriyet« talebidir. En başta kendisinin »ulus devlet« anlayışını aşması gereken BDP meclis grubu, anayasa komisyonlarında tek tek maddeler üzerine tartışıp, gerici »ulus« anlayışının hep yeniden üretilmesini meşrulaştırmak yerine, bu alternatif siyaset talebine yoğunlaşırsa, »Fırat'ın Batısı« için de çekici olan bir alternatif hâline gelebilecektir.

Tabii ki »ulusu«, »ulus devleti« aşım demekle hiç bir şey aşılmıyor. »Ulus devleti« aşmanın ilk ve temel adımı, milliyetlerin ve inançların eşitliği temelinde dillere, dinlere, milliyetlere, cinsiyetlere ve kültürlere kör olan »demokratik cumhuriyet« ve »demokratik ulus« anlayışını alternatif siyasî program hâline getirmek olacaktır. Böylesi bir siyasî program, hem farklı milliyetlerden ezilen ve sömürülenlere gerçek bir demokratikleşmeyi sağlayacak ortak mücadeleye katılma daveti olacaktır, hem de burjuva milliyetçiliğine, refah şövenizmine ve ırkçılığa vurulan esaslı bir darbe olarak, »milliyetlerin demokratik cumhuriyetinde« barışçıl, özgür ve gönüllü bir araya gelişin pusulası rolünü üstlenebilecektir.

Biz sosyalistler tarihin sonunun gelmediğine inanıyoruz. Tarihe bakış açımız, bizi haklı kılmaktadır. Bugüne kadar tarih, yani resmî tarih hep yenenler, hep egemenler tarafından yazıldı. İnsanlığın var oluşu, yaşamın tüm çeşitliliği ile üzerinde var olduğumuz gezegenin geleceği için, tarihi yeniden yazmaya başlamak gerekiyor. Medeniyetlerin beşiği olduğu söylenen Anadolu-Mezopotamya coğrafyasındaki gelişmeler bize, »ulusların«, egemenlerin, sermayenin değil, »insanların«, ezilenlerin ve sömürülenlerin kaleminde tarihi yeniden ve baştan yazma fırsatını tanıyor. Bu fırsatı kullanmanın önündeki en büyük engel, kendimizden başkası değil. İşte bu nedenle bunu bilincimize çıkartmak ve bu fırsatı kullanmaya çalışmak için atacağımız ilk adım, »ulusu« ve »ulus devleti« aşmak olacaktır.

Geleceği, »ulus devleti« aşabilenler şekillendirecektir, çünkü aynı 165 yıl öncesinde söylendiği gibi, »kaybedecek hiç bir şeyimiz yok, ama kazanacağımız koskoca bir dünya var«!

***

Not: Almanca alıntıların çevirisini makalenin yazarı yapmıştır.

DAR SINIFSAI POLİTİKALARI AŞMAK MI?

16 ŞUBAT 2013

İçerisinde bulunduğumuz tarihsel süreç, ezilenler ve sömürülenler açısından hem önemli fırsatları, hem de ciddi tehlikeleri içermektedir – sadece Anadolu-Mezopotamya coğrafyasında değil. Fırsatlar ve tehlikeler arasındaki flu sınır, siyasî aktörleri adımlarını enine boyuna düşünüp atmaya zorlamaktadır.

Çünkü böylesi tarihsel süreçler, pusulasını şaşırانları bir daha içinden çıkamayacakları bir girdaba sokabilir. Bilhassa ezilenleri ve sömürülenleri temsil ettiği iddiasında olan siyasî yapılanmaların, tarihsel süreçlerin maddî şartlarını ve nesnel gelişmenin koşullarını dikkate almadan, salt görüngüler ve söylemlerin duygusal, soyut, öznel değerlendirmeleri temelinde atacıkları adımların, onları bataklığa götüren yola sokabileceğini unutmamaları gerekmektedir. Tarih, öğretici örneklerle doludur.

Ortadoğu'daki ve küresel gelişmelerle bağlantılı olarak Anadolu-Mezopotamya coğrafyasındaki gelişmelerin bugün geldiği aşama, yeni toplumsal devinimlerin olanaklı olduğunu göstermektedir. Asıl mesele, devinim-

lerin bu coğrafyada yaşayan halkların ezici çoğunluğunun mu, yoksa bir azınlığın egemenliğinin mi lehine olacaktır.

Aynı önemde olan başka bir mesele de, halkların ezici çoğunluğu adına mücadele veren hareketlerin bu devinimlerin seyrini ne denli etkileyebilecekleridir. Politikleşmiş halk kitlelerine dayanan Kürt siyaseti hiç kuşkusuz Anadolu-Mezopotamya coğrafyasının geleceğini biçimlendirmede etkin olacak en önemli öznelerden birisidir.

Böylesi bir tarihsel süreçte özgür basın da sürecin, değerlendirmelerin ve pozisyonların enine boyuna tartışıldığı ve siyasî aktörler ile halk kitlelerinin aydınlanması hedefini güden bir platform olma göreviyle karşı karşıyadır. Özgür basında yürütülecek esasa yönelik tartışma, değerlendirmelerin yanılı payının azalmasına, ortaklıkların güçlenmesine ve »kurtuluş« uğraşlarının desteklenmesine katkı sunacaktır.

Bu amaçla dostum Günay Aslan'ın 13 Şubat 2013'de Yeni Özgür Politika'da yayımlanan yazısı üzerine bir kaç not düşmek istiyorum.

Günay, »(...) Eskinin katı inkarcı ve imhacı

sistemi çözülmüş, statüko çökmüş, eskinin ilişkileri ağırlıklı olarak tasfiye edilmiştir. Şimdi ilişkiler yeniden düzenlenmektedir« tespitini yaparak, »nesnel gelişmenin« Kürt siyasetine »dar sınıfsal ve dar ulusal politikaları aşmayı« dayattığını belirtiyor.

Günay'ın yazısı, tek tek her cümlesinin değerlendirilmesini fazlasıyla hak ediyor, ama bu köşenin sınırları içinde ancak kısım kısım ele alınabilir.

»Dar sınıfsal politikaları aşmak« ile başlayalım: Tabii ki toplumsal ve siyasal sorunların çözümü için dar bakış açıları zararlı, geniş toplumsal ittifaklar zorunludur. Ancak belirleyici olan, sorunların çözümüne ve toplumsal ittifaklara hangi perspektiften baktığınızdır. Eğer, resmî verilere göre, anadili Kürtçe olanların üçte ikisinin sosyal güvenceden yoksun olduğunu, yarıdan fazlasının yoksulluk sınırı altında yaşadığını, Kürt sorununun ve hükümet politikalarının bu coğrafyada yaşayan emekçi ve yoksul halk kitlelerinin gündelik yaşam ve çalışma koşullarını cehenneme çevirdiğini biliyor ve Kürt sorununun barışçıl, adil çözümünün ilk başta bu kesimlerin lehine olacağına inanıyorsanız, o zaman onların perspektifinden bakmak, pusulanızı onlara yönlendirmek zorundasınız.

Böylesi bir bakış »dar sınıfsal politika« değil, aksine siyasetinizi oturttuğunuz toplumsal temeldir, ki Kürt siyasetinin asıl taşıyıcısı olan yoksul halk kitlelerine baktığımızda, maddî toplumsal gerçekliktir aynı zamanda. Elbette bakış açınızın »geneli« içerdiğini düşünebilirsiniz, ki bu da meşrudur. Ama öznel, sorunun maddî toplumsal gerçekliğinden uzaktır.

Kürt siyaseti, kendisini var eden, parlamentolara taşıyan, direnişin bel kemiği olan »bal-

dırı çıplaklardan« kopar, onların çıkarlarını siyasetinin genel çerçevesi olarak görmekten vazgeçerse, işte o zaman tarihsel misyonunu kaybeder, elde ettiği meşruyeti ve »itibarı« yitirir. Bırakın sermaye sahiplerini düşünmeyi. Onların çıkarlarını kollayan partileri çok. Aslolan »baldırı çıplakların« çıkarlarıdır. Çoğunluk onlarda, gelecek onların ellerindedir. Onların sesi olma görevi ise Kürt siyasetinde... ■

HEY GİDİ KARADENİZ!

19 ŞUBAT 2013

Halkların Demokratik Kongresi (HDK) temsilcileri ile BDP'li milletvekillerinin Karadeniz gezisinde ortaya çıkanlar, çok insanı umutsuzluğa sokmuş gibi görünüyor. Öyle ya, ipini koparmış »kitleler« öğretmenevlerine, arabalara, parti ve örgüt binalarına saldırmış, Karadeniz bölgesine gelen milletvekillerini lince kalkışmıştı. Bu bir iki günde meydana gelen olayların arkasında baktığımızda, umutsuzluğa kapılmak için çok fazla neden olmadığı görülebilir. Yani tüm bu olaylar, solda duranlara daha fazla umut vermeli.

Neden mi? Önce görüngülere bakmadan, Türkiye'nin tarihsel bir gerçeğine bakalım. Türkiye'nin 1908'lerden bugüne kadarki tarihi içerisinde meydana gelen istisnasız bütün büyük toplumsal olaylar, pogromlar, linçler ve bilimum saldırılar, kitlelerin veya halkın »kendiliğindenciliğinden« değil, doğrudan devlete hakim kesimlerin çıkarlarını kollamak, gelişmeleri istedikleri yöne çekmek veya gerçekleştirmek istedikleri siyasî adımlara maddî temeller yaratmak için planlı ve programlı olarak gerçekleşmişlerdir. Bu olaylara katılan sıradan »halk« ise – tabii sıradan halktan iseler – sadece figüran rolünü oynamışlardır.

Elbette bu kendilerini »Türk« olarak tanımlayan geniş halk kesimlerinin milliyetçi, muhafazakâr, şövenist ve şiddet eğiliminde olmadığı anlamına gelmemektedir. Zaten siyasî partilerin bugüne kadar aldıkları oy oranları da bunu kanıtlamaktadır. Ancak böylesi milliyetçi ve şöven kitlelerin kendiliğinden belirli eylemlere kalkışmış olduklarına pek rastlanmaz, ki bu dünyanın her yerinde böyledir. »Yangını« çıkartan da, zamanı gelip »söndüren« de devlettir, devlete egemen kesimlerdir.

Devlet ve devlete egemen kesimlerin homojen bir yapı olmadığı, farklı çıkar gruplarının, farklı fraksiyonların olduğu doğrudur. Buna rağmen, bilinen bürokratik yapısıyla devlet karar vericilerin yönlendirmesiyle mekanizmasını işletir. Gene de, Stefanos Yerasimos'un »Beckett Sendromu« olarak adlandırdığı, fiilin niyeti aştığı süreçler de olanaklıdır. Yani polis teşkilatının yöneticileri »müsamaha« gösterecekleri belirli olaylarda, »müsamahalarını« abartabilirler, aynı Sinop ve Samsun'da olduğu gibi. Ama tüm bu gerçekler, Sinop ve Samsun'da meydana gelen olayların, spontane olduklarını kanıtlamaz.

Peki, devlete egemen olan kesimler bu olayları çıkartmaya neden gerek görmüşlerdir? Birden fazla neden sayabiliriz: Birincisi, devlet Kürt hareketine »otur oturduğun yerde«, yani »Kürtsen«, »Kürt kal« sinyalinin vermiş-tir. Kürt siyasetinin, örneğin HES'lerle ve diğer özelleştirme politikalarla bağlantılı olarak hükümet politikalarına karşı muhalefet eden dinamiklerle buluşması, bir araya gelmesi ve anlaşabilmesi, hükümetin uzun vadeli çıkarlarına aykırıdır.

Diğer taraftan, ikincisi, muhafazakâr sünni nüfus yoğunluğu olan Karadeniz bölgesindeki yoksul halkın, ki bu kesimlerin »şehit« sayısı hayli yüksektir, Kürtlere karşı düşmanca duygular beslemeye devam etmesi istenmektedir. Bu şekilde bölge halkının karşı karşıya kaldığı ekonomik ve toplumsal sorunların gerçek nedenlerinin üzeri daha rahat örtülebilmekte, halkın örgütlenmesi daha rahat engellenebilmektedir. Tersinden ise, Karadeniz'de böylesi olayları örgütleyerek, Kürtler arasında da Karadenizlilere karşı düşmanca duyguların ortaya çıkması umulmaktadır. Komşu halklar arasındaki husumet, her zaman ve her yerde egemenlerin işini kolaylaştırır.

Ve üçüncüsü, ki bunu son günlerin KESK tutuklamaları ve süregiden »milliyetçilik karşıtı« söylemle de bağlantılı görmek gerekir, Kürt hareketinin Türkiye sosyalistleri ile var olan bağlantısı koparılmak istenmektedir. DHKP-C örgütünü tasvip etmeyebilir, hatta karşı çıkabilirsiniz, ama tam da böylesi bir süreçte bu örgüte karşı atılan adımların »entegre stratejinin« bir parçası olduğunu görmek zorundasınız. Bir yandan, »solun şiddet yatkını« olduğu iddiasıyla (liberallerin yorumlarına bkz.) sosyalistlerin marjinalliğe itilmesi sağlanmak istenmekte, diğer yandan

da Kürt hareketinin »sola bel bağlamaması«, asıl partnerinin »AKP olduğunu görmesi« telkin edilmekte ve sonucunda Kürt hareketinin bölünmesi, en azından bir kısmının AKP'nin yedeğine girmesi sağlanmak istenmektedir.

Peki, neden umutlu olmalıyız? Birincisi, yurtdaki nedenler. İkincisi, sıradan halkın ne Sinop'ta, ne de Samsun'da olaylara karışmamış olması, üçüncüsü, HDKlilerin Karadeniz'e gitmek istemesinin dahi egemenlere nedenli korku salmış olduğudur. HDK, BDPLi milletvekilleri ve Kürt hareketi doğru yoldadır. Dik durmalı, bölgenin yoksul halklarının buluşmasını, dinamiklerinin ortaklaşmasını sağlamaya çalışmalı, neoliberalizme ve militarizme karşı halkların ortak direnişini örece adımları atmaya devam etmelidirler.

Bir Laz olarak, Sinop ve Samsun'un, bu zorunluluğu ve en ufak denemesinin bile egemenleri korkutmaya yettiğini göstermesi nedeniyle, umutsuz olmak için en ufak nedeni görmüyorum... ■

MERKEL'İN YENİ »TÜRKİYE SİYASETİ« Mİ?

21 ŞUBAT 2013

Alman şansölyesi Angela Merkel 24 – 25 Şubat 2013'de Türkiye'yi ziyaret edecek. Merkel'in basın sözcüsü ziyarette her iki ülkede Alman-Türk üniversitelerinin kurulma planlarının görüşüleceğini açıklamış olsa da, asıl görüşme başlıklarının daha farklı olacağını herkes biliyor. Bunların başında şüphesiz Suriye ve bölgedeki gelişmeler duruyor.

Merkel'i kısa zaman sonra takip edecek diğer isim ise, Fransa başkanı François Hollande. Çekirdek Avrupa'nın taşıyıcısı bu iki ismin peşpeşe Türkiye'ye gelecek olması ve bu çerçevede önceden verilen sinyaller, AB-Türkiye ilişkilerinde bazı değişiklikler olacağına işaret ediyor. Ama bu değişiklikler, AKP hükümetinin iç politikada puan toplamak amacıyla dile getirdiği – Şanghay İşbirliği Örgütü gibi - »yeni arayışlarla« değil, AB'nin »yeni« Türkiye değerlendirmeleriyle doğrudan bağlantılıdır.

Gerek Almanya, gerekse de Fransa karar vericileri, Türkiye'nin AB üyeliğine uzun zamandır pek sıcak bakmıyorlardı. Merkel'in 2012 Kasım'ında sarf ettiği »Biz Türkiye'nin tam üyeliğine karşıyız, ama önemli bir ülke olan Türkiye'yi kaybetmek de istemiyoruz« sözleri

hâlâ hafızalarda. Fransa da son döneme kadar muhafazakâr başkan Sarkozy'nin blokaj pozisyonunda duruyordu. Ancak geçen hafta Ahmet Davutoğlu ile buluşan Fransa dışişleri bakanı Laurent Fabius, AB'nin bölgeler politikasını ilgilendiren 22. müzakere başlığının açılmasına yönelik Fransa vetosunun kalktığını »müjdeledi«.

AB bürokrasisinde »küçük, ama önemli« diye nitelendirilen bu adım hayli soğukkanlılıkla karşılandı, çünkü henüz sevinmek için bir neden yok. Bugüne kadar 35 müzakere başlığından sadece bir tanesi »halloldu«. Ayrıca 12 başlık açıldı, ama Kıbrıs ihtilafı nedeniyle bloke durumdadır. Gene de Fransa'nın açıklaması AKP'nin »başarı hanesine« not edilecek. AB bürokrasisinin koridorlarından haber alanlar, Paris'in Türkiye'ye yönelik siyasetini değiştirmesi için özellikle Berlin'in bastırıldığını biliyorlar. Peki, Türkiye'ye en fazla »imtiyazlı ortaklığı« öngören Almanya'nın bu tavır değişikliğinin ardında ne yatıyor?

DEĞERLENDİRMEDE REVİZYON

Türkiye özellikle son yıllarda Alman sermayesinin en önemli partnerlerinden birisi hâ-

line geldi. Hâli hazırda 5.000 Alman şirketi Türkiye’de üretim yapıyor ve faaliyet gösteriyor. Erdoğan’ın son Avrupa ziyaretlerinde yaptığı açıklamalar, Brüksel’de »Erdoğan seçim kampanyası için AB’den daha olumlu bir tavır bekliyor« biçiminde algılandı. Ve Türkiye-Almanya ticaretindeki reel sayılar, Erdoğan’ın bu beklentisinin yerine getirilmesini sağlamak için güçlü bir pozisyon yakaladığını gösteriyor: 2012’de Türkiye’nin Almanya’ya yönelik ihracatı 14 milyardan 13 milyar Dolar’a gerilerken, Irak’a – özellikle Güney Kürdistan’a – yönelik ihracatının yaklaşık 11 milyar Dolar’a yükselmiş olması, Alman sermayesini kaygılandırmaya yetmiş gibi görünüyor.

Ancak bu, resmin sadece bir detayı. Merkezi Berlin’de olan ve hükümete yakınlığıyla tanınan Bilim ve Siyaset Vakfı uzmanı Günter Seufert, Berlin ve Paris’in »Türkiye konusundaki hareketsizliğin Avrupa’nın pozisyonunu zayıflattığını« görmeleri gerektiğini ve »müzakere süreci yürümediği takdirde herhangi bir yaptırım şansının olmadığını« belirtiyor. [1] Erdoğan’ın İslam Dünyası, Rusya ve Çin ile flört etmesi ve »günden güne güçleniyoruz« pohpohlanmasında bulunması, AB elitlerini rahatsız ediyor, ama aynı zamanda Türkiye değerlendirmelerinde revizyona gitmeye zorluyor.

Bugüne kadar Almanya ve Fransa’daki karar vericiler arasında yaygın olan görüş, farklı bir kültür çevresine ait olan Türkiye’nin Avrupa’da yeri olamayacağıydı. Aynı zamanda Türkiye’nin AB üyeliği sorusunun her defasında – özellikle seçimler öncesinde – Avrupalıların refah şövenisti ve Türkiye karşıtı tavırlarını »oya« dönüştürmek için iç politika malzemesi hâline getirilmesi, vazgeçilmez bir muhafazakâr gelenek hâline gelmişti. Bu

nedenle en iyimser olanlar bile, Türkiye’nin 25 yıldan önce AB üyesi olamayacağını ifade ediyorlardı.

Ancak küresel gelişmeler ve Türkiye sermayesinin sermaye birikiminin zorladığı bölgesel emperyalizm hevesleri, algının değişmesine, değerlendirmelerin yeniden ele alınmasına neden oluyor. AB içi tartışmalarda Türkiye’nin Avrupa standartlarındaki bir demokrasiye sahip olmadığını kabul etmek gerektiği, ama buna rağmen yola devam edilmesinin AB’nin çıkarlarına olduğu görüşü ağırlık kazanıyor.

Büyük tekellere danışmanlık yapan emekli Alman amirali Ulrich Weisser bu görüşü ısrarla savunanlardan. Weisser şöyle yazıyor: »Öylesine iyi gerekçelendirilmiş olan ve kendi sistemimiz için vazgeçilmez ilkelerin, AB üyeliği konusunda tek geçerli ölçü olarak kalıp kalmayacağını kendimize sormalıyız. Halbuki çıkarlarımız, güvenliğimiz, iktisadî işbirliklerimiz ve istikrarsız stratejik bir bölgede etkide bulunma olanaklarımız Türkiye’nin jeopolitik değerini dikkate almamızı gerektirmektedir.« [2]

Weisser, Javier Solana ve Robert Cooper türünden pragmatik AB elitlerinin çizgisinde düşünüyor ve »iyi huylu emperyalizmin« (Solana) çıkarları için burjuva demokrasinin ilkelerinden feragat edilebileceğini belirtiyor. Hatta bu noktada Çekirdek Avrupa anlayışının gereğini yerine getirmeyi, yani »iki farklı hızda yol alan AB« konseptini öneriyor ve bu şekilde Türkiye’nin »esneklesen« bir AB’nin üyesi olabileceğini savunuyor.

Paris ve Berlin’in bu önerilere sıcak bakıp bakmadıklarını söylemek için henüz erken. Çünkü görüldüğü kadarıyla Türkiye’nin AB üyeliğine yönelik »kültürel« itirazlar şu an

[1] Bkz.: 19 Şubat 2013 tarihli Frankfurter Rundschau gazetesi: <http://www.fr-online.de/politik/eu-beitritt-annaeh-rung-an-die-tuerkei,1472596,21861424.html> 66

[2] Ulrich Weisser: Für eine Revision der Türkei-Politik (Türkiye siyasetinin revizyonu için), 31 Ocak 2013 cicero.de

için ağır basıyor. Ancak gene de, devlet politikalarının duyguların değil, reel çıkarların yönlendirdiği gerçeğinden hareketle, Türkiye'nin bölgedeki, bilhassa Rusya, İran, Irak, Suriye ve İsrail'le değişmekte olan ilişkilerinin, ABD'nin bölgeye yönelik stratejilerinin ve Türkiye'nin jeostratejik konumunun AB'nin siyasetini yönlendirmek için sürekli olarak hep yeniden değerlendirmeye tutulduğu söylenebilir.

ÇIKAR ÇELİŞKİLERİ VE ORTAK ÇIKARLAR BİRLİĞİ

Türkiye'nin 2001 krizinin ardından uyguladığı konsolidasyon politikaları, özellikle güçlü bir toplumsal desteğe sahip olan AKP hükümetleri dönemindeki uygulamalar sonucu elde ettiği iktisadî başarılar, her ne kadar kırılğan bir ekonomi olsa da, Türkiye egemenlerine göze çarpan bir özgüven verdi. Bu özgüven ile bölgesel emperyalizm heveslerine kapılan ve küresel stratejilerden daha büyük paylar alabileceği kanısında olan Türkiye karar vericileri, giderek AB'den bağımsız analizler yapmaya başladılar, ki bu ülkenin karşı karşıya kaldığı koşulların da bir zorlamasıydı.

Enerji bağımlılığı, Türkiye karar vericilerinin stratejilerini geliştirirken dikkate almak zorunda oldukları en önemli etken. Örneğin AKP, İran konusunda AB'den çok farklı düşünüyor. Tarihsel ilişkiler, 15 milyar Dolar'lık ticaret hacmi, uzun ortak sınır, ortak sorunlar (bilhassa Kürt sorunu) ve İran gazına olan bağımlılık, AKP'yi AB'nin tersi bir pozisyon almaya zorluyor. AKP, Batı'nın İran nükleer programını engelleme girişiminin tersine, sorunun tüm Ortadoğu'yu kapsayan, yani İsrail'in nükleer programını da içerecek bir konseptle çözülebileceğini savunuyor. Tür-

kiye her ne kadar Suudî Arabistan ve Körfez ülkeleriyle birlikte bir »Sünnî hegemonya projesini« takip etse de, İran'ın bölgedeki etkisinin, gücünün çok iyi farkında ve olası bir Batı-İran savaşında en çok zararın Türkiye'ye düşeceğini görebilecek kadar gerçekçi.

Diğer yandan sıkı iktisadî işbirliğine dayanan Türkiye-Rusya ilişkileri de, AB'nin çıkarlarına ters yönde seyrediyor. Rusya, bilhassa enerji sektöründe Türkiye'nin en önemli partnerlerinden birisi hâline geldi. Basına yansıyan haberler, şu an 18 milyar Doları bulan ticaret hacminin katlanarak artırılması için adımların atıldığını gösteriyor. Rusya doğal gazına olan bağımlılıklarını azaltmak isteyen Çekirdek Avrupa ülkeleri, hummalı bir alternatif arayışı (örn. Nabucco Boru Hattı) içerisindeyken, Avrupa'ya doğal gaz satışına bağımlı olan Rusya ise, Karadeniz'den Batı Avrupa'ya doğal gaz nakliyatını güvence altına almak için inşa ettiği »South Stream« boru hattı için Türkiye ile işbirliğini arıyor.

Bunlarla birlikte Türkiye, Suriye'deki gelişmeleri belirleyen en önemli ülke hâline geldi. Suriye ile olan 877 kilometrelik sınır, sözde Suriye muhalefetinin Türkiye topraklarından beslenmesi ve AKP'nin islamist terör gruplarını önemli ölçüde kontrol altında tutabiliyor olması, AB'nin Türkiye olmaksızın Suriye'de belirleyici aktörlerden birisi olabilmesini neredeyse olanaksızlaştırıyor. Bu açıdan Türkiye'nin AB karşısında aldığı, »siz olmadan da yolumuza devam edebiliriz« tavrının içi kof bir tehdit olmadığını söylemek için yeterince neden var.

Gene de Türkiye egemenleri ile AB karar vericileri arasındaki çelişkiler Türkiye'nin Avrupa'dan uzaklaştığı anlamına gelmemektedir. Tam aksine, Türkiye'nin başta NATO olmak

üzere Batılı emperyalist güçler ile olan ilişkisi, şimdiye kadar olmamış biçimde güçlü ve sürdürülebilir seviyededir. Hatta AKP hükümeti ile onları destekleyen sermaye fraksiyonlarının uzun vadeli egemenlik çıkarları ile AB'nin ve ABD'nin Balkanlar-Kafkasya-Ortadoğu-Üçgeni'ndeki iktisadî, siyasî ve stratejik çıkarları örtüşmektedir. Bu ilişkilerde değişmiş olan, Türkiye egemenlerinin AB ile olan ilişkilerinde daha güçlü bir pozisyon kazanmış olmalarıdır. Ancak bu güçlü pozisyonu uzun süre ayakta tutabilmek, kırılğan ekonomi ve çözülememiş olan Kürt sorunu nedeniyle, Türkiye egemenleri için hiç te kolay olmayacaktır.

Almanya ve Fransa, Türkiye'nin hem bu güçlenen pozisyonunun, hem de karşı karşıya kaldığı rizikoların çok iyi farkındadır. Türkiye'nin bölgesel güç hâline geldiği, hatta girdiği stratejik ortaklıklar sayesinde bölgede belirleyici güçlerden birisi olmak üzere olduğu, ABD ve Britanya'nın desteğine sahip olduğu, henüz ekonomik büyümesinin devam ettiği, bu büyümenin yarattığı sermaye birikiminin Ortadoğu ve Afrika'ya açılma stratejilerini zorladığını ve AKP hükümetinin hâlâ geniş bir toplumsal desteğe sahip olduğu bilinmektedir. Ancak Türkiye'nin »yumuşak karnını« oluşturulan tüm ihtilaflar, ülke ekonomisinin sıcak paraya olan müthiş ihtiyacı, Kürt hareketinin kitlesel direniş dinamiği ve istikrar-sızlığı kronikleşmiş Ortadoğu'da her an beklenmedik gelişmelerin bütün planları altüst edebileceği de hesaba katılmaktadır.

Aslına bakılırsa AB'nin, daha doğrusu Almanya ve Fransa'nın Türkiye'ye yönelik olan siyasetlerinde esaslı bir rota değişikliğini gerektirecek şartlar henüz olgunlaşmamıştır. Türkiye'ye yönelik siyasetlerinde »yeni« olan, bir tarafta AB dışından da destek bulabilmiş

ve bu şekilde müzakere gücünü artırmış olan bir partnere verilebilecek ek tavizlerin olabileceğinin araştırılması, diğer tarafta da AB'nin kendi yapılanmasını değişen koşullara uyumunu sağlama çabalarıdır.

Gerek Merkel, gerekse de Hollande Türkiye'yi ziyaret etmeye elleri boş gelmeyecek, muhtemelen de elleri boş dönmeyeceklerdir. Bir kere Merkel de, Hollande da önümüzdeki on yıl içerisinde Türkiye'nin AB'ne üye olmayacağını çok iyi bilmekteler. Kıbrıs karşılıklı olarak »şartlı rehin« hâindedir. Kıbrıs sorunu var olduğu, yani Türkiye Kıbrıs'ın AB ile olan Gümrük Birliği'ne dahil edilmesini engellediği müddetçe, açılmış olan 12 müzakere başlığının halledilmesinin olanaksız olduğunu Paris de, Berlin de, Ankara da bilmekteler. Kaldı ki daha açılmamış olan müzakere başlıklarının halledilmesi de uzun bir süre alacaktır. Formel açıdan müzakere başlıklarının halledilmesi, Türkiye'nin AB'ne üye olmasının değişmez önkoşuludur. Bu önkoşulun da önümüzdeki on yıl içerisinde yerine getirilmesi olanaksız olacağına göre, Merkel'in de, Hollande'nin de müzakere sürecinin devam etmesi yönünde verecekleri sözler, onları hiç bir siyasî rizikoya sokmayacaktır.

Diğer yandan AKP hükümeti de bölgedeki gelişmelerin, özellikle Suriye'de umut edilen rejim değişikliğinin hâlâ gerçekleşmemiş olması ve aynı zamanda Tunus ve Mısır'daki yönetim krizlerinin, o hülyası görülen bölgesel önderliğin çok sınırlı olduğunu gösterdiğini ve bölgesel önder olabilmek için AB'nin desteğinin gerektiğini kavramış durumda. Zaten Almanya dışişleri bakanı Guido Westerwelle'nin bugünlerde Türkiye'nin AB'ne yakınlaştırma sürecinin hızlandırılmasını istemesi de, Türkiye'nin AB'nin desteğine ihtiyacı olduğunu görmesindedir.

Bu karşılıklı reel bağımlılıklar, ister istemez karar vericilerin esnek reel politikalar geliştirmelerine ve pragmatik davranmalarına neden olmakta. O nedenle gerek Merkel'in, gerekse de Hollande'ın Türkiye'ye çantalarında çeşitli »hediyelerle« gelecek olmaları büyük bir olasılıktır. Getirecekleri »hediyelerin« arasında şüphesiz Avrupa'daki Kürt kurumlarına yönelik sertleşme politikaları, askerî yardımlar ve bir dizi yatırımlar olacaktır. Ama en büyük »hediye« Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına AB'de serbest dolaşım hakkının verilebileceği vaadi olacaktır. Bu ise »ev sahibinin« ne kadar »misafirperver« olacağına, yani karşılığında neleri vermeye yanaşacağına bağlıdır. Önümüzdeki yerel seçimler ve bilhassa ilk kez gerçekleştirilecek olan cumhurbaşkanlığı seçimleri düşünülecek olursa, »Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına serbest dolaşım hakkını söke söke alan lider« olma düşüncesinin, Erdoğan için ne denli çekici olabileceği tahmin edilebilir. Asıl mesele, Erdoğan'ın böylesi bir desteğe karşı ne kadar bonkör olmayı göze alabileceğidir.

Merkel'in Türkiye ziyaretine Almanya açısından baktığımızda ise, Almanya'nın Türkiye siyasetinde sadece taktiksel bir değişimin sözü konusu olduğu görülebilir. Çünkü bu siyasetin özü, Kaiser Wilhelm döneminden beri değişmemiştir ve sadece Almanya sermayesinin iktisadî, siyasî ve stratejik çıkarlarının korunması üzerine kuruludur. ■

STATÜKO SAHİDEN ÇÖKTÜ MÜ?

23 ŞUBAT 2013

Geçen hafta kaldığımız yerden Günay Aslan'ın yazısını irdelemeye devam edelim. Günay, şöyle yazıyor: »(...) Eskinin katı inkarcı ve imhacı sistemi çözülmüş, statüko çökmüş, eskinin ilişkileri ağırlıklı olarak tasfiye edilmiştir. Şimdi ilişkiler yeniden düzenlenmektedir. Oslo'da başlayan, İmralı'da devam eden »müzakereler« bunun içindir.«

Günay'ın bu tespiti, ki liberaller ile bir çok Kürt aydını da bu iddia da buluşmaktadır, üzerinde durulması gereken bir yanılgıyı içeriyor. Aslında rasyonel bir değerlendirme gerektiren güncel durum, emosyonelite ile ele alınmaktadır. Anadolu-Mezopotamya coğrafyasında gerçekleştirilen trajik olayların yarattığı duygusalılık, son derece anlaşılırdır.

Ancak emasyon, reel durumu değerlendirmek ve bu değerlendirmeden siyasî sonuçlar çıkartmak için iyi bir yol gösterici değildir. Bilim bu nedenle analizlerini her zaman empirik verilere ve çıplak gerçeğe dayandırır. Çıplak gerçek nötrdür ve duygusal değil, soğukkanlı bakış açısıyla ele alınmayı gerektirir.

İddia, »eskinin katı inkarcı ve imhacı sisteminin çözülmüş« olduğu ve »statükonun«

çöktüğüne dairdir ve temelinde AKP'nin »askeri-bürokratik vesayet rejimini ortadan kaldırdığı« algısı yatmaktadır. İddianın gerçeğe yakın olup olmadığını, yani »statükonun« çöküp çökmediğini ortaya çıkarmak için, rejimin karakteristik özelliklerinin değişip değişmediğini incelememiz gerekir.

Türk »ulus devletinin« kurulduğu günden bu yana ezilen Kürt halkının kendisini Kürt olarak tanımlaması, anadilini kullanması engellenmiş, Kürtler »Türkleştirilmeye« çalışılmış ve buna direnenlere karşı zor kullanılmıştır. Her isyan kanlı bir biçimde bastırılmış, PKK'nin ortaya çıkmasının ve hâlen devam etmekte olan silahlı direnişin koşulları yaratılmıştır. İnkâr ve imha siyasetine dayanan »statüko« kısaca böyle tanımlanabilir. Bunun Türk »ulus devletinin« oluşma sürecinin bir sonucu olduğunu söyleyebiliriz.

Peki, »statükonun« çöktüğünü, rejimin karakteristik özelliğinin değiştiğini gösteren emareler nelerdir? Görüngülere bakılarak AKP'nin generalleri »dize getirdiği«; Kürtlerin varlığını tanıdığı; müzakerelere işaret edilerek, Kürt sorununun çözümü için »irade

sahibi« olduğu; anadilde eğitim, basın-yayın haklarını tanıdığı; Güney Kürdistan'da olduğu gibi, bağımsız bir Kürt »ulus devletini« kabul edebileceğini gösterdiği ve anayasaya etnik kimlikler üstü bir vatandaşlık tanımını yerleştirmek istediği örnek olarak gösterilebilir.

Doğru, ama şüphesiz on yıl öncesine nazaran olumlu görülebilecek bu adımlar »statükonun« çöktüğünü kanıtlıyor mu? Hayır! Bunların kanıtladığı tek gerçek, »statükonun« yeni »elbiseler« ile yola devam ettiğidir. Neden? Bir kere 2011 verilerine göre 134 milyar Dolar ihracat gerçekleştiren Türkiye kapitalizminin bugün ulaştığı aşamada »kemalist elbise« artık dar gelmektedir. Diğer yandan sermaye birikiminin bugünkü seviyesi, dış pazarlara açılmayı ve yurtdışındaki yatırımları askerî araçlarla güvence altına almayı gerektirmektedir. Bu zorunluluk, ülkenin jeostatejik konumu, modernize edilmiş TSK ve Ortadoğu'daki enerji kaynaklarına olan devasa gereksinim, dış ve savunma politikalarını belirlemede, »bölgesel güç« olmayı dayatmaktadır. Bunun yapılabilmesinin önkoşulu ise »evin içini temizlemektir«.

»Milliyetçilik karşıtı« söylemin ve »Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı ortak paydasının« ardında duranlar bu maddî gerçeklerdir. »Statükoda« yeni olan bir şey varsa, o da »sünnî din kardeşliği« temelindeki »yeni ulus« anlayışıdır. Bu »yeni ulus« anlayışını kabul eden, neoliberal uygulamaları ve yayılcı siyaseti onaylayanların kendilerini »Laz«, »Kürt« veya »Türk« olarak tanımlamaları artık önemli değildir. Önemli olan, görünümünü değiştiren »statükonun« kabullenilmesidir.

Oslo ve İmralı müzakereleri, »statüko çök-

tüğü« için değil, yoksul Kürt halk hareketinin direnişinin bir sonucu olarak yürütülmektedir. Egemen bloktaki »tasfiyelerin« nedeni ise, zamana ayak uyduramayanların »ayıklanmasıdır«. İlişkilerin yeniden düzenlenmeye çalışıldığı doğrudur, ama bunun da amacı, temel sorunu »PKK sorununa« indirmek ve AKP'nin »yegâne partner« olduğunu telkin etmektir. »Statükonun« propagandif başarısı, farklı kesimleri »çöktüğüne« inandırmasıdır. ■

»DE OMNIBUS DUBITANDUM!«

2 MART 2013

Özgür basında esas üzerine tartışmalara katkıda bulunmak amacıyla son iki haftada dostum Günay Aslan'ın yazısını irdeliyorduk. Ama gelişmeler öylesine hız aldı ki, yetişmek na mümkün. Günay'ın yazısına sonra tekrar dönmek üzere, güncele dair bir şeyler söylemek gerekiyor.

İnsan okudukça gözlerine inanamıyor: Dünün kafatasçıları, bugün »milliyetçiliği« yeren yazılar yazıyor, »Allahım, altlarını üstlerine getir, birliklerini boz, evlerine ateş sal, feryadı fûgân sal, köklerini kes, kurut ve işlerini bitir« bedduasına huşu içinde »âmin« diyenler, bugün »barış«tan dem vuruyor, hatta Gülen hareketinin önde gelen isimlerinden Hüseyin Gülerce'nin yaptığı gibi Kürtler »Ya Öcalan'ı dinlemezlerse« kaygısını dillendiriyorlar.

Liberaller, burjuva basını olan-biteni »haya« yorumluyor, »ha gayret, barışa az kaldı« şamatasıyla ve »Öcalan aslında şöyle, böyle dedi« spekülasyonlarıyla AKP hükümetine övgüler düzüyorlar. Hani, biraz daha dolduruşa gelseler, neredeyse boyunlarına kırmızı-sarı-yeşil şalları takıp, »Bijî Serok Apo« diye sokaklara dökülecekler.

Sahiden, ne oluyor? Roboski'nin üzerinden tam 430 gün geçmesine rağmen, katliamın sorumlularının hâlâ ortaya çıkarılmadığı, Yüksekova'da askerî konvoyun binlerce kurşunu havaya sıkarak kendisine yol açtığı, Van'da derneklerin kapatılması için dava açıldığı, onbini aşkın siyasî tutsağın hâlâ rehineler olarak tutulduğu ve Kürdistan dağlarının bombalanmasına devam edildiği bugünlerde, egemenlerin aklı başına geldi de, biz mi bir şeyleri kaçırdık?

Kızlarının ödev kâğıtlarını gözden geçiren Karl Marx'ın, kâğıtların üzerine »De omnibus dubitandum!«, yani »her şeyden şüphe duyulmalıdır!« notunu düştüğü rivayet edilir. Bu motto, özellikle bilimsel bulgular için geçerlidir. Marx kızlarına, yeni bulgular ortaya çıktığında, her şeyi yeniden gözden geçirmelerini, vardıkları sonuçların gerçeğe uygun olup olmadığını ortaya çıkartmak için »şüphenin« yol göstericiliğine baş vurmalarını salık verir. Çünkü, »hiç bir şeyin olduğu gibi kalmadığına« inanmaktadır.

Bilimsel bulgular için geçerli olanın, siyasî, iktisadî, toplumsal ve kültürel gelişmeler için

de haydi haydi geçerli olduğunu ayrıca vurgulamaya herhalde gerek yoktur. O açıdan, egemen söyleme şüphe ile bakmak, gelişmelerin günümüzde geldiği aşamada son derece önemlidir.

Öncelikle şu sorulara yanıt aramak gerekiyor: Her ne kadar DTK/BDP heyetleri Öcalan ile görüşüyor olsalar da, uzun zamandır devam eden tecrit kaldırılmış, Öcalan aracısız ve doğrudan görüşlerini açıklayabilmekte midir? Madem devlet Öcalan'ı muhatap kabul ediyor, o zaman kamuoyu ile doğrudan görüşmesini neden engelliyor? Madem Öcalan »silahların bırakılmasına« muktedir de, bunun yapmasının şartları neden sağlanmıyor?

BM Hukuku uzmanı Norman Paech, son yazısında »Öcalan olmadan hiç bir şey olmaz« tespitini yapıyor. Ve Norman hoca, Öcalan'ın yaptığı önerilerin, Türkiye'nin AB üyesi olabilmesinin önkoşulu olan Kopenhag Kriterleri'nin çerçevesi içerisinde olduğunu belirterek, bu önerilerin ne olduğunu bize anımsatıyor: Kürt ve diğer etnik kimliklerin tanınması, Kürt dili ve kültürünün bütün toplumsal alanlarda eşit olması, özgür siyasî faaliyet ve örgütlenme hakkının kabul edilmesi ve Öcalan dahil, bütün siyasî mahkûmların serbest bırakılmaları.

Şimdi, AKP hükümetinin içi boş »milliyetçilik karşıtı« söyleminden başka, bunları yerine getirmek için herhangi bir adım attığı söylenebilir mi? Demokratikleşmeyi, otoriterleşme ile eşanlamda gören bir hükümete inanabilmek için bir tane neden gösterilebilir mi? Elindeki meclis çoğunluğu ile en basit sinyalleri verebilecek bir hükümetin, her şeyi yeni anayasa ile »çözme« mantığı ne kadar inandırıcıdır?

Peki, daha düne kadar Öcalan için »sözde örgütün, sözde lideri« veya en hafifinden

»terörist başı« diyen bilimur burjuva ve cemaat basınının temsilcilerinin, bugün Öcalan'ı »Kürtlere« karşı »savunuyor« olmalarına, »ya Kürtler, ya örgüt onu dinlemezse« diye yazmalarına ne demeli? Tek şey: Bırakın Abdullah Öcalan'ı, aracı olmadan, doğrudan ne düşündüğünü Kürt halkına da, Türk halkına da kendisi söylesin. Bakalım o zaman Kürtler Öcalan'ı dinlemeyecek mi? Buyrun, gerçek bir barış sürecinin gereğinin yerine getirilmesi için uğraş verin, biz de size inanalım. Var mısınız?

WILLY HOCA DEDİ Kİ...

9 MART 2013

Gene sabahın köründe telefon edeceğini isimim gibi biliyordum. Bütün yaşamı boyunca, her gün sabah dörtte kalkan, haberleri gözden geçirip, sonra okuyacaklarını gazetelerden kesip telefonun başına geçen huysuz ihtiyardan başka ne beklenebilirdi ki? Hadi bugün ofise gitmiyorum, biraz daha uyuyayım dediğimde, hem de sabahın beşbuçuğunda, telefon çaldı.

»Telefonunu yatak odasına almasan olmaz mı?« diyen Nesrin'den fırça yiyerek kendime geldim. Haklı, ama Willy hocanın hiç mi kabahati yok?

»Hayırlı sabah!« dedi, »sabahlar!« dedim. »Was? Kaç tane sabah var?« Yaşlı bilgeye bir şey öğretiyor olmanın keyfiyle, »hayırlı sabahlar denir hocam, hayırlı sabahlar«.

»Tamam, tamam. Onu bırak, ne düşünüyorsun?« Öyle sorunca, basına sızdırılan görüşme notlarını kast ettiğini sandım: »Yani hocam, böyle sabah sabah ne denir ki? Kim sızdırdıysa sızdırırsın, sürecin şeffaflaşması i..«, araya girdi: »Kahveni içmedin mi? Uyanmamışsın. Onu sormuyorum. Kürt siyasî hareketinin Türkiye'nin bölgesel emperyalizm

heveslerine ne kadar direneceğini soruyorum. Hem yarım yamalak notlara ne bakıyorsun, esasa baksana«.

»Ama hocam, tüm Türkiye bu notları konuşuyor. Başkanlık meselesi, Ermeni-Rum-Yahudi lobileri ile ilgili laflar. Ne bileyim, Ermeni gazeteciler haklı olarak...«

»Haklı mı? Sen neoliberal tarafgirin maskaralığına, arogant Mahçupyan'ın aristokrat bilgiçliğine mi haklı diyorsun. Böyle bididi...«

»Şey, hocam bididi değil, bıdı bıdı...«

»Her neyse, her fırsatta öyle bıdı bıdı Kürt hareketini paternalistçe eleştiren, ama nedense Suriye'deki Ermenilerin yerlerinden edilmesine, evlerinin, işyerlerinin, hatta kiliselerinin sözde isyancılar tarafından yağmalanmasına ses çıkartmayanları, Suriye Ermenilerinin neden Suriye Kürtlerine güvendiklerine tek laf etmeyenleri ne diye ciddiye alıyorsun? Kürt hareketinin Ermeniler, Yahudiler ile ilgili düşüncelerini öğrenmek isteyen, resmî açıklamalarına bakar, gider AIPAC lobisinin ne olduğunu öğrenir.«

»Ama hocam, başkaları da var. Hem bu başkanlık meselesi...«

»Mein Gott! Yavaş yavaş söyleyeyim de, anlayasın. Öcalan'ın söylediği iddia edilenleri ben de okudum. Bir kere burjuva demokrasi açısından başkanlık sistemi a priori otoritarizm değildir. Öcalan haklı olarak ABD'ne işaret ediyor. Valilerin, savcılarının, emniyet müdürleri gibi memurların halkın seçimiyle işbaşına geldiği, yerel ve bölgesel özyönetimin en geniş biçimde gerçekleştiği, kuvvetler ayrılığı ve hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlandığı ve halkın yönetime katılımının farklı demokratik biçimlerde olanaklı olduğu bir başkanlık sistemi elbette tartışılabilir. Hatta Türkiye'nin bugünkü sisteminden çok daha ileri bir sistem hâline gelebilir. Hele hele anadil meselesi, demokratik sosyal ve hukuk devleti anlayışı çerçevesinde çözümler, gerçek anlamda seküler bir yapı oluşturulabilirse. Hoş, ABD'nde de bu yok, ama sonucunda burjuva demokrasiden bahsediyoruz.«

»Yani aslolan güçler dengesi ve emekten yana olanların vereceği mücadele belirleyici olacak diyorsun.«

»Elbette. Sosyalistler açısından ezilenlerin ve sömürülenlerin burjuva demokrasinin değerleri çerçevesinde yaşam ve çalışma koşullarına yönelik her iyileştirmeci reform, ileri bir adımdır ve uğruna mücadele etmek gerekir. Bu açıdan »Kürtler başkanlığa karşı çıksınlar« demek, kendi görevlerini Kürt hareketine yüklemektir.«

»Öyle de, AKP'nin »Türk usulü başkanlığı« pek demokratik görünmüyor.«

»AKP'nin neresi demokratik? Mesele Kürt hareketinin ve toplumsal güçlerin gerçek bir demokratikleşme konusunda ne kadar etkin olabilecekleridir. Zira işin püf noktası burada. Kürt hareketinin bölgesel emperyalizm heveslerine ciddî direnç göstermesi gerekir.

Bunun içinse, nasıl diyordun, »Fırat'ın Batısının« safını ikirciksiz Kürt hareketinin yanında alması gerekir. Aksi takdirde yeni bir 1915 denemesi dahi söz konusu olabilir. Şaka değil, bölgesel ya da küresel – emperyalizm bu. Böler, parçalar, yutar, sindirir, un ufak eder. Zaten...« O sırada bir telefon sesi. »Gazeteden arıyorlar, seni gene ararım...«

»Alo, hocam, alo. Kahr...« Bu yaşta bu acele ne be hocam, bi dur da konuşalım... ■

KÜRT MİLLİYETÇİLERİ SÜRECİN NERESİNDE?

16 MART 2013

Perşembe günü bianet.org sitesinde BDP dışındaki Kürt örgütlerinin görüşlerine yer veren bir haber yer aldı. Haberde »Kürt parti ve örgütlerinin genel olarak yeni çözüm sürecini destekledikleri« vurgusu göz çarpıyor. Ama her zaman »şeytan detayda gizli« olduğundan, bize de »Kürt« milliyetçilerinin sürecin neresinde durduklarını görebilme fırsatını veriyor.

Elbette tek bir haberle sağlıklı bir analiz yapılamaz. O nedenle bu örgütlerin kamuda bilinen görüşlerinden hareket etmek gerekiyor. Bu arada, konunun bir köşe yazısı kapsamında ele alınmasının yeterli olamayacağını belirterek, bir kaç hafta boyunca konuya değineceğimizi vurgulayalım ve lafi uzatmadan konuyu irdelemeye başlayalım.

Bianet'in görüşlerine başvurduğu örgütlerin tek ortak yanı BDP karşıtlığı değil. Hepsi Kürt sorununun nihaî çözümünün ya bir »federasyon« ya da bağımsız bir Kürt »ulus devleti« ile olanaklı olduğu görüşünde birleşiyor. Bu açıdan bu örgütleri »Kürt milliyetçileri« başlığı altında toplamak doğru olacak.

En başta paradoks bir görüngenüye değinmeliyiz: Gerek Kürd milliyetçileri, gerekse de Tür-

kiye egemenleri Güney Kürdistan ve Barzani yönetimi konusunda aynı pozisyonda duruyorlar. Uzlaşmaz bir karşıtlıkla karakterize edilebilecek her iki taraf da »Kürdistan Bölge Yönetimi«nin Irak'tan ayrılarak, »bağımsızlığını« ilân etme adımlarını destekliyor.

Hadi, Kürd milliyetçilerinin bu pozisyonu anlaşılabilir diyelim. Peki, nasıl oluyor da, »Kürdistan« adını duyduğunda tüyleri diken diken olan Türkiye egemenleri, Kürt milliyetçileri ile aynı noktada birleşebiliyorlar? Ve bu sorunun Türkiye'deki Kürt sorunu ile ne alakası var?

İlk sorunun yanıtını bölgenin ekonomik-politik arka planında bulabiliriz. Güney Kürdistan son yıllarda Türkiye sermayesi için muazzam bir »Eldorado«ya dönüştü. Yabancı yatırımlar listesinde, hem de Britanya'nın iki katı yatırımla birinci olan Türkiye için Güney Kürdistan 11 milyar Dolarlık ihracatla Almanya'dan sonra ikinci büyük ihracat pazarı hâline geldi. İnşaat sektörünün yüzde 75'ini, enerji sektörünün ise yüzde onunu elinde tutan Türk şirketleri, Güney Kürdistan'ın alt yapısını kuran hakim sermaye konumundalar.

»Enerji« Türkiye sermayesi için anahtar sözcük. Çünkü dünyanın en büyük 3. petrol ve 10. doğalgaz rezervlerine sahip olan Irak'ın enerji kaynaklarının yaklaşık yüzde 20'si Güney Kürdistan'da. Oradaki petrol rezervinin 45 milyar varil olduğu tahmin ediliyor. Basın, planlar gerçekleştirilirse, 4 yıl içerisinde günde 1 milyon varil petrol çıkartılacağını bildiriyor. Bu da bugünkü WTI fiyatlarıyla yaklaşık 33 milyar Dolar yıllık gelire eşit. Sadece Pet Holding, Genel Enerji ve Türkerler Holding'in şimdiye kadar milyarlarca dolarlık yatırım yaptıkları biliniyor. Sadece bu değil: BOTAŞ'ın TPAO ve Shell ile 2008'de yaptığı boru hattı sözleşmesi bir yana, 15 Ekim 2009'da imzalanan bir enerji antlaşmasına göre, yılda 10-12 milyar metreküp Irak doğalgazının Avrupa'ya nakledilmesi planlanıyor.

Ancak temel sorun »nakliyat«. Kerkük-Yumurtalık boru hattı hedeflenen kapasiteleri taşıyabilecek kapsamda değil. Enerji tekelinin araştırmalarına göre en ucuz ve en cazip nakliyat, Kuzey Suriye'den Akdeniz'e ulaşacak bir boru hattı sayesinde sağlanacak. Bunun ise Türkiye açısından değeri paha biçilemez ölçüde. Çünkü hem devasa enerji açığını ucuzca kapatma, hem nakliyat ve dağıtımdan nemalanma, hem de enerji dağıtım merkezi olarak vazgeçilmez stratejik önem kazanma fırsatına kavuşacak, bölgedeki enerji kaynakları üzerindeki belirleyici aktörlerden birisi olabilecektir.

İstikrarsızlıklar bölgesindeki petrol ve doğalgaz kaynaklarının NATO üyesi, yüksek askerî yetilere sahip bir »bölge gücünün« kontrolü altında olması, tüm çelişkilerine rağmen ABD, AB ve Körfez İşbirliği Ülkeleri'nin stratejik çıkarlarıyla uyuşmakta; bu çıkarlar da Barzani yönetiminin, daha doğrusu Kürt burjuvazisinin çıkarlarıyla örtüşmektedir.

Bu ortak çıkarlara ters düşen olgu ise, Suriye Kürtlerinin özerklik çabalarıdır.

Buradan çıkaracağımız ilk sonuç, Kürt milliyetçilerinin Barzani'yi destekleme suretiyle emperyalist güçlerin ekonomik çıkarlarını savunuyor olmalarıdır. Devamını haftaya irdeleyelim... ■

»KÜRT MİLLİYETÇİLERİ« VE ABDULLAH ÖCALAN

23 MART 2013

Bugün günlerden barış. Newroz günü kaleme alınan bir yazıya başka türlü başlanabilir mi? Bunca akan kandan, bunca acıdan, bunca söndürülen yaşamdan sonra, Amed'in Newroz meydanından buram buram yayılan barış umutlarını yüreğinin derinliklerinde hissediyorsa insan...

Elbette hemen barış gelmeyecek. Elbette hemen demokratikleşme, eşit haklar, özgür bir yaşam, kurtuluş gerçekleşmeyecek. Ve elbette asıl mücadele şimdi başlayacak – hem de bugüne kadar olduğundan çok daha zorlu bir biçimde. Sorunları yaratan temel koşullar ortadan kalkmadı henüz.

Ama her şeye rağmen Abdullah Öcalan'ın bu Newroz'da ilân ettiği »yeni başlangıç« barış umutlarını yeşertmeye yetti bile. Hiç kuşku yok ki, yarın bugünden çok farklı olacak. Ama »bugünden« iyi mi, yoksa çok daha beter mi olacak, o belli değil. Yeni, ama ucu açık bir sürece girildi. Tek belli olan, bu yeni sürecin hangi yoldan seyredeceğini ve nereye ulaşacağını sadece ezilenler ve sömürülenlerden yana olanların göstereceği basiret, dirayet ve direniş kararlılığının belirleyeceğidir.

Ezilenler ve sömürülenlerden yana olanların şimdi yapması gereken, güncel gelişmeleri güya yorumlayan yüzeysel söylemlere değil, esasa yönelik tartışmalara yoğunlaşmak, »yeni başlangıcın« kalıcı barışa, gerçek demokratikleşmeye, sosyal adalete olanaklı olan en geniş biçiminde nasıl ulaşabileceğine, Ortadoğu ölçülerinde düşünerek kafa yormak ve tüm ezilen ve sömürülen sınıfların, bölge halklarının kurtuluşu için mücadeleyi örmektir. Tarihsel gelişmeyi, maddî koşulları ve güç ilişkilerini temel alan analizler bunun için yol gösterici olacaktır.

Kitlesel Kürt hareketinin dışında konumlanan, var oluşlarını »Öcalan ve PKK nefreti« üzerine kuran ve 19. Yüzyıl'ın köhnemiş gerici »ulus« anlayışı içerisinde hapsolmuş olan »Kürt milliyetçileri« tam da bu nedenle ilkel tasavvurlarının soyut çöllerinde gezinen avareler olmaktan kurtulamayacak, aynı tarihsel öncelleri gibi, her türlü demokratik reformun ve eşitlik uğraşının gönüllü karşıtları rolünü oynamaya devam edeceklerdir. Çeşitli internet sitelerinde, sosyal medyada gün boyu kin kusan »Kürt milliyetçileri« bunun kanıtlarıdır.

Amed Newroz'u, Kürt halkının barış isteğinin altını kalın çizgilerle çizmesinin yanı sıra, bir yandan kitlesel Kürt hareketinin direnişinin meşruiyetini tarih sayfalarına kazıdı, diğer yandan da, Öcalan'ın açıklaması üzerinden, gerici »ulus devlet« tasavvurlarını hak ettiği yere, tarihin çöplüğüne gömdü.

Ancak gidilecek yol daha çok uzun. Amed Newroz'u, uzun ve zorlu bir yolculuğun sadece bir kilometre taşı. Yüzbinlerin meydanları doldurması, barış umudunun doğması kimseyi rehavete düşürmemeli. Newroz'un bu şekilde gerçekleşmiş olması, Öcalan ile İmralı'da görüşmelerin sürmesi ve nihâyetinde Öcalan'ın Türkiye halklarına seslenmesi, kitlesel Kürt hareketinin güçlü direnişinin bir sonucu olduğu kadar, »devlet aklındaki« stratejik değişimin de bir sonucudur.

»Devlet aklındaki« bu stratejik değişim, Türkiye'deki çeşitli sermaye fraksiyonlarının bu değişimi desteklemesi ve karar vericileri bölgesel emperyalizm çizgisine iteklemeleri, bu sürecin sistemin kendisini yenileyerek, otoriter neoliberal ve yayılmacı bir siyasetin kökleşmesini teşvik edeceğine dair kaygılara haklılık payı veriyor. Öcalan'ın önerdiği »ittifak« ve »büyük demokratik hamle«den kitlesel Kürt hareketi ile Türkiye egemenlerinin anladıkları aynı şeyler olmadığından, »olumludur« söylemlerine bakmak yerine, somut adımların atılması için direktmek bir zorunluluktur.

Bu nedenle şimdi »silahlı direniş sürecinden, demokratik siyaset sürecine açılan kapı«nın içini doldurmak, bölgesel emperyalizmin alternatifi olan gerçek bir demokratikleşme ve kurtuluş için ezilen ve sömürülenlerin geniş toplumsal muhalefetini örmek, kitlesel Kürt hareketi ve sosyalist güçlerin önünde duran

yaşamsal önemde bir görev olarak görülmelidir. Çünkü, her ne kadar gerici »ulus devlet« anlayışı siyaseten tarihin çöplüğüne gömülmüş olsa da, bugün böylesi bir gerici »ulus devletinin«, örneğin Güney Kürdistan'da kurulması, ilk kez bu denli gerçekçi olmuştur.

Böylesi bir gelişmenin bu yeni süreç üzerindeki etkisini ve »Kürt milliyetçilerinin« oynadıkları rolü haftaya irdeleyelim. ■

JEOPOLİTİK PRAGMATİZM

25 MART 2013

İsrail'in Türkiye'den fiilen özür dilemesi, uluslararası ilişkilerde siyaseti söylemlerin değil, çıplak iktisadî ve jeopolitik çıkarların belirlediğini bir kez daha kanıtladı. Eğer söylem belirleyici olsaydı, Erdoğan'ın 2012 Kasım'ında İsrail'i »terörist devlet« diye nitelmesi ve en son Siyonizm'i »insanlık suçu« olarak ilân etmesi, ilişkileri daha da germesi gerekiyordu.

Ama tersi oldu ve İsrail özür diledi. Aslına bakılırsa, iki ülke arasındaki yumuşama şaşırtıcı değil. Daha bir kaç hafta önce Türkiye İsrail'den Gazze'de bir hastane inşa etme iznini istemiş ve almıştı. Erdoğan'ın sert retorığının arka planında diplomasi ilişkilerin »normalleşmesinin« yollarını arıyordu.

Bunun çeşitli nedenleri var. Arap dünyasındaki gelişmeler, Lübnan'daki belirsizlik, Scud-Roketlerine ve SA-17 hava savunma sistemine sahip Suriye'de rejimin hâlâ düşmemiş olması ve Filistin sorunu, Liebermann'ın aşırılıklarından kurtulan Netanyahu hükümetini eski stratejik müttefikine yeniden yakınlaşmaya zorladı. Bu adım AKP hükümeti için de gerek iç politikada puan kazandırması,

gerekse de dış politikada Türkiye'nin stratejik önemini öne çıkartması nedeniyle son derece olumlu bir gelişme, yani bir »kazan-kazan« siyaseti.

Bu jeopolitik pragmatizmin temel nedeni enerji politikalarıdır. Elektriğinin yüzde 40'ını doğal gazdan elde eden ve doğal gaz ihtiyacının yüzde 40'ını Mısır'dan karşılamak zorunda olan İsrail için bağımsız enerji politikası yaşamsal önem taşıyor. Bu açıdan Doğu Akdeniz'in »Levante Havzası«nda, yani İsrail kıyılarının 80-130 km uzaklığında bulunan yaklaşık 730 milyar metreküp doğal gaz İsrail'in enerji ihtiyacını 150 yıl boyunca karşılayabilecek kapasitede. Kıbrıs'ın güneyindeki doğal gaz ve petrol rezervleri ise işin cabası. Bu rezervler İsrail'i hem Arap dünyasından bağımsızlaştıracak, hem de yaklaşık 260 milyar Dolarlık doğal gazı dünya piyasalarına pazarlama olanağını verecek.

Ancak asıl sorun burada başlıyor: nakliyat. Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Ekonomik İlişkiler Genel Müdürü Mithat Rende'nin söylediği gibi, Türkiye »İsrail gazı için en ekonomik seçeneğin Türkiye'ye boru hattı çekmek«

olduğunu iyi biliyor. Zaten bu nedenle İsrail'e yatırım yapan ABD'li Noble Energy ve İsrail'li Delek konsorsiyumunun yanı sıra, aralarında Zorlu, Genel Enerji, Turcas, Çalık ve Ege Gaz gibi Türkiyeli enerji tekeli de İsrail gazını Türkiye'ye getirmeye talip. Türkiye sermayesinin bu piyasa çıkarları AKP hükümetinin İsrail'le olan ilişkileri yeniden »normalleştirme« yönünde adım atmasını belirleyen en önemli neden.

Kısacası sermaye çıkarları söz konusu olduğunda ne »Mavi Marmara« saldırısının, ne Siyonizm'in, ne de »İslam kardeşliği«nin bir önemi kalıyor. Bu işin bir yanı. Diğer yanı ise, bu pragmatizmin bölge, özellikle Rojava Kürtleri açısından hangi sonuçlara yol açacağıdır. Doğu Akdeniz hukuksal açıdan son derece sorunlu bir bölge. Lübnan ve İsrail arasında diplomatik ilişkiler olmadığı gibi, deniz sınırı da yok. BM henüz Deniz Hukuğu Konvansiyonu çerçevesinde bir karar almadı. Ayrıca İsrail doğal gaz çıkarma tesisleri Lübnan Hizbullah'ının roketlerinin menzili içinde.

Bu açıdan İsrail'den Türkiye'ye boru hattının en gerçekçi yolu Suriye üzerinden görünüyor. Böylesi bir çözüm hem Türkiye'nin, hem de kendi petrolünü pazarlama derdinde olan Güney Kürdistan yönetiminin çıkarına. İsrail'den başlayan, Homs ve Hama üzerinden Ceyhan'a gidecek bir boru hattı, aynı zamanda Kerkük'ten gelecek boru hattıyla birleşebilir.

Suriye'nin toprak bütünlüğünü savunan Rojava Kürtleri bu çözümün önünde bir engel. Türkiye'nin »insanî koridor oluşturmamız« demesi, Güney Kürdistan yönetiminin PYD'ye köstek çıkması bu yüzden. Lübnan ve Rojava, ABD-AB himayesindeki bir Türki-

ye-İsrail-Güney Kürdistan ittifakının iktisadî çıkarları için »halledilmesi« gereken sorunlar. Patriot sistemlerinin Türkiye'ye yerleştirilmesi, İsrail'in bu yıl bir kaç kez yaptığı gibi Suriye'ye yönelik bombardımanları ve Lübnan sınırlarına hava savunma sistemleri kurması, bu koşullar altında hiç de hayra alamet değil.

Bu gelişmeler, Rojava Kürtleri ile dayanışmanın, bölgenin barışçıl geleceği açısından, bölgedeki bütün halkların çıkarına olduğunu göstermektedir. ■

»KÜRT MİLLİYETÇİLERİ« VE KÜRDİSTAN

30 MART 2013

Haftada bir yayımlanan köşe yazısıyla bir konuyu derinine irdelemek pek kolay değil. Tartışmanın özünü kaybetmemek için bazen esas meseleyi anımsatmak gerekiyor. Ve bu tartışmanın kişilerle uğraşmadığını, aksine bir ideolojiyi enine boyuna ele almaya çalıştığını da. İki hafta önce başladığımızda sordumuz soru şuydu: »Kürt milliyetçileri« sürecin neresinde duruyorlar? Bu soru şöyle de sorulabilir: »Kürt milliyetçiliği« Kürt halkının vazgeçilmez ve devredilemez temel haklarının karşılanması, kendi kaderini kendisinin tayin edebilmesi için uygun bir çerçeve sunabiliyor mu?

Çerçeve için »Kürt milliyetçilerinin« temel önerisi, bağımsız bir Kürt »ulus devleti« (federasyon önerisine sonra değineceğiz). Bu önerme kitlesel Kürt hareketinin sahip çıktığı »Demokratik Konfederalizm« konseptinin bir karşılığıdır. Bağımsız »ulus devlet« genelde »doğal ve bilimsel hak« olarak nitelendirildiğinden, Güney Kürdistan'ın Irak'tan ayrılarak, bağımsızlığını ilân etmesi »Kürt milliyetçilerince« destekleniyor. Ama »Kürt milliyetçileri« tam da bu noktada Türkiye karar vericileri ile örtüşüyor. Bu, bir tezat mı?

Öyle görünse de, hayır. Çünkü gerek Türkiye karar vericilerinin, gerekse de »Kürt milliyetçilerinin« beslendikleri kaynak aynıdır: burjuva ideolojisi – her iki tarafın Güney Kürdistan'ın bağımsızlığını desteklerken takip ettikleri hedefler tamamen farklı olsa da. Peki, Güney Kürdistan karar vericileri bağımsız Kürt »ulus devleti« hakkında ne düşünüyor?

Bu sorunun yanıtını Ruşen Çakır'ın 2013 Ocak'ının sonlarında Güney Kürdistan'da yaptığı röportajlarda bulabiliriz (röportajlara www.rusencakir.com adresinden ulaşılabilir). R. Çakır'ın, »bağımsız Kürt devleti kaçınılmaz bir gerçek« diyen Kerkük valisi Dr. Necmettin Kerim ile yaptığı röportajdan kısa bir alıntı yapalım:

»R. Çakır: Irak'ta bağımsız bir Kürt devleti bu kadar kaygı yaratırken, birleşik bir Kürdistan ihtimali Türkiye'de nasıl karşılanır? Sizce bu mümkün mü?

Dr. Kerim: Her ülke Kürt sorununu kendi başına çözmelidir. Her ülkenin şartları farklı. (...) Azerbaycan örneği ortada: İran Azerbaycan'ında daha fazla Azeri yaşamasına rağmen

Azerbaycan bağımsızlığını ilan etti diye onlar da bağımsızlık arayışına girmiş değiller. Eğer İran Azerbaycan'ında yaşamak istemeyenler varsa Azerbaycan'a gidebilir. Aynı şey Türkiye Kürtleri ile Irak Kürdistan'ın arasında da yaşanabilir.«

Kerkük valisi, ki Federe Kürdistan Bölgesi'nin resmî görüşünü temsil etmektedir, açıkça Türkiye'deki Kürtlerin »bağımsızlık« arayışına girmemelerini söylüyor. »Kürt milliyetçilerinin« savunduğu o tumturaklı bağımsız Kürt »ulus devleti«, daha kurulma olanağının ilk ışıklarını gördüğünde, kuzeydeki »soydaşlarını« satışa çıkartıyor. Dahası Rojava Kürtlerinin uğraşlarını destekliyor, Kürtlere inkâr ve imha sistemini dayatan bir devletle sıkı işbirliğine giriyor.

»Kürt milliyetçilerine« şunu sormamız gerekiyor: Eğer »bağımsız Kürt devleti kaçınılmaz bir gerçek« diyen, ama çocuklarını sadece Türkçe ve İngilizce öğrenimin verildiği Gülen Hareketi'nin okullarına gönderen Güney Kürdistan yöneticileriyle aynı fikirdeyseniz, Kürdistan'ın diğer parçalarında yaşayan Kürtlere »ya yerinizde oturup, tayin edemediğiniz kaderinize razı olun, ya da toplanıp Güney Kürdistan'a göçün« mü diyeceksiniz? Peki, gene R. Çakır'ın 26 Aralık 2006'daki röportajında, Irak'ta kurulacak bağımsız bir Kürt devleti »Türkiye'nin uydu devleti olacak« tespitini yapan eski ABD büyükelçisi Peter Galbraith'a hangi yanıtı vereceksiniz?

Ama asıl yanıtlanması gereken soru şu: verili tarihsel koşullar, söz konusu maddî şartlar temelinde ve Dr. Kerim'in savunduğu görüşler çerçevesinde, Güney Kürdistan'ın bağımsızlığını ilân ederek, bir »ulus devlete« dönüşmesi, Kürt halkının ezici çoğunluğunun vazgeçilmez ve devredilmez temel haklarının

karşılanmasının ve Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını kullanabilmesinin bir ifadesi midir?

Kanımızca belirleyici olan, bu soruya yoksul Kürtlerin ve Kürdistan'ın bütünü perspektifinden verilecek olan yanıtıdır. Görüldüğü kadarıyla Kürt halkının büyük bir çoğunluğu kendi yanıtını vermiştir: tercihini kitlesel Kürt hareketinden yana kullanarak! ■

»SÜRECE« İLKESEL MÜDAHALE GEREK!

6 NİSAN 2013

Kürt halkının vazgeçilmez ve devredilemez temel haklarının karşılanması, yani kısaca gerçek bir demokratikleşme için burjuva gericiliğinin uygun bir çerçeve sunmadığı yeterince açık. Bu nedenle burjuva gericiliğinin ifadesi olan milliyetçiliğin hak ettiği yegâne yer, tarihin çöplüğüdür.

Peki, yoksul Kürtler ve Kürdistan'ın bütünü perspektifinden bakınca, »çözüm« için nasıl bir yanıt gereklidir? Gelin bu yanıtı Türkiye'deki güncel »süreç« çerçevesinde arayalım.

Öncelikle »sürecin« yüzeysel söylemlerinin tali, ilkelerin ise esas olduğunu ve aradığımız yanıtı içinde barındırdıklarını vurgulamalıyız. Ve ezilenler, sömürülenlerden yana olanların »sürece« bu ilkeler temelinde müdahil olmaları gerektiğini. Nedir bu ilkeler?

Birincisi »demokratik ulus« ilkesidir. Bu ilke her türlü »ulusal« imtiyazı reddeder, yani özü itibarıyla tek dil, tek din, tek kültür ve tek »ulusun« reddidir. Verili devlet teritoryasında yaşayan bütün milliyetler, diller ve inançlar eşittir; azınlıkta olanlar, çoğunlukta olanlara karşı koruma altındadır.

Demokratik ulus tek devlet dilini reddeder. Ortak bir anlaşma dilinin olup olmayacağına bütün milliyetler birlikte karar verir. Herkesin kendi ana dilini seçme, kendi ana dilinde eğitim görme; basın-yayın, iletişim ve idarî hizmetlerden kendi ana dilinde faydalanma hakkını kullanması hiç bir şekilde engellenemez. Her milliyetin kendi kültürel gelişim hakkı ve milliyetlerin eşitliği, kopmaz bir bütün olarak demokratik ulusun önkoşuludur.

İkincisi demokratik cumhuriyet ilkesidir. Türkiye Cumhuriyeti, sınırları içerisinde yaşayan milliyetlerin gönüllü ve demokratik birlik devleti hâline getirilmeli, devletin adı milliyetlerin ortak kararı ile belirlenmelidir. Demokratik Cumhuriyet mahallî, yerel ve bölgesel özyönetimin, milliyetler eşitliğinin ve devlet teritoryasında herkes için eşit hak geçerliliğinin garantörü olarak merkezîyetçi, yerinden özyönetim ile ortak meseleleri ilgilendiren merkezî yasama kombinasyonunun bir ifadesidir.

Demokratik cumhuriyet, kendi »ulusal« meselelerini tamamen özerk halleden bütün

özyönetim bölgelerinin birliği olarak bütün idarî birimlerini doğrudan seçilmiş özyönetim organlarına ve merkezî yasamaya bağımlı kılar. Özyönetim bölgeleri, tarihsel ve maddî koşullar temelinde bütünleşmiş coğrafi alanlarda, mahallî, yerel ve bölgesel düzeyde, doğrudan katılımı ve parlamenter temsiliyeti içeren, demokratik seçimlerle oluşan özerk meclislerce yönetilir. Yürütme her düzeyde yasama organlarının ve bağımsız yargının demokratik kontrolü altındadır.

Üçüncüsü demokratik anayasa ilkesidir. Demokratik anayasa, her düzeyde demokratik sosyal, hukuk ve seküler devlet anlayışını, milliyetlerin, dillerin, inançların ve cinsiyetlerin / cinsel eğilimlerin eşitliğini, yerinden özyönetim ile merkezî yasama kombinasyonunu, kolektif haklar ile bireyin özgürlüğünü, iktisatın ekolojik sürdürülebilirliğini, işbirliği ve barışçıl ilişkilere dayanan dış politika yükümlülüğünü, bölgeler arası eşitsizliğin giderilmesini ve iktisatın demokratik kontrol altına alınmasını güvence altına alır, dayanışmacı milliyetler sözleşmesi olarak herkesin katılımı ve doğrudan halk oylamasıyla kabul edilir. Özyönetim bölgeleri, demokratik anayasa çerçevesinde aynı biçimde kendi özerk anayasalarını oluştururlar.

Bu ilkeler, burjuva demokrasisinin demokratikleştirilmesi, ülkenin en temel sorununun çözüme yakınlaştırılması için vazgeçilmezdir. Kitlesele Kürt hareketinin, ezilenler ve sömürülenlerden yana olan güçlerin, güncel »sürece« bu ilkelerin gerçekleştirilebilmesi için müdahale etmeleri, geniş toplumsal ittifakı örmeye uğraş vermeleri gerekmektedir. Ucu açık »süreç« ancak bu ilkelerle gerçek demokratikleşmeye ve barışa giden yola oturulabilir.

Süregiden güncel tartışmalar, ancak bu ilkeler ile anlam kazanacaklardır. Vazgeçilmez ilkeler çerçevesinde oluşturulacak bir program, sadece her türlü milliyetçiliğın panzehri olmakla kalmayacak, aynı zamanda bölgesel emperyalizmin gerçekçi bir alternatifi olarak bölge halklarına örnek teşkil edecek ve herkesin gerçek safını almasını sağlayacaktır. ■

YANLIŞ SORUYA DOĞRU CEVAP OLMAZ!

13 NİSAN 2013

Genç adam yaşlı haham Schwartz'ın kapısını çalar: »Adım Sean Goldstein. Talmut öğrenimi için size geldim.« Haham sorar: »Süryanice biliyor musunuz?«. »Hayır«. »Peki, İbrance?«. »Hayır«. Haham gene sorar: »Tevrat'ı hiç okudunuz mu?«. »Hayır, ama merak etmeyin, Berkley'de öğrenimimi summa cum laude ile bitirdim ve Harvard Üniversitesi'nde Sokrates Mantığı üzerine doktoramı yazdım. Şimdi ise öğrenimimi Talmut öğrenecek tamamlamak istiyorum«.

Haham Schwartz gülümser: »Talmut öğrenimine yetkin olduğunuza pek inanmıyorum, ama isterseniz Talmut mantığı temelinde sizi bir testten geçireyim. Başarılı olursanız, öğretmeniniz olurum«.

Goldstein sevinçle kabul eder. Haham Schwartz iki parmağını kaldırır: »İki adam bir bacanın içinden çıkarlar. Birisinin suratı temiz, diğerininse kirden simsiyahtır. Hangisi yıkanacaktır?«. Genç adam hemen yanıtlar: »Kirli olan!«.

»Yanlış! Yüzü temiz olan. Bu çok basit bir mantık. Suratı kirli olan temiz olana bakar ve kendisinin de temiz olduğunu düşünür. Ama

suratı temiz olan öbürüne bakar ve yıkanması gerektiğini düşünür. Gider yıkanır.« Goldstein şaşırılmıştır, ama hahama hak verir.

»Bir daha!«. Haham aynı soruyu yeniden sorar: »Hangisi yıkanacaktır?«. Goldstein atılır: »Biraz önce suratı temiz olanın yıkanacağını tespit etmiştik ya«. »Yanlış! Her ikisi de. Basit bir mantık. Suratı temiz olan diğerinin kirli olduğunu görüp, yıkanır ve suratı kirli olan da, temiz olanın kendisini yıkadığını görür, gider o da yıkanır«. Goldstein şaşkın şaşkın: »Bunu hiç düşünmemiştim. Bu mantık beni şoke etti doğrusu«.

Haham Schwartz hikâyeyi tekrar anlatır ve yeniden sorar: »Hangisi yıkanacaktır?«. »Tabii ki her ikisi de«. »Yanlış! Hiç biri! Suratı kirli olan, diğerine bakıp temiz olduğunu düşünür ve yıkanmaz. Suratı temiz olan, diğerinin yıkanmadığını görür, o da yıkanmaz«.

Goldstein'in kafası tamamen karışmıştır. Ama gene de: »Olsun, Talmut mantığını öğrenebileceğime inanıyorum« der. Haham Schwartz iki parmağını kaldırır, sorar: »Hangisi yıkanacaktır?«. »Hiç birisi!«.

»Yanlış, genç adam, yanlış! Siz bu şekilde hiç

bir yere varamazsınız. Bir kere şunu bana anlatın: İki adam bacanın içinden çıkıyorlar. Peki nasıl oluyor da, birinin suratı kirliken, diğerinin ki temiz olabiliyor? Anlıyor musunuz? Sorduğum soru yanlış. Eğer tüm yaşamınızı yanlış sorulara doğru cevaplar bulmaya çalışarak geçirecekseniz, bütün cevaplarınız yanlış olacaktır. Hadi güle güle!»

Hazır haham Schwartz'ı yakalamışken, bir soru da biz soralım. »Rabbi, görüldüğü kadarıyla Kürt sorunu çözülmek üzere. PKK'nin çekileceği tartışılıyor. Barış gelecek gibi. Hem iktidarı da, muhalefeti de yeni anayasa üzerine tartışıyorlar. Ne dersiniz, kalıcı barış için hangi anayasa önerisi daha iyi?»

»Meseleyi anlamamışsınız. Yanlış soruya doğru cevap olmaz! Bir kere PKK çekilecek de ne olacak, silahların, PKK'nin ortaya çıkmasına neden olan koşullar var olmaya devam ettikçe? İkincisi, barış iyi hoş da, nasıl bir barış, neyin barışı olacak, militarist zihniyet devlet aklından çıkmadığı müddetçe? Üçüncüsü, yeni anayasa önerilerinden hangisi kabul edilirse edilsin, yeni anayasa neyi değiştirecek, demokratik bir anayasanın oluşma koşulları yaratılmadıkça?»

»Ama yeni anayasa olmadan sorunlar çözülemez ki?»

»Doğru, sorunların çözümü için yeni ve demokratik bir anayasa gerekmektedir, ancak asıl önemli olan bu anayasanın nasıl oluşturulacağıdır. Parlamenter demokrasinin kari-katürü olan bir sistemde olsa olsa ancak gücünün anayasası olabilir.«

»E, biz ne yapacağız o zaman?»

»David ile Goliath'ın hikâyesine bakacaksınız. David kendisinden yüz kat güçlü Goliath'ı kendi kurallarına göre mücadele ederek

yendi. Gücünün koyduğu kurallara göre mücadele edersen, yenilirsin. Halklar kendi kurallarını koyup, mücadele ederlerse, kendi anayasalarına sahip olabilirler. Yani direnerek, demokratik mücadele vererek, sokağa çıkarak. David olmak gerek. Unutmayın, milyonlar milyonerlerden güçlüdür, güçlerinin farkına varırlarsa eğer.« ■

SÜRECİN SONUNDA NE OLABİLİR?

20 NİSAN 2013

Bugünlerde Türkiye’de her kafadan bir ses çıkıyor. En önemli soru şu: »Bu sürecin sonunda ne olacak?«. Aslında doğru, varılacak hedef belli olursa, hangi yolun izlenmesi gerektiği de ortaya çıkar. Konuyu daha çok tartışacağız, ama »nasıl olabilir« konusunda ilginç bir örnek verilecek olursa, Güney Tirol’a bakmak öğretici olacak. 30 Ekim 2010 tarihinde şunları yazmıştım:

›Dağları, tepeleri ve envaî çeşit yeşili ile birlikte memleketim Lazona’ya tıpa tıp benzeyen Güney Tirol, İtalya’ya bağlı bir özerk bölge. 1972’den bu yana geniş özerklik hakları taşıyan bölgenin başkenti Bozen. Bölgenin Almanca ismi Autonome Provinz Bozen – Südtirol, İtalyancası Provincia Autonoma di Bolzano – Alto Adige ve Ladince ismi ise Provinzia Autonóma de Balsan/Bulsan. (...) Almanca, İtalyanca ve Ladince olarak üç resmî dili bulunan bölgede ayrıca resmen tanınan 40 farklı lehçe de konuşuluyor. Bazı durumlarda ise Güney Tirol’lular uyanık davranıp, üç dili karıştırıp yeni kelimeler yaratmışlar – gereksinime uygun dil, voilà!

2001’de yapılan son nüfus sayımına göre bölgede yaşayan nüfusun yüzde 69,2’si Alman-

ca, yüzde 26,5’i İtalyanca ve yüzde 4,4’ü de Ladince konuşuyor. Bölgede asılı olan istisnasız tüm lehvalar, uyarılar, yani aklınıza gelebilecek her şey iki dilli. Hatta özel mülklerin kapısındaki »Dikkat, özel mülktür!« uyarısı veya dükkânlardaki »bizimle çalışır mısınız?« ilânı dahi. Resmî kurumlarda çalışan herkes iki dil bilme yükümlülüğünü taşıyor. Ladinlerin yaşadığı kasabalarda ise üç dil.

Bölge 1810’da İtalya Krallığı’na geçmiş. Birinci Dünya Savaşı sonrasında, 1919’da yapılan Saint-Germain-Antlaşması, bölgeyi kesin olarak İtalyan hükümlerine sokmuş. Faşizm döneminde İtalyan faşistlerinin »İtalyanlaştırma Operasyonu«na rağmen, bölgenin bugüne kadar gelen nüfus dokusu değişmemiş. Her ne kadar 1939’da bölge nüfusunun çoğunluğu Hitler Almanyası’na geçmeyi kabul etmiş olsa da, ne İtalyan faşistleri, ne de nasyonalsosyalistler bölgede kök salamamışlar.

İtalya hükümeti tarafından »bölücü terör örgütü« olarak kabul edilen Güney Tirol Kurtuluş Örgütü BAS 1957’de silahlı mücadele başlatmış. 1960’ BM Güvenlik Konseyi’nin kararı ile »Güney Tirol Sorunu« uluslararası

sılaşmış. 1969'da Avusturya'nın da araya girmesi ile »müzakereler« başlamış ve 1972'de »Güney Tirol Paketi«nin İtalya tarafından kabul edilmesiyle geniş özerklik hakları tanınmış. Avusturya da BM huzurunda bir açıklama yaparak, sorunun çözüldüğünü kabul etmiş. Ve »silahlı mücadele« sonlandırılmış.

BAS adlı örgütün içinden bir çok yeni parti ve kuruluş doğmuş. Güney Tirol, İtalya anayasasında tanınan haklar çerçevesinde kamu alanını, yani bölgeyi ilgilendiren yasa, ekonomi, okullar, güvenlik – yani polisi, savcısı, hakimi ile adalet aygıtı gibi alanlarda özerk hareket ediyor. Merkezî İtalya devletinin bölgede topladığı vergilerin yüzde doksanını bölgeye geri dönüyor. Bölge hükümeti de devletin yerine getirmesi gereken yükümlülüklerin yüzde doksanını üstlenmiş durumda.

İkinci Dünya Savaşı sonundan bu yana Güney Tirol'da en güçlü siyasî örgüt Güney Tirol Halk Partisi. Almanca ve Ladince konuşanların oluşturduğu bu parti gerek bölge parlamentosunda, gerekse de bölge hükümetinde mutlak çoğunluğu elinde tutsa da, İtalyanca konuşanların oluşturdukları partilerle koalisyonlara girerek, bölgenin kararlarını ortak alıyorlar. »Azınlıkta« bulunanlar, yani İtalyanca konuşanların bölge hükümetinde yer almaları özerklik statüsü ile bir hak hâline getirilmiş. Bölge parlamentosu 35 üyeden oluşuyor ve beş yıllığına seçiliyor. Buyrun size bir demokratik özerklik örneği!

Meraklısına söyleyelim: ülke bölünmüş mü? Hayır, tam aksine Güney Tirol'lular hâllerinden son derece memnun. Birden fazla resmî dil sorun yaratmış mı? Kel alâka, daha fazla fırsat yaratmış. Çocuklar, hangi dile mensup olursa olsunlar, ilköğretimden itibaren çok

dilli eğitim-öğrenim görüyorlar. Peki, başka ne olmuş? 38 yıl gibi kısa bir süre içerisinde bölge İtalya'nın en zengin bölgeleri arasına girmiş. Bölgedeki işsizlik oranı yüzde 2,5 ile 3,4 arasında sabit kalmış. Yerel ekonomi, yerel kültürlerin ve turizmin katkısıyla »uzaya fırlamış«!

Elbette her ülkenin koşulları, tarihsel gelişimi farklı. Örnek birebir uymayabilir. Ama gene de bu deneyim milliyetler sorununun nasıl çözülebileceği konusunda önemli ipuçları veriyor. Yani özcesi, »Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yok«. Sorunun nasıl çözüleceğine dair yeterince örnek var, önemli olan halkların göstereceği irade ve ezilenden, sömürülenden yana olanların basiretidir. ■

»AYRIŞMA HAYIRLI OLACAK...«

27 NİSAN 2013

Ne zamandır telefonlaşmamıştık. Bu sefer Willy hocayı ben arayayım dedim. Rahatsız edilmekten duyduğu memnuniyetsizliği fazlasıyla belli ederek, telefonu açtı. »Hocam« dedim, »gene yoğunsun anlaşılın«. »Hayırdır, sabahın bu saatinde sen uyanık mıydın?« dedi. »E hocam, sen değil miydin, her daim uyanık kalmalısın diyen«.

»Keyiflisin bakıyorum« dedi Willy hoca. »Haberleri okumadın mı? Dün Murat Karayılan PKK güçlerinin geri çekileceğini açıkladı. Barışa doğru önemli bir adım atıldı. Keyifli olmaz mı insan?«. »Zaten bu adımın geleceği belliydi« dedi, »Meşruiyetini dünyaya kabulendiren bir hareketin yapacağı buydu. Şimdi sıra devlette. Ama, asıl zorluklar şimdi başlayacak. Gerillanın geri çekilmesiyle barış geleceğini zannediyorsan, aldanıyorsun« dedi.

»Elbette inanmıyorum, ama bunca zamandır asker veya gerilla ölümlerini duymamış olmak, Kandil'de yaygın medyanın temsilcilerini görmek, açıkçası heyecanlandırmıyor değil«. »Mücadele süreçleri böyledir işte« dedi, »sen kalk Kürt gazeteciler PKKlilerle görüştü, gazetecilik yaptı diye hapse at, sonra da sana

bağlı medyayı bizzat Kandil'e gönder. Halk mücadelesi böyle yapar adamı. Tükürdüğünü yaladır...«

»KCK tutuklularını yavaş yavaş bırakacaklar gibi, ne dersin hocam?«. »KCK tutukluları zaten şartlı rehindiler. Kaldı ki yürürlükteki yasalara bile aykırı biçimde içeride tutuluyorlar. Bu davalar hukuken de, siyaseten de, toplumsal olarak da tüm meşruluklarını yitirdiler. Ama beni asıl düşündüren bu değil«.

»Nedir seni düşündüren?« diye sordum. »Senin deyimimle Fırat'ın batısının göstereceği basiret« dedi. »Nasıl yani?«. »Sürecin bundan sonraki etabı, sokakların gücü olmadan, salt bir takım yasal değişikliklerle devam ederek sorunun çözüleceğini düşünenler hayli fazla gibime geliyor. Kürt hareketinin legal kesiminde de böyle olacağını zannedenler az değil«.

»Ama hocam, sen demedin mi, bundan sonra sıra devlette diye? Devlet ev ödevlerini yapacak ki, devamı gelsin«. »Naif olma« diye çıkıştı, »devletin, egemenlerin kendiliğinden hak verdiklerini nerede gördün? Süreci kendi hedeflerine bağlamaya çalışacaklar, ölümü

gösterip, sıtmaya razı edecekler. Halk kitleleri sokakta taleplerini güçlü bir şekilde ifade etmediği müddetçe, devletin adım atmasını beklemek, keçiyi bahçıvan yapmaktan başka bir şey değildir«.

»Tamam da, halk sokağa çıkmaktan bıkmış. Biraz da rahat etmek istiyor. Hem hassas bir süreç. Radikalleşme, süreci olumsuz etkilemez mi?«.

»Tam tersine, rehavete kapılır, işi olurluna bırakırsan, hep geri adım atmak zorunda kalır, verilenle yetinirsin. Asıl şimdi lokomotif tüm gücüyle ileriye yönlendirmek, radikal olmak gerekiyor«.

»İyi de, nasıl?«.

»Ezilenlerle sömürülenleri buluşturarak ve bu anlamda, ayrışarak«.

»Yahu hocam, ne diyorsun. Asıl şimdi birlik olmak gerekmiyor mu?«.

»Evet, birlik, ama kimin birliği asıl mesele. Bak, demokratikleşme denip duruluyor. Şimdi, ki biz sosyalistler burjuva demokrasisine burjuvaziden daha fazla sahip çıkmak durumundayız, demokratik bir cumhuriyet, eşit haklar, işçi hakları, cinsiyet eşitliği, örgütlenme özgürlüğü, grev hakkı, kısacası sosyal adalet temelinde, yani ezilenler ve sömürülenler perspektifinden bir demokratikleşme talep ettiğimizde, kim karşı çıkacak?«.

»Sermaye ve varlıklı sınıflar tabii«.

»Sınıf çelişkilerinin üzerini örtmeye yarayan bir egemenlik aracı, ki Kürt sorunu bir yanıylayla böyleydi, bu vasfını yitirince demokratik mücadelenin sınıfsal özü ortaya çıkar. Süreç bu açıdan kitlesel Kürt hareketinde doğal bir ayrışmaya yol açacak. Bence bu ayrışma hayırlı olacak, çünkü herkes gerçek safını alacak.«

»Ya Fırat'ın batısı?« Güldü: »Fırat'ın batısı üç gün sonra basiretini kanıtlama fırsatına sahip. 1 Mayıs alanlarında ezilenler ile sömü-

rülenlerin buluşmasını sağlarsa, Kürdistan barışının yolunu açabilecektir. Egemenleri korkutan, 1 Mayıs'ın Newrozlaşması, halkların lehine olan bir barışın tesis edilmesidir. Ayrışarak birleşme barış ve demokratikleşmenin, egemenlerin gölgesindeki birlik ise yıkımın yolunu açar.«

»Ayrışarak birleşme? Nasıl yani?«.

»Şimdi işim var, onu sana daha sonra anlatırım...« ■

»AYRIŞANLAR BİRLEŞECEK!«

4 MAYIS 2013

Willy hocanın söyledikleri kafamı karıştırmıştı. »Ayrışarak birleşme« diyordu, »barış ve demokratikleşmenin yolunu açar«. Ne demek istediğini anlamak için bir kez daha aradım. 1 Mayıs eyleminden geliyordu. Bir iki hoşbeşten sonra, »söyle bakalım« dedi, »dilin altındaki baklayı çıkar«.

»Yahu hocam, geçen gün ayrışmak falan dedin ya, o günden beri düşünüyorum. Barış ve demokratikleşmenin gerçekleştirilmesi için ayrışmaktan ziyade, geniş toplumsal kesimlerin birleşmesi şart değil mi diye«. Willy hoca kendine has üslupla soruya soruyla yanıt vererek »ayrışmadan birleşme olur mu?« dedi. »Anlamadım«. Devam etti, »Toplumsal kesimlerin belirli bir hedef için belirli bir süre beraber yürüyebilmelerinin önkoşulu, hedeften ne anladıklarıdır. Eğer Türkiye gibi bir ülkede barış ve demokratikleşme hedefiyle bir birliktelik oluşturmak istiyorsan, önce bu birlikteliği oluşturacak parçaların barış ve demokratikleşmeden ne anladıklarını sorman gerekir. Bu soruya verilecek yanıt şüphesiz sınıfsal çıkarlarca belirlenecektir. Sınıf çıkarları da, bir kesim için birleştiriciyse, diğeri için ayrıştırıcıdır ve doğal olan da budur«.

»Şu söylediğini biraz daha açar mısın hocam«. Sakin bir şekilde devam etti: »Bunu çeşitli bakış açılarından ele alabiliriz. Örneğin bu yılki İstanbul 1 Mayıs'ına baktığında ne görüyorsun?«. Burnumda keskin gaz kokusu canlandı: »Baskı, cop, gaz, devlet şiddeti, daha ne göreyim?«. »Ben başka şeyler de görüyorum« dedi, »bir kere ayrışmayı görüyorum. Kadıköy'de 20. Yüzyıl'ın kalıntılarını, Taksim'e çıkmaya çalışanlar arasında ise ezilenler ile sömürülenleri buluşturmak isteyenleri...«. İtiraz ettim, »ama hocam, sen de mi sorunu Taksim'e indirgiyorsun. Hem Kadıköy'dekiler »süreç AKP'ye yarıyor« derken, pek de haksız sayılmazlar...«

Derinden bir iç çekti, »tarihimiz sosyalizm adına işlenen öylesine suçla dolu ki, insanın içi parçalanıyor. Sosyalizm diye diye aslı görevden kaçmak, sosyalizme yapılabilecek en büyük kötülük. Günümüz kapitalizmini doğru kavramadan, sosyalizmi nasıl savunabilirsin?«. »Ne alâka hocam?«. »Sürecin AKP'ye yaradığını söylüyorlar diyorsun ya, ona binaen...«.

»Yani?«. »Yanisi şu; Türkiye'deki kapitalist gelişme, Ortadoğu'daki gelişmeler ve kitlesel

Kürt hareketinin baş edilemeyen direnişi, burjuvaziye ve desteklediği siyasî formasyonları zamanın koşullarına uymayan elbisele-ri değiştirmeye zorladı. Diğer yandan artan sermaye birikimi, yayılcı siyaseti, yani bölgesel emperyalizmi dayatıyor. Kafkaslar- da, Ortadoğu'da ve Afrika'daki yatırımların askerî güçle güvence altına alınması gereki-yor. Bununla birlikte Türkiye kapitalizminin, ki neoliberal varyasyonundan bahsediyoruz, işlevselliği modern burjuva devletinin kural-larını gerekli kıldığından, burjuvazi köhne-miş devlet yapısını yenilemeye çalışıyor. Bu açıdan bakınca, sürecin AKP'nin işine yara-dığı söylemek mümkün...«

»Bi dakika, hocam, bi dakika. Sen şimdi Neo- TKP'nin söylediklerini tekrarlıyorsun«. Gül- dü, »Hayır, tam aksini iddia ediyorum. Tarih- sel bir süreç burjuvazinin işine yarıyor diye, sosyalistlerin bu sürece karşı çıkması mı ge- rekiyor? Hayır! Sosyalistlerin görevi sürece karşı çıkmak değil, müdahil olmak, sürecin ezilenler ve sömürülenler lehine evrilmesi için mücadele etmektir. Egemenler süreci haklı talepleri en aza rıza ederek geçiştirmeye, otoriter sömürü düzenini kökleştirmeye çalışırlarken, sosyalistlerin yapması gereken, burjuva demokrasisinin en geniş biçimde gerçekleştirilmesi, egemenlerin değil, halkla- rın barışının sağlanması ve başta Kürtler ol- mak üzere herkesin eşit haklara azamî ölçü- de kavuşması için ezilenler ve sömürülenler perspektifinden mücadeleyi örmektir. Unut- ma, reform devrimin karşılığını değil, Çalışma ve yaşam koşullarını iyileştiren her reform, sosyalizm mücadelesine yarayan bir ilerlemedir. Hele hele barışçıl bir ortamda.«

»O zaman kim ayrışacak, kim birleşecek?«.
»Ortada değil mi? Burjuva demokrasisinin içinin boşaltılması, piyasa hakimiyeti, ortori-

tarizm egemenlerin çıkarınadır. Demokratik cumhuriyet, demokratik özerklik, demok- ratik bir anayasa, sosyal adalet, sekülerizm, hukukun üstünlüğünün sağlanması ise ezi- lenler ile sömürülenlerin çıkarına. Ayrışma, varlıklı sınıflar ile ezilenler ve sömürülenler arasında olacak. Sınıf çelişkileri keskinleşe- cek, ayrıştırıp, birleştirecek. Sadece sınıfla- rı değil, 20. Yüzyıl'ın kalıntıları ile vatanım yeryüzü, milletim insanlık şiarıyla yeni bir dünyayı kuracak olanları ayrıştırıp, birleşti- recek. Ve böylece demokratik sosyalizm 20. Yüzyıl'ın küllerinden doğacak. İnanmıyor- san, Kürdistan'a, Rojava'ya, halka bak. Bak ki, demokratik sosyalizmin filizlenişini göre- sin.« ■

SAĞ POPÜLİZM TAARRUZDA

»TOPLUMSAL ADALET« DERGİSİNİN MAYIS 2013 SAYISINDA YAYIMLANDI.

Yıllardan beri Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde dikkat çeken bir fenomen nihâyet Almanya'ya da ulaştı: Alternative für Deutschland – AfD (Almanya için alternatif) adlı parti ile sağ popülizm Almanya'da da siyasî formasyonuna kavuştu. 14 Nisan 2013'de Berlin'de kurulan AfD şimdiden Almanya medyasını hayli meşgul edecek gibi görünüyor. Peki, bu partinin Almanya siyasî sahnesindeki etkisi ne olacak?

Alman muhafazakarları yıllarca »CDU/CSU« partilerinin sağında başka bir partiye »yer bırakmayacaklarını« açıklıyor ve öncelikle aşırı sağ/ırkçı partilerin Federal Parlamento'da yer almalarını engelleyen bir pozisyonda duruyorlardı. Ancak bu pozisyon, Hristiyan Demokratların siyasetlerini milliyetçi ve sağ popülist söylemlerle yönlendirmelerini de gerektiriyordu. 1960lı yıllardan bu yana da bu politikanın başarılı olduğu söylenebilir.

Diğer yandan Almanya'nın AB bütünleşme politikalarından en fazla faydalanan ülke olması, süregiden iktisadî ve malî krizlerin »kazanıcı« hâline gelmesi ve dünyanın en zengin ihracat ülkelerinden birisi olma konu-

munu koruyabilmesi nedeniyle, Avrupa'nın diğer ülkelerinde başarı kazanan ve genellikle AB karşıtı programla büyük oy potansiyeline kavuşan sağ popülistlerin Almanya'da aynı başarıyı gösterebilmeleri beklenmiyordu. Ortaya çıkan ve Almanya'nın »demokratik konsensüsü« çerçevesinde Nazi'lerle ortaklıktan kaçınmak zorunda kalan sayısız parti deneyimi bu nedenle marjinal kalmıştı.

Geleneksel burjuva partilerinden ayrılan ve çoğunlukla yerel ya da eyalet düzeyinde örgütlenen kimi sağ popülist hareket, yerel ve eyalet düzeyinde parlamenter engelleri aşabilse de, Federal Parlamento için geçerli olan yüzde 5 barajını aşamamıştı. Buna rağmen araştırma kurumları, Alman halkı arasında yaygın olan yabancı düşmanı, ırkçı ve refah şovenisti yaklaşımlar nedeniyle, yüzde 20 – 25 arasında bir sağ popülist potansiyelin olduğunu tespit etmişti. Özellikle Avro Bölgesi'ndeki kriz, burjuva basınında »Almanya iflas eden ülkeleri finanse etmek zorunda« propagandası, orta katmanlardaki korkunun derinleşmesine neden oldu.

Alman sermayesi, hem bu korkulara reaksi-

yon göstermek, hem de çalışan sınıflar arasında var olan parçalanmışlığı sürdürebilir tutabilmek amacıyla, bilhassa sendika üyelerinin belirgin kesimlerini oluşturan çekirdek kadrolara toplu iş sözleşmelerinde çeşitli tavizler verdi. Örneğin metal iş kolunda 2013 toplu iş sözleşmelerinde bir kaç saatlik toplantı sonrasında yüzde 4,3 düzeyinde ücret artışı kabul edildi. Daha önceleri yüzde 2 gibi cüzî artışlar için dahi haftalarca müzakereleri dayatan, hatta sendikaların uyarı grevlerine gitmelerinden dahi çekinmeyen metal sanayicilerinin bu kadar kısa zamanda böylesi bir artışı kabul etmeleri, hatta otomotiv tekellerinin çekirdek kadrolarına »çok kâr yaptık« gerekçesiyle kendiliğinden 6 ila 8 bin Avroluk »prim« vermeleri, sol sendikacılar arasında »sus payı« olarak değerlendirilmişti.

Gerçekten de çalışan sınıfların sendikal örgütlülüğünün hayli yüksek olduğu Almanya'da 1990lı yıllardan sonra hızlanan neoliberal dönüşüm ve bu çerçevede Alman sosyal devleti anlayışının ciddi erozyona uğratılması, geniş kitleler arasında siyasete duyulan güvenin azalmasına ve toplumsal hareketlenmelere neden olmuştu. 2003'de sosyal-demokrat-yeşiller hükümetinin uyguladığı sosyal kırım politikaları ise, Almanya'da hiç beklenmeyen bir dinamiğe: Almanya çapında örgütlü bir sol/sosyalist partinin ortaya çıkıp, parlamenter başarı göstermesine neden olmuştu. Bu gelişme, artık iktisadî ve sosyal politikalarında aralarında sadece nüans farkı olan, tekipleşmiş geleneksel partilerin »alternatifinin« gerçekçi olabileceğini göstermişti.

Böylesi bir alternatifin ortaya çıkması, peş peşe Federal Parlamento'ya girmesi, bir tarafta geleneksel partilerin yeniden »sosyal söyleme« sarılmalarına ve ihracat şampiyono-

nu Alman sermayesinin elde ettiği kârlardan »kırıntı« sayılacak paylar vermeye yanaşmasına neden oldu. Bilhassa 1990lı yıllarda göçmenlere yönelik »günah keçisi« politikasıyla refah şovenizminin teşvik edilmesi taktiğinin 2000li yıllarda yeterince etkisinin kalmayacağı görüldü. Sol Parti, sendikalara ve toplumsal hareketlere yakınlığı ile muhalefet dinamikleri üzerinde daha etkin olmaya başlamıştı.

Hristiyan Demokratların »sosyaldemokratlaşması«, SPD ve Yeşillerin »sosyal konuları« yeniden parti retoriğine alması, krizlerden ve neoliberal dönüşümden etkilenen, korku toplumunun çekirdeğini oluşturan refah şovenisti kimi orta katman mensubunun yeni arayışlara girmesine neden oldu. Nitekim aralarında Alman Sanayiciler Birliği eski başkanı Hans Olaf Henkel ile onlarca üniversite profesörünün olduğu bir ekip, AB ve Avro karşıtlığı ile eski D-Mark özlemine sağ popülist söylemle birleştirerek yeni bir formasyonla ortaya çıktılar. İşte AfD böylesi bir siyasî formasyondur.

Parti programına bakıldığında, aşırı sağ ile Neofaşist hareket arasında kalın bir çizgi koyan AfD, temel talep olarak Almanya'nın Avro Birliği'nden çıkarak, yeniden D-Mark'ı para birimi olarak uygulamaya sokmasını, koruyucu tedbirlerle AB içerisinde gümrük sınırlarını düşünerek, Almanya'nın iç pazarının AB içinde de koruma altına alınmasını v. b. gerici pozisyonları savunmakta. Partinin kısa süre içerisinde 7,500 üyeye sahip olması ve seçim anketlerinin partiye şans tanınması, AfD'nin ciddiye alınacak bir formasyon olduğunu göstermekte.

Ancak, AfD'nin 2013 Eylül'ünde yapılacak olan Federal Parlamento Seçimlerinde başarı

elde edebileceğini söylemek için henüz erken. Aslına bakılırsa, sağ popülizmin bu taarruzunun öncelikle hedefi de bu değil. Çünkü böylesine bir siyasî gücün ortaya çıkması en başta muhafazakâr ve liberallerin siyasî söylemlerini ve programatik hedeflerini etkileyecek. Her ne kadar kimi yorumcu AfD'nin iktidardaki muhafazakâr-liberal hükümet için bir tehdit oluşturduğunu belirtse de, tam tersi olacaktır. Sağdan gelecek olan baskı, »kendi sağlarında« başka partilere »yer bırakmayacak« CDU/CSU ve FDP'nin neoliberal iktisat politikalarını sertleştirmelerine ve sağ popülist söylemi parti retoriğine daha güçlü bir şekilde almalarına neden olacak.

Daha şimdiden CDU/CSU ve FDP içerisindeki sağ kanattan AfD'nin kurulmasına gösterilen reaksiyon, 2013 seçim kampanyalarının nasıl bir yön alacağını göstermekte. CDU/CSU'nun önde gelen isimlerinden Wolfgang Bosbach yaptığı bir açıklamada »AfD'yi karşıt değil, partner olarak görmemiz gerekir« diyerek, belirgin »muhafazakâr« profil göstermeye çalışmakta.

Kısaca, neoliberalizmin egemenlik aracı olan sağ popülizm, başarılı olduğu Fransa, Hollanda, Belçika veya Doğu Avrupa ülkelerinde nasıl sermaye yanlısı ve milliyetçi politikaların kökleşmesini sağladıysa, Almanya'da da aynı sonucu alabilmek için siyaset sahnesine sürülmüş durumda. Sağ popülizmin asıl hedefi, deklare ettiği gibi geleneksel siyaset değil, emek, sosyal adalet, barış ve demokratikleşme yanlısı güçlerdir. Parti programı bunu ilân etmekte, egemen siyaseti bu yönde baskı altına almaktadır. Asıl mesele, dünyanın en imtiyazlı coğrafyalarından birisinde yaşayan emek ve demokrasi güçlerinin bu ilâna nasıl bir yanıt vereceğidir. Bu yanıtın verilebileceği süre ise önümüzdeki 5 aydır. 22 Eylül 2013

akşamı Almanya için önemli bir dönüm noktası olacaktır. Bu dönüm noktasının çalışan sınıfların lehine olmasını sağlamak Almanya solunun göstereceği basirete bağlıdır ve maa-
lesef korkutucu olan da budur. ■

KİMIN İÇİN, KİMINLE BİRLİKTE...

11 MAYIS 2013

Almancada bakar-körlüğü tanımlayan güzel bir deyiş var: »Ağaçların çokluğundan ormanı görememek«. PKK gerillalarının çekilmesinin başladığı, uluslararası silah tekellerinin ülkede cirit attığı, Suriye'deki iç savaşın bölgeye yayılma tehlikesinin akut olduğu, sınıf çelişkileri ile sosyal ihtilafların keskinleştiği ve otoritarizmin devlet akli hâline geldiği bir dönemde yürütülen »barış ve demokratikleşme« tartışmalarındaki bakar-körlük hayli belirgin. Halbuki dönem »kartal olmayı« gerektiriyor.

Türkiye ve Kürdistan'daki güncel gelişmeler, müthiş bir değişim dinamiğine sahip olmakla birlikte, son derece heyecan verici. Heyecan verici çünkü, sadece tek bir devletin değil, dört devlet ile büyük bir coğrafi bölgenin, küresel etkileri olacak bir dönüşümü söz konusu. Ancak ucu açık olduğundan, bu dönüşüm sürecinin kimin lehine, kimin aleyhine olacağı belli değil.

Tam da böylesi bir dönemde ezilenler ve sömürülenlerden yana olanların alacağı tutarlı tavır, sayıları ne denli az, güçleri ne kadar zayıf olursa olsun, tarihsel gelişmelere etkide

bulunacaktır. Tutarlı tavır, bakar-körlükten kurtulmayı gerektirir. Bu ise ancak doğru soruları sorarak, »neyin ne olduğunu söyleyerek« ve gelişmeleri bağlantıları ile analiz ederek olanaklı olacaktır.

»Kimin için, kiminle birlikte, kime karşı mücadele verilecek« sorusu, şüphesiz sorulacak ilk sorulardandır. Bu sorunun yanıtı aynı zamanda »ne için« mücadele edilmesi gerektiğini de açıklayacaktır. Eğer her siyasî formasyonun belirli sosyal sınıf ve katmanların gereksinim ve çıkarlarının bir ifadesi olduğu konusunda hem fikir isek, o zaman ezilenler ve sömürülenlerden yana olanların, »insanın aşağılanan, köleleştirilen, terk edilen, hor görülen bir varlık olduğu bütün koşulları aşağı etmeyi« bir kategorik emir kipi olarak kabul etmeleri gerektiği sonucuna varırız.

Pekâlâ, bu kategorik emir nasıl uygulanacaktır – toplum böylesine parçalanmış, egemenler böylesine birleşik, muhalefet böylesine bölük-pörçükken? En başta daha ileri hamleler yaparak ve elde edilen kazanımlarla yetinmeyerek! Yani, ezilenlerin ve sömürülenlerin çıkarlarını daha radikal savunarak, sınırsız

demokrasi taleplerini daha güçlü seslendirerek.

Lenin'in »O, bir kartaldı« dediği Rosa Luxemburg 1918'de taslak olarak kaleme aldığı ve Paul Levi tarafından 1922'de olduğu gibi yayımlanan »Rus Devrimi Üzerine« başlıklı makalesinde bize önemli bir ipucu veriyor: »Devrimlerin hiç birinde »altın orta yol« ayakta kalamaz. [Devrimin] doğa yasası acil kararları gerekli kılar: Ya lokomotif tarihsel yükselişin en uç noktasına kadar son süratle ilerletilecektir, ya da kendi ağırlığıyla çıkış noktasına geri kayacak ve yarı yolda zayıf güçleriyle geriye dönüşü durdurmak isteyenleri kurtulamayacak bir biçimde uçuruma sürükleyecektir.«

Güncel süreci tetikleyen hiç şüphesiz kitlesel Kürt hareketidir – bu hareketin taşıyıcısı ve itici gücü ise Kürt yoksulları ve Kürt kadınlardır. Bu nedenle genelde kitlesel Kürt hareketi, özelde ise BDP gelinen bu aşamadan itibaren geliştirecekleri siyasette esas ile tali olanı, öz ile tesadüfi olanı ayırt etme becerisini gösterme yükümlülüğünü taşımaktadırlar. Bilhassa parlamenter temsilîyet olarak BDP'nin sosyal içgüdüsüne daha çok güvenmesi, rehavet yerine kitle inisiyatifini teşvik etmesi ve formel demokrasinin çerçevesini, sınırsız demokrasi taleplerini savunmak için kullanması gerekmektedir.

Sınırsız demokrasi, radikal bir taleptir ve hem milliyetler sorununun çözüm adımlarını içermesi, hem de sosyal-feminist-ekolojik özü taşıması nedeniyle, en başta milliyetlerinden, cinsiyetlerinden ve inançlarından bağımsız bütün ezilenler ve sömürülenlerin yaşamsal çıkarının bir ifadesidir. Ama sınırsız demokrasi talebi, aynı zamanda modern ve laik yaşam biçimini sahiplenen şehirli orta

katmanların, vicdan özgürlüğünü savunan dindarların, farklı inançların ve her milliyetin kolektif ve bireysel haklarının çıkarınadır.

Bu gerçek, »kimin için, kiminle birlikte« sorusunun yanıtını vermektedir. Ezilenler ve sömürülenlerden yana olanların görevi, »Demokratik Ulus – Demokratik Cumhuriyet – Demokratik Anayasa« ilkeleri temelinde bu yanıtın gereğini yerine getirmektir. Bu ise, ne »CHP faşisttir« indirgemeciliği, ne »süreç AKP'ye yarıyor« banallığı, ne de formel demokrasiye güvenme naifliği ile başarılabilir.

»Hak verilmez, alınır« sözü boş bir söylem değil, güncel sürecin gerçeğidir. ■

ZORUNLU TALEP: SINIRSIZ DEMOKRASİ

15 MAYIS 2013

PKK lideri Abdullah Öcalan'ın 2013 Newroz'undaki tarihsel açıklamasının ardından başlayan güncel süreç, farklı kesimler arasında barışın tesis edilmesi ve demokratikleşmenin gerçekleştirilmesi yönünde umutlanmalara vesile oldu. Buna karşın – milliyetçi hezeyanları bir yana bırakırsak – barış ve demokratikleşme istemlerinden uzak durmayan kimi kesimlerde de çeşitli kaygıların çoğalmasına neden oldu.

Umutlu ve kaygılı kesimlerin gerek birlikte, gerekse de aralarında yaptıkları ve köşe yazıları, açıklamalar veya televizyon kanalları üzerinden kamuoyuna yansıyan tartışmalara bakıldığında, fazlasıyla salt »söyleme« önem veren, duygusal, yüzeysel ve dar argümentasyonlar üretildiği görülmekte. Halbuki yurttaş olmanın ve sosyalizasyonu temelinde kendi geleceğini kendisinin belirlemesinin bir gereği olarak gelişmelere müdahil olmayı bir görev olarak algılayan her birey, grup veya siyasî formasyonun asıl yapması gerekenin, doğru soruları sormak, »neyin ne olduğunu söylemek« ve gelişmeleri bağlantılarıyla, tarihsel koşulları ve maddî şartları çerçevesinde analiz edip, kendi sonuçlarını çıkartmak olduğu aşikar.

Şüphesiz – ister umutlu, ister kaygılı olsun – her kesimin, sürecin seyrini değerlendirenken, çıkardığı sonuçlarda kendince haklı gerekçeleri vardır. Bu son derece olağan bir durumdur, çünkü örgütlü veya örgütsüz, her grup, her siyasî formasyon belirli sosyal sınıf veya katmanların gereksinim ve çıkarlarının bir ifadesidir. Değerlendirmelerdeki farklılıkların dayandığı temel de budur. O açıdan sürece yönelik her eleştirel yaklaşımın ardında »barış karşıtlığı« aramak, nafile bir çabadır.

Diğer yandan umutlu ve kaygılı muhalif kesimlerin tartışmalarında başka bir gerçek daha görülmektedir: bu kesimler genel olarak barışın tesis edilmesi ve demokratikleşmenin gerçekleştirilmesi konusunda hem fikirdirler. Elbette »hedef« konusundaki ortaklaşma, hedefe varan »yol« konusunda ortaklaşmaları anlamına gelmemektedir, ki bu da son derece doğal bir durumdur.

Ama eğer bu muhalif kesimlerin şiddet ve çatışma ortamının terk edilmesine, kan dökülmesinin sonlandırılmasına, antidemokratik yasaların ve anayasanın değiştirilmesine, en azından burjuva demokrasininin tüm kural-

ları ile uygulanmasına vs. taraftar olduklarını varsayarsak, o zaman »ne yapılmalı« sorusuna yanıt aranması gerekmez mi?

Hangi muhalif kesim olursa olsun, hepsi tekil çıkarlarının gerçekleştirilmesi için toplumsal ittifaklara girmek zorundadırlar, çünkü tek başına hedeflerine ulaşmaları olanaksızdır – hele hele Türkiye gibi bir ülkede. Toplumsal sorunların çözülmesi, salt bir çoğunluk-azınlık meselesi değildir. Tarihsel koşullar elverişli olduğunda ve maddî şartlar bunu olanaklı kıldığında, azınlıkta olan gruplar hegemonik güç hâline gelebilirler. Burjuva toplumlarının tarihi bunun örnekleriyle doludur.

TELGRAF STİLİNDE DURUM TESPİTİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihi, kapitalist gelişmenin tarihidir. Anadolu-Mezopotamya coğrafyasındaki bu gelişme, dünya çapındaki kapitalist gelişme ile doğrudan bağlantılı olarak, bu coğrafyada yaşayan farklı sosyal grup, sınıf ve katmanları mağdur etmiştir. Dahası, mağdur olanların yalnızlaştırılması, bölünmesi ve birbirlerine düşman edilmesi, Türkiye'deki kapitalist gelişmenin özelliklerinden birisidir.

Aslına bakılırsa, 1923'de söz konusu olan sorunların hemen hepsi bugün de akut durumdadırlar: Başta Kürt Sorunu, Ermeni Soykırımı, paternalist laisizm anlayışı, vesayetçi bürokrasi, bölgeler arası eşitsizlik, yabancı sermayeye bağımlı ekonomi, tarım sorunu vs. vs. Bu çözümsüz sorunlar yumağının problematik olan bir yanı da, bu sorunların aynı zamanda birer egemenlik araçları olarak kullanılıyor olmalarıdır.

12 Eylül 1980 darbesi sayesinde silah zoruyla uygulamaya sokulan neoliberal politikalar, bilhassa 2001 krizinden sonra uygula-

nan »tedbirlerin« meyvelerini toplayan AKP hükümetlerinin politikaları, özel sermaye birikiminin cumhuriyet tarihinde görülmemiş hızda katlanarak artmasını sağlamıştır. Gerek bu müthiş sermaye birikimi, gerek iktisadî büyüme ile dünyanın 17. ekonomisi hâline gelip, eşik ülkesi sıfatıyla G 20 Zirvelerine koopte edilme, gerekse de Ortadoğu'nun »yeniden düzenlenmesine« yönelik küresel stratejiler, bölgesel emperyalizm heveslerini tetiklemiştir. Farklı sermaye fraksiyonlarının desteğini alan AKP hükümetinin »Yeni Osmanlı« söylemi bu gerçeğe dayanmaktadır. Bu çerçevede şekillenen dış politika, Batı'nın desteğini almaktadır.

Ancak ülkenin çözülememiş sorunları AKP'yi zora sokmaktadır. Bilhassa yabancı sermaye bağımlılığı ve Kürt sorunu, sermaye birikiminin sürdürülebilirliğini hegemonik bölge gücü olma yolu üzerinden sağlama stratejisini tehdit eden »Aşıl topukları« hâline gelmişlerdir. Bölgesel hegemonya projesi çerçevesinde Körfez İşbirliği ülkeleriyle stratejik ittifak oluşturan AKP iktidarı, kaynağı belli »petro Dolarlar« sayesinde ekonomi için yaşamsal önem taşıyan döviz akışını – şimdilik – güvence altına alabilmiştir. Gerçi bu güvencenin ne denli kırılğan olduğunu, »teğet geçen« küresel malî kriz göstermiştir, ama şu an için döviz akışı kesilmemiştir. Yeni bir küresel krizin ne denli büyük tahribata yol açacağı henüz belli değildir. Belli olan, güncel durumun fırtına öncesi sessizliği andırmasıdır.

Silahlı-silahsız direnişiyile kitlesel Kürt hareketinin çözümünü dayattığı Kürt sorunu, iktidarın ikinci »Aşıl topuğunu« oluşturmaktadır. Bir kere devletin onlarca yıl sürdürdüğü imha ve inkâr siyaseti çökmüş, Kürt sorunu, ülkenin tüm diğer sorunlarının üstünde du-

ran ve onları belirleyen en temel sorun hâline gelmiştir. Ne devlet »bölgeyi« (ve dolayısıyla ülkeyi) istediği gibi yönetebilmektedir, ne de Kürt halkının duygusal kopuş yaşayan büyük bir çoğunluğu şimdiye kadar olduğu gibi yönetilmeye razıdır. Devletin resmen müzakerelere başladığı kitlesel Kürt hareketi, PKK lideri Abdullah Öcalan'ın açıklamasıyla geriye alınamayacak bir meşruiyet kazanmıştır. Ancak, yüzeysel bir bakışla bile, on yıllar süren çatışmalı ortamın sonlandırılmasını isteyen bir çoğunluğun desteğini alan AKP hükümetinin, süreci kendi lehine yönlendirmeye, kitlesel Kürt hareketini bölmeye ve hak taleplerini, ölümü gösterip sıtmaya razı ederek geçiştirmeye çalıştığı görülebilir. Gerçi hükümetin bunu başarıp başaramayacağı pek belli değil, ki KCK yönetiminin açıklamaları da kitlesel Kürt hareketinin onayı olmayan hiç bir adımın atılmayacağını gösteriyor, ama Kürt sorununu çözüyor görünmek dahi şu an için AKP iktidarının işine yaramaktadır. Ancak hükümetin tahammül sınırlarını zorlayacak her adımı, »cenneti« bir anda »cehenneme« çevirecek biçimde »Aşıl topuğunu« koparabilir. »Aşıl topuğu« kopan veya kesilen hiç kimse ayakta kalamaz.

SİSTEME YENİ ELBİSE

Kürt sorununu çözüme ve demokratikleşme iddiaları, farklı kesimlerin desteğini alan AKP'nin iktidarını güçlendirmesine yardımcıdır. Özellikle »vesayet rejimini yıkıyoruz« söylemi kimi demokrat ve sol-liberalin AKP ile ittifaka girmelerini teşvik etmiştir. Sol-liberallerle girilen ittifakın, AKP'nin en önemli desteği olduğunu söylemek mümkün. Diğer yandan, bilhassa ulusalcı »sol« AKP'nin »emperyalizmin taşeronluğunu« yaparak, »cumhuriyeti yıkmak istediği« eleştirisiyle

AKP öncesi iktidar ilişkilerine sahip çıkmaktadır. Tam da bu noktada gerek AKP iddiaları ve sol-liberal söylem, gerekse de karşıt pozisyondaki ulusalcı söylemler aynı anlayışı üretmektedirler.

AKP ve sol-liberaller Erdoğan hükümetinin »askeri kışlaya sokarak« demokrasiyi »sivilleştirildiğini« iddia ederlerken, ulusalcılar »emperyalizme karşı çıkma« savıyla, ordu yönetimindeki değişiklikleri ve generallerin yargılanmasını eleştirmektedirler. Her iki pozisyon da bu noktada TSK'nin bir kapitalist devletin ordusu olduğunu ve kapitalist devletin sınıf egemenliği aracı olduğu gerçeğini göz ardı etmektedirler.

AKP iktidarının Türkiye'de önemli değişiklikleri gerçekleştirdiği doğrudur. Ancak, birincisi, bu değişimler Türkiye'nin kapitalistleşme sürecinin son 20 yılda kat ettiği aşamanın bir sonucudur ve ikincisi, bu değişimler devletin hâlâ sınıf egemenliğinin bir aparatı olduğu gerçeğini hiç bir şekilde değiştirmemektedir. Asıl değiştirilen, zamanın koşullarına uygun olmayan »elbisedir«. 20. Yüzyıl'ın mahsulü olan Kemalist cumhuriyet, günümüzün bölgesel emperyalist politikalarının gereğini yerine getiremeyecek derecede eskimiştir. AKP, 21. Yüzyıl kapitalizminin – ki Türkiye'de yarı-tıcı neoliberal varyasyonundan bahsetmekteyiz – koşullarına uyan, esnek ve biçimlendirilmeye yatkın bir siyasî formasyonu olarak devlet aparatını uygun bir biçimde yeniden düzenlemektedir. Bu düzenleme, sermayenin sınıf egemenliği pekiştirmeyi hedeflemekte, ama aynı zamanda TSK'nin Yakın ve Ortadoğu, Afrika ve Kafkaslar ile Balkanlardaki »Türk yatırımlarını« koruma yetisine sahip, modern ve dünya çapında müdahalede bulunabilecek bir »askeriyeye« dönüştürülmesini amaçlamaktadır.

AKP ile sol-liberallerin iddia ettikleri ve ulusalcı »sol«un eleştirdiği gibi, ne »asker kışlasına« çekilmiş, ne de »Cumhuriyetin bekçileri susturulmuştur«. Tam aksine, TSK aslı görevinin başındadır ve siyasî, hukuksal, iktisadî imtiyazlarının hiç birisinden feragat etmemiştir. Bunu »Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı« TSKGV örneğinde göstermeye çalışalım.

1 Haziran 1987 tarihli ve 3388 sayılı yasa ile kurulan ve resmen 26 Eylül 1987 tarihinde faaliyete geçen TSKGV, siyasetin, bürokrasinin, üniversitelerin ve özel sermayenin iç içe geçmesi ile oluşan askerî-sınai kompleksin önemli bir bileşenidir. 2011 bilançosunda 1,2 milyar TL aktif genel toplam gösteren ve 92 milyon TL net dönem kârı yapan vakıf, kurumlar vergisinden, veraset ve intikal vergilerinden ve damga vergisinden muaftır. ASELSAN, Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş. (TUSAŞ), HAVELSAN gibi – kendi deneyimleriyle - »küresel ilk 100 oyuncu arasında yer alan« silah tekellerine sahip olan vakfın, telekomünikasyondan, sağlık, turizm ve deniz işletmeciliğine, Mercedes-Benz Türk A.Ş. gibi otomotivden, motor sanayii, havacılık endüstrileri ve yüksek teknoloji alanlarına kadar çok sayıda iştiraki ve 525'i tüm, 101'i çıplak mülkiyet olarak vakıf envanterine alınan 626 adet taşınmazı bulunmaktadır. Böylesine güçlü bir yapılanma ne Sayıştay'ın, ne de TBMM'nin kontrolü altındadır.

TSKGV diğer yandan »Uluslararası Savunma Sanayi Fuarı« IDEF'in sahibidir. 7-10 Mayıs 2013 tarihlerinde İstanbul'da on üçüncüsü gerçekleştirilen IDEF, uluslararası silah tekellerinin en önemli buluşma platformlarından birisi hâline gelmiştir. IDEF'e (200'den fazlası Türkiye'den olmak üzere) 49 ülkeden 800'den fazla şirket katıldı ve sergilenen »sa-

vunma sistemlerinin« büyük bir çoğunluğunun – militaristlerin jargonuyla - »toplumsal kalkışmaları ve terörü önleyici tedbir sistemleri« olduğu görüldü. TSKGV'na ait olan şirketler de bu konseptte uygun olarak ürettikleri »millî tank« gibi ürünlerini müşterilerinin beğenisine (!) sundular. Sadece 1988 yılında kurulan ROKETSAN A.Ş. milyarlarca Dolarlık ciro yapmaktadır ve bu şirketin kararları üzerindeki tasarruf yasa ile kurulan bu vakfa aittir.

Milli Savunma Bakanlığı'nın açıklamalarına göre, 2012'de »TSK'nin modernizasyonu« için 1,28 milyar TL harcanmıştır. Bu harcamalar, TSKGV, OYAK gibi kurumlar ve bu kurumlarda yetki sahibi olan yüksek rütbeli subayların imtiyazları, askerî bürokrasinin oynadığı rolü açıkça göstermektedir. Dahası, deniz kuvvetlerinin Akdeniz, Kızıldeniz, İran Körfezi ve Hint Okyanusu'nun Afrika sularında gerçekleştirdiği askerî manevralara; hava kuvvetlerinin havada yakıt ikmalı yapan uçaklarına, İHA'larına, manevra kabiliyet yüksek saldırı helikopteri ve modern savaş uçağı filolarına; kara kuvvetlerindeki »profesyonelleşmeye«, ordu birliklerinin konumlanışına (örneğin 150 bin kişilik personeliyle 2. Ordunun Suriye ve İran'a yakın konuşlandırılmasına) ve aynı zamanda polis teşkilatının paramiliterleştirilmesine baktığımızda, bölgesel emperyalizm politikalarının içte ve dışta askerî altyapısının tamamlanmak üzere olduğunu görebiliriz. TSK'nin böylesi modernizasyonunun, sadece PKK'ye karşı geliştirilen »asimetrik savaşın« gereği olmadığını, aksine küresel müdahale savaşları için zorunlu olduğunu görmek için strateji uzmanı olmak gerekmiyor.

Bu açıdan bakınca gerek sol-liberallerin »demokrasi sivilleşti« iddialarının, gerekse de

ulusalcı savların birer boş söylem olduğu ortaya çıkmaktadır. Askerî-sınai kompleksi sorgulamayan bir demokratikleşme olamaya-çağı gibi, kapitalizmi sorgulamayan bir »antiemperyalizm« de olamaz. Gerek sol-liberal-ler, gerekse de »antiemperyalist« olduğunu iddia eden ulusalcı »solcular«, Türkiye'deki sınıf egemenliğine, hatta dolaylı olarak Batı emperyalizminin stratejilerinin gerçekleşmesine hizmet eden söylemi üretmektedirler – ne eksikliği, ne fazlası.

KİMİN İÇİN, KİMİNLE BİRLİKTE...

Peki, böylesi bir durum karşısında barışın tesis edilmesine ve demokratikleşmenin gerçekleştirilmesine taraftar olanlar »ne yapmalı« sorusuna hangi yanıtı vermelidirler? Elbette ilk akla gelen, gerçek bir dönüşüm, siyaset ve paradigma değişikliği için toplumsal çoğunluğu elde etme potansiyeline sahip bir toplumsal alternatif yaratmaktır. Kuşkusuz böylesi bir toplumsal alternatif farklı toplumsal kesimleri bir araya getirme, farklı sosyal sınıf ve katmanların tekil çıkarlarını asgarî müşterekte buluşturan ve ortak çıkarları savunan bir »çatı« olmak zorundadır.

AKP iktidarının şu an sahip olduğu seçmen desteğine, sermaye fraksiyonlarının birleşikliğine, yürütme, yasama ve yargıda kökleşen otoritarizme, kamuoyu görüşünü belirleyen yaygın medyadaki tek sesliliğe, her türlü direnişin önünde duran devasa antidemokratik yasalara ve parçalanmış toplumsal muhalefete bakıldığında, böylesi bir toplumsal alternatifi oluşturmak olanaksız gibi görülebilir. Ancak gerek Türkiye'deki kapitalistleşme sürecinin vardığı aşama, gerek reel toplumsal gereksinimler, gerekse de Türkiye Cumhuriyeti'nin merkezinde bulunduğu coğrafyadaki

gelişmeler, böylesi bir toplumsal alternatifin oluşturulabilmesi için gerekli olan tarihsel koşulların ve maddî şartların olgunlaştığını göstermektedir. Farklı, hatta birbirlerine düşman edilmiş kesimlerin çıkarlarına tercüman olabilecek radikal bir talep, geniş toplumsal kesimleri bir »çatı« altında toparlayabilir.

Bu radikal ve günümüz koşulları altında zorunlu olan talep, sınırsız demokrasi talebidir. Çünkü sınırsız demokrasi talebi en başta milliyetler sorununun çözümünü içermektedir. Sınırsız demokrasi, ancak demokratik ulus, demokratik cumhuriyet ve demokratik anayasa ilkeleri çerçevesinde gerçekleştirilebilir.

Bu ilkeler hangi anlama gelmektedir?

Demokratik ulus ilkesi, her türlü »ulusal« imtiyazın, yani özü itibarıyla tek dil, tek din, tek kültür ve tek »ulusun« reddidir. Bütün milliyetlere, dillere ve inançlara eşit davranma, azınlıkları çoğunluk karşısında koruma altına alma ilkesidir. Demokratik ulus herkesin kendi ana dilini seçme, kendi ana dilinde eğitim görme, basın-yayın, iletişim ve idarî hizmetlerden faydalanma hakkının engelsiz kullanılabilmesinin ifadesidir. Her milliyetin, inancın ve yaşam biçiminin kendi kaderini tayin hakkı ve milliyetler eşitliği, demokratik ulus ilkesinin önkoşuludur.

Demokratik cumhuriyet ilkesi, milliyetlerin, inançların ve özgür bireylerin demokratik ve gönüllü birlik devletinin ifadesidir. Bu ilke mahallî, yerel ve bölgesel özyönetim ile ülkenin her köşesinde eşit, aynı ve tek tip hakların geçerliliğini sağlayan merkezî yasama kombinasyonudur. Yani demokratik cumhuriyet hem özerkliğin, hem de merkezîyetçiliğin garantörüdür. Bu nedenle demokratik

cumhuriyet ilkesi, kendi »ulusal« meselelerini tamamen özerk halleden özyönetim bölgelerinin birliği olarak, bütün idarî birimlerini doğrudan seçilmiş özyönetim organlarına ve merkezî yasamaya bağımlı kılar. Özyönetim bölgeleri tarihsel ve maddî koşullar temelinde bütünleşmiş coğrafi alanlarda, mahallî, yerel ve bölgesel düzeyde, halkın doğrudan katılımını ve parlamenter temsilîyeti içeren, demokratik seçimlerle oluşan özerk meclislerce yönetilir. Yürütme her düzeyde yasama organlarının ve bağımsız yargının demokratik kontrolü altındadır.

Demokratik anayasa ilkesi ise her düzeyde demokratik, sosyal, hukuk ve seküler devlet anlayışını, milliyetlerin, inançların ve yaşam biçimlerinin eşitliğini, yerinden özyönetim ile merkezî yasama kombinasyonunu, kolektif haklar ile bireyin özgürlüğünü, iktisatın ekolojik sürdürülebilirliğini, işbirliği ve barışçıl ilişkilere dayanan dış politika yükümlülüğünü, bölgeler arası eşitsizliğin giderilmesinin devlet görevi olarak kabul edilmesini ve iktisatın demokratik kontrol altına alınmasının güvencesi olan ve dayanışmacı milliyetler sözleşmesi olarak herkesin katılımıyla yazılan ve doğrudan halk oylamasıyla kabul edilecek bir anayasanın ifadesidir. Demokratik anayasa ilkesi aynı zamanda özyönetim bölgelerinin bu anayasa çerçevesinde ve aynı biçimde kendi özerk anayasalarını oluşturma hakkını da içerir.

Bu ilkeler çerçevesinde vücut bulan sınırsız demokrasi talebi, demokrasinin demokratikleştirilmesi talebidir. Demokrasinin betona dökülmüş kurallar bütünü olmadığını, aksine sürekli yenilenen, değişen koşullara ve gereksinimlere yanıt verme yetisine sahip bir demokratikleşme süreci olarak algılanması gereken sınırsız demokrasi talebi, insanı ve

doğayı merkezine alan alternatif bir konsept olarak farklı sosyal sınıf ve katmanların ezici çoğunluğunun çıkarınadır.

Milliyetlerinden, inançlarından ve yaşam biçimlerinden bağımsız her bireyin eşit haklı olduğu, en geniş basın-yayın ve ifade özgürlüğü ile engelsiz örgütlenme, toplanma, siyaset yapma hakları başta olmak üzere, temel hak ve özgürlüklerin kullanılabilirdiği bir ortamda, iktisadî, sosyal ve kültürel sorunların toplumsal güç dengeleri çerçevesinde çözülebilmelerinin önü açılacak, halkların lehine olan bir barışın kalıcı olarak tesis edilmesi olanaklı hâle gelecektir.

Sınırsız demokrasi talebi, başta ezilen Kürt halkı olmak üzere, bütün milliyetlerin; çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi için mücadele eden emek hareketinin; modern ve laik yaşam biçimini benimseyen şehirli orta katmanların; sünnîsi, alevisi, hıristiyani, musevîsi ve diğerleriyle, inançlarını baskı olmaksızın yaşatabilmek ve yeni kuşaklara aktarmak isteyen inananların; herhangi bir inanç grubuna ait olmayanların; cinsiyet ve cinsel tercih eşitliği mücadelesini verenlerin; halkın satın alma gücünün yüksek olmasına ihtiyaç duyan zanaatkârların, serbest meslek ve dükkân sahiplerinin; doğanın korunması ve ekolojik sürdürülebilirliğin gerçekleştirilmesi için mücadele edenlerin; topraklı-topraksız köylülüğün ve kapitalizmin tarihin sonu olmadığını, başka bir dünyanın, sosyalizmin olanaklı olduğunu savunan sosyalistlerin yaşam kaynağı ve yeşerebilecekleri en verimli topraktır.

Sınırsız demokrasi, »kimin için, kiminle birlikte« ve »ne için« sorularının yanıtını veren bir talep, ülke yönetimine talip olabilecek bir toplumsal alternatifin yapı harcıdır. Vazgeçil-

mez ilkeleri çerçevesinde sınırsız demokrasi talebini programı hâline getiren bir hareket, farklı kesimleri bir araya toparlayabilecektir. Sınırsız demokrasi programı, sadece her türlü milliyetçiliğin panzehri değil, aynı zamanda bölgesel emperyalizm politikalarının da gerçekçi bir alternatifidir.

Sınırsız demokrasi talebi, barış ve demokratikleşmeden yana olmanın basit, ama o denli açık turnusol kâğıdıdır. ■

REYHANLI VE SURİYE KUMARI

18 MAYIS 2013

Reyhanlı'daki korkunç saldırı, savaşın vahşetini, sınır tanımadığını ve güncel barış sürecinin kırılma potansiyelini göstermekle birlikte, maskelerin düşüp, gerçek yüzlerin açığa çıkmasını da sağladı. Yanmış, parçalanmış bedenler karşısında ıstırap duymadan, »siyasetin maliyetinden« bahsedilenleri, tuzu kuruların senaryolarını görünce, Susan Sontag'ın »Başkalarının acılarına bakmak« adlı eserini yazarken neler hissettiğini daha iyi anlayabiliyoruz.

Foti Benlisoy Reyhanlı sonrasında almamız gereken tavrı çok net ifade etti. Anımsatmak için tekrarlayalım: 1. Savaş kışkırtıcılığına izin vermeyelim; 2. AKP'nin politikalarını teşhir edelim; 3. »Düşmanımın düşmanı dostumdur« tutumundan uzak duralım; 4. Suriye'deki solcularla dayanışma içinde olalım ve nihâyetinde 5. Göçmen karşıtlığına asla izin vermeyelim. Savaşa karşı, insandan yana olmanın çerçevesidir bu.

Peki, Reyhanlı'nın ardından nasıl bir analiz yapmalıyız? Kanımızca asıl sorun Reyhanlı'yı »kimin« yaptırdığı değil, ki benzeri saldırıların daha şiddetli bir biçimde tekerrür etmesi

muhtemel, Reyhanlı'yı olanaklı kılan nedenler ve bundan sonraki gelişmelerdir. Öyle ya da böyle, Suriye şimdiden Türkiye'nin yakın geleceğini belirleyen önemli bir faktör haline gelmiştir.

Esad Rejiminin umulduğu gibi hemen yıkılmaması, islamist terör gruplarının giderek daha çok etkinleşmesi, ihtilafın uluslararası ve bölgesel boyutu ve çözümsüzlüğün derinleşmesi, emperyalist blokta çelişkilere yol açtığını görüyoruz. Suriye'nin Libya olmadığı gerçeği, müdahale stratejileri üzerine tartışmaları kızıştırıyor.

Örneğin Almanya son derece tereddütlü davranıyor. Dışişleri Bakanı Westerwelle, »Suriye'deki savaşın komşu ülkelere yayılıp, müttefikimiz İsrail için tehdit oluşturmasını engellemeliyiz« diyor. Almanya, Türkiye'nin Suriye politikasını »fazlaca sorunlu« buluyor. Hükümet çevrelerinden, »Erdoğan kumar oynadı ve kaybetti« eleştirisi duyuluyor.

Buna karşın İsrail'in eski Almanya büyükelçisi ve Ulusal Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü üyesi Shimon Stein, Türkiye'yi destekliyor ve »Batının silah ambargosunu kaldırarak,

muhalefeti silahlandırmasını« talep ediyor. Stein, »Batının çıkarları, Esad'ın alaşağı edilmesini gerektiriyor« diyor.

Görüldüğü kadarıyla 40 yıl boyunca en güvenli sınırı olan İsrail-Suriye sınırı, İsrail'in Esad Rejiminin ayakta kalmasını istemesi için yeterli bir neden değil. Stein, İsrail'in çıkarını şöyle açıklıyor: »Tam tersine, Esad Rejiminin sonu, Suriye-İran ittifakının da sonudur ve dolayısıyla terör örgütü Hizbullah'ın zayıflamasına, böylece stratejik rahatlamaya neden olacaktır«.

İsrail, Almanya'nın çekimser tavrını eleştirirken, aynı zamanda favorize ettiği bir »opsiyonu« öneriyor: Silah ambargosunun kaldırılması, uçuşa yasak bölgelerin oluşturulması ve »muhaliflere« havadan destek verilmesi. Bu »opsiyon«, Kuzey Suriye'de bir »tampon bölge« oluşturulmasının önkoşuludur.

Silah ambargosunun kaldırılmasının ne anlama geldiğini ise Alman FAZ gazetesinde okuyoruz. FAZ, »Esad karşıtlarına silah tedarikini Türk gizli servisi MİT koordine ediyor. Suriye-Türkiye sınırındaki »sıfır noktalarına« hafif silahlar naklediliyor. (...) Ama muhalifler hafif silahları Suriye ordusundan da alabiliyorlar. Önemli olan hava savunma sistemlerinin teslim edilmesidir« tespitini yapıyor ve Türkiye'nin »subaylarını gönderip, muhaliflere profesyonel askerî önderlik« sağlaması gerektiğini belirtiyor.

Erdoğan'ın Obama ile ne konuştuğunu bilemiyoruz, ancak Erdoğan'ın şimdiye kadar yaptığı açıklamalardan hareket ederek, ABD'nin Suriye'deki »angajmanını« artırmasını ve Türkiye'nin elini kolaylaştırmasını istediği kuvvetle olası. Netanyahu'nun S-300 roketlerinin ithalini engellemek için yaptığı Rusya ziyaretini ve kısa süre önceki Oba-

ma-Cameron buluşmasını bu bağlamda ele alırsak, İsrail'in önerdiği opsiyonun en »gerçekçi« senaryo olduğu sonucuna varabiliriz. Ama bu da Türkiye'nin doğrudan savaştan taraf hâline gelmesi anlamına gelecektir.

Reyhanlı bu nedenle önemli bir noktayı da açığa çıkarttı: Kürt sorununun çözüm süreci, ülkenin demokratikleşmesi ve Suriye iç savaşı birbirlerini etkileyen ve iç içe geçmiş faktörler bütünü hâline geldiler. Bu gerçeği görmeyen her analiz eksik kalacaktır. ■

ORTAKLAŞABİLENLERDEN MİSİNİZ?

25 MAYIS 2013

Türkiye'deki barış ve demokratikleşme yanlısı güçlerin ajandalarına baktığımızda, doğal müttefik olması ve hükümet üzerinde parlamento dışı baskı mekanizmasını kurması gereken kesimlerin »süreçte« parçalı konumlanışları ve şüphesiz ciddi bir potansiyeli olan geniş toplumsal muhalefet dinamiğini oluşturmadaki yetersizlikleri hemen göze çarpıyor. Ancak bu tespit bir yanılgıya sebep vermemeli.

Güncel »süreci« farklı değerlendiren kesimlerin kendi çıkar ve beklentileri doğrultusunda »sürece« etkide bulunmak, seyrini belirleyecek müdahaleleri gerçekleştirmek için kendileri gibi veya kendilerine yakın düşünenlerle bir araya gelip birliktelikler kurmaları, elbette doğal bir gelişmedir. Bu açıdan »Çözüm Evet Koalisyonu«, »Toplumsal ve Demokratik Barış İnisyatifi« ve Ankara'da bugün başlayan »Demokrasi ve Barış Konferansı« girişimi gibi birbirlerinden farklı oluşumların ortaya çıkması şaşırtıcı değil.

Kısacası, »süreç« daha şimdiden toplumsal kesimleri sınıfsal çıkarları, gereksinimleri ve beklentileri temelinde hem ayırıştırmakta,

hem de birleştirmektedir. Ve eşyanın tabiatına uygun olan da budur.

Peki, barışın kalıcılaştırılması ve demokratikleşmenin gerçekleştirilmesi için gerekli olan geniş toplumsal muhalefet böylesi bir durumda nasıl oluşturulabilecektir? Daha doğrusu, böylesi bir muhalefet dinamiğinin koşulları olgunlaşmış mıdır?

Evet, olgunlaşmıştır. Çünkü, birincisi, PKK lideri Abdullah Öcalan'ın 2013 Newroz'undaki açıklamasıyla – aslında açlık grevlerinin ardından demek daha doğru olur – önu açılan »süreç«, farklı sosyal sınıf ve katmanlar arasında geniş destek bulmaktadır. Yapılan anketlerin sonuçları, başta ezilenler ve sömürülenler olmak üzere, farklı sosyal sınıf ve katmanların bu »sürecin« kendi çıkarlarına olduğuna inandıklarını kanıtlamaktadır. Aynı şekilde, ikincisi, AKP hükümetinin ve devlet bürokrasisinin »süreç« çerçevesinde yerine getirilmesi gereken görevleri savsakladıkları konusunda da kamuoyunda yaygın bir kanı hakimdir. Nihâyetinde, üçüncüsü, hiç bir iktidarın toplumsal baskı olmaksızın kendiliğinden herhangi bir reform adımını atmaya yanaşmadığı kamuoyunca bilinmektedir.

Diğer yandan »sürecin« gidişatıyla, bilhassa hükümetin tutumu ve Ortadoğu politikalarıyla ilgili hiç de hafife alınmaması gereken kaygılar söz konusudur. Hükümetin demokratikleşme yönünde henüz somut adımlar atmamış olması, dahası otoritarizmi daha da belirginleşen devlet aklı ve bölgesel emperyalizm hevesleri bu kaygıları derinleştirmektedir.

Ancak yukarıda belirttiğimiz üç gerçek bu kaygılara rağmen, hatta kaygı duyulan gelişmelerin gerçekleşmesini engelleme amacıyla farklı kesimlerin barış ve demokratikleşme için ortaklaşabilmelerinin koşullarını yaratmışlardır. Bugün Ankara'da başlayan konferans, akabinde Amed, Brüksel ve Hewler'de yapılacak olan diğer konferanslar, bu ortaklaşmanın gerçekleştirilmesi için tarihsel birer fırsat sunmaktadırlar.

Ortaklaşma gerçekleştirilebildiği takdirde barış ve demokratikleşme yanlısı kesimlerin barış ve demokratikleşme için gerekli adımların atılmasını toplumsal talep hâline getirebilmelerinin önü açılacaktır, hükümet ve bürokrasinin, TBMM ve siyasî karar alma merkezlerinin göz ardı edemeyecekleri bir toplumsal baskı mekanizması oluşturulabilecektir.

Ortaklaşmanın anahtar kelimesi, demokratik ulus, demokratik cumhuriyet ve demokratik anayasa ilkeleri temelinde sınırsız demokrasi talebidir. Ankara'yla start alan Demokrasi ve Barış konferansları bu radikal talebi, içeriğini doldurarak ve ivedi yol temizliği, yüzleşme, kapsayıcı çözüm ve demokratik mücadele hedefli bütünsel bir eylem planı hazırlayarak toplumsal alternatif programı hâline getirmeyi önlerine görev olarak koymalıdır.

Bunun içinse Ankara Konferansı sadece bir deklarasyonla yetinmemeli, 4 konferansın

da eşgüdümlü ve sürdürülebilir bir çalışmaya başlaması için katkı sunmalıdır. Aynı zamanda diğer girişimlerin de içerisinde yer alabileceği katılımcı, eşitlikçi, demokratik bir kurumsallaşmanın önü açılmalıdır. Bilhassa on binlerce darbe ve kirli savaş mağdurunun sürgün hayatı yaşadığı Avrupa'daki göçmen kitesinin özgün sorunları ve olanakları dikkate alınmalı, »diasporanın« ortaklaşmaya doğrudan katılımı sağlanmalıdır.

Hiç kuşku yok: bugünden itibaren barış ve demokrasi diyenler, şu soruya yanıt vermek zorundadırlar: Ortaklaşabilenlerden misiniz, yoksa ayrı düşünenlerden mi? »Ankara« yanıtını yarın verecek! ■

AVUSTURYA-MACARİSTAN ÖRNEĞİ?

1 HAZİRAN 2013

Türkiye ve Ortadoğu'daki gelişmeleri genellikle uzun vadeli jeostratejik çıkarlar çerçevesinde değerlendiren Cengiz Çandar, son yazısında İtalya'da katıldığı toplantıda »Türkiye ve Kürdistan Avusturya-Macaristan gibi olabilir mi?« sorusuyla karşılaştığını yazıyor. Gerçi Çandar'ın konuyla ilgili ne düşündüğünü bilemiyoruz, ama soru incelemeye değer.

Değer, çünkü Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun en önemli sorunlarından birisi milliyetler sorunuydu. İmparatorluk tarihi mutlakiyetçilik, merkezîyetçilik ve »ulus devlet« kuruluşu olduğu kadar, örneğin Macarların nasıl tek ulus – tek dil dayatmasıyla diğer milliyetler üzerinde boyunduruk oluşturduğunu gösteren deneyimlerle dolu.

Ama bu tarih aynı şekilde solun, yani dönemin Avusturya sosyaldemokrasininin milliyetler sorununu nasıl çözmek istediğini de gösteriyor. Örneğin 29 Eylül 1899'da Brunn'de yapılan parti kurultayı »Demokratik Milliyetler Birliği Devleti« talebiyle şu programı kabul ediyordu:

»Avusturya'daki ulusal karışıklıklar, her siyasî ilerlemeyi ve halkların her kültürel gelişimi-

ni felç ettiğinden; bu karışıklıkların kaynağı en başta kamusal kurumlarımızın siyasî geri kalmışlığı olduğundan ve ulusal tartışmanın devamlı sürmesi, egemen sınıfların egemenliklerini güvence altına almalarının ve gerçek halk çıkarlarının güçlü ifade edilmesinin engellenmesinin aracı olması dolayısıyla, Parti Kurultayı şunu beyan eder:

Avusturya'daki milliyetler ve diller sorununun eşit haklar ve eşitlik ile sağduyu anlamındaki nihaî düzenlemesi, öncelikle bir kültürel taleptir, bu nedenle de proletaryanın yaşamsal çıkarları arasındadır; [bu düzenleme] ancak genel, eşit ve doğrudan seçim hakkı ile kurulacak olan, devlette ve [tahta bağlı] ülkelerdeki tüm feodal imtiyazların kaldırıldığı gerçek demokratik devlet içerisinde olanaklıdır, çünkü devleti ve toplumu asıl koruyucu unsurlar olan çalışan sınıflar, ancak böylesi bir devlette söz söyleyebilirler;

Avusturya'daki halkların ulusal özelliklerinin korunması ve geliştirilmesi, ancak eşit haklar temelinde ve her türlü baskıların engellenmesi ile olanaklıdır [ve] bu yüzden, hepsinden önce, her bürokratik-devletsel merkezîyetçi-

likle, aynı [tahta bağlı] ülkelerdeki feodal imtiyazlarla olduğu gibi, mücadele edilmelidir. Bu koşullar altında, ama sadece bu koşullar altında, Avusturya'daki ulusal nifakın yerine ulusal düzen yerleştirilebilir; şu yönlendirici ilkelerin tanınmasıyla:

Avusturya, milliyetlerin demokratik birlik devleti hâline getirilmelidir. Tahta bağlı tarihsel ülkelerin yerine, yasaması ve idaresi genel, eşit ve doğrudan seçim hakkı temelinde oluşturulan ulusal parlamentolarca gerçekleştirilecek ulusal sınırlardaki özyönetim organları yerleştirilecektir. Aynı ulusun bütün özyönetim bölgeleri, kendi ulusal meselelerini tamamen özerk biçimde halleden ulusal birleşik birlik oluştururlar. Ulusal azınlıkların hakları, Rayh Parlamentosu'nca kabul edilecek özgül bir yasayla korunacaktır.

Ulusal ayrıcalıkları tanımıyoruz, o nedenle tek devlet dili [resmî dil] talebini reddediyoruz; ortak anlaşma dilinin gerekli olup olmadığına Rayh Parlamentosu karar verecektir. Avusturya enternasyonal sosyaldemokrasisinin organı olan Parti Kurultayı, bu yönlendirici ilkeler temelinde halkların anlaşabileceğine dair inancını beyan eder;

[Kurultay] her milliyetin ulusal varoluş ve ulusal gelişme hakkını tanıdığını, ama halkların kendi kültürlerinin her ilerlemesini, birbirlerine karşı verdikleri dar kafalı tartışmalarla değil, birbirleriyle sıkı dayanışma içerisinde gerçekleştirebileceklerini; özellikle her dilden işçi sınıfının, tek tek her ulusun ve bütünlüğün çıkarları için enternasyonal mücadele yoldaşlığı ve kardeşliğini sıkı sıkı tuttuğunu ve siyasî ve sendikal mücadelesini birleşik kararlılıkla sürdürmesi gerektiğini törenle beyan eder.«

Avusturya sosyaldemokrasisi bundan 114 yıl önce, farklı milliyetlerin özerkliklerinin nasıl

sağlanabileceğini ve milliyetler sorununun nasıl çözülebileceğini ortaya koymuş. Bu, sosyaldemokrasinin tarihsel ardılları olan sosyalistler açısından günümüze ışık tutan bir örnek. Çünkü milliyetler sorununun eşit haklı çözümü, dün olduğu gibi, bugün de proletaryanın yaşamsal çıkarıdır. »Süreç« içinde pozisyon alan her sosyalist bu gerçeği asla unutmamalıdır. ■

GEZİ KIVILCIMI VE KÜRTLERİN KAYGILARI

5 HAZİRAN 2013

Türkiye günlerden beri hiç kimsenin öngöremediği, hatta olanaklı olabileceğini düşünemediği bir hareketlilik, daha doğrusu bir sosyal patlama yaşıyor. Farklı sosyal sınıf ve katmanlardan insanların ana gövdesini, ama 1990 kuşağının militan çekirdeğini oluşturduğu bu toplumsal dalgalanmanın henüz daha ne kadar süreceği, nereye evrileceği belli değil. Tek belli olan, üzerine ölü toprağı serilmiş bir toplumun kendine geldiği ve bundan sonra hiç bir şeyin eskisi gibi olamayacağıdır. Açıkçası böylesi bir gelişme karşısında vicdanı olup da, heyecanlanmamak olanaklı değil.

Ancak bu heyecan aşırı iyimserliğe neden olmamalıdır – aynı şekilde aşırı kötümserliğe de. Muhtemelen önümüzdeki dönemde »Gezi Parkı İsyanını« politik ve sosyolojik arka planıyla birlikte derinlemesine inceleyen yazılar fazlasıyla yayımlanacaktır. Kaldı ki ucu açık bir süreç içerisindeyiz. O açıdan olayların toplumsal ve siyasal nedenlerine uzun uzadıya değinmek için biraz erken. Ama şu an itibarıyla Kürtler arasında ortaya çıkan bazı kaygıları dillendiren kimi görüşü ele almak, bilhassa Kürt sorunu çerçevesindeki »sürecin« selameti açısından hayli önem taşıyor.

Bunu son günlerde yayımlanan bir iki yazıdan aldığımız alıntılarla yapmaya çalışalım.

Bu yazılardan bir tanesi, Tayfun İşçi'nin 3 Haziran günü gönderdiği »Gezi Parkı eylemleri devletin eylemi mi?« başlıklı yazı. Yazıda eleştirilecek çok nokta var, ama son bölümde yer alan tespit, hayli sorunlu bir eylem okumasını göstermekte. Bu süreç içerisinde böylesi bir tespit bulunuyor olmasını yadırgamamak mümkün değil, ama böyle düşünenlerin de olduğunu göstermek için alıntılar gerekiyor:

»Gezi parkı eylemleri olarak tanımlanan bu eylemler demokrasi mücadelesi adı altında Kürt sorununda çözüm sürecinin önünü tıkamaya dönük devletsel bir eylemdir. Kuşkusuz bu eylem katılımcıları arasında demokrasi arayışında olanlar vardır ve bu oldukça geniş bir çevredir. Ancak eylemin gelişim seyri devletsel bir yönlendirme altında olduğunu bize işaret etmektedir.«

Kanımızca kimi Kürt kesimi arasındaki kaygıları en açık dille anlatan yazı, Cahit Mervan'ın ANF'de »Meşru direnişin üstünde ırkçı gölgeler« başlıklı yazısıdır. Mervan Gezi Parkı

direnişiyile başlayan olaylarda Türkiye'nin polis devletiyle »ilk kez bu kadar açıktan« tanışma fırsatını yakaladığını belirttikten sonra, kaygılarını şöyle açıklıyor:

»Ancak bu işte bir gariplik var sanki. Her şeyden önce Gezi Parkı'nda başlayan ve son derece meşru olan direniş garip bir şekilde hiçbir koşulda yan yana gelmeleri mümkün olmayan güçleri aynı anda harekete geçirdi. Dahası haklı ve meşru talepler etrafında harekete geçen milyonlar öncüsüz ve örgütsüz olunca AKP hükümetiyle iktidar kavgasında pozisyon almak isteyen güçleri bir anda umutlandırdı. Bu güçlerin başında da Ergenekoncu güçler, CHP ve Gülen Cemaati gelmekte.

Yitip giden iktidar hayalleri, darbecilik arzuları tekrardan canlanınca, meşru ve haklı direnişinin üzerine en az AKP kadar demokrasi karşıtı olan bu güçlerin gölgesi düştü. Haklı ve meşru direniş farklı iktidar oyunlarının neredeyse bir parçası haline geldi veya gelmek üzere.

Bu nedenle Kürt siyasi hareketi, sol ve demokratik güçler dikkatli olmak zorundalar. Tarihte çok kez görüldüğü gibi bir hareketin ve direnişin sadece haklı ve meşru olması yetmez. Ona kimin öncülük ettiği ve hangi hedeflere yöneldiği de en az çıkış noktası kadar önemlidir. Şimdi Gezi Direniş diye adlandırılan 'ayaklanma' da gelinen nokta budur.

Görünen o ki 'isyanın' inisiyatifi demokrasi güçlerinin ve Kürt siyasi hareketinin dışına çıkmıştır. Bir bütün olmasa da 'ayaklanma' AKP iktidarıyla gizli ve açık iktidar savaşları yürüten güçlerin 'öncülüğünde' devam etmektedir. Ve haklı ve meşru hedeflerinin dışına çıkmakla yüze kalmıştır. Direnişte birlikte ortaya çıkan kalpaklı Atatürk posterleri, Türk bayrakları ona ister istemez yer yer ırkçı ve gerici bir karakter kazandırmıştır. Demokrasi ve özgürlük taleple-

rinin üzerine ırkçı ve faşizan sembol ve sloganların gölgesi düşmüştür.« (a.b.ç.)

Mervan, aslında son derece yüzeysel olan bu tespiti, asıl söylemek istediğini gerekçelendirmek için yazıyor. Bu tespit yüzeysel ve fazlaca konstruktif, çünkü eylemleri Ergenekoncuların, ulusalcıların veya CHP'nin yönlendirdiği, belirlediği ve etkilediği varsayımından hareket edilmektedir. Ulusalcı, Kürt düşmanı kesimlerin veya CHP'lilerin eylemlere katıldığı, Taksim'de olduğu gibi nasyonal-sosyalist İşçi Partililerin veya TGB'lilerin provokasyon yapmaya çalıştıkları doğru. Ancak Gezi Parkı'na asılan »Kimse'nin askeri değiliz« pankartı ve sosyal medyada, televizyon ekranlarında ifade edilen »partiler geride dursun« talebi, eylemcilerin ezici çoğunluğunun Ergenekoncu veya ulusalcı olarak adlandırılan kesimlerin etkisi altında olmadıklarını göstermektedir. Kaldı ki böylesi spontane toplumsal hareketlenmelere her türlü grubun katıldığı, hatta gizli servislerin ajan-provokatörlerle eylemleri diskredite etmeye çalıştıkları da bilinen bir gerçek. Bunları toplumsal hareketlerin tarihinde her defasında gördük. Nitekim ilk gece İstiklal Caddesinde "mavi şapkalı" şahısların provokasyon girişimine karşın eylemcilerin bunları deşifre etmeleri, bu diskredite etme çabalarını kanıtlamaktadır. Diğer yandan "Ergenekoncular etkili" tespiti hem "faşizme karşı omuz omuza" sloganıyla, Kürt ile kol kola vererek yürüyen yüz binlerce insana, hem de eylemlerde canla başla çalışan devrimcilere, sosyalistlere, en başta HDK'lilere ağır bir hakaret. Ne yani, HDK'liler, devrimciler, sosyalistler ve eyleme katılan BDPliler de mi Ergenekoncuların etkisinde?

O açıdan direnişin üstüne »ırkçı ve faşizan sembollerin gölgesi düştü« tespiti eylemle-

rin gerçekliğini vermeyen, yüzeysel ve fazlaca kurgu bir tespittir.

Peki, eylemlerde Türk bayraklarının, kalpaklı Atatürk posterlerinin görünür olması, otuz yıldır süren kirli savaşa ses çıkartmayan kitleleri gören bazı Kürtleri tedirgin etmemiş midir? Elbette etmiştir. »Ormanlarımız, köylerimiz yakılır, insanlarımız katledilirken neden böyle ses çıkartmadınız« hayıflanması son derece anlaşılırdır. Genel olarak kitlesel Kürt hareketinin haklı bir kaygısını ise Mustafa Karasu dillendirmektedir. Karasu şöyle yazıyor:

»Kuşkusuz bu Gezi Parkı olayları sırasında Kürt sorununa olumsuz yaklaşan kesimler de toplumsal muhalefet içerisine girdiler ve AKP'ye tepkilerini gösterdiler. Burada Gezi Parkı için yapılan eylemleri ve buna katılmayı yanlış görme değil de şöyle bir soru sorma hakkımız doğmaktadır. Hangi saikle olursa olsun Gezi Parkının yerine başka bir bina yapılmasına karşı çıkmanızı yanlış bulmuyoruz. İstanbulluların oturacağı ve nefes alacağı parkların da korunması çok değerleridir ve buna değer veriyoruz. Ancak bir halkın varlığı; özgürlüğü, anadilde eğitimi, kültürel yaşamını özgürce sürdürmesi konusunda neden bu kadar hassas değilsiniz? Kürtlerin kimlik, dil, kültür özgürlüğü ve kendi kendisini yönetmesine ve demokratik özerkliğine neden karşısınız diye sorma hakkımız vardır. Başta Gezi Parkı eylemine katılanlar olmak üzere tüm demokrasi güçleri Kürt sorunun çözümüne olumsuz bakan, tek millette ısrar eden kesimlere bu soruları sormalılar.

Eğer Gezi Parkına gösterilen duyarlılık Kürtlerin hak ve özgürlüklerine yönelik gösterilemezse o zaman Kürtler bu yönlü soruları sorarlar, bu da Gezi Parkına yönelik anlamlı eylemin değerine kuşkulu yaklaşımları ortaya çıkarır.«

Karasu'nun bu sorusu yerinde ve haklı bir soru. Büyük bir bölümü şehirli orta katmanlara mensup olduğu görülen eylemcilerin şüphesiz bu soru üzerine düşünmeleri gerekmektedir. Gerçi bu sorunun yanıtını hemen bulabileceklerini söylemek naiflik olur ama, sosyal medyada yer alan ve sayısı hiç de az olmayan mesajlarda insanların »Kürtlerin neden taş attıklarını...« veya »Kürtlerin neden evlerine çift çanak taktıklarını şimdi anlıyorum...« biçiminde özeleştirme yapmaları, bu insanların düşünmeye başladıklarının işaretidir. Şehirli orta katman mensuplarının yaşamlarında belki de ilk kez, hem de kendileri açısından son derece radikal unsurlar olan sosyalistler ve Kürtler ile birlikte polise direnmiş olmaları, genel algılarını değiştirmeleri için önemli bir etken olacaktır. Eylemcilerin, daha doğrusu bir genelleme yaparsak, hareketin otoriterlik karşıtı ve özgürlükçü karakterini, eylemler esnasında gösterilen dayanışma ve yardımseverlik de ortaya çıkartmaktadır. Hiç kuşku yok ki, bu karakterdeki toplumsal hareketlenmeler insanların sorunlara bakış açılarının ve düşüncelerinin değişmesini olanaklı kılacaktır. Başkalarının acılarına bakarken hiç bir şey hissetmeyenlerin, benzer acılarla karşılaştıklarında ne kadar çabuk değişebildiklerini gösteren sayısız örneğin olduğu unutulmamalıdır.

Özgür Gündem yazarlarından Delil Karakoçan'ın bu çerçevede sosyal medyada Kürt katılımcıların gönderdikleri kaygılı mesajlara hitaben gönderdiği kısa, ama hayli anlamlı bir mesajı burada anmak gerekiyor: »Kürtler hep bunu yaşıyordu, şimdi anlıyor musunuz«du kıyaslamalar yerine, bu kalkışmada önemli olan, direnen Kürt ve Türk dinamikleri arasında duygusal ve vicdanî bir yakınlaşmanın oluşup oluşmadığıdır. Bu her türlü

istismarı, ırkçı şoven algıyı boşa çıkarır.« 10 gün önce Ankara Konferansı'na katılan geniş kesimler arasında barış ve demokratikleşme yönünde bir ortaklaşma iradesinin belirginleştiği düşünülürse, kıyaslamalar yerine ortaklaşmayı denemenin ne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

KÜRTLERİN TERCİHLERİ VE »HÜKÜMET İSTİFA« TALEPLERİ

Tekrar başa dönelim. Mervan »ırkçı gölge düştü« tespitini asıl söylemek istediğini gerekçelendirmek için yapıyor demiştik. Anılan yazısında »hükümet istifa« taleplerinin CHP, İP, Ergenekoncu veya kirli iktidar oyunları içinde olanların ortaya attığını ve bu talebin »şu an itibarıyla demokrasi güçleri açısından hiç bir manası« olmadığını iddia eden Mervan, yazısını şöyle bitiriyor:

»Gördüğümüz kadarıyla Kürdistan Özgürlük Hareketi'nin kısa ve orta vadeli talepleri arasında 'hükümet istifa' diye bir talep yoktur. Ne var peki? Daha çok demokrasi ve özgürlük var. Çünkü burada esas olan hükümetin istifa edip yerine, onun siyam ikizi olan CHP-Ergenekon ittifakının veya Gülecilerin daha çok iktidara yerleşmesi değildir.

Esas olan daha çok demokrasi, daha çok özgürlüktür. Bunun anahtarı da Kürt sorununun demokratik çözümüdür. Defalarca söylendi, yazıldı, çizildi. Belki bir kez daha söylemekte yarar var: Kürt sorunu çözülmeden bu memleket ne demokrasi gelir, ne özgürlük, ne de polis devlet son bulur.

Bu nedenle PKK lideri Abdullah Öcalan'ın başlattığı barış ve çözüm süreci Türkiye için, demokrasi ve özgürlük için yaşamsal değerdedir. Son çözüm sürecinin başarısızlığa uğraması

herkes için felaket olacaktır. Açıkça söylemek gerekir ki, bugün çözüm süreciyle birleşmemiş bir direniş veya ayaklanma haklı ve meşru taleplerle başlamış olsa dahi iktidar savaşlarının bir oyuncacı haline gelmekten kurtulamaz. Şimdi statükocu güçlerin yapmamak istediği budur.

İşte bazıları için garip gelebilir ve yanlış yorumlanabilir ama parçalanmış, iç sorunlar yaşayan veya istifaanın eşğine gelmiş bir hükümetin Kürt ve Kürdistan sorunu gibi bütün bir bölgeyi, hatta dünyayı ilgilendiren bir sorunda risk alması, çözüm için adım atması mümkün değildir. Bu aşamada her iki taraf açısından doğru olan şey müzakere masasında oturan muhataplarını güçsüz kılmak değildir. Taraflardan birinin iç problem yaşamaması masayı devirmeye kadar gidebilir. Bu nedenle Türk devleti adına PKK ile masaya oturan AKP hükümetinin istifasını istemek akıl karı değil. Kıran kırana bir müzakere ve adil, kalıcı bir çözüm için her iki tarafında yer aldığı masa şartta ondan.

Bu nedenle Gezi Direnişi ile birlikte daha çok statükocu güçlerin 'hükümet istifa' diye bağırmalarına Kürtlerin ve demokrasi güçlerinin vereceği bir pırım olmamalıdır. Hızla, çekilmek istenen bu çemberin dışına çıkmak, direnişin öncüsü olmak, bu haklı ve meşru direnişi CHP-Ergenekoncu ve Gülecilerin manipüle edeceği bir eylem olmaktan çıkarmak demokrasi ve Kürt hareketinin önünde duran en önemli tarihsel görevdir.«

Görüldüğü kadarıyla Mervan, Abdullah Öcalan'ın inisiyatifi ile başlatılan müzakerelerin kaderinin, AKP hükümetinin kaderine bağlı olduğunu düşünüyor. Ancak tam da burada ciddi bir yanılgıya düşüyor.

Bir kere müzakere sürecinin kitlesel Kürt hareketinin son dönemde verdiği direniş mücadelesinin ve Suriye'de Rojava Kürtlerinin

elde ettikleri kazanımların bir sonucu olduğunu unutuyor. Öcalan ve PKK'nin devlet karşısında meşru birer muhatap olmalarını sağlayan bu iki gerçektir ve bu kimin »hükümet« olacağından bağımsız böyle kalacaktır. Müzakere masasının, AKP ile veya AKP'siz ayakta kalmasını sağlayacak olan da bu iki faktördür.

İkincisi, hükümetin istifa etmesi veya başka bir biçimde yeni bir hükümetin kurulacak olması, otomatikman Ergenekoncu veya »Gülenci« bir iktidarın oluşmasına yol açmayacaktır. Bırakalım böyle bir olasılığın gerçekçiliğini, şu anda TBMM'ndeki çoğunluk koşulları buna müsaade etmemektedir.

Üçüncüsü, müzakere masasında Kürtler açısından belirleyici olan Öcalan ile PKK'nin temsil ettikleri kitlesel Kürt hareketinin iradesidir. Geline aşamada sürecin kitlesel Kürt hareketinin kabul etmeyeceği bir yöne savrulması söz konusu bile değildir.

ÖNÜMÜZDE DURAN ASIL TARİHSEL GÖREV

Mervan'ın dikkate almadığı dördüncü nokta da, 8 gündür devam eden ve bugün toplumun farklı kesimlerini bir araya getirmiş olan toplumsal dalgalanmanın taşıdığı potansiyeldir. Aslına bakılırsa Gezi Parkı direnişi bir kıvılcım olarak görülmelidir. Beklenmedik bir anda çakılan bu kıvılcım, beklenmedik bir anda sönebilir de. Bu nedenle sosyalistlerin, demokrasi güçlerinin ve kitlesel Kürt hareketinin önünde bugün itibariyle duran asıl tarihsel görev, bu kıvılcımı gerçek bir dönüşüm, siyaset ve paradigma değişikliği için toplumsal çoğunluğu elde edebilecek bir toplumsal alternatif yaratmak için kullanmaktır. Bu ise ne bu hareketin küçümsenmesi, ne de

»ulusalcılar katılıyor« gerekçesi, ile dışında kalmakla olanaklıdır.

Gerek Türkiye'deki kapitalistleşme sürecinin vardığı aşama, gerek reel toplumsal gereksinimler, gerek kitlesel Kürt hareketinin elde ettiği mevziiler, gerekse de Türkiye'nin merkezinde bulunduğu coğrafyadaki gelişmeler, böylesi bir toplumsal alternatifin oluşturulabilmesi için gerekli olan tarihsel koşulların ve maddi şartların olgunlaştığını göstermektedir. Sendika.org yazarı Ferda Koç'un »Haziran İsyanı« olarak adlandırdığı toplumsal dalgalanma, farklı, hatta birbirine düşman edilmiş kesimlerin özgürlükçü ve dayanışmacı bir biçimde ortaklaşabileceklerini kanıtlamaktadır. »Haziran İsyanı« ve Ankara Konferansı ile başlayan konferanslar zinciri, barış ve demokratikleşme sürecinin toplumsallaşması için verimli toprakları yaratmıştır.

Bugün küçümsenmemesi gereken bir zaman penceresi açılmıştır. Beklenmedik bir anda açılan bu zaman penceresinin beklenmedik bir biçimde kapanmasını engellemek için, Gezi Parkını koruma amacıyla başlayan ve Türkiye'ye yayılan toplumsal dalgalanmanın, barış ve demokratik çözüm süreci ile buluşturulması, ortaklaşması gerekmektedir. Spontane ve »öncüsüz« olan kitlelerin barış ve demokratikleşme sürecinin toplumsallaşmasına katılımını sağlamak ise, »vites düşürerek« değil, tam tersine »daha fazla gaz vererek« ve radikal talepler ileri sürerek olanaklı olacaktır.

Bu radikal ve günümüz koşulları altında zorunlu olan taleplerin başında, sınırsız demokrasi talebi gelmektedir. Çünkü sınırsız demokrasi talebi en başta milliyetler sorununun çözümünü içermektedir. Sınırsız demokrasi, ancak demokratik ulus, demokratik

cumhuriyet ve demokratik anayasa ilkeleri çerçevesinde gerçekleştirilebilir.

Bu ilkeler hangi anlama gelmektedir?

Demokratik ulus ilkesi, her türlü »ulusal« imtiyazın, yani özü itibariyle tek dil, tek din, tek kültür ve tek »ulusun« reddidir. Bütün milliyetlere, dillere ve inançlara eşit davranma, azınlıkları çoğunluk karşısında koruma altına alma ilkesidir. Demokratik ulus herkesin kendi ana dilini seçme, kendi ana dilinde eğitim görme, basın-yayın, iletişim ve idarî hizmetlerden faydalanma hakkının engelsiz kullanabilmesinin ifadesidir. Her milliyetin, inancın ve yaşam biçiminin kendi kaderini tayin hakkı ve milliyetler eşitliği, demokratik ulus ilkesinin önkoşuludur.

Demokratik cumhuriyet ilkesi, milliyetlerin, inançların ve özgür bireylerin demokratik ve gönüllü birlik devletinin ifadesidir. Bu ilke mahallî, yerel ve bölgesel özyönetim ile ülkenin her köşesinde eşit, aynı ve tek tip hakların geçerliliğini sağlayan merkezî yasama kombinasyonudur. Yani demokratik cumhuriyet hem özerkliğin, hem de merkezîyetçiliğin garantörüdür. Bu nedenle demokratik cumhuriyet ilkesi, kendi »ulusal« meselelerini tamamen özerk halleden özyönetim bölgelerinin birliği olarak, bütün idarî birimlerini doğrudan seçilmiş özyönetim organlarına ve merkezî yasamaya bağımlı kılar. Özyönetim bölgeleri tarihsel ve maddî koşullar temelinde bütünleşmiş coğrafi alanlarda, mahallî, yerel ve bölgesel düzeyde, halkın doğrudan katılımını ve parlamenter temsiliyeti içeren, demokratik seçimlerle oluşan özerk meclislerce yönetilir. Yürütme her düzeyde yasama organlarının ve bağımsız yargının demokratik kontrolü altındadır.

Demokratik anayasa ilkesi ise her düzeyde demokratik, sosyal, hukuk ve seküler devlet

anlayışını, milliyetlerin, inançların ve yaşam biçimlerinin eşitliğini, yerinden özyönetim ile merkezî yasama kombinasyonunu, kolektif haklar ile bireyin özgürlüğünü, iktisatın ekolojik sürdürülebilirliğini, işbirliği ve barışçıl ilişkilere dayanan dış politika yükümlülüğünü, bölgeler arası eşitsizliğin giderilmesinin devlet görevi olarak kabul edilmesini ve iktisatın demokratik kontrol altına alınmasının güvencesi olan ve dayanışmacı milliyetler sözleşmesi olarak herkesin katılımıyla yazılan ve doğrudan halk oylamasıyla kabul edilecek bir anayasanın ifadesidir. Demokratik anayasa ilkesi aynı zamanda özyönetim bölgelerinin bu anayasa çerçevesinde ve aynı biçimde kendi özerk anayasalarını oluşturma hakkını da içerir.

Bu ilkeler çerçevesinde vücut bulan sınırsız demokrasi talebi, demokrasinin demokratikleştirilmesi talebidir. Demokrasinin betona dökülmüş kurallar bütünü olmadığını, aksine sürekli yenilenen, değişen koşullara ve gereksinimlere yanıt verme yetisine sahip bir demokratikleşme süreci olarak algılanması gereken sınırsız demokrasi talebi, insanı ve doğayı merkezine alan alternatif bir konsept olarak farklı sosyal sınıf ve katmanların ezici çoğunluğunun çıkarınadır.

Milliyetlerinden, inançlarından ve yaşam biçimlerinden bağımsız her bireyin eşit haklı olduğu, en geniş basın-yayın ve ifade özgürlüğü ile engelsiz örgütlenme, toplanma, siyaset yapma hakları başta olmak üzere, temel hak ve özgürlüklerin kullanılabilirdiği bir ortamda, iktisadî, sosyal ve kültürel sorunların toplumsal güç dengeleri çerçevesinde çözülebilmelerinin önü açılacak, halkların lehine olan bir barışın kalıcı olarak tesis edilmesi olanaklı hâle gelecektir.

Sınırsız demokrasi talebi, başta ezilen Kürt halkı olmak üzere, bütün milliyetlerin; çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi için mücadele eden emek hareketinin; modern ve laik yaşam biçimini benimseyen şehirli orta katmanların; sünnesi, alevisi, hıristiyanı, musevîsi ve diğerleriyle, inançlarını baskı olmaksızın yaşatabilmek ve yeni kuşaklara aktarmak isteyen inananların; herhangi bir inanç grubuna ait olmayanların; cinsiyet ve cinsel tercih eşitliği mücadelesini verenlerin; halkın satın alma gücünün yüksek olmasına ihtiyaç duyan zanaatkarların, serbest meslek ve dükkân sahiplerinin; doğanın korunması ve ekolojik sürdürülebilirliğin gerçekleştirilmesi için mücadele edenlerin; topraklı-topraksız köylülüğün ve kapitalizmin tarihin sonu olmadığını, başka bir dünyanın, sosyalizmin olanaklı olduğunu savunan sosyalistlerin yaşam kaynağıdır.

Sınırsız demokrasi talebi, bugün meydanları dolduran kitlelerin duygularına tercüman olan, kitlelerin yüreklerine ve düşüncelerine seslenen bir taleptir. Makul ve anlaşılır bir taleptir. Sınırsız demokrasi programı, sadece her türlü milliyetçiliğin panzehri değil, aynı zamanda bölgesel emperyalizm politikalarının da gerçekçi bir alternatifidir. Sınırsız demokrasi talebi, Gezi parkında çakılan kıvılcımı halkların özgürlük ateşine çevirecek »yakıttır« ve en başta Kürt halkının özlemini çektiği yeni ve demokratik bir cumhuriyetin »kurucu ortaklığının« harcıdır.

AKP hükümeti bu yeni ve demokratik cumhuriyetin önünde bir engeldir. Bu nedenle sokaklardaki kitlelerin seslendirdiği »hükümet istifa« sloganları, her ne kadar ulusalcılar da buna katılıyor olsa da, haklı ve yerinde bir slogandır. Gezi parkı direnişi ile oluşan halk hareketini kaale almamak, apolitik bir

tutum olduğu kadar, meydanı boş bırakmak hareketi ulusalcılara teslim etmek anlamına geldiğinden, Kürt halkına yapılabilecek en büyük kötülüklerden birisidir.

Alıntı yaparak başladık, alıntı yaparak bitirelim. Emekdunyasi.net sitesinde Gülseren Yoleri, »Taksim'e kara çalmadan önce bir daha düşünmelisiniz« başlıklı yazısını, fazla söze hacet bırakmadan şöyle bitirmiştir:

»Ancak söylemek zorundayım ki; Güzel olsa da çaba harcamadan sırf hayal kurarak, bu hareketi demokrasi ve Kürt hareketi ile buluşturamayız. Ancak, bu hareketin sürece zarar verdiğini yada AKP giderse çözüm yolunun tıkanacağını söylemek ve bu nedenle AKP karşıtı bu hareketi zararlı ilan etmek, en hafifletilmiş söylemle katılanları, art niyetli ve ne yaptığını bilmez saflar yerine koymak da barışa vesile olmaz. Özgürlük mücadelesinde destanlaşan Kürtleri, halktan ayırıştırıp AKP'yi iktidarda tutmak gibi bir konumda bırakmaksa, aşağılamanın en alası olur.« ■

»TARİHİ İNSANLAR YAZAR«

8 HAZİRAN 2013

Türkiye’de yaşanan günlerin tarihsel günler olduğu konusunda hemen herkes hemfikir. Olaylar, spontane, yani kendiliğindenci dalgalanmaların nelere muktedir olabileceğini kanıtlıyor. Ve atıl bırakılmış, sindirilmiş kitlelerin nasıl kısa zaman içerisinde bilinçlenebildiklerini.

Hiç şüphe yok: Türkiye’de tarih yazılıyor. Sıradan insanlar, yıllar sonra torunlarına gururla anlatacakları bir tarihi yazıyorlar. Rosa Luxemburg’un dediği gibi, »insanlar tarihlerini isteyerek yazmazlar, ama tarihi insanlar yazar«.

Yaşanılan bu günler aynı zamanda Friedrich Engels’in 1895’de kaleme aldığı »1848’den 1850’ye Fransa’da sınıf mücadeleleri« başlıklı makalesindeki tespitini doğruluyor: »Bilinçsiz kitlelerin tepesindeki küçük, bilinçli azınlıklarca gerçekleştirilen devrimlerin gafil avlama zamanı geçti artık. Toplumsal organizasyonun tamamen yeniden biçimlendirilmesinin söz konusu olduğu yerlerde kitlelerin kendileri olmalı, [kitleler] meselenin ne olduğunu, kimin için yaşamlarıyla angaje olduklarını anlamış olmaları gerekir.«

Her toplumsal dalgalanma, her sosyal patlama, toplumsal gelişmenin olgunlaşma derecesine doğrudan bağlıdır. Olgunlaşma derecesinin kitlelerin bilinçli irade beyanına yol açması içinse ufak bir kıvılcım yeterli olmaktadır.

Nitekim kibirli yöneticilerin, ilelebet iktidarda kalacaklarmış gibi otoriterleşmeleri, uzun bir zaman süreci içerisinde biriken toplumsal öfkenin patlamasına yol açmış, farklı sosyal sınıf ve katmanların ayaklanmasıyla, egemenlerin şimdiye kadarki yöntemlerle üstesinden gelemeyecekleri derin bir yönetim krizine neden olmuştur.

Bilgi Üniversitesi’nin yaptığı araştırmanın ortaya çıkardığı gibi, yarından fazlasının ilk kez bir eyleme katıldığı ve ezici çoğunluğunun hiç bir siyasî partiye üye olmadığı kitleler, direnerek devlete geri adım attırabileceklerini, yöneticilere – yarım ağızla olsa da – özür dileyebileceklerini görmüşlerdir. Kıscası »Pandora’nın Kutusu« açılmış, toplum, eski toplum olmaktan çıkmıştır.

Ancak, Demir Küçükaydın’ın yazdığı gibi, »En kendiliğinden hareketlerin bile, o kendi-

liğindenlik boyasının altı kazınınca, altından daima isimsiz bir anarşistin, bir komünistin, bir isyancının uzayın sağır boşluklarında yok olup gittiği sanılan unutulmuş çabasının kızıl tortusunun« çıkacağı unutulmamalıdır.

Etkin olan bir diğer faktör ise, kitlesel Kürt hareketinin direnişidir. Tüm inkâr ve imha siyasetlerine rağmen dik duran, halka dayanan ve direnerek devleti müzakere masasına oturtan »bir avuç çapulcu«, halkın birleşik mücadelesinin neler yapabileceğini göstermiştir. Başkalarının acılarına bakmakla yetinenler, kendi acılarını hissedip ayağa kalktıklarında, kendilerinin de »çapulcu« olduklarını, çapulcuların kolaylıkla ortaklaşabileceklerini yaşayarak öğrenmişlerdir.

Yaşayarak öğrenme, her türlü siyasî propagandanın daha derin etkide bulunur. Yaşayarak öğrenme sonucu oluşan bilinç, kolay kolay yönlendirilemez. Güncel hareketin, bir zamanların »Cumhuriyet mitinglerine« dönmemesi, kitleleri yönlendirmeye çalışan ulusalcı çabaların boşa çıkartılması bunu kanıtlamaktadır. Ve bu durum, kitlesel Kürt hareketi ve barış süreci için muhteşem bir olanak yaratmıştır.

Gerek devlet, gerekse de ulusalcı cenah devamla olayları kendi politik sularına sokmaya çalışmaya devam edeceklerdir. Eğer barış ve demokrasi güçleri, emek hareketi ve kitlesel Kürt hareketi oluşan bu toplumsal atmosferin, demokratikleşme ve barışın toplumsallaşmasına evrilmesi için uğraş vermezlerse, beklenmedik anda gelişen, beklenmedik anda sönebilir.

Kitlelerin kendiligindenciliği, şimdi radikal demokratik taleplerle aşağıdan yukarı bir örgütlenmeye yol açmalıdır. »Gezi Parkı Komünü« bu örgütlenmenin hücresi, her mey-

dan, mahalle ve kenteki hücrelerin toplamı ise örgütlenmenin bedeni olmalıdır. Toplumsal gelişme, tarihsel koşullar ve maddî şartlar barışın ve demokratikleşmenin toplumsallaşması için uygundur. Bunun gerçekleşmesi ise demokrasi güçlerinin, sosyalistlerin, emek hareketinin ve kitlesel Kürt hareketinin göstereceği basirete bağlıdır. Ankara Konferansı ile oluşan ortaklaşma iradesi şimdi inisiyatifi eline almalıdır. ■

ROMANTİZMDEN REEL SİYASETE

15 HAZİRAN 2013

Avrupa'daki bir televizyon izleyicisinin ekrandaki resimlere baktığında, kameraların o anda hangi ülkenin hangi kentini gösterdiğini anlamakta güçlük çektiği günler yaşıyoruz. Çünkü bugün İstanbul'da, dün Frankfurt'ta, daha önceleri de Diyarbakır, Tunus, Kahire, Atina, New York, Madrid, Tahran, Halep ve Kamışlıda çekilen resimler birbirlerine, ayırt edilemeyecek kadar çok benziyorlar.

Her geçen gün dünyanın muhtelif köşesinde binlerce, on binlerce, hatta yüzbinlerce insan sokaklara dökülüyor, savaşa, sömürüye, baskıya, otoriterliğe, ekolojik felaketlere yol açan kararlara, temel hak ve özgürlüklerin yok edilmesine direniyor. Ve yöneticiler, gene hemen her yerde, haklı başkaldırlara aynı yöntemle – devlet terörüyle yanıt veriyorlar.

Gelişmeler, egemenlerin »demokrasiziz kapitalizmi« kökleştirmek için büyük çaba harcadıklarını kanıtıyor. Burjuva demokrasinin içinin oyulması, parlamenter temsilîyetin işlevsizleştirilmesi, geniş coğrafi alanları etkileyen siyasî kararların meşruiyeti olmayan kurullarda alınması, yaşamın her alanının ticarileştirilmesi ve her türlü mu-

halefetin polis devleti araçlarıyla acımasızca ezilmesi, sadece eşik ülkelerinin ve diktatörlüklerin değil, bütün kapitalist ülkelerin gündelik yaşam pratiği hâline geliyor.

Egemenler, hem krizleri, hem de direniş hareketlerini kendi çıkarlarına yarayan egemenlik araçlarına çevirme konusunda »ustalık« kazanıyorlar. Karşımıza her yerde aynı strateji çıkıyor: egemenler, haklı talepleri – yerine getirilmeyeceği gün gibi açık – vaatlerle ötelemeye ve hareketi oluşturan kitleleri »marjinal azınlık-makul kalabalık« ayrımı ve/veya etnik-dinî düşmanlık söylemiyle bölmeye, hareketin dönüşümcü potansiyelini söndürmeye çalışıyorlar. Hükümet bürokrasisi ile tek sesli yaygın medyanın ortak çabası, hegemonyayı korumaya ve kökleştirmeye yönelik – aynı Türkiye'de olduğu gibi.

Türkiye'de spontane gelişen direniş hareketinin tabuların yıkılmasına, egemen siyasî söylemin sorgulanır olmasına, »sarsılmaz« denilenin bir kaç günde sarsılabileceğinin görülmesine ve birbirlerine düşman edilen kesimlerin ortaklaşabildikleri ortamların yaratılmasına neden olduğundan hiç kuşku yok.

Ancak gelinen aşama, hareketin en güçlü olduğu anda en zayıf noktalarını açığa çıkarıyor. Bir kere, genelde hareketin kendisinin ve özelde Gezi Parkı'nın demokratikleşme ve özgürleşmenin mekânı olduğu algısı yaygınlaşıyor. Bu, son derece yanıltıcı bir algıdır ve iktidarın güçlü bir darbesiyle yerini hayal kırıklığına bırakabilir. Çünkü, henüz ülkede tek bir demokratikleşme adımının atılmamış olduğu unutulmaktadır.

İkincisi, hareketin ana bedenini hâlâ şehirli orta katmanlar oluşturmaktadır. Hareket, asıl dönüşümü sağlayabilecek olan alt ve orta sınıflar ittifakını henüz yaratamamıştır. Bu olmadığı takdirde, demokratikleşmeyi ve barışın tesis edilmesini tetikleyecek gerçek bir toplumsal alternatif oluşturulamayacaktır. Demokratikleşme başlamadan ve barışın tesis edilmesi sağlanmadan ise, ne Gezi Parkı, ne de yaşam biçimlerinin özgürlüğü korunabilecektir.

Halbuki direnişin yarattığı atmosfer, böylesi bir alternatifin oluşturulabilmesi için son derece uygundur. Tam da şimdi sokaklara çıkan insanlara ve sessizliğini koruyan yoksul mahallelere umut verecek, gerçekçi ve kısa sürede başarı sağlama potansiyeli olan bir teklif ihtiyacı doğmuştur. Direniş romantizminin, reel siyasî özneye dönüşmesini önerecek bir teklif, direnmeyi ve dayanışmayı yaşayarak öğrenen ve bilinçlenmekte olan kitlelerin somut bir hedef için kenetlenmelerini sağlayabilir ve yepyeni bir dinamik yaratabilir; hatta »kapitalizmsiz demokrasi« umutlarını yeşertebilir.

Gezi Parkı ve Taksim bileşenleri yerel seçimlere kadar olan süreci, katılımcı belediyecilik anlayışı temelinde bir alternatif oluşturmak için kullanılmalı ve hareketin İstanbul bü-

yükşehir belediye başkanı adayını ilân etmelidirler. Tamamen saydam ve kolektif olarak yazılan, demokratik ve verili koşullar altında olabildiğince özerk belediyeciliğin yapılabileceğini gösteren bir program, geniş toplumsal kesimlerin ittifakını kurabilir.

Böylesi bir somut hedef, hareketi içine girdiği çıkmaz sokaktan çıkarabilir, direnişin yarattığı kolektif enerjiyi yeni bir aşamaya kanalize edebilir, demokratikleşme ve barış sürecinin toplumsallaşmasına yaşamsal katkı sunabilir.

Gelinen aşamanın zorunluluğu belli olmuştur: direniş romantizmi, reel siyasete dönüştürülmelidir. ■

KÜRESEL DİRENİŞ OKULLARI

BREZİLYA, BULGARİSTAN, TÜRKİYE, YUNANİSTAN VE HALK DİRENİŞLERİ

21 HAZİRAN 2013

Yeni Özgür Politika gazetesinde 20 Haziran 2013'de yayımlanan bir fotoğraf her şeyi anlatıyor: görüntüler, resmin altında yazı olmadığı takdirde, fotoğrafın hangi ülkede çekildiğini anlatmaya yetmiyor. »Her yer Taksim, her yer direniş!« sloganı, küreselleşen direniş okulları gerçeği ile müthiş bir anlam kazanıyor.

Brezilya, Bulgaristan, Türkiye ve Yunanistan'da gelişen olaylar, bir tarafta egemenler »demokrasısız kapitalizmi« yerleştirmeye çalışırken, halkların bu girişime karşı hiç beklenmedik bir biçimde direndiklerini, alışlagelmiş yönetim siyasetlerinin iflas ettiğini ve kapitalizmin merkez ülkeleri etrafında, küresel ekonomiyi altüst edebilme potansiyeline sahip derin yönetim krizlerinin ortaya çıktığını göstermekte.

Bulgaristan ve Yunanistan'ı, Almanya merkezli Avrupa Birliği (AB) kriz yönetiminin kurbanları olarak değerlendirmeyi sonraya bırakarak, Brezilya ve Türkiye arasındaki bazı benzerliklere değinmek, bilhassa Gezi kıvılcımı ile başlayan »Haziran İsyanının« (Ferda Koç, sendika.org) hem Türkiye sınırları içeri-

sinde, hem de küresel bazda enternasyonalleşmesine bir katkı olacaktır.

G 20 zirvesine dahil edilerek küresel stratejilere koopte edilen Brezilya ve Türkiye son on yılın »star« eşik ülkeleriydi. Batı basını Brezilya'nın içerisinde olduğu BRICS ülkelerini ve Türkiye'yi »ekonomi mucizeleri« nedeniyle öve öve bitiremiyor, uluslararası malî piyasa aktörleri bu ülkelerde elde edilebilecek kâr oranlarını, muhtemelen, ağızları sulanarak yorumluyorlardı. Bugünlerde ise bu ülkelerle ilgili olarak tartışmalara ve tedirginliklere tanık olmaktayız. Dünya »liderleri« her geçen gün daha çok kaygılandıklarını açıklıyor, Almanya ve Türkiye arasında olduğu gibi, eşik ülkeleri ile merkez ülke yönetimleri arasında ipler geriliyor.

Peki, nasıl oldu da, böylesine ekonomik büyüme kaydeden, sermaye birikiminin (bölgesel) emperyalist politikalara yönlendirdiği ve gelişmekte olan ülkelere »model ülke« olarak tanıtılan Brezilya ve Türkiye'de aniden bu hareketler gelişti? Kaldı ki her iki ülke de son derece popüler olan ve geniş seçmen desteğine sahip hükümetlerce yönetilmekteyken.

Elbette Brezilya ile Türkiye karşılaştırması izafî olacaktır – zaten eski bir gerilla olan ve »direnışçilerle gurur duyduğunu« söyleyen Brezilya devlet başkanı Dilma Rousseff ile nefret söylemini siyasetinin taşıyıcısı hâline getiren Recep Tayyip Erdoğan'ı aynı kefeye koymak, Rousseff'e büyük haksızlık olur. Ancak paradoks gibi görünen ve iki ülkede de aynı nedenlere dayanan güncel olgular, başta sorduğumuz sorunun yanıtını veya en azından yanıtın anahtarını verecek gibi gözükmektedir.

Her iki ülkede de spontane başlayan halk direnişinin taşıyıcılarının ezici çoğunluğunun gençlerden oluştuğunu, çoğunlukla iyi eğitilmiş ve gelir seviyesi ortalamanın üzerindeki katmanların sokakları doldurduğu görülmektedir. Bu bağlamda Türkiye'deki hareket konusunda Korkut Boratav'ın değerlendirmesi, önemli ipuçları vermektedir: »Gezi direnmesinde sınıfsal bir karşı koyuş var mıdır? Eylemleri tetikleyen olaya, Taksim projesinin uygulanmaya başlamasına baktığımızda, kanımca, olgunlaşmış bir sınıfsal tepki vardır: Yüksek nitelikli, eğitilmiş işçiler, yarınki sınıf yoldaşları (öğrenciler) ile birlikte, profesyonellerin de katılımıyla, kapkaççı burjuvazinin ve onunla bütünleşmiş siyasî iktidarın devâsa kentsel rantlarına el koyma girişimine karşı çıkmaktadır«.

Görüldüğü kadarıyla Boratav'ın bu tespiti Brezilya için de aynı şekilde geçerlilik kazanmaktadır. Bilhassa bu kesimlerde, ortalamanın üzerinde olan refah seviyelerini kaybetme korkusunun ağır bastığı görülmektedir. Bununla birlikte iyi eğitilmiş olunması ve yabancı dil bilinmesi sayesinde dünyadaki gelişmelerden haberdar olmaları, temsili parlamenter sisteme ve izafen demokratik seçimlere rağmen, demokrasiden beklenti

seviyelerinin yükselmesine ve otoriter yönetim anlayışı karşısında hoşnutsuzluklarının artmasına neden olmakta.

Gerek Brezilya'da, gerekse de Türkiye'de »hissedilen refah seviyesinin« artması ve demokratikleşme vaatlerinin belirli bir süre inandırıcı olmasıyla birlikte, yolsuzluklar, çoğunluk dayatması, kamuoyu görüşünün tek sesli hâle getirilmiş medya üzerinden manipüle edilmesi, yerel yönetimlerin zaafi, rant ekonomisi, ekolojik kaygılar, kent ve mekan dönüşümleri, eğitim ve sağlık alanlarında olduğu gibi sosyal altyapının ticarileştirilerek, kamu kontrolünden uzaklaştırılması vb. nedenler, içten içe hoşnutsuzluğun artarak, kızgınlıklara dönüşmesine yol açmıştır.

Brezilya ve Türkiye'de benzerlik gösteren diğer noktalar da, 2010 ve 2011'e nazaran 2012'de ekonomik büyümenin gerilemesi, uluslararası malî piyasa aktörlerinin »güvenilir« durak arayışına girmeleri, her iki ülke ekonomisinin de »sıcak para« girdisine muhtaç olması, enformel sektörün yaygınlaşması ve bununla bağlantılı olarak, yoksulluğun kronikleşerek, şehirlerde artan yaşam giderleri ile sürekli yükselen kredi yükü altında olan iyi gelirlielerin yoksullaşma korkusunun derinleşmesi olarak sayılabilir.

Bir diğer benzerliği de ülke yönetimlerinin megalomani yatkinlıklarında görebilmekteyiz. »Süper«, »Mega«, »Giga« projeler, bir tarafta kalkınmış olmanın sembolleri olarak teşvik edilmekte, diğer yanda halkların gerçek gereksinimlerini kaale almayan yöneticilerin prestiji için propaganda malzemesi hâline getirilmektedirler. Türkiye'de »3. Boğaz Köprüsü«, »dünyanın en büyük havalimanı«, Çamlıca tepesine yerleştirilecek olan büyük camii, »Topçu Kışlası« ve Taksim-Pro-

jesi gibi, hem bu megalomaninin göstergesi olan, hem de hükümete yakın sermaye fraksiyonlarına yeni sermaye birikim olanakları sağlayan »projeler« bilhassa kendisini kentsel dönüşüm adı altında kentlerin sosyal birleşimini değiştiren ve kamuya açık alanları sermaye hizmetine sunan çalışmaların baskısı altında hisseden kesimlerin tepkisini çekmiştir. Toplumsal yaşam üzerinde kurulan neoliberal-islamist paternalizm de işin cabasıdır.

Brezilya'da da 2014 Dünya Futbol Şampiyonası ve 2016 Olimpiyatları çerçevesinde yürütülen ve »Favelalarda« yaşayan yoksul kent sakinlerinin zorla yerlerinden edilmesine neden olan devâsa altyapı yatırımları, artan enflasyon, sağlık ve eğitimin ayakta tutulması için harcanan dev bütçeler ve kitle ulaşım araçlarının zaten yetersiz ve kötü olan hizmetlerinin pahalandırılması ile birleşince, önceki yılların ekonomik büyümesi ile finanse edilen sosyal programların şimdi devam ettirilememesinin faturasını ödemek isteyen halk kitlelerinin sokaklara dökülmesine neden oldu. Nasıl Türkiye'de »bir kaç ağaç« ülke geneline yayılan bir isyanın kıvılcımı olduysa, Brezilya'da da kitle ulaşım araçları biletlerine yapılan cüzî bir fiyat artışı isyanın tetiklenmesini sağladı.

Elbette iki ülke arasında farklar da var, özellikle yöneticiler arasında. Brezilya'da devlet başkanı Dilma Rousseff »sokağın sesi duyulmalı« diye isyancılara hak verir ve hükümet koalisyonundaki İşçi Partisinin (PT) sol kanadı siyaset değişikliği için isyancılara katılırken, Türkiye'de AKP hükümeti yangına körükle gitmeye devam etmekte. Bu farka rağmen, her iki ülkede de protestoculara karşı aşırı polis şiddeti uygulanmaktadır.

Sonuç itibariyle Brezilya, Bulgaristan, Türkiye, Yunanistan veya başka bir ülke olsun, dünyanın hemen her yerinde insanlar bugüne kadar olduğu gibi yönetilmek istemediklerini göstermektedirler. Aslında her yerde insanlar neoliberal politikalara, otoriter yönetimlere, savaşa, sömürüye, doğanın, kadın bedeninin, kent ve yaşam alanlarının istismarına başkaldırmaktadırlar. Bu başkaldırıların nedenleri olduğu kadar, başkaldırı biçimleri, direniş yöntemleri de birbirlerine benzemekte, geniş halk kitleleri yaşayarak bilinçlenmektedirler. Dünya sokakları küresel direnişin okulları olmakta, »kapitalizmsiz bir demokrasi« mücadelesine, dün hayal bile edilemeyecek yeni olanaklar sunmaktadırlar. Solun, hiç beklemediği bir anda önüne düşen tarihsel bir fırsat ile karşı karşıyayız. Başka bir dünya tahayyülü, kapitalizm eleştirisi ve halkların özgürlük, eşitlik ve barış temelinde ortak ve demokratik geleceği inşa etme çabaları için müthiş bir zaman penceresi açılmış durumdadır. Bu zaman penceresi, halkların isyanlarını enternasyonalleştirme, birbirlerine bağlama, dayanışma içerisine girme, ortaklaşma çabalarını teşvik edecektir.

Ancak açılan zaman penceresinin kullanılabilmesi, Türkiye özelinde kalırsak, en başta Türkiyeli ve Kürdistanlı sosyalistlerin göstereceği basirete bağlıdır. Gezi kıvılcımının ateşlediği »Haziran İsyanına« burun kıvrıma, »öküz altında buzağı aramak«, yapılabilecek en büyük yanlışlardan birisi olacaktır. Tarih, Türkiyeli ve Kürdistanlı sosyalistleri tavır almaya zorlamaktadır. Gösterilecek tavır, tarihin acımasız değerlendirmesinde vereceği notun derecesini belirleyecektir.

Gezi direnişinde »iç ve dış güçlerin oyunu« veya »devlet parmağı« görenlere duyurulur.

ÇÖZÜM SADECE AKP İLE Mİ?

22 HAZİRAN 2013

Aslında Türkiye ile ilgili Avrupa'da yürütülen »AB üyelik süreci dondurulmalı« tartışmasına değinmek ve Avrupa soluna öz görevlerini, AB'ne ise »iğneyi kendine, çuvaldızı başkasına« özdeyişini anımsatmak gerekiyordu. Ancak gerek Amed Konferansı, gerekse de »Kürt halkı adına« diye başlayan bazı görüşler yazının içeriğini değiştirdi.

Gezi direnişi ile ortaya çıkan müthiş toplumsal dinamik kimi Kürt çevresinde hayli »temkinli« değerlendiriliyor. Birisi »olaylarda devlet parmağı var« derken, kimi arkadaşımız da »haklı direniş üzerine inşa edilmiş ve çözüm karşıtlığına dayanan siyasi hesaplar« olduğunu belirtip, Amed Konferansı'nın Gezi Parkı eylemlerinin gölgesinde kalmasından hayıflanıyor.

Bu bağlamda dostum Günay Aslan'ın 19 Haziran tarihli yazısından bir alıntı yapmak gerekiyor. Günay, Kürt siyasetinin çelişki ve çatışmaları Türkiye'yi demokratikleştirmek, Kürdistan'ı da özgürleştirmek amacıyla iyi değerlendirmesi gerektiğini vurgulayarak, şöyle devam ediyor: »Gelinen aşamada bunun da yolu kaosun ve krizin derinleşmesinde değil,

nispi istikrarın devam etmesinden ve Kürt sorununun çözümünden geçmektedir. Kürt siyaseti buna öncülük etmektedir. Kaosun ve kargaşanın sadece kuzeyde değil, güney ve batı Kürdistan'da Kürt halkının elde ettiği kazanımlara zarar vereceği endişesinden hareketle temkinli ve isabetli bir siyaset izlemektedir«. Görüldüğü kadarıyla Günay'ın yazısında yer alan görüşler bir çok Kürt aydınınca da paylaşılmaktadır. Genel olarak »oyun oynandığı«, »tam hükümete sıra gelmişken«, »Kürt ve çözüm karşıtları süreci belirliyor«, »sabotaj« gibi kaygıları ifade eden görüşleri duymak mümkün.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, Kürtlerin her türlü gelişmeye şüphe ile bakmaları için yeterince neden mevcuttur. Ancak, kitlesel Kürt hareketi bütün siyasetini bu şüphe ve kaygılar üzerine kurgularsa, ciddi yanılgılara düşecek ve ortaya çıkan yeni müttefik potansiyelini yanlış değerlendirecektir.

Anlaşılır kaygıların ötesinde, Kürt aydınları arasında hayli statik bir varsayımdan hareketle değerlendirmeler yapıldığı dikkat çekmektedir. Bu varsayım, »AKP eşittir devlet«

ve »istikrar çözümü kolaylaştırır« anlayışına dayanmaktadır. Kabaca ifade edecek olursak, bu anlayış:

Birincisi, kapitalist devlet gerçekliğini ve kitlesel Kürt hareketinin bir parti veya hükümeti değil, bizzat devleti müzakere masasına çekmeyi başardığını göz ardı etmektedir. Diğer yandan, ikincisi, Türkiye ekonomisinin derin bir kriz tehdidi altında olduğunu dikkate almamaktadır. Üçüncüsü, Suriye’de güncel gelişmeler ışığında »büyük ağabeylerin« stratejik çıkarlarını korumak için Türkiye’deki egemen blokta kolaylıkla »aktör değişimine« yatkınlık göstereceklerini unutmaktadır. Dördüncüsü, kaos ve kriz ortamlarının içinde barındırdığı devasa değişim tandanslarının ve en önemlisi, beşincisi, Gezi kıvılcımıyla ortaya çıkan, kitlesel Kürt hareketinin yıllarca özlemine çektiği kalıcı bir toplumsal müttefik potansiyelinin farkına varmamaktadır.

Güncel direniş hareketi içerisinde Kürt düşmanı, çözüm karşıtı ve ulusalcı-kemalist kesimlerin varlığı, Kemalistlerin direnişini yönlendirmeye çalıştıkları doğru. Ancak, hareketin bütünsel olarak çeşitliliği, demokratikliği ve milliyetçi yönlendirmeleri engellemiş olması da ayrı bir gerçektir. Kaldı ki, kendisi modern ve seküler bir hareket olan kitlesel Kürt hareketi, direnme deneyimini bizzat yaşayarak öğrenen, modern ve laik bir hareketle karşılaşmıştır. İhsan Eliaçık’ın şu değerlendirmesi her şeyi anlatmaktadır: »Asıl barış sürecini bizler Gezi Parkı’nda başlattık. Bir tarafta Abdullah Öcalan’ın, diğer bir tarafta Mustafa Kemal’in resimleri dalgalandı. Bir yanda »Mülk Allah’ındır« diye ayetler asılmıştı, diğer taraftaysa sevgililer el ele oturuyorlardı. Biri kenarda yoga yapıyordu, diğeri inşa ettiği mescitte namaz kılıyordu. İşte halk bu! (...) Oradaki çeşitlilik bana

hâlâ tuhaf geliyor; sosyalist, komünist, ateist, ulusalcı, Kürt, çevreci gençler...«.

»Kürt halkı adına« diye başlayarak, çözümlemeler yapan Kürt aydınları bu gerçeği Öcalan ve PKK’nin çok iyi gördüğünü ve Kürt halkının çoğunlukla Öcalan ve PKK’nin pozisyonunda durduğunu görmelidirler. Ve Amed Konferansı’nın neden hak ettiği ilgiyi görmediğini, Sırrı Süreyya Önder’in şu sözlerini tekrar tekrar okuyarak, iyi düşünmelidirler: »Türkiye yanıyor, dünyanın en büyük isyanlarından biri. DTK’dan tek cümle yok!«. ■

BRÜKSEL KONFERANSI

29 HAZİRAN 2013

Kürt halk önderi Abdullah Öcalan'ın önerisiyle başlatılan konferanslar süreci, Ankara ve Amed Konferanslarından sonra, bugün Brüksel'de başlayacak olan Avrupa Konferansı ile devam ediyor. Konferansların önemi, bilhassa barış ve çözüm sürecinin toplumsallaşmasına katkısı üzerine çokça yazıldı-çizildi. O açıdan konferansın gerçekleştirildiği günlere değinmek yararlı olacak.

Perşembe günü basına düşen ve hem birbirleriyle, hem de barış süreciyle pek alakalı değilmiş gibi görünen üç haber, nasıl bir dönemden geçtiğimizi ve bu haberlerin konferans bileşenlerince neden dikkate alınması gerektiğini gösteriyor.

İlk haber kuşkusuz Türkiye'nin güncel gündemini, yani Gezi kıvılcımıyla başlayan isyanın arka planıyla da bağlantılı: Türk-İş'in yaptığı Haziran 2013 Açlık ve Yoksulluk Sınırı Araştırması'na göre Türkiye'de dört kişilik bir aile için açlık sınırı 1.021 Lira, yoksulluk sınırı ise 3.328 Lira olduğu ortaya çıkmış. Net asgarî ücret ise sadece 773 Lira. Hane başına borçlanmanın had safhaya çıkmasıyla finans edilen görece refahın kırılabilirliği, ortala-

manın üzerinde geliri olan iyi eğitilmişlerinin yoksulluk sınırına düşme tehlikesinin artması ve uluslararası mali piyasalarına bağımlı Türkiye ekonomisinin karşı karşıya olduğu yeni bir kriz dalgası, »Haziran İsyanının« arkasındaki sosyal sorunun devasa boyutuna işaret ediyor.

Diğer haber ise, AKP hükümetinin TSK İç Hizmet Kanunu'nun 35. Maddesini değiştirmek için hazırladığı kanun tasarısıyla ilgili. Tasarıya göre TSK'nin yeni görevi »Yurt dışından gelecek tehdit ve tehlikelere karşı Türk vatanını savunmak, caydırıcılık sağlayacak şekilde askerî gücün muhafazasını ve güçlendirilmesini sağlamak, TBMM kararıyla yurtdışında verilen görevleri yapmak ve uluslararası barışın sağlanmasına yardımcı olmaktır« biçiminde ifade edilecek.

Bu kanun tasarısı uzun zamandır sürdürülen ve kirli savaşla finansman gerekçesi hazırlanan »modernizasyonun«, yani TSK'nin emperyalist müdahale savaşlarını yürütme yetisini kazandırılmasının büyük ölçüde tamamlanmış olduğunu göstermektedir. Muhtemelen »TSK'nin darbe yapmasını en-

gelliyoruz« demagojisiyle savunulacak olan bu tasarı, özünde Türkiye sermayesinin yurtdışındaki yatırımlarını askerî güvenceye almanın ve yeni pazarları »fethetmenin« bir adımıdır.

Üçüncü haber ise, AB üyelik müzakereleri ile ilgili. Bu habere göre Almanya şansölyesi Merkel, bir tarafta müzakerelerin üç yıllık aradan sonra yeni bir fasıl açılarak sonbaharda devam ettirilmesini »temel olarak doğru olduğunu«, ama »Türkiye’de göstericilere yönelik şiddet konusunda ise hiç bir şey olmamış gibi yapılamayacağını« vurgulamış.

AB üyelik tartışması oldum olası hem AB elitleri, hem de Türkiye karar vericileri tarafından sürekli iç politika malzemesi olarak kullanılmıştır. Çekirdek Avrupa, Kopenhag Kriterleri’ni Türkiye’ye karşı emperyalist politikaları ve stratejik çıkarları savunmak için bir »şartlı rehin« olarak kullanırken, Türkiye karar vericileri de üyelik tartışmasını bir tarafta içeride »demokratikleşiyoruz« söylemine gerekçe olarak, diğer tarafta da Kıbrıs Sorununu kendi »şartlı rehini« hâline getirerek Türkiye sermayesinin çıkarlarını kollamak için kullanmaya devam etmiştir.

Peki, bu haberlerin konferanslar süreci ile bağlantısı nedir? Telgraf biçiminde sıralayacak olursak; konferanslarda oluşan irade, demokratikleşme ve kalıcı bir barışın, sosyal adalet olmaksızın gerçekleşmeyeceğini görmek, sadece demokratik değil, aynı zamanda sosyal bir cumhuriyet için de mücadele etmek zorundadır. İkincisi, resmî devlet sınırları içerisinde tesis edilen barışın, bölgesel emperyalizm hevesleri çerçevesinde biçimlenen ve küresel çapta gerçekleştirilen müdahale savaşlarına katılmayı önceleyen sözde »savunma politikaları« ile ayakta kala-

mayacağını kabul etmek durumundadır. Bu nedenle Brüksel’den, dört parçası ile Kürdistan başta olmak üzere, tüm bölge halklarına yönelik barışçıl geleceği ortak kurma beyanı yankılanmalıdır. Üçüncüsü ise, demokratikleşme ve barışın AB üyeliğinin değil, ülke ve bölge halklarının yaşamsal bir gereksinimi olduğu görülmeli, ama aynı zamanda AB’nin neoliberal dönüşümüne ve militaristleştirilmesine karşı verilen mücadelenin parçası olduğu vurgulanmalıdır.

Sadece bu üç haber bile, konferanslar sürecinin küresel önemini vurgulamaya yetiyor. Hiç kuşku yok; geleceğimizin ortaklaşa şekillendirilmesi, küresel gelişmelerle kopmaz bir bağ içinde. Öcalan’ın uzattığı elin önemi de burada görülmekte – tabii, görmek isteyene. ■

DARBE, AMA KİME KARŞI?

6 TEMMUZ 2013

Beklenen oldu. Mısır'ın, ABD'nden icazet alan üniformalı kapitalistleri, iktidara taşıdıkları neoliberal dönme islamist Mursi'yi, başkan seçilmesinden bir yıl sonra, alaşağı ettiler. Böylelikle Mısır'da son iki buçuk yılda iki devlet başkanı, halkın kabaran öfkesinin yol açacağı sonuçlardan korkan generallerce görevden alınmış oldu.

Aslına bakılırsa, generallerin bu adımının »demokrasiye darbe« olduğu hayli tartışmalı. Çünkü bir kere buna »darbe« diyebilmek için, Mısır'da demokratik bir sistemin olduğunu iddia etmek gerekiyor. Daha önemlisi ise, ordunun parlamentonun kontrolü altında olduğundan bahsetmek zorunlu. Mısır'da ise »demokrasiye darbe« yapılmasının her iki önkoşulu da söz konusu değil.

Parlamento ve başkanlık seçimlerine baktığımızda, bunların pek demokratik olduğundan bahsedemeyiz. Mübarek'in alaşağı edilmesinden sonra, Müslüman Kardeşler ve Selefilere dışındaki muhalif grupların örgütlenip, harezlik yapmalarına fırsat tanımadan, alelacele seçimlere gidilmişti. 28 Kasım 2011'de başlayıp, 29 Ocak 2012'de tamamlanan seçim-

lere katılım yüzde 57 civarında olmuş ve sonucunda da Müslüman Kardeşler ile Selefilere parlamenter çoğunluğu elde etmişlerdi. Ancak Anayasa Mahkemesi 14 Haziran 2012'de ikili Mısır parlamentosunu lağvetmişti. Yeni anayasa çerçevesindeki seçimlerin 2013 sonbaharında yapılması planlanıyordu.

Mursi ise 17 Haziran 2012'de yapılan ikinci tur seçimlerinde yüzde 51,7 oyla devlet başkanı seçilmişti. Seçimlere toplam 51 milyon seçmenin sadece yarısı katılmıştı. Yani Mursi, Mısır seçmeninin dörtte birinin oyu ile seçilmiş oldu. 15 ve 22 Aralık 2012'de ise anayasa referandumu yapıldı. Seçmenlerin sadece üçte birinin katıldığı referandumda, ezici çoğunluğunu neoliberal dönme islamistlerin oluşturduğu Anayasa Koyucu Meclisinin hazırladığı anayasa yüzde 63,8 oyla kabul edildi.

Dörtte bir oyla seçilen Mursi, küçük bir azınlığın katıldığı referandumla kabul edilen gerici bir anayasayı, otoriter başkanlık sistemini oluşturmak ve yargı, yasama ve yürütmeyi kendi elinde toplamak için kullandı. Kısacası, böylesi bir rejimi »demokrasi« diye tanımlamak için, demokrasi tanımını hayli bükmek gerekiyor.

Diğer yandan 2012 Ağustos'undaki »demokratik aranjmanla« ordu yönetimi başkanın kontrolü altına sokulmuş gibi yapıldı. Halbuki Mısırlı generaller siyasî, hukukî ve ticarî imtiyazlarını kaybetmemiş, hem tahminen yıllık 50 milyar Dolar hacmi olan ticarî imparatorluklarını, hem de ABD'nden her yıl gönderilen 1,3 milyar Dolarlık hibenin desteğiyle oluşturulan askerî-sınai kompleksini ellerinde tutmaktaydılar. Gerçi ABD'nden gelen 1,3 milyarın yaklaşık yüzde 90'ı gene ABD'li silah tekellerine geri dönüyor, ama gene de karar yetkisi generallerde.

Bu açıdan, demokratik meşruiyeti son derece şüpheli bir devlet başkanının, onu göreve getiren üniformalı kapitalistlerce görevden alınmasını demokrasiye değil, »ekmek, özgürlük, sosyal adalet« talebiyle değişim için sokaklara dökülen halk kitlelerine yönelik bir darbe olarak nitelendirmek daha doğru olacak. Generaller halkın istemlerini yerine getirmek için değil, kendi çıkarlarını kollamak için harekete geçtiler.

Bunun yanı sıra Mısır'daki bu gelişme, »siyasal İslam'ın« içine düştüğü ciddi varoluş krizine de işaret etmekte. Siz bakmayın »Mısır'da toplum ikiye bölündü« diye analiz yapanlara. Söz konusu olan toplumun bölünmüşlüğü değil, »siyasal İslam« adı altında İslam'ı sadece »araç« olarak kullanan gerici-neoliberal dönme bir kliğin toplumsal çoğunluk üzerinde »demokrasi« adı altında tahakküm oluşturma çabası başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

General El-Sissi'nin açıklamalarından sonra Tahrir'de sevinç gösterileri yapılması bu nedenle anlaşılır bir şey, ama gene öncesinde olduğu gibi, zafer sarhoşluğunun yerini fena bir baş ağrısının alması pek muhtemel.

»Siyasal İslam'ın« varoluş krizini ortaya çıkaran temel etkenlerden birisi, ekonomik nedenlerin yanı sıra, baskıcı ve paternalist-otoriter yanının çok çabuk ortaya çıkmasıdır. Mısır, Tunus ve Türkiye'deki halk hareketleri gerçek Müslümanlara, İslam'ı bu neoliberal dönmelerin elinden kurtarma fırsatını sunmaktadır. Ama gerçek Müslümanların bunu yapabilmelerinin tek koşulu vardır: en radikal anlamında demokrat olmak! ■

MISIR VE İSRAİL'İN DERDİ...

13 TEMMUZ 2013

ABD yönetiminin Mısır'da neoliberal dönme – islamist devlet başkanı Mursi'yi görevden almasını »darbe« olarak nitelendirmemiş olması, sadece ABD siyasetinde değil, İsrail'de de tartışmalara yol açtı. Gerçi bu durum Türkiye'deki AKP hükümetini de zor durumda bıraktı, ama AKP de eninde sonunda »büyük biraderin« dediği noktaya gelecek. Çünkü mesele bölgedeki stratejik dengeleri ilgilendiriyor.

AKP hükümetinin dış politikadaki diğer çıkmışları olduğu gibi, Mısır'a yönelik politikası da iflasın eşiğinde. Uluslararası gözlemciler bölgedeki krizde asıl kaybedenin AKP hükümeti olduğu görüşündeler. Görüldüğü kadarıyla AKP hükümeti bu gerçeği anlamamakta direniyor ve hâlâ arabayı son sürat duvara doğru sürmeye devam ediyor.

Perşembe günü basında yer alan haberler, hem ABD'nin yıllık 1,3 milyar Dolarlık hibe-ye devam edeceğini, hem de Suudi Arabistan, Kuveyt ve Birleşik Arap Emirliklerinin Mısır'ın yeni yönetimine toplam 12 milyar Dolar yardımda bulunacaklarını bildiriyordu. Bu haberler, İsrail'in Mısırlı generaller lehine

başlattığı girişimin başarılı olduğunu teyit etmektedirler.

İsrail, ABD siyasetinde »Mısır'da darbe oldu mu, olmadı mı« tartışmaları başlar başlamaz müdahalede bulunmuş ve bizzat başbakan Netanyahu, savunma bakanı Yaalon ve ulusal güvenlik danışmanı Amidror üzerinden ABD yönetiminin Mısır'daki darbeye »darbe« dememesi için uğraşmıştı. Çünkü Beyaz Saray'ın resmen »darbe« tanımlaması yapması, ABD Kongresinin anında 1,3 milyarlık hibeyi durdurması kararını almasını zorunlu kılacaktı. Bilindiği gibi, 1979'da İsrail ve Mısır arasında imzalanan barış antlaşmasından bu yana her yıl 1,3 milyar Dolar Mısır ordusuna gönderilmekteydi ve bunun tek önkoşulu, ordunun darbeye teşebbüs etmemesiydi. Nitekim ABD yönetimi, nasıl Mübarek'in bir darbe sonucu görevden alınmasını »darbe« olarak nitelendirmediyse, Mısır ordusuna verilen hibenin kesilmesinin de »ABD'nin ulusal güvenlik çıkarlarına uygun olmayacağı« gerekçesiyle »darbe« tanımını yapmama kararı aldı.

Gerçi cumhuriyetçilerin eski başkan adayı McCain ABD'ndeki »darbe« tartışmalarını

devam ettirmeye çalışıyor, ama ABD'nin Mısır'a yönelik siyasetinde bir değişimin olması pek beklenmiyor. Beklenmiyor, çünkü İsrail'in bu konuda ne denli belirleyici olduğu biliniyor.

Zaten İsrail ne Mübarek döneminde, ne Mursi'nin başkanlığında, ne de şimdi Mısırlı generaller ile olan sıkı işbirliğinin tehlikeye girdiğini düşünmedi hiç. Aksine, açık antisemitik Müslüman Kardeşlerin adayı olan Mursi ile bile ortak çıkarlar buldu, işbirliğini devam ettirdi. Hatta Mısır ordusunun 1979 antlaşmasıyla askerî birliklerden arındırılmış bölge olan Sinai yarımadasında Mursi'nin emri ile »islamist teröristlere« karşı askerî operasyonlar yapmasına izin verdi.

Mısır, Mursi döneminde de Gazze Şeridine yönelik olan ve İsrail'in çıkarlarını kollayan politikasından vazgeçmemişti. Mısır ordusu kısa bir süre önce, gene Mursi'nin emriyle, Gazze-Mısır sınırında bulunan onlarca kaçakçı tünelini yıkmıştı. Alman FAZ gazetesi Perşembe günü, Maan Haber Ajansı'na dayandırdığı bir haberinde, Mısır ordusunun önümüzdeki haftalarda Sinai yarımadasında büyük bir askerî operasyona hazırlandığını bildiriyordu.

İsrail tüm bu nedenlerden dolayı Mısır'daki üniformalı kapitalistleri »koruması« altına alıyor ve ABD'nin hibeye devam etmesi için bastırıyor. Arap despotlarının 12 milyarlık yardımlarının da İsrail'in isteği üzerine yapıldığı aşikâr.

Bu gelişme bir kez daha neoliberal dönme – islamist hareketlerin ne İslam ile, ne de demokrasi ile bir dertlerinin olmadığını gösteriyor. Yıllarca İsrail düşmanlığını ve antisemitizmi kitleleşme için kullanan Müslüman Kardeşlerin, Arap halkına büyük acılar

çektiren İsrail devlet politikalarının destekçisi olması, neoliberal dönme – islamistlerin gerçek yüzünü ifşa ediyor.

Müslüman Kardeşleri, Enhadası, AKP'si ve Gülen hareketiyle var olan bütün neoliberal dönme – islamist hareketler, kilisenin egemenliğinin devamı için »şeytanla« yatağa giren engizisyon rahiplerinden hiç farklı değiller. Ha yüzlerce yıl önce, ha şimdi: inancı, iktidarı için kullananların »şeytanlık« yaptıkları gerçeği hiç değişmiyor. Parayı tanrı, borsayı mabet hâline getiren bu hareketler İslam'ı araç olarak kullanmaya devam ettikçe de, hiç değişmeyecek. ■

»DEMOKRASİYİ AYDINLIĞA KAVUŞTURMAK«

20 TEMMUZ 2013

Willy hocayı en son Berlin'de bir sunum yaptığında görmüştüm. Toplantı sonrası buluşup, sohbet ettiğimizde spontane halk hareketlerinin müthiş değişim gücünden bahsetmişti. Gezi olaylarından beri onu aramak istiyordum ve nihâyet tatile çıktığımda Willy hocayı arayabildim.

Neşeli bir sesle telefonu açtığında, hemen yapıştırdım, »Ne o hocam, hayli keyiflisin, Gezi olayları seni de şenlendirmiş belli ki.« »Neşelenmez mi insan, 50 yıl önce gördüklerine yeniden tanık olunca?« dedi ve ekledi: »Aslında yeniden demek de doğru değil, çünkü 50 yıl ve öncesinin devamı bunlar.«

»Nasıl yani?« »Nasılı var mı canım, küresel çapta iki asırdır devam eden, bazen dünyanın bir yerinde, bazen başka bir yerinde patlak vermiş, bazen de sanki hiç yokmuş gibi sessizliğe bürünen, ama kalın yılğınlık kabuğunun altında yavaş yavaş akan lava misali kaynayıp duran, kabukta ufak bir çatlak bulunduğu patlayıveren bir süreçle karşı karşıyayız. Sosyal adalet, eşitlik, özgürlük istemlerinin merkezinde olduğu, geçmişin bugünle, farklı mekânların birbirleriyle bağlantılı ol-

duğu bir süreç bu.«

»Yani Türkiye'deki Haziran İsyanının bu sürecin bir parçası olduğunu söylüyorsun.« »Elbette. Sadece Türkiye gözlüğü ile bakarsan, bunu göremezsin tabii ki. Halbuki Kürdistan, Ortadoğu, Türkiye – Brezilya, Bulgaristan, Yunanistan; gerek bu coğrafyalardaki, gerekse de kapitalizmin merkez ülkelerindeki gelişmeler hem birbirleriyle, hem de büyük krizin beşinci yılındaki kapitalist gelişmeyle ve tarih ile doğrudan bağlantılıdır. Bugünün yanıtlarını da tarihten çıkartmak gerekir.«

»Yahu hocam, tamam, seni anlıyorum. OECD ülkelerinde işsiz sayısının 48 milyona, hatta ILO açıklamalarına göre dünyada 200 milyona ulaştığı, yoksullaşma spiralinin hemen her kesimi tehdit eder olduğu ve yeni yıkıcı kriz dalgalarının kapıda görüldüğü bir dönemde küresel bağlantıyı görmemek için kör olmak lazım. Ama 21. Yüzyılın sorularına 19. Yüzyılda yanıt aramanın ne anlamı var, onu anlamadım.«

»Gezi Parkı çerçevesinde başlayan direnişin bugün farklı forumları yarattığını görüyorsun, dimi?« »Evet, ama ne alaka?« »Şimdi

şöyle bir geriye dönüp baktığımızda, Paris Komününden, Ekim Devrimine, 1956 Macaristan kalkışmasından, Prag baharına, oradan 1968 öğrenci olaylarına, Zapatistalara, Latin Amerika hareketlerine, Kuzey Kürdistan'daki halk meclislerine, Rojava Kürtlerinin özerklik deneylerine ve Gezi forumlarına baktığımızda ne görebiliyoruz?» «Örgütlü direnişleri.» «Hayır, doğrudan demokrasi denemelerini.»

»Doğru, ama çoğu hüsrana sonu çözümlenen denemeleri.« »İşte tarihten bu hüsrana nedenlerini de öğrenebiliriz. Tüm bu denemelerde direnişlerin başlangıçta Şuralar üzerinden irade geliştirdiklerini ve bir kaç gün için dahi olsa, gerçek siyasî eylemin hangi sonuçlara yol açtıklarını görebiliriz. Haklısın, Şuralar her defasında çok kısa bir süre ayakta kalabildiler ve Sovyetlerde de deformasyona uğradılar. Ama bunlar Şura sisteminin, aynı Hannah Arendt'in dediği gibi, modern dünyada demokratik seçimle işbaşına gelmiş hükümetlerin tek alternatifi olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Şuralar, modern adlarıyla forumlar veya halk meclisleri tek alternatiftir, çünkü delegasyon ve temsiliyete dayalı parti sistemlerinin aksine, her bireyin kamusal yaşama, karar mekanizmalarına doğrudan ve vekil tutmadan katılımını olanaklı kılarlar.«

»Ne yani, örgütsüzlüğü mü savunuyorsun?» «Daha neler? Her hareket kendi örgütünü yaratır. Asıl örgüt Şuralardır. Partiler sadece bir araçtır, amaç olduklarında yozlaşırlar. Önemli olan bir direnişin yarattığı dinamiğin kaosa dönüşmesini engellemek, yaratılan özgürlük alanlarını ve oluşturulan doğrudan demokrasi kurumlarını ayakta tutabilmektir. Milletvekillerinin, ne kadar demokratik seçim olursa olsun, halkı temsil ediyor olmaları, halkın doğrudan katılımının yerine geçemez. Me-

sele, demokrasiyi aydınlığa kavuşturmadır, yani siyasî karar mekanizmalarını egemenlerin bürokratik karanlığından kurtarıp, kamuoyunun ışıkları altına sokmaktır.«

»Peki hocam, kapitalizm koşullarında bu ne kadar mümkündür?» «Hah işte, asıl soru budur. Kapitalizm, hatta diktatörlük koşullarında bile verili sınırları zorlamak, yasaların darlığını aşmak olanaklıdır. Dün Rojava Devriminin yıl dönümüydü. Savaş koşullarında özerklik oluşturulabiliyorsa, Türkiye koşullarında bu niye mümkün olmasın? Örgüt, parti egoizmiyle yaklaşırsan, mümkün olmaz tabii, ama onu da sana yarın anlatayım. Hadi eyvallah!» Hoca, yaptı gene yapacağını. »Yahu hocam, alo, alo!« ■

ROJAVA MI, »ULUSAL« BİRLİK Mİ?

27 TEMMUZ 2013

Kürt halk önderi Abdullah Öcalan'ın önerdiği dört konferanstan sonuncusunun hazırlıkları sürerken, böylesi bir soru da nereden çıktı denilebilir. Ancak Balkanlar-Kafkaslar-Ortadoğu üçgenindeki gelişmeleri biraz dikkatli okur isek, o zaman Kürt halkının bütünü için son derece önemli bir soru ile karşı karşıya olduğumuzu görmek zorundayız.

Gelecek ay Güney Kürdistan'da yapılacak olan konferansı örgütlemek için oluşturulan komitede dört parçadan farklı Kürt kurumları temsil ediliyor. Kısacası Kürtlerin gelecekte nasıl yaşayacaklarını »söyleyecekleri« ve meşruiyetinden kuşku duyulmayacak bir konferans gerçekleştirilecek.

Görüldüğü kadarıyla hemen hemen bütün Kürt kurumları bu konferansta Kürtlerin »ulusal« birliğinin sağlanabileceği umudunu taşıyorlar. Kimi Kürt aydını, 21. Yüzyıl'ın »Kürt Yüzyılı« olacağını söylüyor. Dünya ve Ortadoğu konjonktürüne baktığımızda, bu söylemin ne denli gerçekçi bir söylem olduğunu teslim etmeliyiz.

Ancak, bu söylemin bütün Kürt kurumları için aynı anlamı taşıdığı hayli şüpheli gö-

züküyor. Bu da son derece normal, çünkü yoksul bir Kürt ile zengin Kürt'ün kafasında şekillenen »Kürt Yüzyılı« birbirlerinden tamamen farklı.

Güney Kürdistan cephesinden – bilhassa Güney Kürdistan'daki egemen sınıf açısından – bakıldığında, enerji kaynakları ve enerji nakil hatlarının yaratacağı »zengin Kürdistan« görünüyor. Hatta (elbette komşularının oluru ve koruması altında) petrol gelirleri ile tam bir rant devletine dönüşecek »bağımsız Kürdistanı« bile ufukta görmek olanaklı.

Burada Kerkük valisi Dr. Necmettin Kerim'in gazeteci Ruşen Çakır'a 22 Ocak 2013'de verdiği mülakatta söylediklerini anımsatmamız gerekiyor. »Bağımsız Kürt devleti kaçınılmaz« diyen Dr. Kerim şöyle devam ediyordu: »Her ülke Kürt sorununu kendi başına çözmelidir. Her ülkenin şartları farklı. (...) Azerbaycan örneği ortada: İran Azerbaycan'ında daha fazla Azeri yaşamasına rağmen Azerbaycan bağımsızlığını ilân etti diye onlar da bağımsızlık arayışına girmiş değiller. Eğer İran Azerbaycan'ında yaşamak istemeyenler varsa Azerbaycan'a gidebilir. Aynı şey Türkiye

Kürtleri ile Irak Kürdistanı arasında da yaşanabilir.«

Kısacası Güney Kürdistan yönetimi, Barzani yönetimi altında bağımsız bir Kürt »ulusal devleti« oluşturabilme yolunda diğer parçalardaki Kürtlerin aynı haktan feragat etmeleri gerektiğini söylüyor. Ve gerek Türkiye karar vericileri, gerekse de Batı böylesi bir »çözüm« olurlarını verebileceklerini defalarca gösterdiler.

Peki, Güney Kürdistan için gösterilen »anlayış«, Rojava için de gösteriliyor mu? Elbette hayır! Hayır, çünkü Rojava Kürtleri kendi geleceklerini şekillendirmek, iç savaş koşullarında sivil halkı korumak ve elde edilen özgürlükleri güvence altına almak için demokratik özerkliklerini ilân ettiler. Güney Kürdistan'ın bağımsızlaşması planlarına hayır demeyen Türkiye ve ABD karar vericileri ise, tek ağızdan Rojava'da böylesi bir yapıyı kabul etmeyeceklerini açıklıyorlar. Barzani yönetiminin hâlen devam eden Rojava siyasetine baktığımızda da, Barzani yönetimi ve ona yakın duran siyasî güçlerin Türkiye ve ABD yönetimleri ile aynı noktada buluşmuş olduklarını görebilmekteyiz.

Sonuç itibariyle Rojava'da demokratik özerkliğin sadece Öcalan önderliğindeki kitlesel Kürt hareketi ve Kuzey Kürtlerince desteklendiği ortada. Hani niyet okumaya yeltelensek, Güney Kürdistan yönetiminin Rojava'daki demokratik özerkliği »bir kaşık suda boğmaktan« geri durmayacağını iddia edebiliriz. Nitekim insanî yardımlar için dahi sınırların kapatılması, zorluklar çıkartılması vs. bu iddiayı destekliyor.

Tabii ortada bir de paradoks var. Öyle olmasını istemese de, Esad rejiminin varlığı bir noktadan sonra Rojava'daki demokratik özerkli-

ğin güvencesi. Çünkü ne Türkiye, ne de ABD rejimi alaşağı etmenin tek çaresi olan ülke işgalini (henüz) göze alamıyor. Şimdilik islamist terör gruplarını destekleyerek Rojava'ya hakim olmaya çalışıyorlar. Bu çerçevede örneğin AB'nin yarın Hizbullah gibi PYD'yi de terör listesine almasına şaşmamak gerekiyor.

Şimdi böylesi bir durumda, Rojava'yı tamamen farklı değerlendiren Kürt kurumları bu »ulusal« birliği nasıl oluşturacaklar? Rojava'yı kendi planları için engel olarak gören Güney Kürdistan yönetimi ile Öcalan'ın demokratik konfederalizm konseptini savunan kitlesel Kürt hareketi aynı birliğin neresinde yer alabilecekler? Ve en önemlisi, Rojava kurban edilerek oluşturulacak bir »ulusal« birlik, Kürtlerin yararına olacak mı? İşte konferansın yanıt bulması gereken asıl soru budur: Rojava mı, »ulusal« birlik mi? ■

SEMBOİK DEĞİL, REEL SİYASET!

3 AĞUSTOS 2013

Siyaset bilimcileri siyasetle ilgilenmemenin bilinçli bir tercih olduğunu söylüyorlar. Bu tercihin farklı nedenleri var elbette, ama en önemlisinin parti ve siyasî aktör bıkkınlığı olduğu pek şüphe götürmüyor. Örneğin Almanya'da yapılan anketler, toplumun en az siyasetçilere güvendiğini ortaya çıkarmasıyla, bunu kanıtıyor.

Genel bir bakışla siyaseti, maddî ve demokrasi gibi maddî olmayan değerlerin adil dağılımı için gerçekleştirilen interaksyonların bütünü olarak tanımlamak mümkün. Bundan hareketle siyasî eylemi, herkes için bağlayıcı ve birlikte yaşamayı düzenleyen karar ve yönetim mekanizmalarına yönelik sosyal eylem olarak değerlendirmek de.

Kapitalist ülkelerdeki karar ve yönetim mekanizmaları üzerindeki sınıf hakimiyeti, yaratılan zenginliklerin ve maddî olmayan değerlerin adil dağılımını engelliyor. Kapitalist gelişmenin dünya çapında ulaştığı aşama kendisini burjuva demokrasilerinin içinin boşaltılmasıyla ifade ediyor. Otoriter yönetim tandansı hızlanıyor, demokratik kurumlar meşruiyetlerini kaybediyorlar. İçeride otorite-

terlik, dış politikada yayılcı saldırganlık baskın çıkıyor.

Buna karşın farklı sınıf ve katmanların, bilhassa ezilenlerin ve sömürülenlerin çıkarlarını temsil eden siyasî parti ve örgütler, parçalanmışlıkları, ittifak örmedeki basiretsizlikleri ve örgüt egoizmleri nedeniyle iktidar şansı olan bir alternatifi yaratamıyorlar. Geniş kesimlerin çıkarına olan siyaset değişikliği talebi böylelikle boş bir söyleme dönüşüyor ve başkalarının kendileri adına karar vermelerinden bıkan kitleler, »alternatif yok« inancıyla siyasî parti ve aktörlerden uzaklaşıyorlar.

Zaman-zaman, aynı Gezi olaylarında olduğu gibi, kitlelerin biriken öfkesi kendine bir kanal açıyor, gayri memnuniyet farklı biçimlerde halk hareketlerini ortaya çıkartıyor. Ancak, reel bir alternatifi olmaması bu hareketlerin ivmesini kaybetmesine ve zayıflamasına neden oluyor. İşte tam da burada siyaset değişikliği talebini yerine getirme iddiasında bulunan siyasî hareketlere önemli bir görev düşüyor: böylesi bir alternatifi yaratma görevi. Örneğin Türkiye'de açılan zaman penceresi bu fırsatı doğurmuştur.

Peki, bu nasıl olacak? Kısaca İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Seçimleri örneğinde buna yanıt arayalım.

Anlaşıldığı kadarıyla Gezi Parkı'nın flaş ismi Sırrı Süreyya Önder aday olacak. Bu iyi bir haber, çünkü Önder halka yakınlığı ile inandırıcı bir isim. Ancak Önder'in BDP veya HDK adına aday olması, sadece sembolik bir adaylık kalacaktır. Aslına bakılırsa önemli olan kimin aday olacağı değil, nasıl aday olunacağıdır.

»Haziran İsyanına« katılan kitleler siyasî karar mekanizmalarına doğrudan katılmak istiyorlar. Büyükşehir Belediye Başkanlığı adaylığı onlara bu fırsatı tanımalıdır. Gönüllülük temelinde bir »gölge belediye yönetimi« oluşturularak, aydınından esnafına, öğrencisinden plaza çalışanına ve işçisine kadar geniş kesimlerin katılımıyla, insanı ve doğayı merkezine alan bir halk belediyeciliği programı hazırlanmalı ve kent forumlarında bu programı gerçekleştirmek için aday olacak kişi belirlenmelidir. Milletvekilliğinden istifa ederek, bağımsız aday olmayı kabul eden bir Sırrı Süreyya Önder şüphesiz en güçlü aday olacaktır.

Başta BDP ve HDK olmak üzere, sol ve sosyalist partiler böylesine bir programı ve adaylığı önkoşul öne sürmeksizin destekler, sendikalar ile meslek örgütleri ve farklı bileşenlerin de katılımını sağlayabilirlerse, siyaset değişikliğini gerçekleştirecek ve halkın doğrudan yönetime katılmasını olanaklı kılacak reel bir alternatifin ortaya çıkması mümkün olacaktır.

Kitlesel mitinglere yoğunlaşmak yerine, semt-semt, mahalle-mahalle, sokak-sokak ve ev-ev dolaşım, halk belediyeciliği programını anlatacak, özgür basının desteği ile alternatif

kamuoyu çalışması yapabilecek ve gönüllülerin yürüteceği bir seçim kampanyası büyük bir başarı elde edebilir. İstanbul'un kazanılabileceğinin görülmesi bile »Haziran İsyanına« yeni bir ivme katacak, demokrasi ve barış sürecini körükleyecek ve hükümete geri adım attıracaktır. Bu nedenle sembolik değil, reel siyasete odaklanmak gereklidir.

»Sırrı Süreyya for Mayor!« - işte bu, o zaman olanaklı olacaktır. ■

KARABASAN

17 AĞUSTOS 2013

Ortadoğu halkları korkunç karabasandan kurtulamayacak gibi. 3 Temmuz'da gerçekleştirdikleri darbe ile Mursi'yi görevden alan üniformalı kapitalistler Mısır'ı kan deryasına çevirdiler. Müslüman Kardeşlerin örgütledikleri protestoları yüzlerce insanı katlederek bastırmaya çalışan Abdülfettah el Sisi ve çetesi, Mısır halkını iki uzlaşmaz düşman kamına ayırdı.

Demokratik bir alternatifi oluşturabilecek güçlerin zayıflığı durumu daha da çetrefilleştiriyor. Çünkü karşı karşıya duran iki toplumsal cephenin de demokrasi diye bir dertleri yok. Neoliberal-islamist Müslüman Kardeşler demokrasiyi, çoğunluğun azınlık üzerindeki hakimiyeti ve bir egemenlik aracı olarak algı-larken, seküler kesim darbeyi ve diktatörlüğü onaylıyor. Olan ise ekonomik durumları gün be gün zorlaşan yoksul halk kitlelerine oluyor.

Son günlerdeki gelişmeler Mısır'daki toplumsal ve siyasî ihtilafların radikalleşeceğine işaret ediyor. Mısır ordusunu yakından tanıyan bazı uzmanlar, generallerin bilinçli bir radikalleştirme stratejisini izlediklerini

iddia ediyorlar. Bu görüşe göre Müslüman Kardeşlerin ve diğer islamist grupların daha da radikalleşerek illegaliteye çekilmeleri generallerin işine geliyor. Çünkü islamistlerin silahlı muhalefeti seçmeleri ve şiddet başvurmaları hem bu grupların toplumsal tabanını zayıflatacak, hem seküler kesimlerin orduya desteğini artıracak, hem de oluşan terör ortamı polis devletini uluslararası arenada meşrulaştıracak.

Darbecilerin uyguladıkları politikalara ve Müslüman Kardeşlerin uzlaşmaz tutumlarına baktığımızda, böylesi bir senaryonun gerçeğe hayli yakın olduğunu söyleyebiliriz. Halihazırda ordu yönetiminin olağanüstü hal uygulamaları ve devlet terörüyle belirli bir süre daha ayakta kalabilecekleri görülüyor. Ancak bu Mısır yönetiminin iktisadî durumu daha ne kadar dayanabilirlik sınırında tutabileceğine bağlı. Eğer ekonomik buhran derinleşirse, seküler kesimlerin de desteği kaybedilecektir.

Darbe rejiminin ayakta kalabileceği süreyi tahmin edebilmek için Körfez ülkelerindeki despot yönetimlerin Mısır politikalarına

bakmak gerekiyor. Ve elbette Batının alacağı tavra da. ABD ve AB dolaylı yönlendirmelerin yanı sıra kendi inandırıcılıklarını kollama kaygısıyla, Mısır'daki tarafları itidale davet ediyor ve şiddeti eleştiriyorlar. Kendi kamuoylarına yönelik açıklamalarda »demokrasi«-ve »insan hakları« vurgusu hakim. Hatta Mısır ordusunun en büyük destekçisi ABD bile geçici hükümetin ivedi olarak şiddeti durduracak önlemler almasını talep ediyor, başkan Obama NATO partneri Mısır ordusuyla yapılacak askerî manevrayı erteliyor. Ancak orduya her yıl yapılan 1,3 milyar Dolarlık hibenin ertelenmesinden bahseden yok.

Mısır ekonomisi hızla çöküyor. Yabancı yatırımlar ve Avrupa'nın gönderdiği yardımlar durma noktasına geldi. Ülke ekonomisinin amiral gemisi sayılan turizmde büyük sıkıntılar baş gösteriyor. Avrupa basını Mısır turizminde yüzde 80'e varan iptaller olduğunu bildiriyor.

Körfez ülkeleri ise belirleyici konuma yükseliyorlar. Körfez ülkelerinin gönderdikleri 12 milyar Dolar geçici hükümete nefes aldırabiliyor. Kendi ülkelerindeki muhalefetin, bilhassa, islamistlerin güçlenmesinden korkan Körfez despotlarının bu yardımın sürdürülmesi konusunda stratejik bir karar almaları, generallerin egemenliklerini uzun bir süre sürdürmelerine büyük destek anlamına gelecektir.

Diğer yandan İsrail'in güvenliği, AB'ne yönelik göçün engellenmesi, enerji taşıyıcılarının Avrupa'ya nakledilmesinin güvence altına alınması, NATO partnerliği çerçevesinde »güvenlik ve savunma işbirlikleri«, Kuzey Afrika ülkelerinde »serbest piyasa ekonomisinin kökleştirilmesi«, ticaret ve gümrük kolaylıkları ve Doğu Akdeniz havzasındaki

devasa doğal gaz rezervleri gibi konular uzun vadede Batının da Mısır egemenlerine destek çıkmasını zorunlu hâle getirecek.

Velhasıl, Mısır halkı başta olmak üzere, Ortadoğu halklarının başlarına karabasan çökmüş durumda. Ortadoğu'da kaos hakim. Lübnan ve Irak'ta bombalar patlıyor. Bahreyn'de protestolar yeniden alevlendi. Suriye'de yıkım ve kıırım devam ediyor, islamist çeteler Rojava'da terör estiriyor. Tunus'ta hoşnutsuzluk had safhada. Bangladeş'ten ölüm haberleri geliyor. Türkiye'de Haziran İsyanı, çözüm(-süzlük) süreci ve kapıyı çalan kriz egemen bloku birbirine düşürüyor, 1 Eylül'den sonra neler olabileceği belli değil. Karabasan halkları kan ter içinde bırakıyor. Nereye kadar, işte o belli değil. ■

DENİZ KIZI VE »PARADOKSAL GÖRÜNGÜSELLİK«

YA DA; BİR HOMOSEKSÜELİN TRAJİK AŞK HİKÂYESİ

23 AĞUSTOS 2013

Karl Marx ünlü eseri Das Kapital'de, »Şeylerin görünen biçimi ile özü doğrudan çakışsaydı, her türlü bilim gereksiz olurdu« der. (Marx, Kapital 2. Cilt, Sol Yayınları) 23 Ağustos 1913'de Kopenhag limanına konulan »Küçük Deniz Kızı« heykelinin hikâyesi de Marx'ı teyid ediyor.

Aslında heykelin, daha doğrusu Danimarkalı yazar Hans Christian Andersen'in kaleme aldığı masalın asıl hikâyesini edebiyat bilimcisi Heinrich Detering 1994'de ortaya çıkartmıştı. Ancak gerçek hikâye Danimarkalıların pek hoşuma gitmemiş olmalı ki, aradan 20 yıl geçmesine ve bir doktora çalışmasına konu olmasına rağmen, hâlen pek bilinmiyor.

Bilindiği gibi heykel 1913 yılında ünlü Carlsberg bira fabrikalarının sahibi Carl Jacobsen tarafından Kopenhag kentine hediye edilmiş. Resmî anlatımda Jacobsen tiyatrodan Andersen'in masalının balesinden etkilenerek, heykeltraş Edvard Eriksen'e heykeli yaptırmış ve Kopenhag limanına yerleştirmiş.

Andersen'in masalı biliniyor: Deniz kralının altı kızının en küçüğü dünyalı bir prense aşık olur ve onunla yaşamak ister. Her sabah ve

her akşam limandaki bir kayaya yüzerek, prensini görmek ister. Aşkına kavuşmak için bir büyücünün çözümünü kabul etmiş ve normal ayaklarına kavuşmuş. Ama karşılığında sesini kaybetmiş. Prensini yanına gittiğinde, konuşamadığından, prens ona kızkardeşi gibi davranmaya başlamış. Prens daha sonra da başka birisiyle evlenmiş. Yani acıklı bir hikâye sonucunda.

Detering yaptığı araştırmalar sonucunda, Andersen'in aslında bir masal değil, trajik bir aşk hikâyesini anlattığını ortaya çıkartmış – Andersen'in kendi hikâyesini. Hamisinin oğlu olan Edvard Collin'e aşık olan Andersen, Collin'in bir kadınla evlenmesinden büyük hüznü duyar. Ama bu hüznünü kimseyle paylaşmaz. Masalında da deniz kızı insan ayaklarına sahip olabilmek için dilini kestirir. Ama artık konuşamadığından aşkına karşılık bulamaz.

Detering'in çalışmasını temel alan Michael Maar doktora tezinde şöyle yazar: »Andersen'in herhangi bir sahne uydurması gerekmiyordu. Deniz kızının erkek kıyafetinde görüldüğü sahne, özünde kendisini ve bir

erkeğe olan aşkını anlatan bir metafor gibidir. Aşık olduğu erkeğin yakınında olmak isteyen, bunun için acılar çeken, ama ne acılarını, ne de aşkını anlatamayan Andersen, deniz kızı ile kendi hikâyesini anlatıyor.«

Maar, doktora çalışmasında, aynı Andersen gibi homoseksüelliğini yaşamı boyunca saklayan Thomas Mann'ın sahip olduğu »Küçük Deniz Kızı« masal kitabında, tam da deniz kızı ile prensin karşılaştığı ve konuşamadığı için prensin sorularını yanıtlayamadığını anlatan pasajın yanına, Mann'ın alışkanlıklarının tersine, kırmızı kalemle bir işaret koyduğunu yazıyor ve ekliyor: »Andersen gibi acı çeken Mann, deniz kızının neden konuşamadığını çok iyi biliyordu«.

Peki, bu bize ne anlatıyor? Birincisi, aşk ister kadın-erkek, ister kadın-kadın, isterse de erkek-erkek arasında olsun, her zaman aşktır ve bundan doğal bir şey yoktur. Aşk, uğruna bedel ödenebiliyorsa eğer, aşktır. İkincisi, Marx'ın dediği gibi, hiç bir şey görüldüğü gibi değildir. Gerçekleri görebilmek için, insana dair her şeyi sorgulamak gerekir. Üçüncüsü, resmî söylemler yalandan ibarettir. Aslanan, çıplak gerçeği aramaktır.

Bugün 101. yıldönümü kutlanan »Küçük Deniz Kızı« heykelinin hikâyesi, sadece bir masal değil, trajik bir aşk hikâyesinin eseridir. Kopenhag'a gider, heykeli görürseniz eğer, bunu anımsayın. Ve deyin ki: »Ey insan, aşk olsun sana«. ■

MISIR'DA RESTORASYON DÖNEMİ

24 AĞUSTOS 2013

Mısır ile ilgili tartışmalarda fazlasıyla kafa karışıklığı hakim. Bu, dünya çapında sol cenah için de geçerli. Halbuki Mısır'daki aktörleri burjuva demokrasilerinin en temel değerleri çerçevesinde ve küresel siyasetler bağlamında değerlendirmek, analiz yapmayı kolaylaştıracak.

Her şeyden önce ordu darbesine karşı çıkmak gerekiyor. Ancak bu karşı çıkış salt son haftalardan ibaret olursa, güdük kalacak. Çünkü darbe, Mübarek'in alaşağı edilmesiyle başladı ve hâlâ devam ediyor. Daha doğrusu Mısır'daki halk kalkışmasının eski rejimi aşamamış olduğunu ve egemen sınıfın saltanatını sarsamadığını söylemek yanlış olmaz.

Hatta daha da ileri giderek, eski rejimin bir restorasyon dönemini başlatmış olduğunu söyleyebiliriz. Rejim iki buçuk yıl boyunca perde arkasından hem Müslüman Kardeşleri, hem de halk kalkışmasının sözcülüğüne soyunan »Temerrüd Hareketini« kendi çıkarları için kullandı. Müslüman Kardeşler, bütün neoliberal-islamist hareketler gibi, demokrasi sınavında sınıfta kaldılar. Ama aynıını seküler kesim için de söylemek gerekir,

çünkü bu kesim hem meşruiyeti meçhul seçimlerin yapılmasını onayladı, hem de, seçim sonuçlarını »beğenmeyerek«, seçilmiş bir başkanın darbeyle alaşağı edilmesini alkışladı. Mısır'daki halk kalkışmasının demokratik bir alternatifi yaratamamış olması, rejimin kendisini konsolide edebilmesini teşvik etti.

Aslına bakılırsa, genel olarak »Arap Baharı« daha başından emperyalist güçlerin manipülasyonuna ve etkisine maruz kaldı. Arap dünyasındaki kalkışmaları »devrim« diye nitelendirenler bu gerçeğe gözlerini kapadılar ve hâlâ da kapamaya devam ediyorlar. Mısır ekonomisinin yüzde 40'ını kontrol eden üniformalı kapitalistler, emperyalist güçlerin desteği olmaksızın, ne kalkışmayı çıkarlarına kullanabilir, ne de restorasyon dönemini başlatamazdılar.

Arap dünyasını iyi tanıyan gazeteci Knut Melenthin'in verdiği bilgiler, Mısır'ın kan gölüne dönmesine rağmen, bu desteğin ne denli güçlü bir biçimde devam ettiğini kanıtıyor. ABD, İsrail, Suudi Arabistan, Kuveyt ve Birleşik Arap Emirlikleri general Sisi ve çetesini milyarlarla desteklemeyi sürdürüyorlar.

Batı basınında katliamlar nedeniyle Mısır yönetimine sert eleştirilerin getirilmesi, ABD'nin ortak askerî manevrayı ertelemesi ve AB'nin yardımları dondurması kimseyi aldatmasın: ABD yönetimi bu yıl içerisinde Mısır'a 1,23 milyar Dolar verileceğini daha yeni açıkladı. Aslında bu hibe Mısır'a değil, Mısır ordusuna silah satan tekellere verilecek. Yani hibenin kesilmesi Mısır ordusuna değil, ABD'li tekellere zarar verir ve bu nedenle Obama'nın yardımını durdurması olası değil. Kaldı ki ABD'li General Electric tekeli daha dün Mısır ordusunun savaş uçaklarını teknik yenileme ihalesini kazandı. Ha, ihaleyi açan Mısır değil, ABD ordusu!

Diğer yandan İsrail, Mısır ordusunun Gazze'ye yönelik yaptırımlardaki işbirliği nedeniyle siyasî desteğini sürdürürken, Arap despotları keselerinin ağızlarını sonuna kadar açmış durumdadır. Sonuç itibarıyla hidetli bakışları salt Sisi ve çetesine çevirmek, asıl resmi görmeyi engelleyecektir.

Peki, barış ve demokrasi güçleri olarak bizlerin Mısır örneğinden çıkaracağımız dersler nedir? Bir kere uzlaşmaz kutuplara bölünmüş bir ülkede geleceğin ancak geniş bir toplumsal mutabakat ile şekillendirilebileceğini öğrenmek zorundayız. Yani uzlaşmazlığın en geniş demokrasi ve özgürlüklerin sağlanması ile aşılmasına çabalamak göreviyle karşı karşıyayız. Bu görevin üstesinden ancak radikal anlamında demokratik ve geniş bir toplumsal ittifak gelebilir. İkincisi, sosyal adalet, hukukun üstünlüğü, kuvvetler ayrılığı, en geniş fikir ve basın özgürlüğü ve eşitlik olmaksızın, demokrasinin olanaklı olamayacağını. Bunun içinse en başta aileden başlayarak, toplumun, siyasetin, ekonomik yaşamın ve siyaset araçları olarak partilerin, kurumların, örgütlerin ve devlet aparatının demokratik-

leştirilmesi gerektiğini. Ve üçüncüsü, ki en önemlisi, halk kitlelerinin bu uğurda vereceği demokratik mücadelenin örülmesini.

Sıcak geçmesi beklenen Türkiye sonbaharının aktörleri Mısır'dan çok şey öğrenebilirler. »İstifa« denmesiyle hiç bir hükümetin istifa etmeyeceğini, siyaset ve iktidar değişikliğinin güçlü, birleşik ve demokratik bir alternatif olmaksızın gerçekleştirilemeyeceğini ve böylesi bir alternatifin örgüt egoizmlerinden kurtulmadan oluşturulamayacağını. Türkiye sonbaharının demokrasiye gebe kalması, barış ve demokrasi güçlerinin elinde. Bunu görebilmeleri umuduyla... ■

MISIR'DAKİ RESTORASYONUN ARKA PLANI ÜZERİNE

24 AĞUSTOS 2013

Mısır'daki son gelişmeler, Arap dünyasında egemen sınıfların ve emperyalist ülkelerin halk kalkışmalarını nasıl kendi çıkarlarına kullanabildiklerini göstermektedirler. Şu an için Mısır'da eski rejimin – aslında değişmeyen rejimin demek daha doğru olacak – kendisini konsolide ettiğini ve bir restorasyon dönemine girdiğini görmekteyiz. Mısır ekonomisinin yüzde 40'ını kontrol eden ve devlet aparatına hakim olan üniformalı kapitalistler, egemenliklerini sürdürmenin faturasını acı bir şekilde halka ödetiyorlar.

Batıdaki muhafazakâr burjuva basınının yorumcuları dahi ordunun Mısır'daki farklı toplumsal kesimleri kullandıklarını, hatta Müslüman Kardeşlerin örgütlediği protestoları kanlı bir biçimde bastırarak, otoriter polis devletini meşrulaştırmak amacıyla bilinçli bir radikalleşme stratejisini izlediklerini belirtiyorlar. Bu görüşe katılmakla birlikte, Mısır'daki gelişmelerin salt ülke içi dinamiklerce belirlenmediğini vurgulamamız gerekir. Hiç kuşku yok ki, Mısır halkının başına çöken karasaban, emperyalist güçlerin desteği olmaksızın böylesine korkunç olamazdı.

Ama önce ülkedeki aktörleri bir irdeleyelim:

Mısır toplumu görüldüğü kadarıyla iki uzlaşmaz düşman cepheye bölünmüş durumda. Bir tarafta çoğunluğu orduyu destekleyen seküler kesim, diğer yanda da Müslüman Kardeşler seçmenleri. İşin üzücü olan tarafı, her iki cephenin de »demokrasi sorunu« olmaması.

Mısır ordusu ve ordu yönetiminin atadığı teknokrat hükümet, Mübarek döneminde de egemen sınıfı oluşturanların, siyasî ve ekonomik elitlerin desteğine sahip ve devlet aparatının kontrolünü ellerinde tutuyor. Mübarek yönetimine karşı ayaklanan seküler muhalefet, tüm parçalanmışlığına rağmen, ordunun iktidarı ele geçirmesine destek verdi. Nüfusun yüzde 8 ile 10'unu oluşturan Kıptiler (Kıptilerin oranı hakkında farklı sayılar mevcut) kilisenin önderliği altında açıkça ordu-dan yana tavır aldılar. İslamist saldırganlıktan korkan ve devrik başkan Mursi döneminde yaptırımlara maruz kalan Kıptilerin varoluş korkuları nedeniyle, kendilerini koruyacağına inandıkları ordunun yanında yer almaları, bir noktaya kadar anlaşılır bir tercihtir.

Buna karşın, ülke ortalamasının üstünde gelire sahip, en azından orta öğrenimini tamamlamış ve Mübarek döneminde de taşra nüfusuna nazaran belirli imtiyazları olan kentli seküler kesimlerin, »güçlü lider« ve »islamistlere karşı sert tedbirler alan merkezî hükümet« özlemiyle ordunun diktatörlüğünü desteklemesi, en başta refah şövenizmi ile açıklanabilir. Bu kesimler, tüm farklılıklarına rağmen, 28 yaşındaki gazeteci Mahmud Badr'ın girişimiyle oluşan »Temerrüd« (İsyan) hareketi çatısı altında toplanmış durumdadır. Tabii bu »çatı« örgütsel bir yapı değil, ama seküler kesimin çoğunluğunun kendilerini »içinde« gördükleri bir hareket.

Temerrüd 28 Nisan 2013 tarihinde Mursi'nin istifasını isteyen bir imza kampanyası başlatmıştı. Kampanya 30 Temmuz 2013'de 22 milyon Mısırlının imzasıyla rekor bir desteğe sahip oldu. İmza kampanyasına katılanların Mursi yönetiminin politikalarından duydukları rahatsızlıklar nedeniyle imza attıkları pek muhtemel. Ancak Badr ve arkadaşlarının bütün imzacılar adına ordu darbesine sahip çıkmaları, bununla birlikte kampanyayı ordunun sahip olduğu sanayii teşekküllerinden bazılarının patronlarının finanse ettiği iddiaları, Temerrüd hareketinin doğrudan ordu yönetiminin etkisi altında olduğuna işaret ediyor. Kaldı ki, Badr yazılarında açıkça darbe taraftarlığını yapıyor ve Mısır ordusunun »ülkenin ihtiyacı olan güçlü adamı çıkaracak tek kurum olduğuna« belirtmekten çekinmiyor.

Temerrüddün, devrik başkan Mursi'ye yönlendirdiği en sert eleştirilerden birisi, Mursi'nin »ABD'nin adamı« olduğu suçlamasıydı. ABD'nin asıl »adamlarının« ordu yönetiminde oldukları bilinmesine rağmen, Temerrüd halk arasında yaygın olan »ABD hassasiyeti« kullanarak, başarıyla »sivil« bir girişim

oldukları resmini çizebilmiştir. Temerrüd, gene ordu yönetiminin İsrail yönetimi ile, bilhassa Gazze'de, sıkı bir işbirliği içerisinde olduğunu bilmesine rağmen, bugünlerde yeni bir imza kampanyası başlatarak, »İsrail ile imzalanan antlaşmaları lağv edilmesini« isteyerek, Mısırlıların İsrail karşıtlığını, ordu yönetimine daha fazla desteğe kanaliz etmeye çalıştıklarını söylemek gerekiyor.

Mursi yönetimine ve Müslüman Kardeşlere karşı gelişen muhalefeti bugün Temerrüd hareketiyle eş anlamda anılması hem bir talihsizlik, hem de toplumsal muhalefetin parçalanmışlığının ve egemen sınıfın etkisi altına sokulmuşluğunun bir işaretidir. Halbuki despot Mübarek yönetimine karşı başlayan halk kalkışmasını kıvılcımını çakan sosyal ihtilaflar ve bu ihtilaflar nedeniyle oluşan hareketlerdi.

Bunların başında şüphesiz »Kifaye« (Yeter!) hareketi ile bazı bağımsız sendikalar gelmektedir. Kifaye, yazar Ala El Asvani öncülüğünde 2004'de devlet başkanının halk tarafından doğrudan seçilmesi talebiyle kurulmuştu. Hareketi çeşitli sol ve liberal partiler, seküler kesimler ve Müslüman Kardeşlerin üyeleri oluşturmaktaydı. 2004 ve 2005'de kitlesel protestolar örgütleyen Kifaye hareketi, geniş bir toplumsal ittifakı oluşturmayı hedeflemişti. Ancak 2005 Eylül'ünde Hüsnü Mübarek'in yüzde 88,6 oyla seçilmesinden sonra, amansız polis baskılarının da etkisiyle, etkinliğini kaybetti.

Bir diğer aktör ise 6 Nisan 2008'de Mahalla El-Kübra'daki tekstil işçileri grevine destek için kurulan »6 Nisan Gençlik Hareketidir«. Bağımsız sendikaların da desteğini alan bu hareket, özellikle sosyal medya üzerinden taraftar örgütlemeyi başarmıştı. Ancak hareke-

tin »bağımsızlığı« üzerine düşen gölge, halk arasındaki etkinliğinin zayıflamasına neden oldu. Wikileaks adı altında ifşa edilen gizli belgeler, 6 Nisan Gençlik Hareketinin önde gelen aktivistlerinin ABD'ne davet edildiklerini ve orada ABD hükümetinin kontrolü altına alındıklarını gösteriyor. Wikileaks, hareketin ABD yönetiminin temsilcileri ve bazı ABD'li »Think Tank« kuruluşu ile birlikte »Mısır'da parlamenter demokrasiye geçiş planı« hazırladıklarını belgelemiştir. ■

İKTİDARLAŞMANIN KOLAYCILIĞI ÜZERİNE

31 AĞUSTOS 2013

Kapitalist dünyanın merkez ülkelerindeki insanların televizyon başında film seyrederek gibi, Suriye'deki iç savaşı, Ortadoğu'da her gün yok edilen binlerce yaşamı, felaketleri ve trajedileri kayıtsızca izledikleri; »kahrolsun emperyalizm« diye bağırmanın siyaset yapmak sanan, ama kapısının önündeki çöp tenekesinin rengini dahi belirleyebilecek siyasî etkinlikten uzak olanların »savaş karşıtlığını« salt 1 Eylül geldiğinde hatırladıkları bu günlerde, savaş stratejileri ve nedenleri üzerine yazmaya insanın eli varmıyor doğrusu.

Sorunların böylesine çetrefil, çözüm arayışlarının bu denli ivedi ihtiyaç olduğu zamanlarda yürütülen tartışmalar, karanlıkta yol gösteren fener olma görevini üstlenmelidirler. Böylesi anlamlı bir tartışmayı gazetemiz yazarlarından Delil Karakoçan yürütüyor. »Bölgede artan kanlı olaylar ve nedenleri« başlıklı yazıları, ilk bakışta legal Kürt siyasetine yönelik bir uyarı gibi görünse de, aslında muhalif dinamiklerin yozlaşmalarına, hatta tarihsel sosyalizm denemelerinin, sınıf ve özgürlük hareketlerinin yenilgisine yol açan »iktidar ilişkilerinin« bir eleştirisidir.

Karakoçan'ın tespitlerini burada tekrarlamaya gerek yok. Ezilenlerin ve sömürülenlerin perspektifinden bakanların bu tespit ve uyarılara katılmaması olanaksız. Peki, o zaman yapılması gereken nedir? Boynuna kravatu takıp, yasal siyaset olanakları ve uzlaşılarda dönüşümün gerçekleşeceğini zanneden ve partinin veya belediyenin makam odalarında kendi küçük iktidarlarını kuranlara çağrıda bulunmak yeterli midir? Yoksa, sınıfsal ayrışmayı teşvik edip, güç ilişkileri temelinde, katılımcı ve toplumsal demokrasi hedefiyle ittifakları yeniden kurmak mı daha hayırlısı olacaktır?

Karakoçan'ın işaret ettiği sorunlar, hiç bir »ulusun« hiç bir zaman »imtiyazsız, sınıfsız, zümresiz bir kütle« olamayacağını kanıtlamaktadır. Sınıfsal çıkarlar her zaman var olacaklardır. O açıdan asıl söz konusu olan demokratik mücadele ve bu mücadelenin sınıfsal özüdür.

Daha önce verdiğimiz bir örnekle devam edelim. Kitlesele Kürt hareketi özelinde kalırsak, en temel sorunlardan birisinin siyasî karar mekanizmalarına katılımın nasıl sağlanaca-

ğı ve katılımcı, özerk, insanların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmesine olanak sağlayan bir demokrasinin nasıl kökleştirilebileceği olduğunu söyleyebiliriz. Basite indirgersek: Gever köylerinden birisinde yaşayan bir yoksul Kürt kadını ile toprak, nüfuz veya makam sahibi, iyi gelirli bir Kürt erkeğinin legal Kürt siyasetinin karar mekanizmalarına eşit katılımı nasıl sağlanacaktır? Temel soru budur, çünkü bu eşit katılım sağlanmadığı takdirde ne kanlı olaylar engellenebilecektir, ne de dikey ilişkiler.

Kürdistan'daki kapitalistleşme süreci tüm hızıyla geleneksel toplumsal ilişkileri alt-üst ederek, ama patriarkal, feodal ilişkileri de her gün yeniden üreterek devam etmektedir. Burjuva hukuku ile geleneksel-gerici »hukuk« yan yana var olurlarken, sınıf çelişkileri daha da keskinleşmekte ve bir yönüyle bu çelişkilerin üstünü örten bir egemenlik aracı olarak Kürt sorununun »çözüm süreci« ile bu vasfını kısmen kaybetmesiyle, iktidar ve mülkiyet ilişkileri daha da belirginleşmektedir. Mülkiyet anlaşmazlıkları, genellikle bu anlaşmazlıklara dayanan kan davaları, töre cinayetleri ve sosyal dokudaki kırılmalar bu gelişmenin, daha doğrusu gerici bir toplumsal dönüşümün göstergeleridirler. İktidarlaşmanın kolaycılığı ile siyaset üretmeye çalışan yapılar ve bireyler ise bunu engelleyemezler, aksine bu gerici dönüşümü yeniden üreten özneler haline gelirler.

Kurulan küçük iktidarlar amacı araca, aracı da amaca dönüştürürler. Araç, amaç olunca da, her şey »mubah« olur, esas yerine tali olan öne çıkar.

Kitlesel Kürt hareketinin en önemli özelliklerinden birisi, ezilen bir halkı yaşlısı ve genci, kadını ve erkeği ile politize edişidir. Ancak

bugün bu politizasyon, sınıfsal özü muğlak bir »ulus« anlayışına kanalize edilerek etkisizleşme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Halk kitleleri ile kurulan dikey ilişkiler de bunun sorumlusudur.

Bölgedeki kanlı olaylar nedeniyle hiç kimenin suçu başka yerde arama lüksü yoktur. Devrimin en başta toplumu değiştirme ve dönüştürme süreci olduğunu ve özgürleşme anlamına geldiğini görmeyip, kendilerini iktidarlaşmanın kolaycılığına kapıranlar, belki günün birinde bir »ulus devlet« kurup, başına geçebilirler, ama köle olmaktan kurtulamazlar. ■

VARŞOVA'NIN ANIMSATTIĞI

7 EYLÜL 2013

Rosa Luxemburg Vakfı'nın çalışanları olarak yıllık toplantılarımızdan birisini Varşova'da yaptık. Bu vesile ile hem Rosa Luxemburg'un izlerini görme, hem de kentin acılı tarihini öğrenme fırsatını bulduk. Rosa'nın yaşamı hakkında bir hayli yeni detay öğrenebildik. Ancak beni en çok etkilen Varşova'nın 20. Yüzyıl'daki tarihi oldu.

Aslına bakılırsa Varşova hakkında »dünyanın bütün başkentleri gibi, tüketim cehennemine dönmüş bir şehir« nitelemesi yapmak yeterli olabilir. Çünkü dünyanın her yanında bulabileceğiniz markalar, kahve satış zincirleri, fast-food dükkânları, özel güvenlikli ve AVM'li rezidanslar, zengin mahallelerin çöplerinden kendilerine yarayacak bir şeyler arayan yoksul insanlar, kapitalizmin nimetlerinden faydalandıklarını böbürlenerek gösteren ukala züppeler vs. vs. her şey Varşova'da da var.

Kent merkezinde kentsel dönüşüm tamamlanmış gibi. Stalin'in sosyalist »kardeşe« hediye ettiği »Kültür Sarayının« etrafını gökdelenler sarmış. Kent İkinci Dünya Savaşı esnasında Hitler orduları tarafından yerle bir

edildiğinden, ancak eski sarayın bulunduğu mahalledeki tarihi evler yeniden inşa edilmiş ve gerisini »örnek sosyalist şehir planlamacılığı« halletmiş.

Varşovalılar, kentlerinin bizzat Hitler'in emri ile haritadan silmeye çalışıldığını söylüyorlar. Gerçekten de savaş sonrasında ortaya çıkan resmî belgeler Nasyonsosyalistlerin sadece Varşova'yı değil, Polonya'yı olduğu gibi yok etmeyi hedeflediklerini kanıtıyor. Bizzat Hitler'in »Wehrmacht«a (Alman ordusuna) bu emri vermesinin ardında önce Varşova Gettosunda, sonra da Varşova'nın her tarafında gerçekleşen ayaklanmalar duruyor.

Varşova Gettosundaki ayaklanmanın hikâyesi etkileyici. Savaş öncesinde 1,2 milyonluk Varşova'da yaşayan Yahudi nüfusu kayıtlarda 400 bin olarak geçiyor – bugün Varşova'da yaşayan Yahudilerin sayısı ise bini bulmuyor. Kentin muhtelif yerlerine yerleştirilmiş anıtlar, sadece Varşova Gettosundaki ayaklanmadan sonra katledilen yarım milyon Yahudiyi anımsatıyor.

Okur Varşova Gettosunun hikâyesini gerek internetten, gerekse de yayınlanmış kitap-

lardan öğrenebilir. Ancak kitaplar veya internette bulunabilecek bilgiler, Getto Ayaklanmasının ruhunu, insanların trajik sonlarını, duygularını ne yazık ki tam olarak veremiyorlar. Neredeyse tamamen silinmiş olan izleri gidip yerinde görmek, yok edilenlerin yaşayan kuşaklarıyla görüşmek, acı ve anılarını paylaşmak, Nasyonsosyalizmin sanayileşmiş ölüm mekanizmasının emsalsizliği anlayabilmek için gerekli.

Biz şanslıydık. Vakfın çalışanı ve Rosa Luxemburg konusunda en tanınmış uzmanlardan olan Holger Politt'in yardımıyla görünmeyenleri görebildik. Gökdelenler arasında kaybolmaya yüz tutan Getto duvarlarını, elbette Willi Brandt'ın önünde diz çöktüğü ünlü anıtı, Birinci Dünya Savaşı öncesinde Rosa'nın da tutulduğu, Hitler ordularının Polonya'yı işgal etmesinden sonra Gestapo işkencehanesine dönüştürülen kötü şöhretli »Pawiak« hapishanesini, Varşova'nın ayakta kalan tek sinagogunu Holger'in derin bilgisi ile ilginç anekdotlarıyla birlikte inceleyebildik.

Varşova Gettosundaki ayaklanmanın askerî açıdan hiç bir şansı olmadığı biliniyor. Polonya Yahudileri Almanya'nın daha önce de, yani Birinci Dünya Savaşı esnasında Polonya'yı işgal etmelerine tanık oluyorlar. Ancak ilk işgalde, Kaiser ordusu Yahudilere iyi davranıyor ve Almanların »medenî« davranmaları nedeniyle Yahudiler Hitler ordusunu sempatiyle karşılıyorlar. Polonyalı Yahudiler arasında yaygın olan söylem, »Hitler ne derse desin, Almanlar medenîdir« oluyor. Bu nedenle de Gettoya tıklan Yahudiler Treblinka toplama kampında krematoryumun 24 saat çalıştığına inanamıyorlar. Ancak zamanla Getto sokaklarını açlıktan ölen çocuklar, yaşlı-genç kadınlar kaplayınca ve Gettonun Yahudi özyönetimi üzerindeki Alman baskı-

sı artınca, ayaklanma kararı alınıyor. »Ölüm, onursuz yaşamdan bin kat iyidir« şiarı ayaklanmayı tetikliyor.

Varşova Gettosundaki Yahudilerin onurları için bile bile ölüme gitmeleri, kendilerinden yüz kat güçlü bir orduya direnmeleri, katliamdan kurtulanların sonraki ayaklanmaya katılmaları, idam tehlikesine aldırılmadan binlerce Yahudiyi kurtaran Varşovalıların uğraşları bir ibret ve gurur hikâyesi. »Getto kahramanlarına« adanan anıta baktığımda, birden aklıma 6-7 Eylül olayları geldi. Bir tarafta onurları için ölüme gidenler, diğer tarafta gayrimüslimlere saldıran yağmacılar güruhu... Utançtan anıta bakamadım. Ne hazin, değil mi? ■

YARIN SEÇİM VAR

21 EYLÜL 2013

Yarın Almanya'da Federal Parlamento Seçimleri yapılacak. Seçimler sadece Almanya'nın değil, aynı zamanda AB'nin geleceği için de büyük önem taşıyor. Çünkü Almanya sadece kapitalist dünyanın en önemli merkez ülkelerinden birisi değil, aynı zamanda AB'nin de »patronu« konumunda.

Almanya, AB içerisindeki dominant konumunu kullanarak AB'nin neoliberal dönüşümünün ve dış politikasının militaristleştirilmesinin motoru oldu. Hâlen de öyle. İhracatının yüzde 60'ını AB üyesi ülkelere yapan Almanya bu şekilde AB'ni kendi »iç pazarı« hâline getirdi. AB'nin çeper ülkeleri ekonomilerini iflasın eşiğinde ayakta tutmaya çalışır, halkları her gün daha da sertleşen sosyal ihtilaflarla mücadele ederlerken, Almanya zenginliğine zenginlikler kattı.

Almanya tüm AB üyesi ülkelere ekonomi, malî ve sosyal politikalar alanlarında Alman sermayesi ve uluslararası malî piyasalar lehine olan tedbirleri dikte etti, etmeye de devam ediyor. Aslında AB'nin çeper

ülkelerinin içine düştükleri iflas batağının – ki burada bilhassa Yunanistan'ı anmak gerekir – baş sorumlusunun Almanya olduğunu söyleyebiliriz. Yunanistan'da protesto için sokaklara dökülen halkın »bu bizim de seçimimiz« diyerek eleştiri oklarını şansölye Merkel'e yönlendirmelerinin nedeni, bunun farkında olmalarıdır.

Ancak Almanya'ya baktığımızda seçmen çoğunluğunun durumdan hayli hoşnut olduğunu görmekteyiz. Öyle ya, komşuları yüksek işsizlik oranları, sosyal kısıtlamalar, sağlıksız gelişme ve krizin faturaları altında ezilirken, hissedilen refahın arttığı, - istatistik oyunları ile olsa da – işsizliğin azaldığı zengin bir ülkede rahatsız olacak değiller.

Bununla birlikte Federal Parlamentoda temsil edilen partiler de – bir tek DIE LINKE hariç – birbirlerinden pek büyük farklılık göstermiyorlar. Seçim vaatleri çerçevesinde ortaya çıkan ufak nüans farkları, seçimlerden sonra hangi hükümet iktidara gelirse gelsin, Almanya'nın siyasetinde herhangi bir değişiklik olmayacağını gösteriyor.

Yapılan kamuoyu anketleri Hıristiyan Birlik Partileri ile SPD'nin bir »büyük koalisyon« oluşturacaklarına işaret ediyor. Her ne kadar SPD »biz kırmızı-yeşil koalisyon için uğraşıyoruz« dese de, son kertede her defasında olduğu gibi devlet aklına teslim olacak olan Alman sosyaldemokrasisi büyük koalisyona hayır demeyecektir.

Şansölye Merkel'in şimdiki koalisyon ortağı FDP'yi ise zor günler bekliyor. Anketlerde yüzde 5 sınırında görülen FDP umudunu muhafazakâr seçmenin ikinci oyuna (liste oyu) bağlamış durumda. Ancak yaygın medyada da görülen genel kanı, yeni parlamento aritmetiğinin CDU/CSU-FDP koalisyonuna yeni bir şans daha vermeyeceği yönünde.

Yeşiller ise özellikle Fukuşima Felaketi sonrasında elde ettikleri toplumsal desteği önemli ölçüde kaybettiler ve tek haneli bir sonuçla yetinmek zorunda kalacaklar gibi. Sonuç itibariyle ufukta ne bir CSU/CSU-FDP, ne de bir SPD-Yeşiller koalisyonu görünüyor. Alman sermayesi büyük koalisyona çoktan hazırlandı bile.

Geriye tek gerçek muhalefet olarak DIE LINKE kalıyor. DIE LINKE'nin neden tek gerçek muhalefet partisi olduğunu hafta ortasında yayınlanan bir haber tekrar teyit etti. Alman televizyonları geçen Çarşamba günü Almanya'nın 2002-2006 yılları arasında Suriye'ye toplam 111 ton kimyasal malzeme sattığını ve bu kimyasalların sarin gazının bileşenleri olduğunu bildirdi. Gerek SPD-Yeşiller hükümeti, gerekse de CDU/CSU-SPD koalisyonu »ulusal güvenlik« gerekçesiyle bu kimyasalların satışını onaylamış. Bu skandal haber ise DIE LINKE'nin girişimleriyle ortaya çıktı.

Tek başına bu haber dahi DIE LINKE'nin Federal Parlamentoda ne kadar gerekli bir parti

olduğunu göstermekte. DIE LINKE'nin Kürtçe dahil çeşitli dillerde seçim programı yayınlayan tek parti olduğunu da anımsatalım. Adayları arasında Anadolu-Mezopotamya kökenli çeşitli adayları olan DIE LINKE'nin göçmenlerin seçmesi gereken tek parti olduğunun altını çizmeye bilmem daha fazla gerek var mı? ■

REFAH ŞOVENİZMİNİN ZAFERİ

23 EYLÜL 2013

Almanya yeni parlamentosunu seçti ve partiler yelpazesini tarihsel bir sarsıntıyla yeniden kardı. Şansölye Merkel görevine devam edecek, ama Federal Parlamentonun kurulduğu günden bu yana her zaman hükümet ortağı olan liberal FDP'nin tarihin sayfalarına gömülmek üzere olmasından dolayı kendisine yeni bir ortak seçmek zorunda kalacak. Bu sefer olmasa da, önümüzdeki dönemde FDP'nin rolünü üstlenmeye aday yeni parti, sağ popülist »Almanya için Alternatif« (AfD) olacak gibi. AfD parlamentoya giremedi, ama varlığıyla CDU ve CSU'nun daha da sağa kaymasına neden olacak.

Seçimler neoliberal cephenin bir diğer birliğini, yani SPD ve Yeşiller koalisyonunun olanaksızlığını ortaya çıkardı. Sosyaldemokrasinin, CDU/CSU-FDP birlikteliğinin sadece »renk farkı« olan kırmızı-yeşil stratejisi yenildi. Kapitalist dünyanın merkez ülkesi Almanya'nın yurttaşları imtiyazlı coğrafyada yaşadıkları bilinciyle »orijinal istikrarı« seçtiler. Ama aynı zamanda da neoliberal cephenin bütün bileşenlerini yeni koalisyon denemelerine zorladılar.

Almanya solu DIE LINKE geçen seçimlere nazaran hafif oy kaybetmesine rağmen Almanya'nın üçüncü büyük partisi olarak yeniden parlamentoya girdi ve gene neoliberal cephe karşısında tek muhalefet partisi olmaya aday. Aslında sosyaldemokrat bir şansölyenin seçilebilmesi aritmetik olarak olanaklı, ama gerek SPD, gerekse de Yeşiller DIE LINKE ile federal düzeyde birlikte çalışmak istemiyorlar. Aynı anda yapılan Hessen eyalet parlamentosu seçimlerinde de tekrar meclise girmeyi başaran DIE LINKE, ülkede siyaset değişikliğini sağlayacak en güçlü aday olmasına rağmen, bunu birlikte gerçekleştirebileceği bir partnere sahip değil.

Yeni parlamentodaki oy ve sandalye dağılımı şöyle: CDU/CSU yüzde 41,5 ve 311 sandalye; SPD yüzde 25,7 ve 192 sandalye; DIE LINKE yüzde 8,6 ve 64 sandalye; Yeşiller yüzde 8,4 ve 63 sandalye.

SPD son seçimlere nazaran (%23,0) oylarını biraz artırabildi, ama federal seçimlerdeki kötü sonuçlarından birisini elde etmiş oldu. Gerhard Schröder dönemindeki politika değişikliği ile neoliberal cepheye geçen SPD

hâlâ temel seçmen tabanında hayal kırıklığı yaratmaya devam ediyor. Taraftarlarının bir kısmını DIE LINKE'ye kaybeden SPD, »yeni orta« olarak adlandırdığı toplumsal katmanlar arasında, bu katmanların sınıfsal çıkarlarını temsil eden CDU'ya karşı mevzii kazanamadı.

Fukuşima Felaketi ile önemli bir toplumsal destek elde eden Yeşiller, FDP ile liberal iktisat politikaları konusunda yarışmaya girmeleri ve CDU'ya göz kırpmaları nedeniyle büyük hüznü yaşadılar. Merkel'in »Almanya'nın istikrar için güçlü hükümete ihtiyacı var« diyerek büyük koalisyon sinyali vermesi ile CDU-Yeşiller rüyaları da bitti gibi görünüyor. Ancak Yeşiller yönetimi her defasında yeterince oportünist olduğunu gösterdiğinden, mutlaka »olmayacak« demek de yanlış bir analiz olur.

Sonuç itibariyle Almanya'daki seçimlerin refah şovenizminin bir zaferi olduğunu vurgulamak gerekiyor, çünkü neoliberal iktisat politikalarını, sosyal hakların kısıtlanmasını, tasarruf paketlerini ve militarist saldırganlığı temsil eden siyasî söylemi kullanan bütün partiler Alman seçmeninin desteğini alabildi. SPD ve Yeşilleri muhalefet içerisinde saysak dahi, CDU/CSU, FDP ve AfD'nin aldıkları oy toplamı yüzde 52'nin üzerinde. Bu aynı zamanda CDU/CSU'nun yanı sıra SPD ve Yeşiller üzerinde de sağ popülizmin baskısının artacağını, diğer taraftan ise, bilhassa SPD ile 140 yıldan uzun bir süredir aynı »yatağı« paylaşan sendikalara sosyal hakların ancak »sol« bir hükümet kurulabilirse savunulabileceğini gösteriyor. Bu gerçeğin sendikaların DIE LINKE'ye karşı uyguladıkları boykot politikasında değişime yol açıp açmayacağını zaman gösterecek.

Belli olan tek şey var: o da, AB üyesi ülkelerin içerisinde bulunduğu ekonomik ve malî krizin tek kazananı Almanya olduğu müddetçe ve AB Almanya'nın »iç pazarı« kalmaya devam ettikçe, Alman seçmeni refah düzeyini koruyacak hükümetleri seçecektir – hem de komşu halkların aleyhine olacağını bilerek ve isteyerek! ■

KRİZ TEHDİTİ ALTINDAKİ »CENNET«

ALMANYA'DA YAPILAN FEDERAL PARLAMENTO SEÇİMLERİNİN GÖSTERDİKLERİ...

25 EYLÜL 2013

22 Eylül akşamı televizyonlar bir devrin sona erdiğini ve ülkenin tarihsel bir dönemeçe girdiğini ilân ediyorlardı. Evet, Federal Parlamento Seçimlerinin tarihsel bir sonucu olduysa, o da Almanya Federal Cumhuriyeti'nin kurulduğu günden bu yana – kısa aralıklar haricinde – her zaman hükümet ortağı ve devlet partisi olan liberal FDP'nin meclis dışında kalmış olmasıdır. Piyasa radikali politikaların baş temsilcisi FDP'nin hezimetine tek üzülenler, anlaşılır gerekçelerle, sermaye örgütlerinden başkaları değil elbette.

Liberallere daha sonra değinmek üzere, önce seçim sonuçlarına bakalım. Şansölye Merkel'in CDU/CSU grubu yaklaşık 18 milyon seçmenin oyunu alarak birinci parti oldu. SPD yüzde 25,7 ile 2009 seçimlerine nazaran puan kazanmasına rağmen, tarihinin en kötü ikinci seçim sonucunu almaktan kendisini kurtaramadı. FDP barajı aşamayı meclis dışında kalırken, DIE LINKE yüzde 8,6 ile Yeşillerin önünde (yüzde 8,4) ülkenin üçüncü büyük partisi hâline geldi.

Hemen herkes şansölye Merkel'in ne denli büyük bir başarı elde ettiğinden bahsediyor.

Ancak, Avrupa'nın »kraliçesi« olarak nitelendirilen Merkel'in topladığı sempati ile seçimleri analiz etmek, son derece yüzeysel kalacak, ülkedeki güç dengeleri ile Almanya toplumunda yaygın hissiyatı açıklamaya yeterli olamayacaktır.

»SOSYALDEMOKRATLAŞAN« MUHAFAZAKÂRLAR?

Seçim sonuçlarının gerçeğe yakın bir analizini çıkartmak için tek tek partileri kısaca ele almakta yarar var. Önce Merkel'in CDU'suna bakalım.

16 yıl »hükümdarlık« sürdüren Helmut Kohl'ün skandallarının ardından partinin başına getirilen Angela Merkel, belkide öncüllerinden hiç birinin cesaret edemeyeceği adımları atarak CDU'yu müthiş bir modernizasyon sürecinden geçirdi. »Orantılı ve makul adımlar« adını verdiği bir siyasetle partiyi merkeze (!) çeken Merkel, bir tarafta partinin milliyetçi-muhafazakâr kanadını güçsüzleştirirken, diğer taraftan da kendi sorumluluğu altındaki vahşi neoliberal düzensizleştirme siyasetinin savunulmasını koalisyon ortağı

FDP'ye bırakarak, bu dönüşüm politikasının travmaya soktuğu kesimlerin hiddetlerinin FDP'ye yönelmesini sağladı. Bir anlamda Merkel'in FDP'yi »kucaklayarak öldürdüğünden« bahsetmek de olanaklıdır.

Merkel tarafından usta bir biçimde ve peşpeşe ekarte edilen milliyetçi-muhafazakâr kanat temsilcileri (ki bunların arasında Friedrich Merz, Roland Koch ve eski cumhurbaşkanı Christian Wulff gibi isimler de var), CDU'nun giderek »sosyaldemokratlaş-tığını« iddia ediyorlardı. Sahiden de zorunlu askerlik uygulamasının kaldırılması, eşcinsel evliliklerin olanaklı kılınması, sürdürülebilir enerji politikaları lehine nükleer enerjiden vazgeçilmesi, belirli sektörlerde yasal asgarî ücret uygulamasına geçilmesi, kiralara üst limit getirilmesi ve eğitim sisteminde SPD'ye yakınlaşılması gibi, kemikleşmiş muhafazakârların kanını donduran adımlara bakıldığında, bu suçlamanın pek haksız olmadığı düşünülebilir. Ama işin rengi öyle değil tabii ki.

Çünkü bu adımların arkasında ideolojik saf değiştirme değil, reel toplumsal ve ekonomik sorunlar ile orta katmanların korkuları durmaktadır. Gerçi 1982'den bu yana mütemadiyen derinleştirilerek uygulamaya sokulan neoliberal dönüşüm politikaları – bilhassa özelleştirmeler, istihdam piyasasının esnekleştirilmesi ve sosyal bütçe kısıtlamaları - »amiral gemisi« ihracat olan Alman ekonomisinin kapitalizmin merkez ülkeleri arasındaki rekabet gücünü artırdı.

Ama bu politikalar diğer taraftan da ciddî toplumsal sorunlara yol açtı. Örneğin Almanya Avrupa'da ülke çapında yasal asgarî ücret uygulaması olmayan ender ülkelerden birisi. Bu açığı kompanse edebilecek yaygın bir

toplu iş sözleşmesi ağından da yoksun. Zaten Almanya'daki çalışanların neredeyse üçte birinin düşük ücret sektöründe istihdam ediliyor olması ve 1 milyondan fazla çalışanın tam gün çalışmalarına rağmen, yaşamaya yetecek ücret alamamaları nedeniyle sosyal yardıma başvurmak zorunda kalmaları da bu nedendir.

Bu gelişmenin yol açtığı en önemli sonuçlardan birisi, gelirleri ortalamasının üzerinde olan kesimlerin sosyal güvencesizlik ve yoksulluk batağına düşme korkusunun yaygınlaşmasıdır. Seçimler öncesinde yapılan bazı araştırmalar, tam da bunu kanıtlamaktadır. Örneğin 30 Ağustos – 2 Eylül 2013 tarihleri arasında Rheingold Enstitüsü tarafından yaptırılan bir araştırma, şu tespiti yapmaktadır: »Almanlar ülkelerinin adalet gibi değerlerin erozyona uğradığı ve kriz tehditi altında olan bir cennet olduğu görüşündeler. Seçmenler, ülkenin geleceğini karanlık kulislerin ve kriz senaryolarının belirlediğini düşünmektedirler. Kriz karabasanı, Almanya'nın sınırında beklemektedir.«

Buhran ve kriz tehditlerinin arttığı dönemlerde küçük burjuvazi ile ülke ortalamasının üzerinde gelire sahip olan kesimlerin klasik bir özelliği ortaya çıkmaktadır: Kendisinden güçlüye kul olurken, kendinden zayıfa tekme atmak! Refahını kaybetme korkusu, güvencesizlik tehditi ve kriz senaryoları Almanya toplumunun geniş kesimleri arasında refah şövenizmini tetiklemektedir. Ücretler ve çalışma koşulları arasındaki eşitsizlik ve rekabet, sadece yoksullar ve dışlanmışlar arasında değil, kapitalizmin merkez ülkelerindeki toplumların küçümsenemeyecek bir kesimini oluşturan »orta katmanlar« arasında da büyük travmalara yol açmaktadır. Hegemonik güç olmak isteyen her siyasî parti de öncelikle korkak »orta katmanların« desteğini almak zorundadırlar.

Merkel, partisini modernizasyon sürecinden geçirerek en başta bu korkak »orta katmanların« hislerine tercüman oldu ve »refah düzeyini koruyun« beklentilerine yanıt verdi. Bu çerçevede Merkel'in »başarılı« olan siyasî stratejisinin çoğunluk toplumunun refah şovenizmine uyan ve sorun çözme hedefleyen pragmatist yönetim resmini çizmek olduğu söylenebilir. Merkel hükümetinin bu stratejisinin taşıyıcı sütunu »siyasî ve toplumsal güvenliği sağlayan güçlü iktidar« algısını yayma çabasıdır. Çünkü bu biçimde algılandığında travmaya uğrayan seçmenlerin desteğini alabilmektedir.

Ancak bu stratejinin, merkez ülkelerdeki siyasî temsiliyet krizine egemen bloğun gösterdiği bir reaksiyon olduğunu da vurgulamak gerekiyor. Bir paradoks olarak görünse de, - ki Merkel'in »başarısının« sırrını burada görebiliriz – Merkel'in pragmatizmi çoğunluk toplumunda siyasî elitlere karşı güvensizlik arttığı ölçüde destek bulabilmektedir. Örneğin Yunanistan'daki protestocuların Merkel'i hedef göstermesi, uluslararası mali piyasaların boyunduruğu altına giren siyasetçiler arasında Merkel'in bir istisna ve »Alman çıkarlarını koruyabilen siyasetçi« olduğu algısını desteklemektedir.

NEOLİBERALİZMİN SONU MU?

Seçimler sonrasında Alman basınında yer alan kimi yorumda, Merkel CDU'sunun »sosyaldemokratlaşarak« SPD'ye yaklaşmasının, en azından büyük koalisyon (»İstikrar«) olanağının doğması ve neoliberal politikaların yılmaz savunucusu FDP'nin meclis dışında kalmasının neoliberal politikaların sona ermek üzere olduğunu gösterdiği vurgulanıyordu. Kanımızca bu hayli yüzeysel ve gerçeğe pek uymayan bir tespittir.

Ülke çapında sadece Saksonya eyaletinde hükümet ortağı olan FDP'nin Federal Parlamento dışında kalması, neoliberalizmin sonunu değil, FDP'nin neoliberalizmin gereksinim duyduğu bir siyasî formasyon olma yetisini kaybettiğini ve bu nedenle işlevini yitirdiğini göstermektedir.

Böylesi bir siyasî formasyon CDU'nun sağında, »Almanya için alternatif« (AfD) partisiyle oluşmuştur. 2013 Mayıs'ında kurulan ve sağ popülist taleplerle katıldığı ilk ulusal seçimde 2 milyondan fazla oy (yüzde 4,7) toplamayı başaran AfD, FDP'nin siyasî mirasçısı olduğunu kanıtlamıştır.

Neoliberalizmin »vurucu gücü« olarak ortaya çıkan ve hemen hemen bütün Avrupa ülkelerinde »memnuniyetsiz« kesimleri mobilize ederek seçim başarıları gösteren sağ popülizm fenomeninin Almanya'da uzun bir süre şansı olamayacağı varsayılıyordu. Bilhassa CDU ve CSU'nun sağ popülist talepleri siyasî söylemlerine entegre etmeleri ve böylece milliyetçi-muhafazakâr aktörlere parti içerisinde yaşam alanı tanımasıyla, aşırı sağcı veya Neonazizm suçlamasına maruz bırakılmayacak bir sağ popülist partinin kalıcılığını engellemiştir.

Ancak FDP'nin içine düştüğü varoluş krizi, CDU'nun pragmatist merkez siyaseti ve Almanya'nın sınırlarında görülen buhran hayaleti, muhafazakâr partiler üzerinde sağdan baskı uygulayacak bir siyasî formasyonun oluşmasını teşvik etti. Nitekim piyasa radikal tedbirleri savunan iktisat bilimcileri ile Hans-Olaf Henkel gibi sermaye örgütlerinin eski temsilcilerinin kurduğu AfD, AB yerine Alman ulus devletinin korunmasını, krizle boğuşan AB ülkelerinin üyelikten çıkartılmasını ve Almanya'ya yönelik göçün kısıtlan-

masını savunan, Euro karşıtı bir program ile hem FDP tabanının oylarını toplamayı, hem de CDU ve CSU'nun sağ popülist pozisyonlara daha çok sarılmasını başardı. Örneğin Bavyera Eyalet Seçimlerinden en güçlü parti olarak çıkan CSU'nun yabancı oto sürücülerinin Almanya otobanlarını ücret karşılığı kullanmasına yönelik popülist bir kampanyayı sürdürmesi, bunun güzel bir örneğidir. CSU'nun 15 Eylül 2013 eyalet seçimlerinde elde ettiği başarı da, böylesi kampanyaları önümüzdeki dönemde daha güçlü sürdüreceğini göstermektedir.

AfD'nin seçim başarısı, ki parlamentoya girmese bile sıfırdan yüzde 4,7 oy toplayabilmek Almanya özelinde mutlak bir başarıdır, refah şovenizminin çoğunluk toplumu arasında ne denli kök saldıgını kanıtlamaktadır. Bu açıdan AfD'nin 2014 Mayıs'ında yapılacak olan Avrupa Parlamentosu (AP) Seçimlerinde ilk milletvekillerini AP'na sokabileceği şimdiden kabul görmektedir. Gerçi AP Seçimleri için yüzde 5 barajının olmamasını bunu kolaylaştırıcaktır, ama sonucunda AfD dikkate alınması gereken yerleşik bir parti olacak ve sağ popülizm, aynı Avusturya ve İsviçre'de olduğu gibi, Almanya'da da olağan bir görüngü hâline gelecektir. Bu gerçek de, nasıl sağ popülizmin olağan görüngü hâline geldiği diğer Avrupa ülkelerinde olduysa, Almanya'da da klasik muhafazakâr partiler ile seçim kaygısına giren sosyaldemokrasinin sağcılaşmasını teşvik edecektir.

NEOLİBERALİZMİN »SOL« KANADI NE DURUMDA?

En geç Schröder-Fischer Hükümeti döneminde saf değiştirerek, neoliberal cephenin »sol« kanadını oluşturan Alman sosyaldemokrasisi ve Yeşiller, bir kez daha darbe al-

maktan kurtulamadılar. Özellikle 2009 seçimlerinde aldığı büyük hezimet sonrasında, Sigmar Gabriel'in başkanlığı altında »programatik yenilenme« gerçekleştireceği sözünü veren SPD, Peer Steinbrück gibi »Ajanda 2010« politikalarının mimarlarından birisini şansölye adayı göstererek, seçmen nezdinde güven kazanamadı.

SPD seçim öncesinde, »malî piyasalar kapitalizminin ehlileştirilmesi SPD'nin en ivedi görevidir« diyerek, yenileceğini ve sosyal adalet savunusunu partinin şiarı hâline getireceğini ilân etmişti. Sahiden de seçim programına bakıldığında yasal asgarî ücret uygulamasına gidilmesi, istihdam ve vergi politikalarında çalışanlar lehine tedbirlerin öncelik kazanması, sosyal düzenleme reformlarının hükümet programı hâline getirilmesi veya ekolojik sorunları çözecek yenilenebilir enerji politikaları uygulanması gibi taleplerle, Schröder-SPD'sinden farklı olduğunu göstermeye çalıştı.

Ancak, 1998 seçimlerinde daha radikal (!) bir programla iktidara gelen, ama iki yasama süresi boyunca muhafazakâr-liberal hükümetlerin dahi cesaret edemeyeceği bir neoliberal dönüşümü gerçekleştiren SPD, seçmenleri yenilenmiş olduğuna ikna edemedi.

SPD, seçim sonuçlarının açıklandığı saatlerde CDU/CSU ile birlikte büyük koalisyon hükümetine girebileceği sinyalini vermeye başladı bile. Gerçi partinin en büyük eyalet örgütü olan Kuzeyren-Vesfalya SPD'si, »CDU/CSU ile hükümet ortaklığına girmeyelim« çağrısında bulundu ve parti yönetiminden kimi isimler, »hükümete girme kararını parti tabanına soralım« talebini ileri sürdüler, ama tarihinde her defasında »ülkenin çıkarları önce gelir« diye devlet aklına

teslim olan SPD'nin – büyük bir anlaşmazlık çıkmadığı müddetçe – büyük koalisyonla hayır demeyeceğini şimdiden iddia edebiliriz. Bir tarafta yaygın medyanın, »seçmenlerin yarısı büyük koalisyon istiyor« pohpohlama-sına ve sermaye fraksiyonlarının açık desteğine bakar, diğer yandan 2005-2009 büyük koalisyonunda bakanlık yapanların (hiç bir görev almayacağını söyleyen Steinbrück hariç) bugünkü SPD yönetimini oluşturduğunu ve Eyaletler Meclisi'ndeki SPD çoğunluğunu düşünürsek, SPD'nin CDU/CSU ile ortaklığa girmesinin önünde pek fazla engel kalmadığını söyleyebiliriz. Tabii bu durumda SPD'nin gerçek anlamda bir »programatik yenilenmesinin« de başka bahara kaldığını vurgulamamız gerekiyor.

Fukuşima Felaketi sonrasında yüzde 20 civarında oy oranı ile büyük sempati toplayan Yeşillerin yenilgisi ise, Almanya siyasetini yakından tanıyanlar açısından pek şaşırtıcı olmadı. Gerçi yüzde 20 gibi bir oran her hâlükârda abartılıydı, ama daha seçimlere üç-dört ay kala yapılan anketlerde Yeşilleri yüzde 15 civarında gören araştırma enstitülerinin sayısı da az değildi.

Bu anketler, parti içerisinde 2009 seçimlerinde elde edilen yüzde 10,7'lik sonucun aşılabileceği kanısının yaygınlaşmasına neden oldu. Baden-Württemberg gibi zengin bir eyalette Yeşiller ilk kez bir eyalet başbakanını çıkartmışlar ve Stuttgart gibi bir kentin büyükşehir belediye başkanlığını alabilmişlerdi. Bu iyimser hava, partinin önde gelen isimlerinin siyasî söylemlerinde kibirli davranmalarına neden oldu. Seçmen tabanı çoğunlukla gelirleri yüksek kesimlerden oluşan Yeşillerin tam da bu kesimleri etkileyecek vergi artırım planlarını seçim programına almaları, ye-

nilginin önünü açtı. Bu program, öncesinde Yeşilleri seçen üst gelir seviyesinden, organik gıda maddelerine yüksek ücret ödeyebilen, ekolojik korumanın ve yenilenebilir enerji politikalarının gerekli olduğuna inanan, ama sosyal vicdanları gelişmemiş eski seçmenlerine çekici gelmedi.

Yeşiller nitekim yüzde 8,4 ile 2009'da elde ettikleri oranın gerisine düşen bir sonuçla karşılaştılar. Parti yönetimi bu seçim yenilgisinin sorumluluğunu üstlendi ve yeni bir yönetimin yolunu açtı. Ancak gerek parti yönetiminde, gerekse de federal meclis grubunda sağ ve sol kanat arasında başlayan koltuk kavgası, parti politikalarının nasıl şekillenebileceğini belirsizleştiriyor. Parti ve meclis grubu yönetimindeki çoğunluğu eş başkan Cem Özdemir'in de içinde bulunduğu ve liberal iktisat politikalarını savunan sağ kanadın elde etmesi kuvvetle muhtemel. Böylesi bir durum Yeşillerin CDU/CSU'ya yakınlaşmasını teşvik edecektir. Daha şimdiden bazı yerel yönetimlerde CDU ile koalisyonda olan yöneticilerden, »yeni koalisyon olanaklarına açık olmamız lazım« uyarıları gelmeye başladı bile. Aritmetik olarak CDU/CSU ve Yeşiller hükümetinin kurulması olanağı yok değil. Henüz bunun siyasî bir temeli yok, ama bu illa da olmayacak anlamına gelmez. Ancak Yeşillerin böylesi bir adımı atması, kuruluş felsefelerindeki son kısıntıları da çöpe atmaları anlamına gelecektir. Ayrıca gücünü kaybetmiş bir parti olarak, seçimlerden güçlenerek çıkan bir şansölyenin önderliğindeki bir hükümete ortak olmaları, FDP'nin hazin kaderini Yeşillerin de paylaşmasına neden olabilir. Henüz yeni parlamento resmen toplanmadı ve en geç 22 Ekim 2013'de toplanmak zorunda. En geç o tarihte Yeşillerin nasıl bir geleceğe doğru yol aldığını görebileceğiz.

PEKİ YA SOL NE DURUMDA?

Analizimize parlamentoda temsil edilen sola odaklanmak durumundayız. Gerçi DIE LINKE haricinde seçime giren diğer sol-sosyalist-komünist partileri incelemek genel olarak Almanya toplumsal ve siyasal solunun durumunu masaya yatıracağından, ilginç olurdu. Bunu başka bir yazıya bırakarak Sol Parti'ye, yani DIE LINKE'ye bakalım.

Resmen 2007 yılında kurulan Sol Parti, batı eyaletlerinde zayıf görünse de, Almanya'da uzun bir dönem için parlamentolarda temsil edilen tek sosyalist / sol siyasî formasyon olarak kalacağını kanıtladı. Seçim öncesinde kimi muhafazakâr yorumcunun »sol, parlamento dışında kalacak« kehanetine ve bazı araştırma enstitülerinin oy oranını yüzde 5 civarında görmesine rağmen, parti yüzde 8,6 oyla Almanya'nın üçüncü büyük partisi konumuna yükseldi. Gerçi bunda FDP'nin meclis dışında kalmasının da büyük rolü var ve parti 2009 seçimlerine nazaran yaklaşık 1,5 milyon seçmenini kaybetti, ancak, ki bilhassa Federal Parlamento Seçimleri ile aynı tarihte yapılan Hessen Eyalet Parlamentosu Seçimlerinde barajı üçüncü kez aşmış, eyalet parlamentosuna girdiği göz önünde tutulursa, alınan oy oranını bir başarı olarak nitelendirmek gerekiyor. Çünkü hem batı eyaletlerinde de yeniden yüzde 5 üzeri oy toplayabildi, hem de parti içi ideolojik çatışmaları erteleyerek, bütünsel bir resim sergileyebildi.

Sol Parti geren parlamento çalışmalarında, gerekse de parlamento dışı mücadele alanlarındaki girişimleriyle, neoliberal cepheye parlamentolarda direnen tek muhalefet partisi olduğunu kanıtlamış oldu. Emperyalist müdahale savaşlarına, silah ihracatına, militaristleşmeye ve federal ordunun yurt dışına

»göreve« gönderilmesine kesin karşı çıkışı ile, antimilitarist ve savaş karşıtı hareketin en önemli dayanağı oldu. Sosyal politika alanında geliştirdiği reform önerileri, meclis çoğunluğu tarafından her defasında reddedilse de, zaman içerisinde SPD ve Yeşillerin, hatta CDU'nun bile siyasî söylemine girdi. Yasal asgarî ücret tartışmasının toplumsallaşması ve diğer partilerin de bu konuya yaklaşması bunun en güzel örneğidir.

Ancak yıllardan beri mütemadiyen devam eden Sol Parti karşıtı propaganda, Almanya toplumunun – neredeyse genlerine kadar işlemiş olan – antikomünizmi ve sendika yönetimlerinin hâlâ SPD ile süren »evlilikleri«, Sol Parti'nin kuşkusuz daha geniş olan seçmen potansiyelini mobilize etmesini engelledi. 2012 Parti Kurultayında seçilen yeni parti yönetimi kısa sürede parti içi kanat kavgalarını büyük ölçüde durdurmuş olmasına rağmen, burjuva basınında yer alan »sekteleşme« suçlamasından kurtulamadı. Neoliberal dönüşümün mağdurlarının arasında da büyük ölçüde yaygınlaşan refah şövenizmi, sosyal kıskançlık ve ırkçı yaklaşımlar, solun bu kesimler arasında kökleşebilmesini engelledi.

DIE LINKE her ne kadar Avrupa solunun büyük çoğunluğu gibi henüz Avrupa merkezci yaklaşımlardan kurtulamamış olsa da, başta Almanya'daki Kürt kurumları olmak üzere, göçmen temsilîyeti konusunda haklı eleştirilere maruz kalsa da, sosyal vicdanı temsil eden tek parti konumunda. Meclisteki SPD, Yeşiller ve DIE LINKE gruplarının sahip oldukları sandalye sayısına baktığımızda, aritmetik olarak sol tandanslı bir hükümetin kurulması ve SPD'li bir şansölyenin seçilmesinin olanaklı olduğunu görürüz. Ama aritmetik çoğunluklar, otomatikman siyasî çoğunluk anlamına gelmediğinden, bugün için

böylesi bir hükümet olanaksız görünüyor. SPD'nin bir şansölye çıkartabilmesi için hâlâ tek koşul kendisini yenilemesi ve köklerine geri dönmesidir. Bu ise, Sol Parti'nin destek vereceğini açıklamasına rağmen, uzun vadede olacak gibi görünmemektedir.

Bu durumda DIE LINKE'nin kendisini konsolide etmesi, batı eyaletlerinde parti örgütlenmesini güçlendirmesi ve egemen bloka karşı siyasî alternatif programlar hazırlaması için bir fırsat doğdu. Reformist bir sol partinin, ki DIE LINKE böylesi bir partidir, parlamento dışı muhalefet güçleriyle işbirliği içerisinde radikal reform taleplerini hazırlaması, bunun için toplumsal ittifaklar örmesi, sendika yönetimleri üzerinde mücadelecı sınıf sendikacılarının baskısını artırmaya destek çıkması, barış hareketiyle birlikte kamuoyundaki savaş karşıtı hassasiyetleri artırması ve neoliberal hegemonyaya karşı toplumsal direnci örgütlemesi, ülkenin karşı karşıya bulunduğu toplumsal ve ekonomik sorunlar göz önünde tutulursa, fazlasıyla olanaklı. Sol Parti bunları ne denli gerçekleştirebilecek, onu zaman yanıtlayacaktır, ama en azından bu potansiyele sahip olan tek parti olduğu teslim etmek gerekmektedir.

SONUÇ YERİNE

Seçimler sonrasında yapılan anketler, Alman seçmenlerin çoğunluğunun seçim sonuçlarından memnun olduklarını gösteriyor. CDU/CSU ve SPD'nin oluşturacağı büyük koalisyonu halkın yüzde 58'inin olumlu bulduğu, buna karşın yüzde 72'lik bir kesimin azınlık hükümeti kurulmasına kesin karşı çıktığı bildiriliyor. Yeni parlamento bir hükümet kurmakta zorlanırsa, erken genel seçimlere gidilmesi söz konusu olabilir, ama anketler bu durumda da sonuçların pek fark-

lı olmayacağını gösteriyor. Tek bilinmeyen AfD'nin barajı bu sefer aşıp aşamayacağı.

SPD yönetimi halihazırda başlayacak olan koalisyon görüşmelerinde »fiyatını« yüksek tutmak için yasal asgarı ücret, emeklilik reformu ve zenginler aleyhine vergi reformunun kendileri için »kırmızı çizgi« olduğunu açıkladı. Gerçi maliye bakanlığı çok önceden üst vergi limitinin yüzde 48'e çıkartılmasının toplumsal açıdan ve konjonktür için »sorun yaratmayacağını« açıklamıştı. Ama bu durumda yürütülen bütçe politikalarında değişiklik yapılmamasının gerekli olduğunu da belirtmişti. Yani olası bir büyük koalisyonun vergi artırımını gerçekleştirmesi muhtemel gözüküyor. Ama bu adım yerel yönetimlerin bütçelerinin artırılması veya sosyal haklara ve alt yapı yatırımlarına ağırlık verilmesi sonucunu doğurmayacak. Kimi CDU'lu politikacının şimdilerde »vergi eşitliğinden« dem vurmasını, bu bağlamda SPD'nin tabanını rahatlatmaya yarayan bir strateji olarak nitelendirmek olanaklı.

Yeşillerin durumu malum. Gerek parti yönetiminde, gerekse de programında »yenilenme« kavgaları sürdüğü müddetçe Yeşillerin CDU/CSU ile koalisyon görüşmelerini sürdürmesini pek olanaklı görünmüyor. Kaldı ki bilhassa CSU böylesi bir işbirliğine taraftar olmadığını yeterince açıkladı. O açıdan muhafazakâr-yeşil bir hükümetin oluşması, en azından federal düzeyde hiç olanaklı görünmüyor. Ama bu, piyasa radikali pozisyonları almaya yatkın olan Yeşiller yönetiminin ilelebet muhafazakârlarla işbirliğine girmeyecekleri anlamına gelmiyor. 2017 seçimlerinde – eğer yeni yasama dönemi o kadar sürerse – Yeşillerin muhafazakârlar için ortak olabilecek »olgunluğa« erişmeleri muhtemel. Ama şimdi değil.

Bu durumda geriye sadece büyük koalisyon kalıyor. SPD açısından CDU/CSU'nun vergi politikalarında verdiği yakınlaşma sinyalleri ve belirli sosyal politika alanlarında küçük reformlara hazır olduğunu göstermesi, Eyaletler Meclisi'ndeki çoğunluğu ile birlikte ele alınca, büyük koalisyonun küçük ortağı olma açısından hiç bir engelin kalmadığı görülüyor. SPD yönetimi, daha önceki CDU/CSU-SPD hükümetinin ardından alınan büyük hezimetini çoktan unutmuş gibi.

Öyle ya da böyle; Alman sermayesinin lehine olan bir hükümet kurulacağından hareket edebiliriz. Almanya'nın ekonomik durumu ve toplumsal korkular bunu olanaklı kılıyor. Amma velakin korkunun ecele faydası yok. Sınırdaki bekleyen buhran hayaleti, yeni bir kriz dalgasıyla Almanya'yı da kasıp kavurursa, durum çok çabuk değişebilir. Şu an için Almanya için söyleyebileceğimiz tek tespit var: Batı cephesinde yeni bir şey yok! ■

SOL PARTİ VE KÜRTLER

28 EYLÜL 2013

Bugünlerde Kürt basınında Federal Parlamento Seçimleri üzerine çokça ilginç »analiz« okumak olanaklı. Özellikle Sol Parti ve Kürtler bağlamında yapılan bazı değerlendirmeler var ki, evlere şenlik. Sol Parti üyesi bir köşe yazarı olarak bunlara değinmezsek, fena halde ayıp olacak.

Bir noktanın altını çizerek başlayalım: Herhangi bir seçim sonucunu değerlendirmek, bu değerlendirmeden tekil çıkarlar temelinde belirli bir toplumsal grup için siyasî sonuçlar çıkartmak istiyorsanız, önce ciddi bir analiz yapmak zorundasınız. Hem çıplak sayıları, hem seçim sonuçlarına yol açan toplumsal, siyasî ve ekonomik nedenleri, hem de iç ve dış etkenleri, süreçleri ve bağlantıları değerlendirmenize katmalısınız, çünkü aksi takdirde sadece laf salatası üretirsiniz.

Kimi yazar arkadaşımız seçimleri değerlendirirken, nedense Sol Parti'ye saldırıyor. Yanlış anlaşılmasın, eleştiriye karşı değiliz. Tam aksine, örneğin Derviş Çimen imzasıyla yayınlanan siyasî eleştirinin son derece önemli olduğunu düşünüyoruz. Ama yıllarını özgür basın geleneğinde geçiren gazeteci arkadaşla-

rımız Cahit Mervan ile Günay Aslan'ın tespitlerine itirazlarımız var.

Örneğin Mervan seçimlerde »Merkel ve Türkler kazandı«, partiler »Kürtleri vitrin olarak kullandı« ve »Kürtler Sol Parti'yi parlamento'ya taşıdılar, ama seçimden istediklerini alamadılar« tespitini yaparken, Aslan solun »nesnel sürecin karşısında gericileştiğini«, »kendisini yenilemediğini« ve »etkisel olmadığını« iddia ederek, Kürtlerin »örgütsel ve politik değişiklikleri geciktirmeden yapmaları« tespitinde bulunuyor. Ve ana fikrini son cümlede ifade ediyor: »Öncelikle de her dönem Kürtlerin oylarını çalmaktan ve sisteme pazarlamaktan başka bir rolü olmayan Sol Parti'nin Kürt kitlesi ve kurumları üzerindeki tahakkümüne son vermemiz gerekiyor.«

Önce bu tespitlere çıplak sayılarla yanıt verelim. Seçimlere 62 milyon seçmenin 44,3 milyonu katıldı. Sol Parti yüzde 8,6 ile toplam 3.752.577 seçmenin oyunu aldı. Eğer Aslan'ın sayılarından hareket eder ve Almanya'da 300 bin »Kürt seçmen« olduğunu varsayarsak: diyelim ki hepsi oylarını Sol Parti'ye verdi, ki öyle değil. Ama diyelim ki öyle; bu durumda

sahiden »Kürtler Sol Parti'yi parlamentoya taşıdılar« diyebilir miyiz? Hadi seçim sisteminin özelliklerini, eyalet listesi ve seçim bölgeleri meselesini bir yana bırakalım: Kürtlerin blok olarak, bırakın Sol Parti'yi, sadece Kürt adaylara oy verdiklerini hangi verilere göre iddia edebiliriz?

Diğer yandan, »şu kadar Türk seçildi, Kürtler seçilemedi« demenin de ne anlamı olabilir ki? Anımsatalım: AKP'nin 75 »Kürt« milletvekili vardı da ne oldu? Seçilenin etnik kökeni değil, siyasî pozisyonu önemlidir. Bir de şu gerçekleri görelim: Almanya'nın Kürdistan ve Türkiye politikaları 1910'lardan beri hiç değişmedi. Bugün de PKK yasağı, silah satışları, askerî işbirliği, Kürtlerin kriminalize edilmesi vb. adımları atan bütün hükümetlerde CDU/CSU, FDP, SPD ve Yeşiller yer aldı. Almanya'nın Kürdistan'daki kirli savaşta rolü ve sorumluluğunu ortaya çıkaran, eleştiren, Kürdistan ve Türkiye'deki her katliam, her tutuklama, her sorunda ülkeye giden, dayanışmasını gösteren, Avrupa'da kamuoyu yaratan, Türkiye ve Avrupa hükümetleri üzerinde baskı geliştiren ise Sol Parti ve sosyalist milletvekilleri oldu. Yahu el insaf, Kürtçeyi seçim kampanyasında kullanan tek parti Sol Parti'ydi.

Şimdi böylesi bir durumda CDU/CSU, FDP, SPD veya Yeşiller'den »Kürt« milletvekili çıksa ne olur, çıkmasa ne olur? Kürtler kimi tercih etmelidir: bu partilerde yer alan Kürt siyasetçilerini mi, yoksa Andrej Hunko, Ulla Jellpke, Inge Höger, Barbara Cardenas veya Norman Paech gibi sosyalistleri mi? Kim Kürtlere daha çok sahip çıkıyor: burjuva partilerindeki Kürtler mi, yoksa sosyalistler mi?

Birinci Irak Savaşında bir Kürt arkadaşımız şöyle demişti: »Yahu o kadar Türkiye'nin ku-

cağında oturduk, başımıza neler geldi. Biraz da Amerika'nın kucağında oturalım, hiç olmazsa İngilizce öğreniriz« diye. Asıl mesele- nin kimsenin kucağına oturmamak olduğun- u anlamamıştı.

Kıssadan hisse: faydacı yaklaşım ve milliyetçi gözlükle yapılan değerlendirmeler en fazla oturulacak kucak seçimine yardımcı olabilirler, ama Kürtler lehine siyaset geliştirmeye asla! ■

GEREKLİ BİR AÇIKLAMA

29 EYLÜL 2013

28 Eylül 2013 Cumartesi günü Yeni Özgür Politika ve Özgür Gündem gazetelerinde yayımlanan köşe yazım hayli tepki topladı. Ancak bu tepkileri »twitter küfürleri« ve eleştiriler olarak ikiye ayırmak gerekiyor. Elbette küfürlere yanıt verecek değilim, ama gelen eleştiriler bu açıklamayı yapmamı gerekli kıldı.

Önce tepkilere yol açan cümleleri ele alalım. Köşe yazımı şu iki paragrafta bitirmiştım:

»Birinci Irak Savaşında bir Kürt arkadaşımız şöyle demişti: »Yahu o kadar Türkiye'nin kucağında oturduk, başımıza neler geldi. Biraz da Amerika'nın kucağında oturalım, hiç olmazsa İngilizce öğreniriz« diye. Asıl meselenin kimsenin kucağına oturmamak olduğunu anlamamıştı.

Kıssadan hisse: faydacı yaklaşım ve milliyetçi gözlükle yapılan değerlendirmeler en fazla oturulacak kucak seçimine yardımcı olabilirler, ama Kürtler lehine siyaset geliştirmeye asla!«

Bu iki paragraf nedeniyle bana »Kürt halkına hakaret« ettiğim suçlaması yöneltildi. Cahit Mervan ve Günay Aslan şüphesiz eleştirile-

rime kendi açılarından karşı eleştiriyle yanıt vereceklerdir. Şahsen »eleştirinin eleştirisi« biçiminde yürütülecek bir tartışma ortaya çıkar ise, sevinirim, çünkü o zaman herkes eteğindeki taşları dökecektir. Okurlar da bu şekilde kendi görüşlerini oluşturacaklardır. Yani her halükârda böyle bir tartışma faydalı olacaktır, çünkü – her ne kadar başka mecralara çekmeye çalışan olacaksa da – meselenin özüne, yani burjuva milliyetçiliği ve özgürlük mücadelesi arasındaki ilişkiye gelebileceğiz.

Ama tam da o noktaya gelebilecek miyiz, biraz şüpheliyim açıkçası. Çünkü »Kucağa oturma« ifadesinin böylesine seksist bir yaklaşımla ele alınabileceğini aklımın ucundan dahi geçirmemiştım doğrusu. Almancaya hakim olanlar »auf dem Schoss sitzen« veya »der Schoss ist fruchtbar noch« biçiminde Almanya siyasî literatüründe çokça örnek olduğunu bilirler. Ve »Schoss«, yani »kucak« seksist anlamda değil, aksine »paternalist hakimiyet altına girmek«, »işbirlikçilik yapmak« veya »güçlünün koruması altında, onun oyuncağı olmak« anlamında kullanılır. O nedenle »işbirlikçilik« bağlamında kullandığım bir metaforun »erkek egemen söylem«

çerçevesinde, seksist bir tanım olarak algılanmasını milliyetçilik eleştirisinin üzerinin kapatılması çabası olarak gördüğümü vurgulamalıyım.

Elbette anekdotu olduğu gibi vermek üslup açısından doğru bulunmayabilir. Ama buradan genelleme yaptığımı ve böylelikle bir halka hakaret ettiğim sonucunu çıkartmak için biraz da yanlış anlamaya eğimli olmak gerekmez mi? Bir kişinin söylediklerinin tırnak içinde yapılan alıntısı nasıl olur da bütün bir halka mal edilir? Bu meselenin bir yanı. Diğer tarafta çok açık olarak yazıyorum, faydacı yaklaşım ve milliyetçi gözlükle yapılan değerlendirmeler Kürt halkı lehine siyaset geliştirmeye asla yaramaz diye. Bunu doğru bulmayanlar olabilir, ama »hakaret« iddiası yerine bu tespitin doğru olmadığını kanıtlamak daha dürüst olmaz mı?

Kullandığım eleştiri üslubunu sert görenler de olabilir, bu da son derece doğal. Ama müsaadenizle, eleştirinin yumuşak olması bir zorunluluk mudur? Eleştiriye konu olan tutum veya iddiaların kendisi eleştiriye biçimlendirir. Bu ne »büyük ağabeycilik« taslamak, ne de Kürtlere »ne yapmaları gerektiğini söylemeye« çalışmaktır. Görüşüme göre pragmatizm olarak gösterilmeye çalışılan faydacı yaklaşımlar ve milliyetçi bakış açıları, özgürlük mücadelesi veren Kürt halkının lehine olan bir siyaseti geliştirmeye engeldir. Özellikle Almanya gibi bir ülkede, Kürtlerin ve Kürt kurumlarının böylesine ayrımcılığa uğradığı, kriminalize edildiği, yasaklarla boğuşmak zorunda kaldığı bir ortamda, bu ayrımcılığı yapan, kirli savaşa ortak olan, Kürt düşmanlığını körükleyen siyasî partilere faydacı yaklaşım gösterilmesinin doğru olmadığını belirtiyorum. Bu görüşümü de yanlış bulanlar olabilir. Kısacası kimse görüşlerime

katılmak zorunda değil, ama öküz altına buzağı aramaya da hiç gerek yok.

Köşe yazısına konu olan iddialara dönersek, bir kere daha neler yazıldığına bakalım. Ne deniyordu? »Kürtler Sol Parti'yi parlamento'ya taşıdı« en önemli iddia. Ben yazımda bunun hiç bir maddi temeli olmadığını belirtiyorum, çünkü çıplak sayılara baktığımızda Sol Parti'nin aldığı oy oranları ve Almanya'da ne kadar Kürt kökenli seçmenin olduğu belli. İkinci iddia, Sol Parti'nin »Kürtler ve kurumları üzerinde tahakküm kurmasıdır«. Bu tespitin de yanlış olduğunu savunuyorum. Üçüncüsü de, »Kürtler bu kadar destek verdi, ama Türkler seçildi, Kürtler seçilemedi« söylemidir. Buna karşılık olarak da seçilenlerin etnik kökeninin değil, savunduğu görüşlerin, siyasî pozisyonunun önemli olduğunu vurguluyorum. Ve sonuç olarak da burjuva milliyetçiliğinin işbirlikçilik olduğunu bir anekdotla kanıtlamaya çalışıyorum.

Yaptığım bundan ibaret, ama görebildiğim kadarıyla »Sol Parti ve Kürtler« başlıklı köşe yazım daha çok tartışma yaratacak. Konuyla ilgili daha çok yazılacak, çizilecek. Hoş, söyleyen doğru söylemiş: »söz uçar gider, yazı baki kalır« diye. O halde buyurun, burjuva milliyetçiliğinin Kürt halkının çoğunluğunun çıkarlarına aykırı olduğu tezimin aksini kanıtlayın, beraber tartışalım.

Davetlimsiniz. ■

»HRİSİ AVGI« VE SAMARAS

5 EKİM 2013

Avrupa'nın bir çok ülkesinde olduğu gibi, Yunanistan'da da aşırı sağcı ve neofaşist partiler – bilhassa buhran dönemlerinde – taraftar bulabiliyor ve oylarını artırabiliyorlar. Yunanistan'daki »Hrisi Avgi« (Altın Şafak) partisi ülkenin kriz batağına düşürülmesiyle birlikte oylarını yüzde 0,3'den (2009) yüzde 7'ye (2012) artırabildi ve göze batmaya başladı.

18 Eylül 2013'de Yunan faşistlerinin antifaşist sanatçı Pavlos Fissas'ı katletmelerinden sonra, Antonis Samaras başkanlığındaki muhafazakâr hükümet, aralarında üst düzey parti yöneticileri olmak üzere, çok sayıda »Hrisi Avgi« üyesini tutuklattı. Basına yansıyan bilgiler, hükümetin »kriminel örgüt« suçlamasıyla hukuksal adımlar atacağı yönünde.

Almanya'daki burjuva basını bu nedenle Samaras'ı neredeyse »demokrasi kahramanı antifaşist lider« diye ilân edecek. Halbuki hükümetin bu adımı çok daha öncesinde atması gerekiyordu. Sadece solcular değil, diğer Yunanistan partileri ve çeşitli kesimler ırkçı şiddet uygulayan, en az on cinayet işleyen, bir o kadar denemesinde bulunan, şantaj, haraç toplama gibi suçlar işleyen ve açık faşist olan

»Hrisi Avgi« partisine dikkat çekiyor, güvenlik güçlerinin kayıtsız kalmasını eleştiriyordu.

Gerek Samaras hükümetinin, gerekse de önceki burjuva hükümetlerinin şimdiye kadar hareket geçmemiş olmalarının ardında çeşitli nedenler var. Bunlardan ikisi, hemen her ülke için geçerlidir: Bir kere neofaşist partiler, özellikle kriz dönemlerinde ortaya çıkan toplumsal muhalefeti bölmeye, »günah keçileri« bulmaya ve halkın haklı hiddetini, örneğin ülkedeki göçmenlere yönlendirmeye yaramaktadırlar.

Diğer yandan, ikincisi, neofaşist partiler burjuva hükümetlerinin uyguladıkları politikaların radikal destekçisidirler. Siyasî programlarına bakıldığında, Samaras'ın »Nea Demokratia«sı ile neofaşist »Hrisi Avgi« arasında çok sayıda benzerlikler bulunabilir. Her iki parti de örneğin grevlerin yasadışı ilân edilmesi, polis devleti tedbirlerinin uygulanması, muhalif gruplara baskı yapılması, iç politikada sertleştirmelere gidilmesi ve göçmenler ile mültecilerin yurt dışı edilmesi konusunda aynı pozisyonları savunmaktadır.

lar. O açıdan Samaras hükümetinin Yunanistan'daki göçmen ve mültecilere karşı uyguladığı politikalar, »Hrisi Avgi« partisinin taleplerinden hiç de farklı değildir.

Samaras hükümeti, aynı Macaristan'daki Viktor Orbán hükümeti gibi, neofaşistlerin güçlenmesine yarayan bir siyaset izlemekte ve otoriter bir neoliberal rejimi kökleştirmeye çalışmaktadır. Samaras, bir »demokrasi kahramanı« falan değil, burjuva demokrasisinin içini boşaltmaya çabalayan milliyetçi ve sağcı bir siyasetçidir. Samaras'ın yaptıklarından daha fazlasını isteyen »Hrisi Avgi« partisinin, Samaras hükümetinin bütün neoliberal adımlarını desteklediği de unutulmamalıdır.

Yunanistan neofaşistlerinin sadece ülkede örgütlenmekle kalmadıklarını, aynı zamanda Kıbrıs'ta da benzer örgütlenmelere gittiklerini, Yeni Kıbrıs Partisi YKP'nin yaptığı bir açıklamadan öğrenebiliyoruz. Aynı Yunanistan'da olduğu gibi, Kıbrıs'ın güneyinde de ELAM adını taşıyan aşırı sağcı parti, göçmen düşmanı ve ırkçı propagandalarla dikkat çekiyor. YKP, ELAM'ın askerî kamplarda üyelerini eğittiğini de bildiriyor.

YKP »faşizmin ve neo-nazi örgütlenmelerin düşünce özgürlüğü çerçevesinde görülemeceğini ve dünyanın her yerindeki neo-nazi ve faşist örgütlenmelere karşı tüm kesimleri ortak mücadeleye çağırdığını« açıklıyor. Bu haklı çağrıya eklenecek tek nokta var: Neofaşizme, ırkçılığa ve aşırı sağa karşı mücadele, aynı zamanda neoliberalizme ve kapitalizme karşı, sosyal adalet ve demokrasi mücadelesidir. Çünkü faşizmin beslendiği toprak, kapitalist sömürüden başkası değildir. ■

»ANLADINIZ DEĞİL Mİ?«

12 EKİM 2013

Fethiye'nin MHP'li belediye başkanı Behçet efendi, sağ olsun, Kürt yurttaşlarının bayramını Kürtçe-Türkçe karışımı ucube bir mesajla kutlamış. Bir de milletle dalga geçer gibi, »Anladınız değil mi? Bu yüzden: tek... tek... tek...« diye saydırmış. Ama sayın başkan bir şeyi anlamamış: faşist söylem, her yerde faşist söylemdir – ister Kürtçe, ister Türkçe, isterse de başka dilde ifade edilsin.

Okur diyecektir ki, »bir MHP'liden başka ne beklenir« diye. Doğru, ancak bu örnekte ortaya çıkan anlayış sadece aşırı milliyetçi bir partinin değil, bir devletin aklıdır. Aynı zamanda bir egemenlik aracının ifadesidir.

Ama bu egemenlik aracı sadece Kürt halkı üzerinde baskı kurmak için değil, sömürü düzeninin sürekliliğini güvence altına almak için Türk çoğunluk toplumuna takılmış bir prangadır. Anadilini korumak, kullanmak ve geliştirmek isteyen Kürt halkının »bölücü«, »terörist«, »verilenle yetinmeyen hainler« olduğuna çoğunluk toplumu ikna olduğu müddetçe, sömürünün, toplumsal, ekonomik ve siyasî sorunların asıl nedenlerini sorgulamak kimsenin aklına gelmez. Toplumun kökleri-

ne yerleştirilen ırkçılık ve milliyetçilik virtüsü de işin cabası.

Neoliberal-islamist iktidar, bizzat başbakanın açıkladığı »paket« ile, (Yalçın Akdoğan'ın deyimiyle) »halka hak ettiğini fazlasıyla verdiklerini« iddia ediyor. Eleştirel kamuoyunun ve bilhassa Kürt halkının bu laflara karnının tok olduğunu öğrenememişler hâlâ.

Aynı hükümet örneğin Almanya'da Türkiye kökenli göçmenlerin anadillerinde, yani Türkçe ders görebilmeleri, Türkçe kreş hizmetlerinin verilmesi, Türkçe'nin Alman liselerinde İngilizce, Fransızca veya İspanyolca gibi eşit değerde yabancı dil olarak okutulması için lobi çalışmaları yapıyor, Alman hükümetinden bunları talep ediyor. Doğru bir iş yapıyor, ama kendi ev ödevlerini yapmadığından inandırıcı olamıyor.

Göçmen örgütleri de yıllardan beri benzer talepleri yükseltiyorlar. Göçmenlerin topu topu 60 yıldır Almanya'da olduklarını söyleyen Alman hükümetleri buna rağmen – hiç yeterli olmasa da – anadil öğrenimi konusuna belirli adımlar attılar. Çünkü istemeseler de, bir toplumsal sorunla karşı karşıya kaldıklarının

bilincindeydiler.

Peki, Anadolu-Mezopotamya coğrafyasında binlerce yıldır yaşayan kadim Kürt halkı, Almanya'daki Türkiyelilerin elde ettikleri haklardan daha azı ile mi yetinsinler? Bu kadar gerici, bu denli faşizan bir anlayış olabilir mi?

Neoliberal-islamistler Kürt Sorunu olarak adlandırılan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu günden bu yana giderek derinleşen bir toplumsal sorunu Şark kurnazlığı ile »çözebileceğine«, daha doğru bir deyimle, hâlâ egemenlik aracı olarak kullanabileceklerine inanıyorlarsa, fena yanılıyorlar.

Bu kadim sorunun çözümünün anahtarı, anadil hakkının nihâyet kabul görmesidir. »Yabancı dil« diyerek veya işi özel okullara devrederek bu sorunun üstesinden gelinmeyeceği açık.

Ama hâlâ anlamayanlar olduğu için açık açık Türkçe yazalım: Anadil hakkı, kamusal eğitimin kalıcı sütunu olmadığı, devletin kamu bütçesinden ayıracağı yeterli bütçelerle her anadile her isteyenin engelsiz ulaşımını olanaklı kılmadığı, anadillerin korunması, kullanılması ve gelişmeleri için gerekli yatırımları yapmadığı, belediye ve devlet hizmetlerinden herkesin kendi anadilinde faydalanabilmesini sağlamadığı müddetçe, hak olarak tanınmış sayılmaz.

Dahası, Türkiye Cumhuriyeti gibi bu denli fazla milliyetin ve anadilin yaşadığı coğrafyalarda bir »resmî dil« olacaksa, o da herkesin katılımıyla alınacak bir karar sonucunda gerçek meşruiyetine kavuşacaktır. Asıl meşru olan »tek dil« değil, anadillerin eşitliğidir.

Anladınız değil mi? Bu yüzden: anadil hakkı, devletin, egemenlerin »hak edenlere« gösterecekleri bir »teveccüh« değil, her insanın

doğuştan sahip olduğu ve devletlerin kullanımını olanaklı kılmakla yükümlü oldukları bir haktır. Ne azı, ne de fazlası! ■

MAKSAT, DOSTLAR ALIŞVERİŞTE GÖRSÜN...

19 EKİM 2013

AB 2013 İlerleme Raporu açıklandı ve Batı cephesinde yeni bir şey olmadığı ortaya çıktı. Her defasında olduğu gibi Avrupa yaygın basınında »Türkiye AB üyesi olabilir mi?« tartışması başladı ve bitti. Zaten ciddi bir şeyler olsaydı, AKP hükümeti değerlendirmesini bayram sonrasına bırakmazdı.

AB üyeliği sayesinde Türkiye'nin nihâyet demokratikleşeceğini hayal eden kimi liberal yazar, raporda Gezi olaylarına ve kolluk kuvvetlerinin aşırı şiddetine değinilmesini olumlu bir sinyal olarak değerlendirdiler. Öyle ya, daha kötüsü olabilirdi. Gazeteci Murat Yetkin şöyle açıklıyor: »Son dakika müdahalesi (yani demokratikleşme paketi denilenler) son yılların en sert raporunun çıkmasını engelledi«.

Akdeniz'deki kıyılarına her gün yüzlerce göçmenin cesedinin vurduğu AB demokrasi havarisi de, raporunun bir etkisi olacaktı... Rapora AKP hükümetinin antidemokratik uygulamalarına yönelik kimi eleştirilerin yerleştirilmesi, »maksat, dostlar alışverişte görsün« muhabbetinden başka bir şey değil.

Zaten AB »Haziran Direnişi« esnasında, polis devleti uygulamalarının ve devlet şiddetinin

dünya basınının manşetlerinden düşmediği günlerde, »müzakerelere devam« diyerek, nasıl bir raporun çıkacağı sinyalini vermişti. O nedenle AB'nin AKP hükümetine yönelik eleştirilerinin hiç bir kıymeti harbiyesi yok.

Peki, o zaman raporu nasıl değerlendirebiliriz? İlerleme Raporu ile birlikte açıklanan Strateji Belgesi'ne bakarak, ki burada Suriye anahtar kelimedir. Basında yer alan haberlere göre AB'nin dış politika alanında Türkiye ile sürmekte olan işbirliği ve diyalogun önemi vurgulanarak, Türkiye'nin enerji güvenliği açısından taşıdığı stratejik konum ve Türkiye'nin »Suriye konusunda oynadığı belirleyici rol« ön plana çıkartılmış.

AB yayınladığı İlerleme Raporu ile resmen Türkiye'nin BM Şartı'nı alenen çiğneyerek, bir komşu ülkede patlak veren iç savaşta taraf olmasını ve bu savaşın derinleşmesine »katkı« sunmasını onaylamış oluyor. Bu, aynı zamanda Türkiye'deki karar vericilerin Rojava'ya karşı sürdürdükleri hasmane tutumunda onaylanması anlamına gelmektedir.

AB'nin uluslararası hukuka aykırı olan böylece bir politikayı onaylamasının ve uygulanma-

sına destek vermesinin nedeni çok açık: enerji güvenliğinin sağlanmasında Türkiye'nin stratejik konumu. Güney Kürdistan'da, Irak toplam rezervlerinin yüzde 20'sine yakın olan petrol kaynakları, Doğu Akdeniz havzasında bulunan devasa doğal gaz rezervleri ve burada çıkartılıp, işlenecek olan enerji taşıyıcılarının Avrupa'ya nakliyatı, AB'nin Türkiye ve Ortadoğu politikalarını belirleyen en önemli nedenlerdir.

AB, daha doğru bir deyimle, Almanya önderliğindeki Çekirdek Avrupa tüm siyasetini jeoekonomik, jeostratejik ve jeopolitik çıkarları çerçevesinde şekillendirmektedir. AB belgelerinde okunabileceği gibi, en temel görev bu çıkarların korunması olduğundan, demokrasi, insan hakları veya özgürlükler gibi konular, siyasî söyleme »eşantiyon« olmaktan başka bir işe yaramamaktadırlar.

AB İlerleme Raporu değerlendirilirken sorulabilecek en yanlış soru, AB'nin neden demokratikleşme için daha fazla baskı yapmadığı sorusudur. Kuşkusuz, Türkiye'nin »demokratikleşmesi« AB'nin temel çıkarlarının kollanmasına yaradığı sürece, AB elitlerinden bolca »demokratikleşme« vaazları duyabileceğiz. Ancak bu vaazlar, »kozmetik rötuşların« pohpohlanmasından başka bir şey olmayacak, kaldı ki AB'nin »demokratikleşmeden« anladığı ile halkların yararına olan bir demokratikleşmenin aynı şeyler olmadığını burada vurgulamaya gerek yok.

Kısacası, Anadolu-Mezopotamya coğrafyasında yaşayan insanların AB'ne değil, demokratik bir cumhuriyete ihtiyaçları var. Demokratik cumhuriyet ise burjuvazinin verdiği tavizlerle değil, halkların ortak mücadelesiyle kurulabilecektir. Bu mücadelenin ruhunu, masa başı »yurtseverlerinde« boşu-

na aramayın. O ruhu, gençliğinin baharında halkının özgürlüğü için yaşamını veren Şervan Müslim'lerde, Rojava'da, Kandil'deki kadın gerillaların sarsılmaz kararlılığında bulabilirsiniz. ■

»ATEİZMDEN ÖNCEKİ SON DURAK«

26 EKİM 2013

Geçen hafta (19.10.2013) Köln'de TÜDAY'ın Kuzeyren-Vesfalya Rosa Luxemburg Vakfı ile ortaklaşa düzenlediği konferansa geniş katılım oldu. Prof. Kaboğlu, Prof. Erşanlı, Meral Danış Beştaş, Sezgin Tanrıkulu, Nuray Mert, Andrej Hunko, Gezi aktivisti İpek Orsay ve antikapitalist Müslüman İhsan Eliaçık'ın katıldığı konferans başarılı geçti denilebilir.

Hazır Eliaçık'ı bulmuşken, Rosa Luxemburg Vakfı'nın dergisi için bir röportaj yapalım dedik. Röportaj muhtemelen 2014 Ocak'ında yayımlanacak, ama bazı bölümlerine burada değinmek iyi olacak. Görüşleri, »Demokratik İslam Konferansı« tartışmalarının sürdüğü bir dönemde, hayli yol gösterici de olabilir.

Eliaçık 19 günlük Gezi deneyiminden dört ana figür çıkardığını söyledi: ağaç, yani »doğa sevgisi«; çadır, yani »özgürlük ve saygı«; dayanışma masaları, yani »sosyal adalet« ve AKM üstündeki renk cümbüşü, yani »çoğulculuk«. Eliaçık'a göre, bunlar Gezi ruhunun dört temel figürü ve görülen bir rüya, ama gerçekleşebilecek bir rüya. »Birisi bir rüya görür, başkaları buna inanır ve dünya bu rüya temelinde yeniden şekillenir« diyor.

Antikapitalist Müslümanlar Hareketine esin kaynağı olan Eliaçık'ın, bilhassa etnik köken, din, cins ve cinsel yönelim konusunda »ötekileştirilenlere« yönelik olan yaklaşımı, kendini liberal veya demokrat olarak ilân edenlerin yaklaşımından çok daha radikal. »Şahsen LGBT bireylerinin, başörtülü kadınlardan daha çok haksızlığa uğradıklarına inanıyorum. O zaman haksızlığa uğrayan bu insanları desteklemeyeceğiz de kimi destekleyeceğiz« diyen Eliaçık'ın radikal demokrat yaklaşımı kanımızca samimi.

Bu yaklaşım, İslam dünyasında az görülen bir din ve Kuran anlayışına dayanıyor. »Otorite«, »Güç« ve »Para« putlarından bahseden Kuran'da bir sınıf perspektifi olduğunu söyleyen Eliaçık, yaptığı araştırmalar ve yazdığı kitaplarla devletsiz, iktidarsız, hiyerarşisiz bir toplumun; insanın beslenme, konut, eğitim ve sağlık gibi »temel ve zarurî ihtiyaçlarının« toplumun kendisi tarafından ücretsiz karşılanacağı bir düzenin olanaklı olduğunu, hatta bunun Kuran'a göre asıl cennet anlamına geldiğini iddia ediyor. Eliaçık, Kuran'ı sınıf perspektifinden ele aldığımızda »sosyalizme, hatta komünizme yakın olduğunu« görebile-

ceğimizi söylüyor ve »sosyal İslam« anlayışını buraya dayandırıyor. Böylece kutsal kitaplarda yazılı olan »iki efendiye tapamazsınız, ya tanrıya tapacaksınız, ya da [para tanrısı] Mammon'a« sözü apayrı bir anlam kazanıyor.

Antikapitalist Müslümanların İslam anlayışında »Mülk Allah'ındır« sloganı belirleyici. Bu açıdan antikapitalist Müslümanların web sayfalarında yayınladıkları »Manifesto«larını okura şiddetle tavsiye etmeliyiz. Eliaçık mülkiyet sorununu şöyle açıklıyor: »Mülkiyetin görünür olmayan bir güce ait olması demek, görünür olanlar [yani insanlar] mülkiyet sahibi olamaz anlamına gelir. Bu bir şekilde »mülkiyet toplumsaldır« demektir« diyor. Eliaçık'ın yorumlarını bir tür Kurtuluş Teolojisi olarak da tanımlayabiliriz, çünkü Eliaçık ve antikapitalist Müslümanlar ezilenler ve sömürülenlerin perspektifinden Kuran'ı yorumlayarak, egemen iktidar ve mülkiyet ilişkilerini sert bir eleştiriye tabi tutuyorlar.

Zaten Eliaçık ve antikapitalist Müslümanlara AKP ve bilumum dinî cemaat tarafından ateş püskürülmesinin temel nedeni bu eleştiridir. Eliaçık, »biz ateizmden önceki son durağımız« diyor ve akıllı Müslümanların bugün »din« diye tanıtılan gericiliğe inanamayacaklarını, araştırıp çıkış yolu bulamadıklarında da »doğrudan ateist olacaklarını« belirtiyor ve vurguluyor: »biz onlara ateist olmanıza gerek yok, bakın gerçekler bunlar diyoruz«.

Müslümanlara akıllı olma, onurlarını, şahsiyetlerini, emeklerini savunma çağrısı yapan antikapitalist Müslümanları anmak yerine, Kürt halkını asimile etmeye çalışan sözde »Hizmet« hareketini, Türkiye »Hizbullahını« ve feodal gericiliğin kimi temsilcilerini Kürdistan'da yapılacak olan »Demokratik İs-

lam Konferansı'na« çağırınları düşününce, bir durak geriye gidesimiz, BDP saflarındaki kimi Müslümanı akıllı olmaya çağırışımız geliyor.

Ama ateist olarak bir şey söylememiz ayıp kaçır, çünkü durduğumuz duraktan geriye dönüş yolu yok. Ama İhsan Eliaçık diyeceğini demiş - »Anlayana sivri sinek saz, anlamayana davul zurna az«... ■

ANTİKAPİTALİZM VE İSLAM

AKINTIYA KARŞI YÜZEN »ANTİKAPİTALİST MÜSLÜMANLAR HAREKETİNİN«
PORTRESİ

27 EKİM 2013

Abdullah Öcalan, 2013 Ekim’inde kendisini İmralı’da ziyaret eden BDP heyeti aracılığıyla verdiği bir mesajda, »İslam’a ihanet eden kesimlere karşı Diyarbakır’da »Demokratik İslam Kongresi« yapılmasını» önermişti. Basından okuyabildiğimiz kadarıyla Öcalan, »Bu kongre çalışmalarında Alevi’si, Sünni’siyle halkımızın derinlikli tartışmalar yürütmesi, kongrenin anlamlı kararlaşmalar ve kurumsallaşmalarla sonuçlandırılması son derece önemlidir. Hz. Muhammed’in Medine Şura çalışmaları örnek alınarak, Şeyh Said gibi tarihi kişiliklerin ruhuna uygun olarak bu çalışmaların yapılması önemlidir« diyor.

Görüldüğü kadarıyla Öcalan tam da »Demokratik Konfederalizm« konseptinin özüne uygun ve »devletin, gücün, iktidarın ötesinde« bir tartışma ve kurumsallaşma sürecini öneriyor, Şeyh Said’in şahsında özerk-komünal yapılara işaret ediyor. Öcalan’ın bu önerisinin İslami kesimlerde heyecan yaratacağı belliydi. Nitekim dini hassasiyetleri ile tanınan BDP milletvekili Altan Tan böylesi bir kongrenin gerekli olduğunu açıkladı – ama bir şerh koyarak: Tan, »Türkiye’deki bütün İslami gruplar, Gülen Cemaati’nden tutunuz,

Mustazaf-Der’e kadar, bunların tamamının görüşlerini beğenin, beğenmeyin selefilere kadar ne kadar İslami grup ve cemaat varsa bunların çağrılması lazımdır« diyor (BBC-Türkçeye verdiği mülakatında).

Kürt halkına yönelik asimilasyon çalışmalarıyla tanınan ve İslami hareket olmaktan ziyade, konspiratif bir konglomera olarak »Holdingler İmparatorluğu« hâline dönüşmüş Gülen Hareketinin; sicili belli Türkiye Hizbullah’ının veya İslam’ı totaliter ve ataerkil düşünce kodlarıyla yorumlayan feodal-gerici yapıların Öcalan’ın önerdiği »Demokratik İslam Kongresine« ne kadar »eşit, özgürlükçü ve demokratik« (A. Tan) katkı sunabilecekleri hayli şüpheli. İslam’ı egemenlerin dini ve baskı aracı hâline dönüştürenlerin karanlık selinin,»Darusselam Nehriyle« buluşamayacağına görebilmek için, din alimi veya teolog olmaya gerek yok.

»BAĞIŞLAYAN VE ESİRGEYEN ALLAH’IN ADIYLA İTİRAZ...«

Ancak Türkiye’de yaşayan Müslüman çoğunluğu bu karanlık sel ile özdeşleştirmenin

de bir anlamı yok. Tam aksine, »kul hakkı« yemenin en büyük günahlardan olduğuna inanan, vicdanında »hakkaniyete« geniş yer bırakan dindar kitleleri bunlardan ayırmak, bu kitlelere karanlığın tahakkümünün bas-kısından kurtuluş yolunu açmak gerekiyor. Düzenlenirse eğer, »Demokratik İslam Kongresinin« en önemli görevi kanımızca bu olacaktır, ki Öcalan da »İslam'a ihanet eden kesimler« derken, bu gerçeğe işaret etmektedir.

Aslında İslam'ın egemenlerin dini hâline getirilmesine itiraz eden, karanlık akıntıya karşı ellerinde aklın meşalesiyle yüzen bir damar mevcut: Antikapitalist Müslümanlar Hareketi. »Yeryüzü İftarları«, işçilerin hakları için camide dua edip, 1 Mayıs alanına gelmeleri ve Gezi Direnişinin öznelerinden birisi olmalarıyla kamuoyunun dikkatini çeken hareket, fazlasıyla incelenmeye değer. İlgisi olan okura bu hareketin internet sayfasını [<http://www.antikapitalistmuslumanlar.org>] ve bilhassa yayınladıkları »Manifesto«yu okumalarını öneririz.

Antikapitalist Müslümanlar kendi kimliklerini ifade ederlerken her peygamber mesajının »kendi zamanının egemen sistemine karşı duruş« olduğundan hareketle antikapitalist vurguyu yaptıklarını söylüyorlar. Ayrıca »Antikapitalist her çıkış ve söylemi, dini inancının veya inançsızlığının, ırkının, dilinin, renginin, ideolojisinin ne olduğuna bakmaksızın, doğal müttefikimiz olarak görüyoruz. Onlarla aynı platform ve mücadele ortamlarını paylaşmak istiyoruz« diyerek, saflarını ezi-tenler ve sömürülenlerin yanında alıyorlar.

Devletin her türden ırk, din, mezhep, resmî ideoloji ve şahıs vurgusundan arındırılması gerektiğini savunarak, »ortak iyiyi« ifade

eden kavramların, yani »hak, hukuk, adalet, özgürlük, eşitlik ve kardeşlik yeterlidir« görüşündeler. Aslında bu vurgular İslam'ı referans alan gruplarda alışık olunmayan, belki de Türkiye'de ilk kez bu kadar açık ifade edilen (veya ifade edildiğini duyduğumuz) bir İslami söylem. Çünkü Antikapitalist Müslümanlar hem »Tevhidin zıddı olan şirkin temelini sınıflı toplum olduğuna« inanarak çok açık bir sınıf perspektifi ile egemen mülkiyet ve iktidar ilişkilerini eleştiriyorlar, hem de »cenneti, sınırsız ve sınıfsız özgür dünya olarak« algılayarak, sosyalist gelecek tahayyüllerine çok yakın olan bir reel dünya tasavvurunu yapıyorlar.

Bununla birlikte cesurlar, çünkü yaşadıkları coğrafyanın geçmişiyle yüzleşmeye çalışıyorlar. Bunu »Manifestolarının« şu cümlelerinde okumak olanaklı: »Antikapitalist Müslümanlar; (...) dilinden, renginden, düşüncesinden, inancından ya da inançsızlığından ötürü kimsenin hakkının yenmesine razı olmaz ve hakkı yenmişlerin yanında olur, onlarla birlikte »Allah'ın ayetleri'nin savunusunu yapar. Antikapitalist Müslümanlar, tüm halkların olduğu gibi Kürt halkının hak ve özgürlük taleplerini bu minvalde destekler. Ermeni halkının uğradığı zulme karşı çıkar. Her tür inkârı, asimilasyonu, katliamı zulüm ve insanlık suçu olarak görür«.

İSLAM'IN SOSYALİZAN SESİ: İHSAN ELİAÇIK

Henüz bir çok konuda görüşleri netleşmemiş olan ve aralarında tartışmaları devam eden Antikapitalist Müslümanlar ilahiyatçı-yazar Recep İhsan Eliaçık'ın kitaplarından esinleniyorlar. Kayserili Eliaçık 1980 öncesi »Akıncılar« olarak tanınan gençlik örgütünde yer almış. Bu nedenle 1980 darbesinde

tutuklanmış ve bir yıl hapisten sonra serbest bırakılmış. Uzun yıllar Kuran üzerine çalışan Eliaçık bugüne kadar 20'ye yakın kitap yayınlamış ve kendisine karşı 30'dan fazla dava açılmış.

İktidarsız ve devletsiz bir toplumu düşlediğini söyleyen Eliaçık, Gezi Direnişinin popüler isimlerinden. 19 gün süren Gezi Direnişinde gençlerin bir »rüya gördüklerini« ve dört temel kavramın: doğa sevgisi, özgürlük ve saygı, dayanışma ile çoğulculuğun Gezi'yi buluşturduğunu söylüyor. Bu rüyanın Türkiye'nin, hatta dünyanın nasıl olabileceğini gösterdiğini ve ortaya çıkan bu çoğulculukta devletin de olabileceğini söyleyen Eliaçık, »pek devlet ne kadar yer almalı?« sorumuza şöyle yanıt veriyor:

»Bana sorarsanız, ben aslında iktidarsız ve devletsiz bir toplumu düşünüyorum. Yani Kuran'da anlatılan »Lailaheillallah« prensibi görüşüme göre anarşizme yakındır. Kuran'ın »Mülk Allah'ındır« söylemi, sosyalizme, hatta komünizme yakındır. Mülkiyetin görünür olmayan bir güce ait olduğunu söylemek, görünür olanlardan hiç kimseye ait olmadığı anlamına gelir, yani mülkiyet toplumsal olmalıdır. Öte yandan Kuran üç tane puttan bahseder, ama bunlar taştan yontulmuş putlar değil, insanların içindeki yönelimlerdir. Bu yönelimlerin de üç temele dayandığını görüyoruz: »Lat« otorite demektir. Yani bir şeye mutlak itaat. Kuran'a göre hiç bir güce bu kadar yetki verilemez. Ne devlete, ne şahsa, ne şeyhe »sen mutlak otoritesin, sen ne dersen olacak« denilemez. Kuran, bunu yaparsanız otorite putu icat etmiş olursunuz der. İkinci tarif edilen put »Uzza«, »güç« anlamına gelir. İnsan-

lar güç peşindedir. Üçüncüsü de »Menat«tır, bu da »para« demektir. Altın ve para tanrısı »Mammon«u tarif eder. »İki efendiye kulluk edemezsiniz. Ya tanrıya tapacaksınız, ya da Mammon'a« denir. Dolayısıyla otorite, güç ve para insanlık tarihinin üç putudur. Devlet dediğimiz şey de, bu üçünün bir merkezde buluşmasıdır. Aslolan bunların topluma dağılmasıdır. Devletin koordine edici rolü dışında bütün rollerini topluma devretmesi lazım. Bana göre keşke devletsiz yaşayabilsek. Ama bu mümkün olmadığı için, hani derler ya »en iyi hükümet, en az hükümet edendir« diye, ne kadar lazımsa, ne kadar onsuz olmaz koşullar söz konusuysa, devlete o kadar yer vermek lazım. Aksi halde bir otorite ve hegemonya aracına dönüşür.«

19 Ekim 2013'de Köln'de düzenlenen bir konferansta Kuran'a göre insanların »temel ve zaruri ihtiyaçlarına ücretsiz ulaşmaları gerektiğini« söyleyerek, dikkatleri üzerine çeken Eliaçık'a, bununla ne kastettiğini sorduk. Aldığımız yanıt şöyleydi:

»Kuran'da sosyal adaletin dayandığı en önemli ayetlerden ikisi, Taha suresinin 117. ve 118. ayetleridir. Burada şöyle denir: »İşte sizin için cennet. Burada aç kalmazsınız, çıplak olmazsınız, susuzluk çekmezsiniz, güneşin sıcaklığında yanmazsınız«. Burada Kuran'ın dünya tasavvuruna göre cennetin aslında içinde yaşadığımız dünya olduğunu görüyoruz. Cennet »insan elinin değmediği doğal dünya« demektir. Cehennem de insan elinin değip her şeyi mahvettiği dünya demektir. İnsan eli nereye değmiş, nerede kan dökülmüş, nerede savaş çıkartılmış, nerede sömürü var,

nerede kurulmuş doğal düzeni bozan bir şey var, işte orası cehennemdir. Kuran'daki cennet-cehennemi ben böyle anlıyorum. Dolayısıyla ›işte sizin için cennet‹ diyor. Burada aç kalmazsınız. İnsanlar aç kalmamalı, açlık diye bir şey olmamalı. İnsanların karınlarını doyurmaları garanti altına alınmış olmalı. Bunu ne sağlayacak? Toplum kendi kendine sağlayacak. Yani devlet organizasyonu sayesinde sağlayacak. Öyle bir düzen kurulacak ki, insanlar aç kalmayacak. Sonra ›çıplak olmazsınız‹ diyor. Bu hem yazlık-kışlık giysisinin olması, hem de kafasını sokacağı bir evinin, barınağının olması anlamına gelir. Kuran insanların aç olmamalarını, barınacak yerlerinin olması gerektiğini böyle ifade ediyor. Üçüncüsü susuzluk çekmemelidir diyor. Bunu da ben maddi ve manevi zaruri ihtiyaçlar olarak görüyorum. Bunların ›susuzluğunun‹ çekilmemesi. Burada en temel olan eğitim ve sağlıktır. Yani kişi kendini eğitebilmelidir, bunun için hiç bir engelle karşılaşmamalıdır ve kişi nerede tedavi olacağını diye düşünmemelidir. Yani eğitim ve sağlık gibi temel ihtiyaçlar herkese hazır ve ücretsiz olmalıdır. Dördüncüsü de ›güneşin sığınağında yanmamak‹ diyor. Bu da güvenlik oluyor. Dolayısıyla Kuran'daki sosyal adalet düşüncesi bu işte. Bunun sağlandığı yer, mahalle, köy, kasaba Kuran'a göre cennetin kısmen kurulduğu bir yerdir. Geriye insan davranışları kalıyor. İnsanlar bunlar için birbirleriyle mücadele etmemelidirler. Birbirleriyle rekabet içerisine girmemelidirler. Herkesin evi olmalı ve herkes uyandığında, kendi

evinde uyanmalıdır. İnsanların temel ve zaruri ihtiyaçları, yemek, su, elektrik vs. bunların sağlanması gerekiyor.

Sonra başka bir ayette mesela diyor ki, ki bunlar sosyal adaleti öngören kuvvetli ayetlerdir, ›Biz yeryüzünde gerekli kaynakları var ettik, insanlar arasında eşitçe bölüşülsün diye‹. Sonra başka bir yerde ›mallar sizler arasında bir devlet, bir tahakküm aracına dönüşmesin‹ diyor. Veya ›yoksulların zenginlerin malları üzerinde hakları vardır‹ diyor. Meala Suresi 25. ayet. Veya ›sana mülkiyetinden neleri başkasına aktaracaklarını sorarlar. De ki, ihtiyacından fazlasını‹. Bu mesela vergi düzeninin temel limitlerine atıfta bulunur. Kuran'da buna benzer hayli ayet var. ›Sosyal İslam‹ başlıklı kitabımda bunları uzun uzun anlattım. Bunlara Kuran'daki sosyalizan düşüncenin kökleri de diyebiliriz. Ben buna toplumsal adalet diyorum.«

Eliçak'a pozisyonları neden başka İslami akımların, örneğin El-Kaide veya El-Nusra gibi örgütlerin böyle algılamadıklarını sordüğümüzde, o bunların şiddet yatkını ve Kuran'ı totaliter ve otoriter kültürel algılarına göre yorumladıklarını, ›ellerinden kılıcı düşürmeyen‹ bu kesimlerin dini başkaları üzerinde baskı aracına dönüştürdüklerini söylüyor. ›Peki, ya cihat?‹ diye soruyoruz:

›Her şeye karışan eğilimleri olan ve şiddet yanlısı bu gruplar cihadı insanları Müslüman yapmak olarak algılıyorlar. Halbuki Kuran'da böylesi bir ›cihat‹ tanımı yok. Kuran'da ›cihat‹ kelimesinin geçtiği yerlere baktığımızda, bu kavramın adalet ve özgürlük ortamını

sağlamak anlamında kullanıldığını görürsünüz. Bir yerde zulüm, baskı varsa, bunları ortadan kaldırmaya ›cihat‹ diyor Kuran. İnsanlar isterse Müslüman olur, isterse olmaz. Kuran, Müslümanlar Müslüman olmayanlarla kıyamete kadar birlikte yaşayabilirler diyor.«

Eliaçık, Antikapitalist Müslümanların dindar çevreler ile sosyalistler arasında bir nevi köprü görevini yaptıklarını söylüyor. Ona göre bu sahici bir ihtiyaç, çünkü hem dindarlar arasında sol düşüncelere yakın duranlar, hem de sosyalistler arasında inanan ve Cuma namazına gidenler var. Aslında son derece doğal olan bu durum, bu insanların kendi çevrelerinde tuhaf karşılandığından, pek açığa çıkmıyor. Eliaçık, gruplarının gelişmesiyle bu kesimlere cesaret verdikleri ve bu insanların çelişik görünen durumlarının meşrulaşmasına yardımcı oldukları görüşünde.

Kuran'ı yorumlama biçimi ve kamuoyunda açıkladığı görüşlerle »siyasal İslam« olarak da adlandırılan çeşitli İslami kesimlerin tepkisini çeken Eliaçık ve Antikapitalist Müslümanlar bilhassa Gezi Direnişinde yer alarak bizzat başbakan Erdoğan'ı hiddetlendiriyorlar. Miraç Kandilinin birlikte kutlanması, Cuma namazının orada kılınması ve »Yeryüzü İftarlarına« binlerce insanın kendiliğinden katılımı, »kapitalizme abdest aldırınları« rahatsız ediyor elbette. Görüldüğü kadarıyla daha rahatsız etmeye de devam edecekler. Çünkü gerek kadın hareketinin mücadelelerini desteklemeleri, gerekse de LBGT bireylerinin uğradıkları haksızlıklar karşısında yüksek sesle itirazlarını yükseltmeleri, neoliberal dönmelerin ellerindeki egemenlik araçlarını gerçek yerine oturtmaya aday bir konumlanmış, ki akıllı bir konumlanış olduğunu teslim etmek gerekiyor. Hele hele Anadolu-Mezo-

potamya gibi bir coğrafyada.

Bu açıdan bakınca »Demokratik İslam Konferansının« sesleneceği toplumsal tabanın nasıl yönlendirilmesi gerektiği daha açık ortaya çıkıyor. Mesele o ya da bu »İslami« hareketin görüşünü beğenip beğenmemek değil, bunların nerede ve kimin yanında durduğuna, »akıllı« olup olmadıklarına bakmaktır. Son sözü Eliaçık'a bırakarak noktalayalım:

»Bir televizyon programında şöyle söylemiştim: Ben ateizmden bir önceki duraktayım. Çünkü akıllı bir Müslüman, din diye gösterilenlere inanmaz, doğrudan ateist olur. Biz ise onlara ›ateist olmanıza gerek yok, bunun doğru olanı şudur, hadislerin çoğu uydurmadır, ayetler şu anlama gelmektedir‹ diyoruz. Akıllı bir kişi kendisine öğretilen müfredat içerisinde boğulur. Araştırır, soruşturur, eğer bir çıkış yolu bulamazsa, ateist olur. Yani benim gibi birisinin, araştırmadığı takdirde ateist olması kaçınılmazdır. Yahu düşünsenize, güya peygamber idrarını bir kadına içirmiş ve kadın hemen şifa bulmuş. Adamlar bunu televizyonlara çıkıp anlatıyorlar. Akıllı bir insan bunlara nasıl inanabilir? Sonuç itibarıyla insanları akıllı Müslüman olmaya çağırıyoruz. Kendi şahsiyetlerine, onurlarına, ülkelerine, topraklarına sahip çıkmaya çağırıyorum.« ■

HDP, ROJAVA VE »KÜRT AYRIŞMASI«

2 KASIM 2013

Son dönemdeki gelişmeler Kürt cephesinde kimi ayrışmaların olacağına işaret ediyor. »Sap ile samanın« birbirlerinden ayrılması, eninde sonunda puslu havanın dağılmasına neden olacağından, herkes önünü daha rahat görebilecektir. O açıdan bakınca bu ayrışma her halükârda hayırlı olacaktır.

Ancak bu ayrışmayı »parçalanmak« veya »zayıflamak« biçiminde algılamak yanıltıcı olur. Aksine, ayrışma birleştirecek ve esas olan, tali olanın önüne geçecektir. Ayrışmanın hayırlı olan tarafı, doğası gereği ayrı olanların sunî bütünlüğünün bitmesi ve birlikte olması gerekenlerin birleşmesinin, bütünleşmesinin önünün açılmasıdır.

Ayrışarak bütünleşmenin zorunlu olduğunu gösteren iki emare: HDP ve Rojava'dır. Rojava'daki kutuplaşma çok açık. Radikal yazarı Fehim Taştekin'in »Kürt Kürt'ün kurdu!« başlıklı yazısında doğru tespit ettiği gibi, uluslararası siyasî arenada her geçen gün daha çok meşrulaşan PYD ile giderek Türkiye'nin uydusu hâline dönüşen KDP arasındaki uçurum büyüyor. Bu zaten beklenen bir gelişmeydi, ama kanımızca asıl belirleyici

olan dört parçadaki Kürt halkının bu uçurumun gerçek sorumlularının kim olduğunun farkında olmalarıdır.

Yaşam böyledir işte. Çıplak gerçeklerin üzeri örtülemez ve her tercihin bir bedeli olur. Bir tarafta halkın kendi gücüne dayanan öz-yönetim ve özsavunma güçlerinin tüm zorluklara rağmen verdikleri özgürlük savaşı, diğer tarafta da rant devletine dönüşen bir yapıdaki iktidarını korumak için bin bir takla atan bir siyaset anlayışı durunca, halk »sap ile saman« ayırımını kolaylıkla yapabiliyor. Ve böylece ezici çoğunluğunu yoksul kitleler ile kadınların oluşturduğu Kürdistan halklarının yanında kimin durduğunu tek bir soruyla öğrenebiliyor: PYD'nin mi, KDP'nin mi yanındasın?

Diğer yanda bir hafta önce yeni yönetimini belirleyen HDP hararetli tartışmalara neden oluyor. Görüldüğü kadarıyla yaygın basındaki tüm »marjinal sol«, »Öcalan'ın Alevi partisi« veya »bunlardan bir şey olmaz« söylemlerine rağmen HDP, iktidarı ve başkalarını hayli ürkütmüşe benziyor. HDP'yi salt »sosyalist sola« indirgeyen anlayış, bu partinin

sosyalist solun çeşitli renkleri ve kitlesel Kürt hareketinin taşıyıcı çekirdeğiyle birlikte Anadolu-Mezopotamya coğrafyasındaki etnik, inanç, cins ve cinsel yönelim çeşitliliğini ve gerçek bir iktidar alternatifi olabilme potansiyelini içerdiğini gizlemeye çalışıyor.

Kuşkusuz HDP'ye radikal demokrasi, bürokrasisizlik ve hiyerarşisizlik bağlamlarında eleştiriler getirilebilir, hatta getirilmelidir de. Ancak 21. Yüzyıl toplumlarının beklentilerine tercüman olabilecek, tüm ezilen ve sömürülenleri kapsayabilecek ve geniş toplumsal ittifaklar kurabilecek bir siyasî formasyonun olanaklı olabileceğinin en küçük göstergesi bile egemenleri bu denli ürkütüyorsa, HDP'nin »marjinal« varlığının bile yeterli olacağı unutulmamalıdır.

HDP ile ilgili olarak Kürt cephesinden de eleştiriler yükselmüyor, rahatsızlıklar dilendirilmiyor değil. İşte ayrışma burada da kendisi dayatıyor, çünkü esas olan, yani sınıf çıkarlarının farklılığı bu noktada da ön plana çıkıyor. Bir tarafta başta Kürt sorunu olmak üzere, milliyetler sorununun ancak gerçek bir demokratikleşme süreciyle çözülebileceğine, demokratikleşmenin ise ancak toplumsallaşma ve sosyal adalet temelinde gerçekleşebileceğine inananlar duruyor, diğer tarafta ise egemen iktidar ve mülkiyet ilişkilerine dokunmadan iktidar veya iktidar ortağı olunabileceğine inananlar. Bir tarafta Demokratik Konfederalizm-Demokratik Ulus-Demokratik Cumhuriyet konsepti, diğer tarafta ise burjuva milliyetçiliğinden ibaret olan »ulus devlet« konsepti.

Ayrışma çizgisi ezilenler ve sömürülenler ile varlık ve sermaye sahipleri arasından geçiyor. Yaşamın temel gerçekliği, yani sınıf çelişkileri sınırları belirliyor. Doğal olan, kökenine,

diline, inancına veya cinsiyetine bakılmaksızın çıkarları aynı olanların birleşmesidir. Bugün gerçekleşmekte olan da budur. HDP ve Rojava tarihsel zorunluluğun birer ifadesidirler. Yapay birliktelikler yerine, safların belirlenmesi olması gerektir. Bu nedenle, ayrışma hayırlı olacaktır! ■

UÇKUR TARTIŞMASININ ARKA PLANI

9 KASIM 2013

Türkiye başbakanı Erdoğan giderek ustalaşıyor. Hiç kuşku yok ki, gündem belirleme, insanların dikkatini asıl meselelerden ve reel sorunların asıl nedenlerinden çekip, toplum bütününe ahlaki söylemlerle meşgul etmek konusunda Erdoğan'ın eline su dökebilecek siyasetçi neredeyse yok gibi.

Aslında Erdoğan'ın bu »başarılı« yönetim tarzını farklı bilim dallarının konusu yaparak incelemeye almak hayli ilginç olurdu. Ama bu işi bilim insanlarına bırakarak, bir köşe yazısının kapsamında yazılabilecek olanlara yoğunlaşmak daha doğru olacak.

Eğer siyaset bilimi tanımlarında kalacak olursak, Erdoğan'ın »kızlı erkekli neler, neler yapıyorlar« söyleminde atıfta bulunduğu »muhafazakâr demokrat« tanımına değinmek gerekecek. Bir partinin veya hükümetin »muhafazakâr demokrat« olarak tanımlanabilmesinin en temel ön koşulu, o parti veya hükümetin burjuva demokrasininin kurucu unsurlarına uygun davranıyor olmasıdır.

Nedir bunlar? Hukukun üstünlüğü, kuvvetler ayrılığı, yürütmenin bağımsız denetlebilirliği, kamusal alanın her açıdan nötr olması,

yurttaşların eşitliği, basın ve düşünce özgürlüğünün kısıtlanamayacağı vs. Bu kurucu unsurlara – elbette burjuva demokrasilerinin olanaklı kıldığı ölçüde – uygun davranan parti ve hükümetler, »burjuva demokrasi« olarak tanımlanabilirler.

Öte yandan »muhafazakârlık«, kelime anlamından da anlaşılacağı gibi, şimdiye kadar var olanı, alışılmışı, göreneklere vs. muhafaza etmek, korumak, kollamak isteyen bir siyaset anlayışıdır.

Aslına bakılırsa »muhafazakâr demokrat« tanımı, egemen iktidar ve mülkiyet ilişkilerini ve bu ilişkilerin belirlendiği toplumsal, kültürel, iktisadî ve siyasî koşulları »muhafaza« etmek, yani biz solcuların deyimiyle »sınıf egemenliğinin« devamını sağlamak isteyen Avrupalı burjuva partilerinin, »gericilik« suçlamasına yanıt olarak icat ettikleri bir tanımlamadır.

Bu tanıma en fazla uyan partilerden birisi, Almanya'daki CDU'dur. Hıristiyan Birlik Partisi CDU son on yılda müthiş bir »modernizasyon« sürecinden geçmiştir. Toplumsal gelişmenin zorladığı bu süreç sonunda, »mu-

hafazakâr« CDU bugün eşcinsel evliliklerini, yenilenebilir enerjiyi, - Alman ve AB vatandaşları olmaları şartıyla – bireysel özgürlüklerin güvence edilmesini, seküler devlet yapısını vs., kısaca on yıl öncesinde muhafazakârların duyduklarında tüylerini diken diken edecek bütün modern görüngüleri onaylamaktadır. Elbette bu onaylama, neoliberal dönüşümün ve olası toplumsal direncin engellenmesinin bir gereğidir, ama CDU »muhafazakâr demokrat« olarak adlandırılmayı hak etmektedir.

Bu açıdan burjuva demokrasinin kurucu unsurlarına ve gerek »muhafazakâr«, gerekse de »demokrat« tanımlarının kelime anlamına baktığımızda, Erdoğan'a, partisine ve hükümetine »muhafazakâr demokrat« denilemeyeceği sonucuna varırız. Erdoğan, aynı AKP gibi, ne muhafazakârdır, ne de demokrat.

Peki, Erdoğan ve AKP nasıl tanımlanmalıdır? Oldukları gibi: milliyetçi-sağ popülist söylemi kullanıp, İslam'ı araç hâline getiren neoliberal-islamist siyasî formasyon olarak! Erdoğan'ın »başarısı«, söylemiyle yarattığı »öteki« üzerinden kurguladığı »biz« ile çoğunluk toplumunu kendisi ve partisi ile özdeşleştirebilmesidir, çünkü çoğunluk toplumu da aynı ataerkil, eril ve gerici yaklaşımları paylaşmaktadır. Erdoğan'ın gerici söylemi toplumsal karşılığını bulmaktadır – hem de hiç bir etnik fark gözetmeden. Asıl sorun da bir yönüyle buradadır.

Ancak, bütün toplumsal gerçekliğe rağmen, böylesi politikaların etkisi eninde sonunda sosyal ve iktisadî sorunlar duvarına çarpacaktır. Türkiye gibi kadim sorunlar yumağıyla boğuşan ülkelerde – ister iktisadî, ister sosyal olsun – geleceği belli olan krizler beklenme-

dik sonuçlara yol açabilirler. İşte o zaman, »sokak« sözünü söyler, bugün »marjinal« diye tanımlanan siyasî formasyonlar gerçek alternatif olabilirler. Görüldüğü kadarıyla »o zaman« pek uzak değildir. ■

ROJAVA DEVRİMİ ÜZERİNE

11 KASIM 2013

I

Bilim-kurgu romanlarına atıfta bulunmadan, bugünden 22. veya 23. Yüzyılların nasıl şekillenebileceğini öngörmek pek olanaklı değil. Ancak insanlığın bugün yaşadığı gibi, savaşlarla, doğayı yok etmekle, insanın insanı sömürmesiyle var olmaya devam edemeyeceğini tahmin etmek için müneccim olmaya da gerek yok. Eğer insanlık günün birinde savaşları engelleyebilme, yani savaşı ortaya çıkaran nedenleri aşabilme, sürdürülebilir bir yaşamın koşullarını yaratma becerisini gösterebilirse, o zaman Samanyolu'ndaki bu küçük mavi gezegenin ebedî cennete dönüşmesi olanaklı olacaktır – kast ettiğimiz »ebediyetin« izafî olduğunu ve en fazla güneşimizin enerjisi bittikten sonra, dev bir ateş topuna dönüşüp dünyamızı yutana dek süreceğini burada vurgulamak gereksizdir herhalde.

Öyle ya da böyle; insanlar yaşadığı müddetçe, »tarihin sonunu« ilân edenleri her defasında yalanlayarak tarih yazanlar ve geçmişe bakıp, geçmişin deneyimlerinden öğrenerek kendi zamanlarını şekillendiren, yeni gele-

cek tasavvurlarını geliştirenler olacaktır. Hiç bir baskı, hiç bir zulüm – sayıları ne kadar az olursa olsun – özgürlükten yana olanları bunları yapmaktan alıkoyamayacaktır.

İşte böylesi bir gelecekte kayıt altına alınan tarih anlatımı, tanığı olduğumuz Rojava Devrimi'nden »genç 21.Yüzyıl'ın en muazzam olgusu« diye bahsedecektir. Şüphesiz çağdaşlarımız arasında bu iddiamızı abartılı bulanlar olacaktır. Ve hiç kuşku yok ki, Şervan Müslim gibi, yaşamı pahasına Rojava'yı savunan genç YPG savaşçıları islamist terör gruplarını, talancıları, tecavüzcüleri geri püskürtürlerken, geleceğin tarih yazıcılarının haklarında nasıl hüküm vereceğini düşünecek durumda değıllerdir.

Ama nasıl antik çağda ayaklanan köleler günün birinde efsanelere konu olacaklarını, adlarının destanlarda ve şarkılarda anılacağını bilemediler; nasıl 75 gün boyunca Paris sokaklarındaki barikatlar üzerine çıkan »Komünardlar« pratikleriyle »Komünist Partisi Manifestosu«na ilham olduklarından bihaber olduysalar, Rojava devrimcileri de muhtemelen tarih boyunca hem dinler ve

medeniyetler beşiği, hem de »cehennem üçgeni« olmaktan kurtulamayan Ortadoğu'nun barışçıl geleceğinin küçük çaplı bir örneğini oluşturuyor olduklarının farkında değildirler.

Evet, henüz Rojava Devrimi'nin nasıl sonuçlanacağı belli değil. Paris Komününden daha uzun süre ayakta kalabildiğini kanıtlanmasına rağmen, Rojava devrimcilerinin Parisli komünardların akıbetini paylaşmayacaklarını mutlak bir kesinlikle söyleyebilme şansımız yok – hele hele kardeşin kardeşe sırtını döndüğü, en basit insani yardımlar için dahi egemenlerin kardeşler arasına zor kullanarak çizdiği »sınırların« kapatıldığı bir dönemde.

Gene de tanıdığı olduğumuz devrim günlerinin şimdiye kadarki muhasebesini çıkartabilir, tarihe not düşebilir ve çağdaşlarımıza kendi sorumluluklarımızı anımsatabiliriz, ki okumakta olduğunuz bu makalenin amacı bundan ibarettir. O halde, okura »anlatılan senin hikâyendir« diyerek başlayalım.

II

Suriye'deki iç savaşın başlamasıyla birlikte PYD öncülüğündeki Rojava Kürtleri kendilerine ait toprakları, Esad rejimi ile Türkiye ve Suudi Arabistan gibi bölge ülkelerinin Batılı ülkeler ile birlikte destekledikleri silahlı »muhalefet« arasındaki çatışmalardan uzak tutabildiler. Türkiye basınında »PKK'nin Suriye kolu« olarak adlandırılan Demokratik Birlik Partisi PYD, Rojava Kürtleri arasında köklü bir örgütlenmeye sahip olduğundan, Batının Suriye'deki Kürtleri destekledikleri silahlı »muhalefete« eklemleme planları başarısız oldu.

Türkiye kamuoyu, ki aynı şekilde Türkiye sosyalist hareketinin büyük bir bölümü de, komşu ülkedeki Kürtlerin böylesi bir siyaseti

takip etmelerini – deyim yerindeyse – şaşkınlıkla izlediler. Aslında bu durum hükümet ve muhalefet taraftarlarıyla birlikte Türkiye kamuoyunun ne denli dar ve salt iç politikaya odaklı bir bakış açısına sahip olduğunu gösteren semptomatik bir örnektir. Zaten bu nedenle kamuoyunda yürütülen ve genellikle hakim siyasî söylem ile komplo teorilerince belirlenen tartışmalar, bölgedeki gelişmelerin gerçeğe yakın analizini çıkartabilmekten hep uzak kalmaktadırlar.

Rojava Kürtlerinin çoğunlukla Abdullah Öcalan ve PKK'ye sempati ile baktıkları bilinen bir gerçek. Ne de olsa Rojavalılar Öcalan ve PKK'ye yirmi yıl boyunca ev sahipliği yapmışlardı. Diğer yandan 2003 yılında kurulan PYD, Suriye'deki 2004 Kürt kalkışmasının rejim güçlerince bastırılmasından sonra silahlı savunma birlikleri kurmaya ve Rojava halkı arasında örgütlenmeye başlamıştı. Bu nedenle 2011 Mart'ında Suriye'de ilk olaylar patlak verdiğinde, diğer Kürt örgütleri ne yapacaklarına henüz karar verememişken, PYD kısa sürede oluşturduğu halk komiteleri ile yönetim ve idarî yapılanmaları oluşturmuş, en başından itibaren Suriye'deki ihtilafın çözümünün ancak »Suriyelilerin kendi eseri olacağını« merkezine alan bir »Üçüncü Yol« siyaseti izlemişti.

PYD eş başkanı Salih Müslim 2011'de basına verdiği ilk demeçlerde yabancı ülkelerin müdahalesine kesinlikle karşı çıktıklarını ve Suriye'nin »demokratik ve barışçıl geleceğini tüm Suriyelilerle birlikte kurmayı hedeflediklerini« vurguluyordu. PYD bugün de ısrarla ne Suriye Ulusal Konseyi SUK'un, ne Özgür Suriye Ordusu ÖSO'nun, ne de rejimin tarafında durduğunu belirtiyor.

Müslim, 23 Aralık 2012'de civaka-azad.org

adlı internet sitesinde yayınlanan bir demecinde izledikleri »Üçüncü Yol« siyasetini şöyle açıklıyor: »Bu çözüm modeli, halkların siyasî ve toplumsal ortak geleceğini şekillendirecektir. Somut olarak bu modelde devletin siyaset, kültür, dil, ekonomi ve ekoloji alanlarına karışmayacağı söylenebilir. Taban demokrasisine dayalı bir demokratik özerklik modeli, tüm Suriye için geçerli bir model olarak görülmelidir. Böylelikle bölgedeki farklı halkların ve inanç gruplarının ayrımcılık ve baskı olmadan ortak yaşayacakları ideal bir sistem kurulabilir. Ve bu model sonunda bütün Ortadoğu'ya yayılabilir.«

Rojava'daki gelişmeler demokratik özerklik modelinin yaşama geçirildiğini gösteriyor. Kısa zaman içerisinde halk meclisleri ve halk özsavunma birlikleri biçiminde demokratik özyönetim ve idarî yapılanmaları oluşturulmuş durumda. Ancak bu yapılanmalar sadece Kürtlerden oluşmuyor, aksine burada tüm etnik ve inanç grupları temsil edilmekte.

Bununla birlikte Türkiye'deki yaygın basın da iddia edildiğinin aksine PYD Rojava'daki yönetimi tek başına elinde tutmuyor. Halk meclisleri ve YPG çatısı altında toplanan halk özsavunma birlikleri doğrudan Kürt Yüksek Konseyi »Destaya Bilind a Kurd« DBK adlı ve bütün sivil kurumlar ile tanınmış şahsiyetlerin içerisinde yer aldığı koordinasyon kurumuna bağlılar.

2012 yazında Suriye'deki rejim güçleri ile silahlı »muhalefet« arasındaki çatışmaların Rojava'ya sıçraması söz konusu olunca, halk meclisleri Kürt yerleşim bölgelerinde kontrolü yavaş yavaş ele geçirmeye başladılar. Bu »ele geçirme« çoğunlukla barışçıl bir stratejiyle gerçekleşti. Halkın desteği ile rejimin idarî binalarının ve karakollarının

etrafını saran PYD güçleri, rejimin asker ve polislerinin silahlarını teslim etmelerinden sonra kendi bölgelerine çekilmelerine olanak tanıyarak, Kürtler ve Araplar arasında silahlı çatışmaların çıkmasını engellediler. Almanya ve Britanya basınından da okunabileceği gibi, PYD öncülüğündeki halk meclislerinin kontrolünü aldıkları köyler, kasabalar ve kentlerdeki yönetim büyük ölçüde çatışma çıkmadan el değiştirdi. Bu nedenle gerek silahlı »muhalefet«, gerekse de AKP hükümeti PYD'ye »Esad'la işbirliği« suçlamasını yöneltiyorlar. Anlaşılan çatışma olmadan da yönetimin el değiştirilebileceği, sadece halk kitlelerinin kan dökmeden yönetimi ellerine geçirebileceği bir olanak, gözlerini kan ve kâr hırsı bürümüş olanların tasavvur edemeyeceği bir düşünce olmuş.

Köy, kasaba, kent ve Batı Kürdistan halk meclisleri olarak oluşan özyönetim ve idarenin olduğu yerlerdeki halk, diğer Suriyelilere nazaran güvenlik içerisinde yaşıyor, ki diğer bölgelerden Rojava'ya göç edenler nedeniyle nüfusta önemli ölçüde bir artış olmasına rağmen. Yasama görevini üstlenen halk meclisleri eş başkanlık sistemini ve yüzde 40 cins kotasını uyguluyorlar. Meclislerde meslek grupları, kadın ve gençlik örgütleriyle farklı etnik ve inanç grupları kendi temsilcileriyle yer alıyorlar.

Meclisler, bütün belediye hizmetleri dahil, yerel idare görevini tam olarak üstlenmiş durumdadır ve bölgeden gelen haberlere göre, hayli etkin çalışıyorlar. Gene halk meclislerinin girişimi ile yargı yapılanmaları kuruluyor. Hukukçular »halk mahkemelerinin« inşası ile meşgulken, Kamışlı'da olduğu gibi, oluşturulan »Sosyal Sorunlar Komisyonları« gündelik ihtilafların, yargıya başvurmadan, uzlaşma yolu üzerinden çözümüne yardımcı oluyorlar.

Rojava'da savunma, güvenlik ve asayiş yaklaşık 45 bin kişilik halk özsavunma birlikleri YPG tarafından sağlanıyor. Gene Türkiye basınında çıkan haberlerin ve Güney Kürdistan yönetiminin iddialarının aksine, YPG sadece PYD'li Kürtlerden oluşmuyor. Rojava'da yaşayan Kürt, Arap ve Asuri-Süryaniler gibi farklı inanç gruplarından insanlar YPG'yi oluşturuyor. Ayrıca YPG Hıristiyan mahallelerinin Hıristiyanlar tarafından korunması için bu inanç gruplarından oluşan özsavunma birliklerinin oluşturulmasına destek veriyor. Üçte birini kadın milislerin oluşturduğu ve komuta kademesinin seçimle işbaşına getirildiği YPG'de milislere herhangi bir maaş ödenmiyor. Halk rotasyon usulü ile YPG güçlerine gıda maddeleri veriyor. Uzun yıllar PKK saflarında bulunan Rojava'lı gerillalar ise ülkelerine geri dönüyor ve milis güçlerinin eğitimine destek veriyorlar.

İç savaş öncesinde Suriye'nin tahıl gereksiniminin önemli bir bölümü Rojava'dan temin ediliyordu. Çatışmalar nedeniyle zirai üretim durma noktasına gelmiş. Bilhassa un ve ekmek üretiminde, İslami terör gruplarının sabotajları sonucunda elektrik kısıntısının baş göstermesi nedeniyle dar boğazlar ortaya çıkınca, halk meclisleri büyük fırınlar kurarak halkın ihtiyacını yeniden karşılamaya başladılar. Savaşların aynı zamanda kıtlık dönemleri olduğu ve kıtlığın pahalılık ve spekülasyonlara yol açtığı gerçeğinden hareketle halk meclislerinin oluşturduğu komiteler temel tüketim maddelerinin fiyatlarını kontrol etmeye başladılar. Komiteler aşırı fiyat artışlarını engellemek amacıyla yüksek cezalar uyguluyor.

Bununla birlikte Suriye'deki petrol kuyularının yarısından fazlasının Rojava'da bulunması, bu kaynakların halk meclislerinin kontrolüne

geçmesini sağlamış. Petrol kuyularının güvenliği ise YPG güçlerinin elinde. YPG yaptığı bir açıklamada, »Petrol kaynakları Suriye halklarının malıdır, özgürlüğüne kavuşacak bir Suriye'de herkesin kullanımını üzerindeki haklarını kullanabilmesi için petrol kuyularını korumamız altına aldık« diyor. YPG sadece asayiş ve savunma güçlerinin ailelerine ücretsiz yakıt veriyor. Daha önce, petrol kuyuları silahlı »muhalefet« güçlerinin elindeyken Alman basınında yer alan bir haberde, bu grupların uluslararası piyasalarda 100, 00 ABD Dolarını aşan bir fiyatı olan bir petrol varilini Türkiye'den gelen tankerlere 13,00 ABD Dolarından sattıkları bildiriliyordu. YPG'nin kontrolüne geçen kuyularda bu artış mümkün değil.

III

Görüldüğü gibi Rojava'da Abdullah Öcalan'ın demokratik özerklik konsepti hemen her alanda yaşama geçirilmiş durumda. PYD'nin farklı etnik ve inançtan halkın güvenini kazanmasının temel nedeni de bu. Öcalan ile herhangi bir organik bağlarının olmadığını belirten PYD eş başkanı Müslim, »biz Öcalan'ın özerklik ve kardeşlik felsefesini gerçekleştiriyoruz« diyor.

Rojava, özgür yaşamın örgütlendiği ve bizzat halkın kendisi tarafından savunulduğu bir »vaha« hâline geldi. Ancak bu »vaha« ölüm çölünün kum fırtınalarının tehdidi altındadır, çünkü Rojava'nın varlığı bölgedeki egemenlerin iktidarlarını ve bölge üzerindeki gelecek planlarını tehlikeye sokan, bölge halklarının örnek alabilecekleri bir deneye dönüşmüştür.

Rojava aynı zamanda Kürt burjuvazisini de rahatsız etmektedir. KDP'nin elindeki Güney Kürdistan yönetimi aylardan beri keyfi

olarak Rojava sınırını kapatmakta ve halkın ivedi ihtiyaçlarının karşılanmasını engellemektedir. Avrupa'daki yardım kuruluşlarının hibe ettikleri 15 ambulansın sadece dokuzu Rojava'ya ulaşabilmiş, ama bunların içinde bulunan tıbbî gereçlere Güney Kürdistan yönetimi el koymuştur. İlaçların, tıbbî araç ve gereçlerin ve bilhassa bebekler için gönderilen süt tozlarının Rojava'ya geçirilmesine müsaade etmeyen Güney Kürdistan yönetimi, PYD'ye »Esad rejimi ile işbirliği yapma« ve »diğer Kürt örgütlerini baskı altında tutma« suçlamasını yapmaktadır.

Bu açıdan Mustafa Karasu'nun Almanya'da yayımlanan Yeni Özgür Politika gazetesinin 5 Kasım 2013 tarihli nüshasında yer alan »KDP ve Rojava devrim gerçeği« başlıklı yazısı, suçlamalara yönelik bir yanıt niteliğindedir. Karasu şöyle yazıyor:

»(...) Rojava devriminin karakteri KDP'nin iddiasının tam tersidir. Devrimci ve demokratik karakteri esastır. (...) Zaten kadının devrimdeki büyük etkisi ve toplumun tabandan örgütlenmesi, karakterinin ne olduğunun temel göstergesidir.

Eğer KDP ve yandaşları Rojava'da hakim olsaydı, bugünkü demokratik ortamın yüzde biri yaşanmazdı. Tam bir otoriter rejim kurulur ve diğer siyasî güçlere yaşam hakkı tanımazlardı. (...) KDP'ye bağlı güçler komplo ve provokasyonlarla devrimci güçleri boğmak ve hakim olmak istemişlerdir. Özgürlük değil, hegemonya peşinde koşmaktadırlar. (...) Rojava devrimi hiç bir siyasî güce baskı ve şiddet uygulamıyor. Tüm siyasî güçler ve topluma özgür yaşamı örgütlenme imkanı sunuyor. Tabii ki demokratik bir devrim olarak devrimi boğmak isteyenlere ne kadar kılıcı keskinse, toplum açısından da demokratik-

tir. KDP ve yandaş basını bu gerçeği tersyüz etmeye çalışsa da, gerçeklik onların söylediklerinin tersidir.

Rojava devrimi başından itibaren tüm örgütlerin siyasî birliğini savunmuştur. Her siyasî örgütün örgütlenme özgürlüğünü savunmuştur. Ancak tek ordu ve tek asayiş dışında parçalı ordu ve parçalı asayiş kabul etmemiştir. Devrim ortamında parçalı ordunun tehlikeli olduğunu vurgulamıştır. Bazı partiler dışarıdan gönderilecek silahlı güçlerle bir askeri güç kurmayı dayatmışlardır. Dışarıdan getirilen bu askeri güçlerle daha sonra provokasyon yapıp askeri müdahaleye zemin yaratmak istemişlerdir.«

Rojava devrimi görüldüğü gibi tarihsel ve toplumsal bir gerçekliği de gün yüzüne çıkartmaktadır: sınıf çıkarları çelişmesini ve sınıf egemenliğini. Karasu anılan yazısında kitlesel Kürt hareketinin ve özelde PKK'nin »ulusal birlik« siyasetine uygun olarak, KDP'nin Rojava'ya yönelik hasmane tutumunun arkasında duran asıl nedenlere pek değinmiyor ve yazısını »Tüm Kürtler birbirini tamamlayan ve güçlendiren biçimde hareket etmelidir. PKK de, PYD de buna hazırdır« diyerek, Kürtlerin birliğini ne denli önemsediklerine vurgu yaparak bitiriyor.

Özgürlük mücadelesinin uzun vadeli stratejileri açısından bu anlaşılır bir yaklaşımdır. Ancak tarihsel maddecilik temelinde Rojava devrimi gibi bir olguyu ele almaya çalışan bir makalede asıl nedenlere, yani her türlü siyasetin maddî temellerine değinmek bir zorunluluktur.

Karasu'nun bıraktığı noktadan devam edersek: öncelikle KDP ve Güney Kürdistan yönetiminin tavrının maddî temellerine bakalım: KDP'nin Rojava'daki özerklik çabalarına mu-

halefet etmesinin, hatta bu çabaları sabote ederek devrimi boğma uğraşlarının ardında sadece PKK ve PYD karşıtlığı olduğunu düşünmek, yanlıcıdır. KDP'nin bu yaklaşımını belirleyen asıl mesele, bir tarafta Güney Kürdistan'daki sınıf egemenliğini sağlayan iktidarını güvence altına alma hedefi, diğer yanda da Güney Kürdistan ve Rojava'daki fosil enerji kaynakları üzerinde hakimiyet sağlama kaygısıdır.

Güney Kürdistan yönetimi, dünyanın en büyük petrol rezervlerinden birine sahip olan Irak devletinin toplam rezervlerinin neredeyse yüzde 20'sini kontrol etmektedir. Exxon ve General Energy gibi uluslararası enerji tekellerinin yaptıkları araştırmalar, Güney Kürdistan'da toplam 45 milyar varil petrol rezervi olduğuna işaret etmektedir. Güney Kürdistan yönetimi, Türkiyeli ve diğer uluslararası tekellerle yaptığı antlaşmalara dayanarak, en geç 2014 sonundan itibaren günde 1 milyon varil petrol üretmeyi hedeflediklerini açıklamıştı. Dünya Ticaret Endeksi verilerine göre bu üretim 34 milyar ABD Dolarından fazla bir yıllık gelir anlamına gelmektedir. Kürt burjuvazisinin derdi, bu gelirin aslan payına sahip olmaktır.

Ancak fosil enerji taşıyıcılarının sadece üretiliyor olması yeterli değildir, çünkü bunların tüketiciye – bu durumda merkez Avrupa ülkelerine – güvenli bir koridordan ulaştırılması gerekmektedir. Hâlen faaliyette olan Kerkük-Yumurtalık petrol boru hattı bu üretimi taşıyacak kapasitede değildir. TPAO ve BOTAŞ gibi Türkiyeli tekellerin internet sayfalarından okunabileceği gibi, bu nedenle yeni boru hatlarının inşası planlanmaktadır. Uzun vadeli düşünüldüğünde, Rojava'nın KDP'ye yakın güçlerin kontrolüne geçmesi veya günün birinde »ulus devlet« olarak ba-

ğımsızlığını ilân etmesi hedeflenen Güney Kürdistan ile birleşmesi veya bütünleşmesi sonucunda, Kürt burjuvazisine Doğu Akdeniz havzasında tespit edilen devasa doğal gaz kaynaklarından pay alma fırsatını verecektir. Zaten kıyılarında – Levante Havzasında – doğal gaz çıkarmaya başlayan İsrail, aynı şekilde büyük doğal gaz rezervlerine sahip olan Katar, Güney Kürdistan'da başlayıp Rojava üzerinden Türkiye'nin Ceyhan Limanı'na gidecek olan boru hattına bağlanarak, kendi doğal gaz üretimini Batı ülkelerine gönderme niyetlerini çok önceden açıklamışlardı. KDP'nin Rojava devrimi karşısında ve Türkiye'nin yanında konumlanışının maddî temeli burada yatmaktadır.

Ayrıca Kürt ve Türk burjuvazilerinin çıkarlarının yanı sıra uluslararası stratejilerin oynadığı rol de unutulmamalıdır. Kürt ve Türk burjuvazilerinin çıkarlarının ne denli örtüştüğü aşikâr. Türkiye'deki sermaye birikiminin sermaye ihracını zorlayarak Türk devletinin bölgesel emperyalizm heveslerini körüklemesi, Güney Kürdistan'ın Almanya'nın hemen peşinden Türkiye'nin ikinci büyük ihracat pazarı hâline gelmiş olduğu yeterince biliniyor.

Uluslararası stratejilerin oynadığı rolü hem jeopolitik, hem jeostratejik, hem de jeoekonomik çıkarlar bağlamında ele almak gerekiyor. Bunları kısaca sıralayacak olursak: Güney Kürdistan'ın Irak devletinden ayrılarak, bağımsız »ulus devlet« hâline gelmesi ve Rojava devriminin bastırılarak Güney Kürdistan veya Türkiye'nin kontrolü altına sokulması, başta ABD ve AB olmak üzere, Türkiye'nin, Suudi Arabistan ve Körfez İşbirliği Ülkelerinin bölgedeki planları ve çıkarları ile doğrudan örtüşmektedir. Çünkü böylelikle İran, Irak merkezî yönetimi, Esad rejimi ve Lübnan Hizbullah'ından oluşan »Şii Yayı« kır-

lacak, Rusya'nın etkisi geri püskürtülecek, bölgedeki petrol ve doğal gaz kaynaklarının işlenmesi, pazarlanması ve merkez Avrupa ülkelerine nakliyatı güvence altına alınmış olacak, İran üzerinde baskı artırılacak ve İsrail-Filistin ihtilafının emperyalizm lehine olan çözümüne bir adım daha yaklaşılabilecektir. Bu stratejinin temellerinin ne zaman atıldığını öğrenebilmek için Roland D. Asmus ve Kenneth M. Pollack'ın Policy Review dergisinin 2002 Eylül'ünde yayımlanan 115. sayısındaki »Transforming the Middle East« başlıklı makalesini okumak yeterli olur. Aynı zamanda Clinton yönetiminin çalışanları Asmus ve Pollack'ın bu makaleleri, ABD yönetimlerinin Ortadoğu stratejileri konusunda hem fikir olduklarını gösterdiğinden, hayli ilgi çekicidir.

2011'de Tunus ve Mısır'da olduğu gibi Arap dünyasını sarsan kalkışmalar Suriye'ye de sıçradığında, »Greater Middle East« projesi için yeni bir fırsat doğduğu düşünülmüştü. Başlangıçta Libya benzeri bir »çözümde« bahseden NATO güçleri, Suriye'nin toplumsal yapısının çetrefilliğinin bu »çözüme« uygun olmadığını çok çabuk gördüler ve rejimin »içeriden yıkılması« kararını verdiler. Suriye ordusunun güçlü hava savunma sistemi ve Afganistan ile Irak'taki kalıcı askerî işgallerin olumsuzlukları NATO'nun ülke içinden başlatılan »destabilizasyon stratejisine« başvurmasına neden oldu. Böylece El-Kaide ve Nusra Cephesi gibi vahşi terör gruplarının doğrudan desteği başladı. Gerisi biliniyor.

PYD'nin öncülüğünde başlatılan Rojava devrimini – Müslim'in sözleriyle – »sadece Kürt halkının değil, Suriye halklarının bir devrimi« olarak görmesi, Kürt Yüksek Konseyi'nin Rojava'nın demokratik özerkliğini meşrulaştırmak için halkın oyuna sunula-

cak bir anayasa hazırlamaya başlaması, yani »Üçüncü Yol« siyasetini takip etmesi, bölge ülkelerinin ve Batının planlarını rahatsız etti. 2012 sonundan beri İslamist terör gruplarının mütemadiyen Rojava'ya saldırımları bu yüzdendir. Rojava devrimi daha henüz filiz hâlindeyken bile uluslararası stratejileri altüst etmiştir ve bu nedenle ortak çabayla boğulmak istenmektedir.

IV

Rojava devriminin çağımızın en muazzam olgusu olmasını gösteren bir diğer niteliği de, kapitalist sömürünün en karanlık ve en ceberut araçlarından birisi hâline dönüşen »ulus devlet« reddiyesine dayanan kurgusudur, ki bu şekliyle de Kürtler arasında gerçek bir ayrışma çizgisini oluşturmaktadır. Çünkü Rojava devrimi muğlak ve kimin kullanacağı belli olmayan bir »ulusların kendi kaderini tayin hakkı« ilkesinin değil, halkların ve tek bireylerin kendi kaderlerini tayin hakkını kullanması ilkesinin bir ifadesidir.

Bu tespitimizi iki örnekle açmaya çalışalım. Örnekleri sağlıklı bir karşılaştırma yapabilmek için Güney Kürdistan ve Rojava'dan alma durumundayız.

Kürtlerin bağımsız bir »ulus devlet« kurmalarının zamanının geldiğini vurgulayan Kürt milliyetçileri, »devletleşme hakkının« alınacağı süreçte Güney Kürdistan'ın belirleyici bir rol oynadığı kanısındalar. Yayınladıkları sayısız makale ve kitaptan okunabileceği kadarıyla, Güney Kürdistan'ın bağımsızlığını kazanmasıyla, dört parçanın nihâyet birleşerek »Büyük Kürdistan« kurulabileceği umudunu taşıyorlar, dahası uluslararası konjonktürün buna fırsat tanıdığını iddia ediyorlar.

Küçük burjuva beyinlerin masa başı yurtse-

verliklerinin verdiği heyecan ile kapıldıkları romantik hayallere uzun uzadıya değinmek gereksiz olur. Onun yerine tarihsel ve maddi koşullara bakmak, reel siyaseti değerlendirmek daha doğru olacaktır. Bu açıdan 22 Ocak 2013'den itibaren Vatan gazetesinde »Irak Kürdistan'ındaki« izlenimlerini bir yazı dizisiyle aktaran Ruşen Çakır'ın KDP'li Kerkük valisi Necmettin Kerim ile yaptığı bir röportaj hayli aydınlatıcı. Bu yazı dizisi <http://rusencakir.com> adlı sitede okunabilir. Röportajda AKP hükümetinin politikalarından övgüyle bahseden Kerkük valisi, gazeteci Çakır'ın sorularını şöyle yanıtlıyor:

»Irak'ta bağımsız bir Kürt devleti ütopya mı, yoksa kaçınılmaz bir olgu mu?

Dr. Kerim: Sanıyorum bağımsız Kürt devleti kaçınılmaz bir gerçek ve Türkiye'nin bundan tedirgin olması gerekmez. 2005'de sizinle konuştuğumuzdan bu yana yaşananlara bir bakalım: Kürt bölgesinin başkanı defalarca Türkiye'yi ziyaret etti. Başbakan Erdoğan, Dışişleri Bakanı Davutoğlu ve diğer yetkililer buralara geldi, başta petrol olmak üzere bir çok konuda anlaşmalar imzalandı. Öte yandan bugün Irak'taki idarî sistem büyük ölçüde işlemiyor, meclis yasama görevini yerine getiremiyor, hükümet meclise danışmıyor, yürütme anayasayı sık sık ihlal ediyor. Sünni ve Şii'ler arasındaki gerilim tırmanıyor. İşte bütün bunlar Irak'ın tek bir devlet olarak yoluna devam edip etmeyeceğini belirleyecek.

Irak'ta bağımsız bir Kürt devleti bu kadar kaygı yaratırken, birleşik Kürdistan ihtimali Türkiye'de nasıl karşılanır? Sizce bu mümkün mü?

Dr. Kerim: Her ülke kendi Kürt sorununu kendi başına çözmelidir. Her ülkenin şartları farklı. Türkiye eğer kendi sorununu çözer-

se bölünme kaygılarından da arınır. Azerbaycan örneği ortada: İran Azerbaycan'ında daha fazla Azeri yaşamasına rağmen Azerbaycan bağımsızlığını ilan etti diye onlar da bağımsızlık arayışına girmiş değiller. Eğer İran Azerbaycan'ında yaşamak istemeyenler varsa, Azerbaycan'a gidebilirler. Aynı şey Türkiye Kürtleri ve Irak Kürdistanı arasında da yaşanabilir.«

Kerkük valisi, bağımsız Kürt »ulus devletinin« kaçınılmaz bir »gerçek« olduğunu söylerken – tabii burada sadece Güney Kürdistan'dan bahsediyor –, Azerbaycan örneğinin altını kalın çizgiyle çizerek, »Türkiye Kürtlerinin« bağımsızlık arayışına girmemelerini, Türkiye'de yaşamak istemeyen Kürtlerin »Irak Kürdistanı'na« gelmelerini salık veriyor. Sınıf egemenliği çıkarlarını kollamak böyle bir şeydir işte. Kendi egemenlik alanında, tam olarak uluslararası stratejilere uygun bir biçimde bağımsız »ulus devlet« kurma hakkını kendilerinde gören Kerkük valisi, hem Kürdistan'ın diğer parçalarındaki Kürtlerin, hem de diğer milliyetlerin »kendi kaderlerini tayin hakkını« bu kadar ucuza satmaktadır.

Burada kitlesel Kürt hareketi içerisinde koalasyon bileşeni olarak yer alan milliyetçi ve dinci yapılanmalara, ama özellikle de kitlesel Kürt hareketine »bağımsız Kürt aydını« sıfatıyla yakın (!) durduklarını telkin eden, doğrudan Abdullah Öcalan'a saldıramadıkları için, sosyalist hareket üzerinden Öcalan eleştirisi yapan Kürt burjuva milliyetçilerine sormak gerekiyor: Öylesine pohpohladığınız o tumturaklı bağımsız Kürt »ulus devleti«, daha kurulma olanağının ilk ışıklarını gördüğü anda Kuzey Kürtlerine, İran Azerilerine »oturun oturduğunuz yerde, bağımsızlıkla falan uğraşmayın« der, Rojava'daki kardeşlerine sınır kapılarını kapatıp, insanî yardımları dahi

engellerken, kutsadığımız o »ulusların kendi kaderlerini tayin hakkından«, bunun »doğallığından ve bilimselliğinden« geriye kocaman bir hiç kalmasına ne diyorsunuz? Eğer bağımsız Kürt »ulus devletinin« kaçınılmaz bir »gerçek« olduğunu söyleyen Barzani ve tayfasıyla aynı fikirdeyseniz, Kürdistan coğrafyasındaki diğer Kürtlere »ya olduğunuz yerde kalıp, tayin edemeyeceğiniz kaderinize razı olun, ya da toplanıp Güney Kürdistan'a gidin« mi diyeceksiniz?

Tarihsel gelişmenin ezilen ve sömürülen halkların önüne koyduğu temel görev, herhangi bir milliyetin burjuvazisinin sınıf egemenliğini sağlayacak ve sadece küçük burjuva lafazanlığının hayal dünyasında »iyi«, »güzel« ve »doğru« olabilecek yeni bir »ulus devletinin« inşası değil, ezilen ve sömürülenlerin, yani halkların ezici çoğunluğunun verili koşullar altında ve modern burjuva toplumunun içinde, yani bugün ve burada kendi kaderlerini tayin edebilmelerinin demokratik ve eşit haklı koşullarını gerçekleştirmek için mücadele etmektir. Verili tarihsel koşullar ve söz konusu maddî şartlar temelinde, Kerkük valisi gibi bağımsız bir Kürt »ulus devleti« savunusu yapmak ise, sınıf egemenliğinin pekiştirilmesine ve emperyalist stratejilere hizmet etmek anlamına gelmektedir.

Rojava devrimi halk meclisleri üzerinden özyönetimini, öz savunmasını, herhangi bir »ulusal« ayrıcalığı öne çıkarmadan Rojava'da yaşayan bütün etnik ve inanç gruplarının eşit, demokratik ve ortak yaşamını örgütleme çalışmasıyla tamamen ters yönde yol almaktadır. Rojavalılar zor, ama doğru olanı seçmiş, geleceğin Ortadoğu'sunun nasıl şekillenmesi gerektiğini gösteren bir örneği inşa etmektedirler. Halkların kendi eseri olan bu inşa sürecinde »devrimin keskin kı-

lıcının« bu sürecin önünde duran engelleri hedef almasından da başka bir çareleri yoktur. Ya bu engelleri yok edeceklerdir, ya da kendileri yok olacaktır.

Rojava devriminin pusulası »demokratik konfederalizm – demokratik cumhuriyet – demokratik özerklik« konseptidir ve hiç bir milliyete, »ulusa« veya inanca dayanmayan »demokratik ulusun« nasıl örgütlenebileceğini göstermektedir. Bu biçimi ile Rojava devrimi, Güney Kürdistan'da oluşturulmaya çalışılan »ulus devletinin« antitezi, gerçekleşmesi olanaklı alternatifidir.

Rojava devrimi her türlü »ulusal« ayrıcalıkların kaldırılarak, hem her milliyet ve inancın kendi özelliklerini koruması ve geliştirebilmesi için eşit kolektif haklara sahip olacıkları, hem de olanaklı olan en geniş demokratik özyönetim ve idarî yapılanmalarıyla bütün milliyetlerin ve inançların ortak çatı altındaki özgür ve gönüllü birlikteliğinin olanaklı olabileceğini göstermesi nedeniyle çağımızın en muazzam olgusudur.

Elbette bu bir deneydir. Yeni olan, daha denenmemiş, ortaya çıkaracağı sorunların ne olacağı bilinmeyen bir yol; her gün yeniden kurulup, yeniden düzenlenmek zorunda olan – hem de uluslararası güçlerin yok etme tehdidi altında var olmaya çalışan yepyeni bir deneyle karşı karşıyayız. Hatalar, yalpanmalar olacak, imtiyaz ve iktidar hırsları zaman zaman geri adım attırabilecek, belki de saldırılar karşısında ayakta kalabilmek olanaksız olacaktır. Ve elbette diğer ülkelerdeki ezilen ve sömürülenlerin desteği olmadan, onlar da kendi evlerinde demokratik, eşit ve özerk bir gelecek için mücadele vermedikleri müddetçe Rojava devriminin nefes alabilmesi çok, ama çok zor olacaktır.

Ancak Rojava devrimi bir başlangıçtır. Esası ve kalıcı olan yanı, tüm insanlık için arzu edilebilecek özgür ve eşit bir yaşamın olanaklı olabileceğini göstermesidir. Bu bağlamda Rojava devrimi şimdiden insanlık tarihinde onurlu bir yer almayı fazlasıyla hak etmiştir. Rojava devrimi, Ortadoğu halklarının yolunu aydınlatan güçlü bir ışık gibidir. Bu devrimin başarısız olması, sadece Rojavalıların değil, bölgedeki tüm halkların başarısızlığı anlamına gelecektir. Barıştan, demokrasiden, eşitlikten yana olan, ezilen ve sömürülenlerin yanında duran ve başka bir dünyanın olanaklı olduğuna inananların ivedi görevi Rojava'ya sahip çıkmak, destek vermek ve en önemlisi kendi evlerindeki kendi görevlerini yerine getirmektir. Rojava geleceğimizdir. Gelecek ise her yerde Rojava'nın olacaktır. ■

BARZANİ ZİYARETİ ÜZERİNE...

16 KASIM 2013

Basında yer alan haberlere göre Kürdistan'ın kadim kenti Amed bugün önemli bir misafiri ağırlayacak. Güney Kürdistan yönetiminin başında duran Mesud Barzani ilk kez Amed'i ziyaret edecek. Kimilerini sevindiren bu ziyaretin »hayırlı« olup olmayacağı ise hayli şüpheli.

DTK'nin bir süre önce Erbil'de bulunan gayretkeş eşbaşkanı Ahmet Türk haklı olarak sitemde bulunuyor. Ziyaretin gerçekleşeceğini Erbil'de değil de, ancak Amed'e döndüğünde haber alan Türk, gene de nezaketini kaybetmeden, ziyaretin »çözüm sürecine katkı sunacağını umduğunu« söylüyor.

Kürt burjuvazisinin ise ağzı sulanmış besbelli. AKP'li Galip Ensarioğlu sevincini saklayamayanlardan. Görüldüğü kadarıyla, Ensarioğlu'nun deyimiyle, »enerji alanında, petrol, gaz, enerji nakil hatları konusunda yapılan stratejik ortaklık« iştahını pek kabartmış. Öyle ya, ne de olsa söz konusu olan Güney Kürdistan'daki 45 milyar varillik petrol rezervleri. Barzani yönetimi önümüzdeki yıldan itibaren günde 1 milyon varil petrol çıkartmayı hedeflediklerini açıklamıştı. Dünya

Ticaret Endeksi'ne göre bu, 34 milyar ABD Dolarını aşan yıllık gelire mukabil etmekte. Buyur, gel de iştahın kabarmasın!

Sermaye sahiplerinin iştahı bir yana, DTK'nin Newroz davetine icap etmeyen, ama başdanışman Yalçın Akdoğan'ın yazdığı gibi, »başbakan Erdoğan'ın toplu açılışlar ve toplu nikâhlar programına iştirak edecek olan« Barzani neden şimdi Amed'e geliyor?

Bu sorunun yanıtını boşuna Amed'de aramayın.

Uluslararası enerji tekelleriyle »Production Sharing Agreement« temelinde antlaşmalar imzalayan Barzani yönetiminin Güney Kürdistan'daki fosil enerji taşıyıcılarını kontrol etmek, işlemek ve pazarlamak istediği biliniyor. Barzani yönetimi bu hedefine ulaşmak için AKP hükümetinin ve Türk devletinin desteğine ihtiyaç duyuyor. Çünkü petrol ve doğal gazın çıkarılıp, işlenmesi yeterli değil, bu ürünlerin tüketiciye – yani Batıya – güvenli yollardan nakledilmesi de gerekiyor.

Barzani yönetiminin bu hedefi, »Project for a New American Century« memorandumuyla çerçevesi çizilen ve »Transforming Middle

East« gibi makalelerde formüle edilen uluslararası stratejilerle bire bir örtüşüyor. Güney Kürdistan'ın, Almanya'nın hemen peşinden Türkiye sermayesinin ikinci büyük ihracat pazarı hâline gelmiş olması da işin cabası.

Resmi tamamlamak için bir de son dönemdeki bazı gelişmelere bakmak gerekiyor: Barzani yönetimi köktenci çetelerin saldırıları altında olan Rojavalılara insanî yardım malzemelerinin dahi gönderilmesini engelliyor, PYD eşbaşkanı Salih Müslim'e seyahat izni vermiyor, 25 Kasım 2013'de yapılması kararlaştırılan ulusal kongrenin engellenmesi için elinden geleni yapıyor ve Rojava devrimini boğmaya çalışanlara destek çıkıyor. Barzani işte tam böylesi bir dönemde, »Kürdistan Bölge Yönetimi« adını ağzına almamaya itina gösteren bir başbakanın »programına iştirak« etmek üzere, muhtemelen yanına Şiwan Perwer'i de alarak Amed'e geliyor. Şimdi söyleyin a dostlar, bu işten ne anlamak gerekir?

Türkiye'deki yaygın medya Barzani ziyaretini pohpohlamaya durur, »gerçek Kürt liderini« dünyaya ilân ederken, aynı saatlerde ajanslara düşen bir haber, Rojava'da geçici yönetimin kurulduğunu bildiriyordu. Arap, Asuri-Süryani, Çeçen ve Kürt temsilcilerden oluşan geçici yönetimle Rojava bir ilki gerçekleştiriyor. Rojavalılar bu hamleyle bütün planları altüst ettiler ve »Üçüncü Yolun« olanaklı olduğunu gösterdiler.

Ahmet Türk'ün gösterdiği nezaketin karşılığını bulup bulamayacağını ise, Barzani ziyareti sona erdiğinde göreceğiz. Barzani tercihini »AKP-KDP ittifakından« mı, yoksa Kürdistan halklarından yana mı yapacağını elbette gösterecektir. Ancak asıl önemli olan Kürdistan halklarının tercihi olacaktır. Alternatifler belli: bir yanda demokratik özerkliği

ile Rojava, diğer yanda rant devletine dönüşen Güney Kürdistan. »Kürt Yüzylında« alternatifler hiç bu kadar açık ve belirgin olmamıştı. ■

BİR KÜRDİSTAN MASALI

23 KASIM 2013

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynar iken eski hamam içinde, pireler berber, develer tellal, ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken, ninem düştü beşikten, dedem düştü eşikten, biri kaptı maşayı, biri kaptı şişeyi, gösterdiler köşeyi. Ben kaçtım onlar kovaladı, onlar kovaladı ben kaçtım, az gittik uz gittik dere tepe düz gittik, altı ay bir güz gittik, dönüp bir de arkamıza baktık ki ne görelim, bir arpa boyu yol gitmişiz. Bir varmış bir yokmuş, ülkenin birinde bir küçük bey yaşar imiş.

Ataları, on iki imam misali şahların, sultanların rağmına hürriyet için kavga verdiklerinden, Kürdistan denilen coğrafyanın insanları küçük beyi pek severlermiş. Velhasıl bu insanlar çok cefalar çekmiş. Tiranlar, despotlar, dehaklar yetmezmiş gibi, şıhlar, şeyhler, ağalar hep baskın çıkmış. Kürdistan'da yaşayan insanlar, değirmen taşlarının arasındaki buğday taneleri gibi, hep ezilir, un ufak edilirmiş.

Gün olmuş baş kaldırmışlar, başları ezilmiş. Bir kere değil, kaç defa. Gün olmuş, efendilerinin emriyle komşularının kanına ek-

mek doğramışlar. Komşularını çöllere revan eden zalimlerin suçuna ortak olanlar çıkmış aralarından. Karanlıklarca hükmedilenler, karanlıklara kapılmış derler. Bilgeleri kuşaklar boyunca hem çektikleri çilenin, hem de çektirdikleri acıların anılarını anlatmışlar destanlarında.

Günün birinde çok uzaklardan büyük bir hükümdar ateş kusan canavarlarıyla küçük beyin bağlı olduğu krala savaş açmış. O kral ki, küçük beyin halkına zulmeden, zehirli dumanlarıyla binlercesini bir çırpıda katleden pek zalim bir kralmış. İşte o kralı yenen büyük hükümdar hayli cömert çıkınca, küçük bey sevinmiş. Hükümdar küçük beye, »bak bu topraklar senin, artık korumam altındasın« demiş. Bir de eklemiş, »lafımdan çıkmaz isen, Karun gibi zengin kılarım seni«.

Küçük bey, büyük hükümdarın koruması altında küçük krallığını kurmuş. Krallığı bir gelişmiş, bir gelişmiş ki, sormayın gitsin. Sultanlar, şahlar küçük beyle anlaşmak için sıraya girerlermiş. Krallığının her tarafına yollar yapılmış, alışveriş sarayları, parıltılı binalar dikilmiş. Küçük beyin aile fertleri bir el-

leri balda, bir elleri yağda, zenginliğin keyfini çıkarır olmuşlar.

Küçük bey pek akıllıymış, topraklarında muazzam hazinelerin olduğunu iyi bilirmiş. Gün olmuş, artık sadece bu hazineleri nasıl çıkaracağım diye düşünmeye başlamış. Nitekim, kapısını aşındıran büyük tacirlerin gösterdiği yola girmiş. Çıkarıldıkça fazlaşan hazine gözlerini kamaştırırmış. Ama bu hazine lanetliymiş, insanı kör edermiş. Küçük bey hazineden başka bir şey görmez olmuş. Körlüğünü, halkın sevgisinin iyileştirebileceğini görememiş. Halkına değil, çakallara, tilkilere, kurt sürülerine ve sırtlanlara güvenir olmuş.

Gel zaman, git zaman, hemen yanı başındaki yoksul akrabaları kendi zalimlerine baş kaldırmışlar. Önce cömert davranmış, »akrabamsınız, ben sizin de beyinizim« demiş. Ama akrabaları, »sağ ol, bizim beye, efendiye değil, yardıma ihtiyacımız var« demişler. Küçük bey hiddetlenmiş, »ayaklar baş olur mu« demiş. Zaten Kuzey Ülkesindeki diğer akrabaları lafını dinlemezlermiş, bir de bunlar çıktı diye düşünürken, Kuzey Ülkesinin padişahından hoş bir davet gelmiş. Padişah, »düşün dernek eyledik, tez gel« dermiş.

Lütüfkârlığını göstermek isteyen küçük bey, hediye altınları sandukalara doldurmuş, bir zamanlar güzel sesiyle halkının ruhunda çiçek açtırmayı bilen ozanını yanına almış, kökleri binlerce yıl öncesine dayanan kadim bir kente gitmiş. Gitmiş gitmesine ama, havada bir tuhafılık varmış. Kalabalıkta akrabalarını aramış, bulamamış. Büyük ozanı, başka bir ozanla sahneye çıktığında, »yahu ben ozan getirdim zannediyordum, meğer saray soytarısıymış« diye düşünmekten kendini alamamış. O sırada önünde Hürmüz belir-

miş: »Uyan« deyip, aklına ışık vermiş. Birden gözlerini açmış, ne görsün: şatafatlı görünen, boyuna takılan zincirlermiş.

Ayağa kalkmış, »Dehak değil, Kawa olmak gerektiğini göremedim« deyip, gözyaşlarıyla zincirlerini kırmış ve kendini halk selinin içine atıp kurtarmış. Küçük bey nihâyet akrabalarına kavuşmuş. Kürdistanlılar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine. Hadi iyi uykular!

MUTLU »THANKSGIVING'LER«...

30 KASIM 2013

Perşembe sabahı, zaten geç kalmışım diye aceleyle evden çıkarken Willy hoca aradı: »Mutlu Thanksgiving'ler...« Hoppala! Şaşkınlıktan kekeleyerek »sana..da..« dedim. Aklım başına gelince de, »yahu hocam, bu da nereden çıktı, Amerika'da mıyız Allah aşkına?« diye çıkıştım.

»Ne o« dedi, muzip bir kıkırdamayla, »Thanksgiving nedir bilmiyor musun?«. »Hocam gene sabah sabah beni imtihana çekiyorsun« dedim, »Hollywood filmlerinden öğrendiğimiz kadarıyla, Almanların »Erntedankfest'i gibi, arkaik bir gelenek işte«.

»Ah, ah« diye iç çekti, »Marx, »hiç bir şey görüldüğü gibi değildir« derken ne kadar haklıydı. Pah! Bir de sosyalistim diye geçinirsin«. »Hocam yapma, ne alaka?« diye itiraz ettim. »Aslında Merkel'in koalisyon sözleşmesinin bir iki bölümü hakkında yazı yazsana diyecektim, ama belli ki gene streslerdesin. Neyse, seni yarın ararım, ama sana tavsiyem biraz tarih oku. Oku ki, aşmaya çalıştığımız burjuva toplumu-na, burjuva devriminin değerlerini hatırlatmamız gerektiğini anımsa. Hadi Tschüss!« deyip, telefonu kapattı.

»La havle...«, hep böyle yapar hoca. Saate baktım, »kahr...« treni kaçırmışım. Artık bir saat sonrakine bineceğiz deyip, bilgisayarın başına geçtim. Google amca ile Wiki teyzeye danışmak için vaktim vardı.

»La havle...«, hep böyle yapar hoca. Saate baktım, »kahr...« treni kaçırmışım. Artık bir saat sonrakine bineceğiz deyip, bilgisayarın başına geçtim. Google amca ile Wiki teyzeye danışmak için vaktim vardı.

Sahiden »Thanksgiving«, yani »Şükran Günü« arkaik, ama sıradan bir gelenek değilmiş. Kuzey Amerika yerlileri yüzyıllardan beri »doğaya, verdikleri için teşekkür« etmek için kutluyorlarmış. 1550'lerden sonra Kuzey Amerika'ya yerleşen beyazlar, Wampanoag kabilesinden bu bayramı öğrenmişler ve hasat zamanının sonundan itibaren kutlamaya başlamışlar. George Washington'da 1789'da Şükran Günü'nü ulusal bayram ilân etmiş.

Aslında Şükran Günü hakkında yazılacak hayli anekdot var, ama yazımızı günümüzle sınırlamak gerekiyor. ABD'liler, dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, Kasım ayının son Perşembe'sinde Şükran Günü'nü kutluyorlar. ABD'liler arasında yaygın olan köktenci dindarlığa rağmen, bu bay-

ramın hayli dünyevî olduğunu söylemek gerekiyor. Dini bayramlara özgü ritüeller yok. Aksine, hangi inançtan olursa olsunlar, (genellikle ailece) bir araya gelip, bolca yemek yiyorlar.

Tabii masaya en başta hindi kızartması konuyor. Vejeteryanların pek hoşuna gitmeyecek ama, istatistiklere göre sadece Şükran Gününde, 45 milyon hindi yeniyormuş. ABD’nde her yıl yetiştirilen hindi sayısı ise 250 milyon aşılıyor. Neyse konumuza dönelim.

Şükran Günü, tüm piyasalaştırılmış hâliyle – perakendeciler ertesi gün yılın en büyük cirosunu yaptıklarından, Cuma gününe »Siyah Cuma« adını takmışlar – tam bir burjuva toplumu bayramı. Ve Amerikan devriminin, vatandaşlığın soya değil, anayasa metnine sadakatle belirlendiğinin ilânı ile özgürlükleri içeren ABD anayasasının karakteristik sembolü. Kâğıt üzerinde de olsa, eşitliğin sembolü yani.

George Washington 17 Ağustos 1790’da Newport Yahudi cemaatini ziyaret ettiğinde, boşuna şu sözleri sarf etmemiş: »Tolerans, bir kısım insanın, başka kısım insanın doğuştan kazandıkları hakları kullanmalarına bir lütufmuş gibi müsamaha göstermesi değildir. Eşitlik, özgürlükler ve adalet, kökenine bakılmaksızın her insanın doğuştan elde ettiği haklardır. Ve fanatizm ile ayrımcılığın karşısında duran hükümetimiz, bu hakların garantörüdür.«

Hoş, bugün ABD denilince akla başka şeyler geliyor, ama burjuva demokrasisi işte böyle bir şey. Ne tuhaf, aradan iki yüz yıl geçtikten sonra bile, bu değerleri burjuva hükümetlerine sosyalistlerin hatırlatması gerekiyor. Keşke »demokratlar«, liberaller de böyle düşünse ve örneğin AKP hükümetine basın öz-

gürlüğünün önemini hatırlatsalar.

Bu akşam saat 18:00’de özgür basın temsilcileri Galatasaray Lisesi önünde hükümete ve kamuoyuna bunu hatırlatacaklar. Yaklaşık iki yıldır rehin tutulan gazetecilere sahip çıkanlar, destek sunanlar, özgür düşüncenin yargılanmasına tanık olanlar – akşama buluşmak üzere! ■

JEOSTRATEJİK DEĞİŞİMLERİN GÖSTERDİKLERİ

7 ARALIK 2013

Son on gün içerisindeki bazı gelişmeler, ABD'nin dış politikasında – Türkiye'yi etkileyecek olan – yönelim değişikliğinin nasıl bir ivme kazanmış olduğunu gösterdi. ABD dış politikasını yakından tanyanlar için pek de sürpriz olmayan bu değişim, iki yıl önce Hillary Clinton tarafından ilân edilmişti.

Yönelim değişikliğine değinmeden önce şu üç gelişmeye bakmak gerekiyor: ABD, Britanya, Fransa, Rusya, Çin ve Almanya'dan oluşan »5+1« grubu İran ile nükleer programı konusunda, kimi gözlemcinin »tarihsel« diye nitelendirdiği bir anlaşma yaptı. Bu anlaşma sayesinde ABD ile İran'ın olası yakınlaşmasının kolaylaştığı rahatlıkla söylenebilir. Beklenildiği gibi, başta İsrail olmak üzere kimi bölge ülkesi ve ABD'li »şahinler« anlaşmaya sert bir şekilde karşı çıktılar ve Obama'yı »zayıf davranmakla« suçladılar.

Anlaşmanın açıklanmasından sadece iki gün sonra ABD yönetimi, Çin'in yeni »Hava Savunması İdentifikasyon Bölgesi« olarak ilân ettiği hava sahasına iki B-52 bombardıman uçağı göndererek, Çin'in tek yanlı aldığı bu kararı tanımadığını ve bölgedeki »stratejik

partnerlerini« yalnız bırakmayacağı sinyalini verdi – B-52'lerin savaş kapasitesi göz önünde tutulursa, hiç yanlış anlaşılamayacak bir sinyal.

Ve aynı günlerde Obama'nın Ulusal Güvenlik Danışmanı Susan Rice Afganistan devlet başkanı Hamid Karsai'yi ziyaretinde, Karsai'nin hazırlanan uzun vadeli »Güvenlik Antlaşmasını« imzalamaması durumunda, ABD'nin Afganistan'ı 2014'den itibaren »yalnız bırakacağını« açıkladı. Şantajın ne kadar etkili olacağını vurgulamaya gerek yoktur herhalde.

Bu, birbirlerinden bağımsızmış gibi görünen üç gelişme, Hillary Clinton zamanında pek inandırıcı görünmeyen yönelim değişikliğinin gerçekleşmekte olduğuna işaret etmektedir. Görüldüğü kadarıyla Obama yönetimi askerî kaynaklarını Ortadoğu'dan Pasifik Okyanusu'na kaydırmakta kararlı. Nitekim bu adım hem Ortadoğu dengelerini, hem de son derece karmaşık ilişkiler yumağı hâline gelmiş olan Uzakdoğu – Pasifik bölgesini yakından etkileyecek.

Türkiye açısından belirleyici olan Ortado-

ğudur elbette. ABD, 1979 İran Devrimi'nden bu yana İsrail ile Körfez despotlarına yönelik desteğini artırmıştı – hatta ABD'nin bölgedeki »istikrar« çıkarlarına ters düşen siyasetlerine, yani İsrail'in yeni yerleşim bölgeleri siyaseti ile Suudilerin saldırgan Vahabizm-İhracatına rağmen. ABD'nin bu desteği sayesinde bölgedeki güç dengeleri hep İsrail ve sünni despotlar lehine gelişmekteydi.

İsrail ve Suudi Arabistan, 80 milyonu aşkın nüfusa, zengin petrol ve doğal gaz kaynaklarına sahip, imparatorluk devleti deneyimine sahip olan İran'ın nükleer programına izin verilmesi ve ABD'ne yakınlaşması durumunda, bölgedeki hiç bir devlette olmayan bir güç potansiyeline sahip olacağından çekinmekte. Bu nedenle Molla Rejiminin baskıyla zayıflatılması gerektiğini savunuyorlar.

Ancak makul bir siyaset izleyen İran'ın, muhtemelen değiştirilecek bir bölgesel güvenlik konsepti çerçevesinde ABD'ne yakınlaşması, ABD'nin hem bölgesel, hem de küresel jeostratejik çıkarları ile örtüşmektedir. Bir kere böylesi bir yakınlaşma, ABD'nin bir kez daha Müslüman bir ülke ile – içerisinden nasıl çıkılacağı bilinemeyen – bir askerî ihtilafa düşmesini engelleyecektir. Bununla birlikte bütün Ortadoğu'yu yangın yerine çevirecek olan Sünni-Şii-çatışmasının aşılmasına yardımcı olacaktır. Çünkü bu çatışma, ABD'nin güçlerini Pasifik'e çekme stratejisi için büyük bir tehlike arz etmektedir.

ABD son bir yıl içerisinde Suriye'deki Esad Rejimi'nin beklenildiği gibi içerden yıkılmayacağını kabul etmiş durumda. Aynı zamanda Esad Rejimine karşı konuşlandırılan İslamist güçlerin ise giderek daha büyük bir tehlike oluşturmaya başladıklarını ve bu çerçevede Avrupa'lı partnerlerinin benzer kaygı-

ları taşıdıklarını da görmekte. Sonuç itibarıyla ABD yönetimi bölgedeki istikrarı sağlamak için, tüm izolasyonuna ve zayıflatılan ekonomisine rağmen İran ile işbirliğine girmesinin kaçınılmaz olduğuna kanaat getirdi denilebilir. Bu açıdan son haftalarda Türkiye'nin çok hızlı bir biçimde İran ile ilişkilerini yeniden yakınlaşma üzerine kurması bir tesadüf değil.

Tüm bu gelişmeler Türkiye'nin merkezinde bulunduğu bölgede farklı ve yeni ittifaklar ile güç dengelerinde değişimlerin olabileceğine işaret etmektedir. Bu değişimler kuşkusuz doğrudan Türkiye'nin politikalarını belirleyecektir. Şu anda yerel seçim atmosferine girmiş olan Türkiye'de kitlesel Kürt hareketi ve sol güçler gözlerini önlerindeki tabaktan kaldırmak ve etrafa bakmak görevi ile karşı karşıyadırlar. Aksi takdirde yapılan bütün hesaplar geçersiz kalacaktır. ■

»ÇOKLU KRİZ ORTAMI«

14 ARALIK 2013

2014 Mart'ında yapılacak olan yerel seçimler, siyasî aktörlerin tüm dikkatini aday belirleme süreçlerine ve olası ittifaklara çekiyor. Kim, nereden kimin aday olacak sorusu ile seçim stratejileri dışında siyasî tartışmaları belirleyen pek başka konu yok gibi – tabii AKP içerisindeki ortaklar arası iktidar kavgasını saymazsak eğer.

Doğal olarak yerel seçim ajandası siyasî aktörlerin analizlerini ve kısa vadeli stratejilerini belirliyor. Bu bilhassa muhalif kesimler açısından, sadece hükümet politikalarına reaksiyon göstermekle kaldıklarından, ciddi bir handikap.

Halbuki geniş bir durum analizi reaksiyon çerçevesini aşma ve alternatif politikaları şekillendirme olanağını verebilir. Kuş bakışı ile baktığımızda, yerel seçimleri de yakından ilgilendiren bir »çoklu kriz ortamının«, yani birden fazla krizin yan yana gelişmeleri etkilediklerini görebiliriz. Bu »çoklu kriz ortamı« Türkiye sermayesi ile karar vericilerin neden, »bölgesel emperyalizm« olarak da nitelendirilen bir politikayı sürdürdüklerini ve bu bağlamda ülke içerisinde diğer siyaset

alanlarında hangi kararları neden aldıklarını açıklamaya yardımcı olabilir. Dahası AKP ortaklarının iktidar kavgasının arka planını açığa çıkartabilir.

Krizler aynı zamanda muazzam değişim potansiyellerini de içerirler. Muhafif kesimler açısından önemli olan bu krizleri tahlil edebilmek, bu tahlilden çözüm önerileri geliştirmek ve bu önerilerin gerçekleştirilmesi için hangi toplumsal ittifakların gerekli olduğunu tespit etmek, kısa ve orta vadeli siyasî stratejilerini bu temelde şekillendirmektir.

»Çoklu kriz ortamını« telgraf stilinde sayacak olursak – köşe yazısı kapsamında başka türlü mümkün değil –, şöyle bir resim ortaya çıkar: Birincisi ekonomik krizdir. Türkiye henüz derinleşmeyen, ama en ufak malî dalgalanmada büyük tahribata yol açacak bir kriz ile karşı karşıyadır. Yılda 60 milyar Doları enerji alımı için harcayan ülkenin, Dolar'ın daha fazla pahalılaşması durumunda hangi batağa gireceğini belirtmeye gerek yok. Devlet borçlarının yanı sıra, hane başı borçlanmanın devasa boyutlara ulaştığı bir dönemde gerisini siz düşünün.

İkincisi yönetim krizidir. Evet, AKP hükümeti yüzde 50 gibi bir seçmen desteğine sahiptir, ancak bu destek ekonomik durumun bozulmasıyla değişebilir. Bununla birlikte toplumsal bölünmeye yol açan hükümet söylemi, »çoğunluğun meşruiyetinin« sorgulanmasına neden olmakta, ihtilafların yönetilememesi güvensizliğe yol açmaktadır. Hükümet, kendisini oluşturan siyasî güçler arasında istikrarlı bir »yan yana duruşu« dahi örgütleyememektedir.

Üçüncüsü adalet krizidir. Bir yandan uygulanan »Düşman Ceza Hukuku«, hukukun üstünlüğünün sağlanamaması, gerekli olan yeni anayasanın oluşturulamaması hukuk alanında, diğer yandan da sosyal adalet alanında kriz veya krizlerden bahsetmek olanaklıdır. Adalet krizi, kadim milliyetler sorunundaki çözümsüzlükle birleşince, ülkenin geleceğinin ağır bir ipotek altına sokulduğu söylenebilir.

Dördüncüsü ekolojik krizdir. HES'ler, nükleer santral planları, tarım ve balıkçılığın karşı karşıya olduğu devasa sorunlar, çarpık kentleşme ve kentsel dönüşüm deliliği, çevre kirliliği vs. Liste şüphesiz uzatılabilir. Ve beşincisi toplumsal krizdir. Kadın ve trans cinayetleri, inanç gruplarına, LGBT bireylerine karşı nefret suçlarındaki artış, mezhep ayrımcılığı vs. toplumsal bölünmüşlüğü denli derinleştiğini göstermektedir.

Muhelif güçler açısından bu »çoklu kriz ortamı« aynı zamanda hegemonya karşıtı güçleri sahneye çıkardığından, toplumsal ittifakların nerelerde ve kimlerle kurulabileceğine işaret etmektedir. Bu açıdan esas olan »çoklu kriz ortamına« yanıt verebilecek ve toplumsal kesimlerin ortaklaşmasını sağlayacak bir siyasî programdır. ■

HİÇ BİR ŞEY TESADÜFÎ DEĞİL

21 ARALIK 2013

Aslında okura yeni Alman hükümeti hakkında bilgi vermek gerekirdi, ama Almanya'da »eski şarabın, yeni şişede« verilmeye devam edileceğini ve bu konuya ileride daha geniş değineceğimizi belirterek, Türkiye'deki »öncü depremin« arka planına bakmaya çalışalım.

İki hafta önce »Jeostratejik değişimlerin gösterdikleri« ve geçen hafta »Çoklu kriz ortamı« başlıkları altındaki düşüncelerimizi paylaşırken, Türkiye'nin – sadece tektonik değil – büyük bir depreme doğru yol aldığını anlatmaya çalışıyorduk. Sistem depreminin 17 Aralık 2013'de böylesine şiddetli bir »öncü deprem« ile kendini göstereceğini pek tahmin edemedik doğrusu. Ama görüldüğü gibi »çoklu kriz ortamlarında« siyasî coğrafyadaki kırılmaların aniden ve yıkım gücü yüksek dalgalara yol açabileceği kanıtlandı işte.

Ekonomist Mustafa Sönmez, »yıllık 162 milyar Dolarlık devlet harcamalarının paylaşım kavgasına« işaret ederek dikkatli okura hayli ipucu veriyor. Ancak paylaşım kavgası işin sadece bir yanı. Çünkü şunu unutmamalıyız: İstikrarsızlıklar coğrafyasının karmaşık

ilişkiler ve dengeler yumağının merkezinde olan bir ülke olarak Türkiye, en ufak denge değişimlerini en şiddetli biçimde hissedecektir.

Bu bilhassa ekonomide geçerli. 2013 Mayıs'ında FED başkanı Ben Bernanke'nin tek bir cümlesinin Brezilya, Hindistan ve Türkiye'de nelere yol açtığı akıllardadır. FED bugünlerde »malî doping« politikasından vazgeçeceğini açıkladı. Uluslararası malî piyasalar ABD ve AB'nde faizlerin yükseleceği sinyalini aldılar. Bu sinyal yabancı sermayenin Türkiye gibi eşik ülkelerinden çıkmasına neden olacak. Sermaye çıkışının ne gibi sonuçlara yol açacağını tahmin etmek için ekonomist olmaya gerek yok. Bu, krizler derinleşecek anlamına gelir.

Yolsuzlukları ayyuka çıkmış ve şiddetli iktidar çatışmalarının içerisinde olan bir hükümetin güvenli bir liman olduğunu göstermesi pek olanaklı olmayacak. Gazete sayfalarına ve internete düşen belgeler, AKP koalisyonunun – sadece Erdoğan'ın değil, cemaatin de - inandırıcılığını ciddi biçimde zedeledi. Kabinde değişiklikleri ile bu tedavi edilebilir mi, işte o hayli şüpheli.

Diğer yandan Erdoğan'ın haklı olduğunu söylemek gerekiyor: operasyonlar, Gezi Direnişi ile zayıflayan iktidarının »yararlı partner« olmaktan çıktığına kanaat getiren ve Ortadoğu'daki güncel gelişmeler nedeniyle yeni dengeler kurmak isteyen müttefiklerinin işi – cemaat ise sadece tetikçi. Gerçi Erdoğan hâlâ büyük seçmen desteğine sahip, ama »Big Brother« hakkında hüküm verdikten sonra, isterse yüzde 80 oy alsın, kendini meşum sondan kurtaramayacaktır.

Elbette, AKP son derece esnek ve pragmatist bir formasyon. Buzdağı misali, görünmeyen bölgelerde ne gibi uzlaşmalar üzerine müzakere edildiğini tahmin etmek güç. Aktörler çok çabuk anlaşabilir ve hiç bir şey olmamış gibi yola devam edebilirler. Ancak AKP tankinin Erdoğan kaptanlığında seyrini sürdürmesi pek kolay olmayacak. Önümüzdeki haftalarda Erdoğan istifa ederse, şaşırılmamak gerekiyor. Çünkü olanların hiç birisi tesadüfi değil.

Peki, tüm bunlar muhalif güçler açısından hangi anlama geliyor? Krizlere çözüm üreten, geniş toplumsal ittifakları örmeyi hedefleyen ve iktidar alternatifi olduğunu gösteren bir siyasî program çerçevesinde yürütülecek mücadele ve bu çerçevede atılacak sembolik değeri yüksek adımlar, egemenlerin tüm hesaplarını alt-üst edebilir. Mesele siyasî aktörleri statik değerlendirmeler çerçevesinde değil, »kime karşı, kiminle birlikte ve kimi tarafsız bırakarak« anlayışı temelinde demokratik siyaset becerisini göstermekte yatmaktadır. Bu noktada Kürt siyaseti şu gerçeği de görmelidir: AKP iktidarı çözüm sürecinin garantörü değildir artık. Aksine geniş ve çok renkli bir toplumsal ittifak bu süreci ilerletebilir. Bunun içinse sokağın gücünü gösterme vakti gelmiştir – her yerde!

Şimdi değilse, ne zaman? ■

BUGÜN GÜNLERDEN ROBOSKİ!

28 ARALIK 2013

Ey muktedir, duy! Sana sesleniyorum!

Biliyorum, gözlerin görmez, kulakların duymaz olmuş. Kendi derdindesin zaten. Ama yok öyle yağma, yok öyle unutmak, unutturmak. Bugün günlerden Roboski!

Ey muktedir, dile kolay: 34 can, 34 insan, baba, oğul, kardeş, amca, dayı, kuzen... Her ne ise, 34 can! 34 insan! Yok. Hiç biri yok artık. Ateş düştüğü yeri yakar derler. Hele bir düşün, bir tasavvur et, gözünün önüne getir: babanı, kardeşlerini, amca, dayı ve kuzenlerini birileri gelip, hem de öyle böyle değil, bombalarla paramparça etseler... Sen ne yapardın o zaman?

Bir düşün: senden bir parça olan sevdiğin insanları öldürseler, ne hissederdin? Daha dün beraber olduklarının ceset parçalarını kendi ellerinle toplamak zorunda kalsaydın, neler geçerdi aklından? Katillerini gördüğünde unutur muydun insan olduğunu; ister miydin onları vahşi bir kurt gibi paramparça edip, cesetlerini dağlara kayalara serpiştirmeyi?

Bugün günlerden Roboski!

Unutmuş olamazsın. 28 Aralık 2011. 34 can! 34 insan! Yok. Hiç biri yok artık. Unuttuğumuzu zannetme! Onların kanına ekmek doğrayanı nasıl unutturuz? Nasıl unutalım Ferhat Encü'nün söylediklerini: »O gece devlet bomba olup üzerimize yağdı. Devlet ölüm kustuğu yetmiyormuş gibi, katliamdan sonra tehditlerle ölülerimizi gömmemize bile engel olmaya çalıştı!«. Unutulur mu bu zulüm?

Ey muktedir, sana sesleniyorum! Görmezlikten, duymazlıktan gelsen de, bilirim gördüğünü, bilirim duyduğunu. Gece rahat yatağında yatarken, bilincinin altında »ya bir gün hesap sorarlarsa« karabasanının yattığını bilirim. Hem de iyi bilirim, bunlar aklına geldikçe nasıl soğuk terler döktüğünü.

Ama nafile! Gün gelecek, hesap vereceksin. İki elimiz yakanda. Dua et seninkiler alaşağı etmesinler seni; çıkarlarına olunca, ayaklarından asarlar adamı vesselam. Dua et biz, sosyalistler senden hesap soralım. Korkmana gerek yok, biz sosyalistler gelirsek bir gün iktidara – elbet gelecek o gün –, senin bugün yok ettiğin demokratik hukuk devleti esaslarına göre yargılarız seni. Halkın önünde, halk

mahkemesinde adilce – suçun kanıtlanana kadar tüm haklarınla seni suçsuz görerek.

Bilirim, güvende hissedersin kendini. Yıkılmadıkça bu düzen, alaşağı edilmedikçe bu devran, baş olmadıkça ayaklar, güvende hissetmeye devam edeceksin kendini... Ama sen de çok iyi biliyorsun ki, ilelebet sürmeyecek muktedirliğin. Sırtına hançer saplayacak olanlar sıraya girdiler bile. Senden sonrasını konuşuyorlar şimdiden. Görüyorsun, en güvendiğin dağlara yağan karlar, çığ olup üzerine geliyorlar.

Büyük günah işledin, ey muktedir. Mazlumun ahını aldın. Ruhuna, bir daha silinmemek üzere Roboski adını kazdırdın. Mazlumların evlerini ateşlere saldın. Sanma ki, yaptıklarınla kalacaksın. Sanma ki, tarih kitaplarında hak ettiğin gibi anılmayacaksın. Gün gelecek, hesap vereceksin. Şairin dediği gibi »ipin, kurşununun rağmına« özgürlük için mücadele edenler var olduğu müddetçe, korkularınla yatağa gireceksin.

Bugün günlerden Roboski! İmtihan ediyor beni bir yanım... Öfkene boyun eğme diyor aklım. Küfredesim, beddua edesim, »topunun...« diye lânet okuyasım geliyor diyor diğer yanım... Gözleri kan ağlayan Roboskili kadınlara bakınca, utanıyorum. Görevini yapamayışın utancı bu. Başkasının acısını hissetmeden insan, insan kalabilir mi hiç?

»Unutma« diyor birisi, ölü gözlerle bana bakarak, »bizi nasıl katlettiler, bunu unutma, unutturma« diyor...

Şahadetim olsun diyorum: unuttur, unuttursam, yüreğim kurusun!

Bugün günlerden Roboski!

34 can!

34 insan!

Yok. Hiç biri yok artık.

Bu zulüm, bu acı unutulur mu hiç? ■

MURAT ÇAKIR

1960 doğumlu olan Çakır, 1970 sonunda AFC'ne geldi. 1975-78 yıllarında Türkiye'ye dönerek, Hendek/Sakarya'da lise öğrenimini bitirdi. 1976'da Hendek İGD'ye üye oldu. 1978'de yeniden AFC'ne döndü. 1978'den itibaren FİDEF'e bağlı Kassel Türkiyeli İşçi ve Öğrenci Derneği üyesi olarak çeşitli görevlerde yer aldı. 1979 yılında TKP'ne alındı. 1979'da mimarlık öğrenimine başladı, ama bitirmedi, yeminli çevirmen olarak çalıştı. 1989 – 2001 yılları arasında Kassel Yabancılar Meclisi üyesi oldu ve 1990-2000 yılları arasında Hessen Eyalet Yabancılar Meclisi başkanlığı, 1998-2000 arasında da Federal Almanya Yabancılar Meclisi başkanlığı görevlerine seçildi. 1995'ten 2000'e kadar Hessen Özel Radyo ve Televizyon Üstkurulu üyeliği yaptı. 1994-2001 yılları arasında Federal Almanya Göçmen Dernekleri Federasyonu (GDF) genel başkanlığı görevinde bulundu. 1998'de Avrupa Antirakçı Network'ü ENAR'ın kurucu üyesi ve ilk genel saymanı oldu. 1993-2004 yılları arasında SPD üyesiydi. 2004'de Seçim Alternatifi WASG girişimi ve derneğinin kurucu üyesi ve federal yönetim kurulu üyesi oldu. 2005-2006 arasında Emek ve Toplumsal Adalet Partisi-Seçim Alternatifi'nin federal yönetim kurulu üyeliğini ve parti sözcülüğü görevini sürdürdü. Ocak 2006'dan bu yana merkezi Berlin'de olan Rosa Lüksemburg Vakfı'nda, Hessen Rosa-Luxemburg-Vakfı yöneticisi olarak çalışmaktadır. Yeni Özgür Politika ve Özgür Gündem gazetelerinde düzenli makale ve köşe yazıları yayımlanan Çakır, Infobrief Türki adlı periyodik yayının redaksiyon üyesidir. Yazı, makale ve çevirileri <http://kozmopolit-blog.blogspot.com> ve <http://murat-cakir.blogspot.com> adlı bloglarda yayınlanmaktadır.